នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

សីមវិសោធនី

វរទំ វរទំ អគ្គំ, ទិច្ឆំ ទិច្ឆំវ វនជំ;
ពោធកំ ពោធកំ បាណំ, ទេវ’ទេវំ នមាម’ហំ។

សន្តំ សន្តំ សទា វដ្តំ, បជំ’ភវេ សុតំ;
និព្ពុទំ និព្ពុទំ តារំ, ធម្មវរំ នមាម’ហំ។

សុតំ សុតំ ភវនេ យំ, នតនំ នតនា’រហំ;
នរា’នរា សទា’កំសុ, សង្ឃវរំ នមាម’ហំ។

ឥច្ចេវ’មច្ចន្តនតស្សនេយ្យំ, នតយ្យមានោ រតនត្តយំ យំ;
បុញ្ញាភិវឌ្ឍី មហគ្ឃំ អលត្ថំ, តស្សានុភាវេន ហតន្តរាយោ។

វិនយេ សតិ ឋិតេ យំ, សាសនំ សណ្ឋិតំ ភវេ;
វិនយេ សតិ នដ្ឋេ យំ, វិនដ្ឋំ សាសនំ ភវេ។

តស្មា ទិត្តំ មមេ’ទានិ, ជោតយិត្វាន សាសនេ;
ភិន្ទិត្វា ទ្វេឡកំ វាទំ, ឯកីភាវំ ករោម’ហំ។

អត្ថុក្កំសន-ភាវញ្ច, បរវម្ភនកម្បិច;
តេសុ ចិត្តំ អបេសេត្វា, សាសនស្ស សុវុឌ្ឍិយា។

យទិ មេ ព្លទិសំ ចិត្តំ, ភវេយ្យំ បាបសង្កប្បា;
បច្ចិស្សំ និរយេ ភយំ, ហីន’ជ្ឈាសយការណា។

សាសនស្ស សុលភំ’វ បត្ថយន្តោ សតា’ចារោ;
សំសន្ទិស្សមហំ ទានិ, ចិរំ សទ្ធម្ម’សុទ្ធិយា។

សុទុល្លភំ លភិត្វាន, បព្ពជ្ជំ ជិនសាសនេ;
សម្ពុទ្ធស្ស វរំ វាទំ, កត្វា ទ្វេឡក’មេកិកំ។

សីមវិសោធនី នាម, នានាគន្ថសមាហដំ;
ករិស្សំ មេ និសាមេន្តុ, សាធវោ កវិបុង្គវា។

បាឡី អដ្ឋកថញ្ចេវ, មាតិកំ បទភាជនី;
ឱគាហេត្វាន តំ សព្ពំ, បុនប្បុនំ អសេសតោ។

អត្ថនោមតិគន្ថេសុ, ដីកាគណ្ឋិបទេសុច;
វិនិច្ឆយវិមតីសុ, មាតិកា’ដ្ឋកថាសុបិ។

សព្ពំ អសេសកំ កត្វា, សំសន្ទិត្វាន ឯកតោ;
បវត្តា វណ្ណនា ឯសា, តោសយន្តី វិចក្ខណេតិ។

ពុទ្ធុប្បាទោ ហិ ទុល្លភោ, តតោ បព្ពជ្ជា ច ឧបសម្បទា ច, វុត្តញ្ហេតំ

ពុទ្ធោ ច ទុល្លភោ លោកេ, សទ្ធម្មសវនម្បិ ច;
សង្ឃោ ច ទុល្លភោ លោកេ, សប្បុរិសា’តិទុល្លភា។

ទុល្លភញ្ច មនុស្សត្តំ, ពុទ្ធុប្បាទោ ច ទុល្លភោ;
ទុល្លភា ខណសម្បត្តិ, សទ្ធម្មោ បរមទុល្លភោ’តិ។

១. ឧបសម្បទាកណ្ឌោ

ឥមស្មិំ ឋានេ ឋត្វា ពុទ្ធគុណបដិសំយុត្តាយ កថាយ វុច្ចមានាយ សាធូនំ ចិត្តសម្បហំសនញ្ចេវ, ឥមស្សេវ បករណស្ស អនុម្មត្តវចនភាវោ ច ភវេយ្យ, អនុម្មត្តវចនត្តេ ច សិទ្ធេ សោតព្ពំ មញ្ញិស្សន្តិ, តស្មា ពុទ្ធគុណំ វណ្ណយិស្សាម។ អម្ហាកំ កិរ ភគវា ព្រហ្មទេវពុទ្ធមាទឹ កត្វា យាវ បោរាណសក្យគោតមា មនោបណិធិវសេន, កដ្ឋវាហនជាតកំអាទឹកត្វា យាវ មជ្ឈិមទីបង្ករា វាចង្គវសេន មជ្ឈិមទីបង្ករបាទមូលតោ បដ្ឋាយ កាយវាចង្គវសេន សព្ពំ សម្បិណ្ឌេត្វា យាវ វេស្សន្តរត្តភាវា វីសតិ អសង្ខ្យេយ្យានិ បារមិយោ បូរេន្តស្ស សព្ពញ្ញុតញ្ញាណត្ថាយ យេវ អលង្កតំ សីសំ ឆិន្ទិត្វា ទេន្តស្ស សព្ពញ្ញុពោធិសត្តស្ស សីសំ ជម្ពុទីបវាសីនំ ឧទ្ធនតោបិ ពហុតរំ, អញ្ជិតនយនំ ឧប្បាដេត្វា ទេន្តស្ស នយនំ អជដាកាសេ គគនតលេ តារាគណតោបិ ពហុតរំ, ហទយមំសំ វា ទក្ខិណពាហុំ វា ឆិន្ទិត្វា ទេន្តស្ស មំសំ ឆនហុត អដ្ឋស ហស្សាធិកសតសហស្សបមាណសិនេរុរាជតោបិ ពហុតរំ, លោហិតំ ឧប្បាដេត្វា ទេន្តស្ស រុហិរំ ចតូសុ មហាសមុទ្ទេសុ ឧទកតោបិ ពហុតរំ, មទ្ទីសទិសេ ច ភរិយេ ជាលិកណ្ហាជិនសទិសេ ច បុត្តេ បរេសំ ទាសត្ថាយ ទេន្តស្ស គណនបថំ វីតិវត្តា។ ឯវំ បារមិយោ បូរេន្តស្សេវ។

ចិន្តិតំ សត្តសង្ខ្យេយ្យំ, នវសង្ខ្យេយ្យ’វាចកំ;
កាយវាចា ចតុខ្យាតំ, ពុទ្ធត្តំ សមុបាគមីតិ។

ជាតត្តកីសោតត្តកិយា វុត្តនយេន អសូរោ ហុត្វា ពុទ្ធត្តំ ចិន្តេន្តស្សេវ សត្តអសង្ខ្យេយ្យានិ វីតិវត្តានិ។ អតិសូរោ អហុត្វា វាចាមត្តមេវ នវ អសង្ខ្យេយ្យានិ វីតិវត្តានិ។ អតិសូរោ ហុត្វា កាយង្គវាចង្គវសេន បូរេន្តស្ស ចត្តារិ អសង្ខ្យេយ្យានិ វីតិវត្តានិ។ ឥមានិ ចត្តារិ អសង្ខ្យេយ្យានិ ទីបង្ករបាទមូលតោ បដ្ឋាយ វេទិតព្ពានិ។ សតសហស្សកប្បមត្ថកេ បន អជ្ឈត្តបារមី បូរិតាតិ វេទិតព្ពា។ វេស្សន្តរត្តភាវេន ច សត្តកមហាទានំ ទត្វា សត្តក្ខត្តុំ បថវឹ កម្បេត្វា វង្កបព្ពតំ គន្ត្វា នយនសទិសេ ទ្វេ បុត្តេ ព្រាហ្មណស្ស ទាសត្ថាយ ទត្វា ទុតិយទិវសេ ព្រាហ្មណវណ្ណេន អាគតស្ស សក្កស្ស ទេវរញ្ញោ អត្តសមំ មទ្ទឹ នាម ភរិយំ ទត្វា តស្មឹ ភវេ អបរិមេយ្យានិ បុញ្ញានិ កត្វា តតោ តុសិតបុរំ គន្ត្វា តត្ថ យាវតាយុកំ ឋត្វា ទសហិ ចក្កវាឡសហស្សេហិ អាគន្ត្វា ទេវតាវិសេសេហិ។

កាលោ ទេវ មហាវីរ, ឧប្បជ្ជ មាតុកុច្ឆិយំ;
សទេវកំ តារយន្តោ, ពុជ្ឈស្សុ អមតំ បទន្តិ។

យាចិយមានោ កាលំ ទីបញ្ច ទេសញ្ច កុលំ មាតរមេវចាតិ ឥមានិ បញ្ច មហាវិលោកនានិ វិលោកេត្វា តុសិតបុរតោ ចវិត្វា មហាសម្មតវំសជស្ស ឱក្កាករញ្ញោ បុត្តានំ កុសលម្ភេទភយេន ភគិនីហិយេវ សទ្ធឹ អាវាហករណំ សុត្វា សក្យា វត ភោ រាជកុមារាតិ ឱក្កាកមហារាជេន វុត្តវចនំ បវត្តនិមិត្តំ កត្វា សក្យាតិ លទ្ធនាមានំ រាជូនមព្ភន្តរេ បវត្តស្ស សុទ្ធោទនមហារាជស្ស ជេដ្ឋមហេសិយា សិរិមហាមាយាយ កុច្ឆិម្ហិ និព្ពត្តិត្វា ទសមាសច្ចយេន ទេវទហនគរស្ស កបិលវត្ថុស្ស ច មជ្ឈេ លុម្ពិនីវនេ មាតុកុច្ឆិតោ និក្ខមិត្វា ជាតក្ខណេយេវ ឧត្តរាភិមុខំ សត្តបទវីតិហារេន គន្ត្វា អឆម្ភិវាចំ និច្ឆារេត្វា បិតរំ វន្ទាបេត្វា អនុក្កមេន សោឡសវស្សុទ្ទេសិកកាលេ រជ្ជសិរឹ អនុភវិត្វា រាហុលភទ្ទស្ស ជាតទិវសេ និក្ខមិត្វា ឆព្ពស្សានិ ទុក្ករចរិយំ ចរិត្វា វេសាខបុណ្ណមទិវសេ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធឹ អភិសម្ពុជ្ឈិត្វា បញ្ចចត្តាលីស វស្សានិ ទេវមនុស្សានំ រតនទាមំ គន្ថេន្តោ វិយ ធម្មរតនវស្សំ វស្សាបេត្វា យាវ សុភទ្ទបរិព្ពាជកវិនយនា កតពុទ្ធកិច្ចោ កុសិនារាយឧបវត្តនេ មល្លានំ សាលវនេ វេសាខបុណ្ណមទិវសេ បច្ចូសសមយេ អនុបាទិសេសាយ និព្ពានធាតុយា បរិនិព្ពុតេ ភគវតិលោកនាថេ សុភទ្ទេន វុឌ្ឍបព្ពជិតេន “អលំ អាវុសោ មា សោចិត្ថ មា បរិទេវិត្ថ, សុមុត្តា មយំ តេន មហាសមណេន, ឧបទ្ទុតា ច ហោម’ឥទំ វោ កប្បតិ ឥទំ វោ ន កប្បតី’តិ។ ឥទានិ បន មយំ យំ ឥច្ឆិស្សាម តំ ករិស្សាម, យំ ន ឥច្ឆិស្សាម ន តំ ករិស្សាមា”តិ វុត្តវចនំ សល្លក្ខេត្វា គណបាមោក្ខានំ សត្តន្នំ ភិក្ខុសតសហស្សានំ សង្ឃត្ថេរោ អាយស្មា មហាកស្សបោ ធម្មសង្គីតឹ កត្វា បរិសុទ្ធេ ធម្មវិនយេ តតោ អបរភាគេ វស្សសតស្ស អច្ចយេន វេសាលិយា វជ្ជិបុត្តកា ទសវត្ថូនិ ទស្សេត្វា សាសនវិបត្តឹ ករោន្តេ ទិស្វា អាយស្មតា យសត្ថេរេន កាកណ្ឌកបុត្តេន សមុស្សាហិយមានោ ទុតិយសង្គីតឹ កត្វា តតោ អបរភាគេ តថាគតស្ស បរិនិព្ពានតោ ទ្វិន្នំ វស្សសតានំ ឧបរិ អដ្ឋារសមេ វស្សេ ធម្មាសោកោនាម រាជា សកលជម្ពុទីបតលេ ឯករជ្ជាភិសេកំ បាបុណិត្វា ពុទ្ធសាសនេ មហន្តំ លាភសក្ការំ បវត្តេត្វា បរិហីនលាភសក្ការា តិត្ថិយា អន្តមសោ ឃាសច្ឆាទនមត្តម្បិ អលភន្តា លាភសក្ការំ បត្ថយមានា សាសនេ បព្ពជិត្វា សកានិ សកានិ ទិដ្ឋិគតានិ ទីបេត្វា សាសនេ មហន្តំ អព្ពុទញ្ច មលញ្ច បវត្តេសុំ។ តទា ធម្មាសោករញ្ញោ បត្តាភិសេកតោ សត្តរសមេ វស្សេ សដ្ឋិសតសហស្ស ភិក្ខូសុ សហស្សភិក្ខុំ គហេត្វា មោគ្គលិបុត្តតិស្សោ នាម សង្ឃត្ថេរោ មហាបវារណាយ បរប្បវាទំ ភិន្ទិត្វា កថាវត្ថុប្បករណំ ទេសេត្វា តតិយធម្មសង្គីតឹ កត្វា បរិសុទ្ធេ ធម្មវិនយេ សាដ្ឋកថេពុទ្ធវចនេ ធរន្តេវ បាឡិយដ្ឋកថាសុ អត្ថច្ឆាយំ គហេត្វា

អត្តនោ មតិវសេន នានាគន្ថវិសេសានិ ករោន្តិ, តេសុ អត្តនោមតិវសេន អត្ថច្ឆាយំ គហេត្វា ការណបតិរូបកំ កត្វា វុត្តវចនំ សារតោ សល្លក្ខេត្វា សុត្ត-សុត្តានុលោមអាចរិយវាទេ មុញ្ចិត្វា បាឡិយា អដ្ឋកថំ, អដ្ឋកថាយ ច បាឡឹ តព្ពិវរណភូតំ សារត្ថទីបនិញ្ច អញ្ញានិ ច គន្ថវិសេសានិ អសំសន្ទិត្វា អត្តនោមតិយាបិ បុព្ពាបរំ អសមានេត្វា វាទប្បកាសនមត្តមេវ ឋបេត្វា គរុកលហុកេសុ គរុកេយេវ ឋាតព្ពេបិ គរុកេ អដ្ឋត្វា កេចិ ភិក្ខូ នទិយា ឧទកុក្ខេបំ អកត្វា ករោន្តិ។ ឯវំ សាសនេ ទ្វិធា ភិន្នា ហោន្តិ។ ឥទញ្ច ភិន្ទនំ កោសម្ពកក្ខន្ធកេ ភិន្នតោបិ សតគុណេន សហស្សគុណេន ពលវតរមេវ សាសនស្ស វិបត្តិការណត្តា, តថា ហិ ន ឥទំ មនុស្សលោកេ ភិក្ខូនំយេវ ហោតិ, ភិក្ខូនំ, ឧបាសកមនុស្សានំ, អារក្ខកទេវតានម្បិ, តាសំ សហាយកានំ ភុម្មនិស្សិតទេវតានម្បិ តាសំ សហាយកានំ រុក្ខនិស្សិតទេវតានម្បិ តាសំសហាយកានំ អាកាសដ្ឋកទេវតានម្បិ, តាសំ សហាយកានំ ចាតុមហារាជិកទេវតានម្បិ, តាសំ សហាយកានំ តាវតឹសទេវតានម្បិ, ឯវំ មិត្តបរម្បរវសេន ឆកាមាវចរទេវតានម្បិ តាសំ មិត្តានំ ព្រហ្មបារិសជ្ជានម្បីតិ ឯវំ យាវអកនិដ្ឋព្រហ្មលោកា អរិយបុគ្គលេ ឋបេត្វា សព្ពេ បុថុជ្ជនា ទេវមនុស្សា ភិន្នា ហោន្តិ, តេសំ ភិន្នត្តា ពហុ ច បាបំ បសវតិ, តស្មា បាឡិយា អដ្ឋកថំ, អដ្ឋកថាយ ច បាឡឹ សំសន្ទិត្វា តានិ តានិ គន្ថវិសេសានិ ច ឯកតោ កត្វា គង្គោទកេ ន យមុនោទកំ វិយ មិស្សិត្វា ឯកីភាវំ កត្វា សីមវិសោធនី នាម ករិស្សាមិ, តំ សុណាថ សាធុកំ មនសិករោថ ធម្មរាជស្ស សាវកាតិ។

តត្ថ ពុទ្ធុប្បាទោ ទុល្លភោ តិ ពុទ្ធស្ស ឧប្បាទកាលោ ទុល្លភោ តថា ហិ អនុប្បន្នកាលេ ពុទ្ធេ ពុទ្ធោតិ សទ្ទម្បិ អសុត្វា វីតិវត្តានំ កប្បានំ គណនបថំ វីតិវត្តា។ ពុទ្ធការណស្ស ទុក្ករត្តំ ហេដ្ឋា វុត្តមេវ។

តតោ បព្ពជា ច ឧបសម្បទាចា តិឯត្ថ តោបច្ចយោ លាមកត្ថេ, បញ្ចម្យត្ថេ វា។ ពុទ្ធុប្បាទោ ទុល្លភោ, តមនុបព្ពជ្ជា ច ឧបសម្បទា ច ទុល្លភាយេវាតិ អធិប្បាយោ។ យថា ច លោកេ កិញ្ចិទេវ មហគ្ឃំ អលភិតព្ពំ លភិត្វា វា តេន សហការីការណភូតំ អប្បគ្ឃម្បិ មហគ្ឃំ មហគ្ឃំ ទុល្លភំ ទុល្លភន្តិ វុច្ចតិ, ឯវមេវ អតិទុល្លភំ ពុទ្ធុប្បាទំ អាគម្ម តមនុបព្ពជិតម្បិ ទុល្លភន្តិ វុច្ចតិ, យថា ច និទិយា ឧបរិមភាគេ សត្តាហវទ្ធលិកាទិភាវេន ឧទកបូរណេ ហេដ្ឋា កិស្មិញ្ចិ ឋានេ តរិតុំ អវិសហន្តា ឥទមេវ ឋានំ ទុក្ករន្តិ វុច្ចតិ, ឯវមេវ ពុទ្ធការណស្ស ទុក្ករភាវេ ន តមនុបព្ពជ្ជូបសម្បទាបិ ទុក្ករំ ទុល្លភន្តិ វុច្ចតិ។ អញ្ញថា ពុទ្ធភគវតោ បិ បព្ពជ្ជូបសម្បទភាវោយេវ សេដ្ឋោ ភវេយ្យ។ អថវា ការណូបចារវសេនាបិ ឯវំ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ពំ, យថា សេម្ហោគុឡោតិ តថា ហិ គុឡស្ស បិ វនបច្ចយា សេម្ហោ ឧស្សន្នោ, តំ ជនោ គុឡេនសេម្ហោតិ វត្តព្ពេបិ ការណស្មឹ គុឡេ ផលភូតំ សេម្ហំ អារោបេត្វា សេម្ហោ គុឡោតិ វុច្ចតិ, ឯវំ ការណស្ស ទុក្ករត្តា ទុល្លភេ ពុទ្ធុប្បាទេ តមនុក្រិយា បព្ពជ្ជាបិ តំ មូលការណភូតេ ពុទ្ធុប្បាទេ អារោបេត្វា ទុល្លភា បព្ពជ្ជាតិ វុច្ចតិ។ ពុទ្ធុប្បាទកាលេបិ ពុទ្ធទស្សនំ ទុល្លភមេវ, អនុប្បន្នកាលេ បន បគេវ, សព្ពខណេសុ នវមខណត្តា ច តថា ហិ មិលក្ខទេសអរូបភូមិអសញ្ញសត្តនិរយបេតតិរច្ឆានភូមីសុ ជាយមានេសុ វា មជ្ឈិមទេសេ ជាយមានោបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិភូតា វា, សម្មាទិដ្ឋិកុលេ ជាយមានាបិ ចក្ខុសោត វិកលភាវេន អង្គវិកលា វា ពុទ្ធទស្សនំ ន អរហន្តិ, ទស្សនម្បិ ទស្សនមត្តមេវ។ សុបណ្ណនាគរាជាទីនំ តស្មឹ ភវេ មគ្គផលភាគិនោ ន ហោន្តិ, ហោន្តិ ចេត្ថ។

“បច្ចន្តជោ អរូបិនោ, វិកលង្គោ អសញ្ញជោ;
មិច្ឆាទិដ្ឋិ តិរច្ឆានោ, បេតោ នេរយិកោបិច។

ឯតេ អដ្ឋក្ខណា វុត្តា, ពុទ្ធេនាទិច្ចពន្ធុនា;
ពុទ្ធុប្បាទោ ខណោ ឯកោ, នវមោតិ បវុច្ចតីតិ”។

បព្ពជ្ជា តិចេត្ថ សាមញ្ញេន វុត្តេបិ សាមណេរាវ អធិប្បេតា, ឧបសម្បទា ចាតិ វិសុំ វុត្តត្តា។ សាមណេរា ច នាម ពុទ្ធំ សរណំ គច្ឆាមិត្យាទិនា តិក្ខត្តុំ វត្វា ឧភតោសុទ្ធិវសេនេវ សាមណេរភូមិយំ តិដ្ឋន្តិ។ ទសសីលានិ បន តេសំ សិក្ខាបទមត្តមេវ។ តានិ បាឡិវសេន អសក្កោន្តោ អត្ថវសេន “ឥទញ្ច សមាទាយ វត្តេហី”តិ អាចិក្ខិតុម្បិ វដ្ដតិយេវ។ ឥជ វត្តព្ពំ នត្ថិ។ ឧបសម្បទា បន អដ្ឋវិធា ហោន្តិ ឯហិភិក្ខូបសម្បទា, សរណគមនូបសម្បទា, ឱវាទបដិគ្គហណូបសម្បទា, បញ្ហាព្យាករណូបសម្បទា, អដ្ឋគរុធម្មបដិគ្គហណូបសម្បទា, ទូតេនូបសម្បទា, អដ្ឋវាចិកូបសម្បទា, ញត្តិចតុត្ថូបសម្បទា ចាតិ។ តត្ថ ភគវា ឯហិ ភិក្ខុភាវាយ ឧបនិស្សយសម្បន្នំ បុគ្គលំ ទិស្វា រត្តបំសុកូលន្តរតោ សុវណ្ណវណ្ណំ ទក្ខិណហត្ថំ នីហរិត្វា ព្រហ្មឃោសំ និច្ឆារេន្តោ “ឯហិ ភិក្ខុ ចរ ព្រហ្មចរិយំ សម្មា ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយាយា”តិ វទតិ។ តស្សានន្តរមេវ គិហិលិង្គំ អន្តរធាយិត្វា។

តិចីវរញ្ច បត្តោ ច, វាសិ សូចិច ពន្ធនំ;
បរិស្សាវនមដ្ឋេតេ, យុត្តយោគស្ស ភិក្ខុនោតិ។

ឯវំ វុត្តេហិ អដ្ឋហិបរិក្ខារេហិ សរីរេ បដិមុក្កោយេវ វស្សសតិកត្ថេរោ វិយ ឥរិយាបថសម្បន្នោ ពុទ្ធាចរិយកោ ពុទ្ធុបជ្ឈាយកោ សម្មាសម្ពុទ្ធំ វន្ទមានោវ តិដ្ឋតិ។ អយំ ឯហិ ភិក្ខូបសម្បទា នាម។ ភគវា ហិ បឋមពោធិយំ ឯកស្មឹ កាលេ ឯហិ ភិក្ខុបសម្បទាយ ឯវ ឧបសម្បាទេតិ។ តានិ បន បញ្ចវគ្គិយាទយោ អង្គុលិមាលត្ថេរបរិយោសានា។

តីណិសតំ សហស្សញ្ច, ចត្តាលីសំ បុនាបរេ;
ឯកោ ច ថេរោ សប្បញ្ញោ; សព្ពេ តេ ឯហិ ភិក្ខុកាតិ។

ឯតេ វិនយបិដកេ និទ្ទិដ្ឋឯហិភិក្ខូ នាម វិនយបិដកេ អនិទ្ទិដ្ឋា បន តិសតបរិវារសេលព្រាហ្មណាទយោ។

សត្តវីស សហស្សានិ, តីណិយេវ សតានិ ច;
ឯតេ ហិ សព្ពេ សង្ខាតា, សព្ពេ តេ ឯហិភិក្ខុកាតិ។

តំ សព្ពំ សម្បិណ្ឌេត្វា អដ្ឋវីសសហស្សានិ ឆសតានិ ឯកចត្តាលីសុត្តរានិ ច ហោន្តិ។ បឋមពោធិច នាមេសា វីសតិវស្សានិ ហោន្តិ។

ភគវា ហិ អនុត្តរំ ធម្មចក្កំ បវត្តេត្វា អដ្ឋារសកោដិព្រាហ្មណានំ អមតំ បាយេត្វា បឋមវស្សំ វសិ។ ទុតិយតតិយចតុត្ថវស្សេសុ រាជគហេ វេឡុវនវិហារេ វស្សំ វសិ, ភគវា ហិ អាសាឡ្ហិនក្ខត្តបុណ្ណមិយំ ពារាណសិយា ឥសិបតនេ មិគទាយេ បឋមវស្សំ វសិត្វា ផគ្គុណមាសេ ផគ្គុណបុណ្ណមិយំ រាជគហំ បត្វា ពិម្ពិសាររញ្ញា ការិតេ វេឡុវន វិហារេ ឯកមាសមត្តំ វសិត្វា ចិត្រមាសេ វីសតិខីណាសវសហស្សបរិវុតោ កបិលវត្ថុំ គន្ត្វា អសីតិយា ញាតិសហស្សានំ មជ្ឈេ វិប្បដិបន្នានំ រាជូនំ មត្ថកេ បំសុរជំ ឱកិរិត្វា តេ វន្ទាបេត្វា បោក្ខរវស្សញ្ច វស្សាបេត្វា តមាគម្ម អសីតិយា ញាតិសហស្សានំ វេស្សន្តរ ជាតកំ កថេត្វា រាហុលមាតរមាគម្ម ចន្ទកិន្នរីជាតកញ្ច កថេត្វា បិតរំ អនាគាមិផលេ បតិដ្ឋាបេត្វា រាជគហមេវ អាគន្ត្វា វាសំ កប្បេសិ, តេន វុត្តំ ទុតិយ តតិយ ចតុត្ថ វស្សេសុ រាជគហេ វេឡុវនវិហារេ វស្សំ វសី”តិ ។ បញ្ចមេ បន វេសាលិយំ ឯកវាសំ វសិ។ ឆដ្ឋេ មកុឡបព្ពតេ ឯកវាសំ វសិ។ បុណ្ណោ វា តត្ថ។ តត្រាយំ អនុបុព្ពិកថា សុនាបរន្តរដ្ឋេ កិរ ឯកស្មឹ វាណិជកគាមេ ទ្វេ ភាតរោ។ តេសុ កទាចិ ជេដ្ឋោ បញ្ចសកដសតានិ គហេត្វា ជនបទំ គន្ត្វា ភណ្ឌំ អាហរតិ, កទាចិ កនិដ្ឋោ។ ឥមស្មឹ បន សមយេ កនិដ្ឋំ ឃរេ ឋបេត្វា ជេដ្ឋភាតិកោ បញ្ច សកដសតានិ គហេត្វា ជនបទចារិកំ ចរន្តោ អនុបុព្ពេន សាវត្ថឹ បត្វា ជេតវនស្ស អវិទូរេ បញ្ចសកដសតានិ ឋបេត្វា ភុត្តបាតរាសោ បរិជនបរិវុតោ ផាសុកដ្ឋានេ និសីទិ។ តេន ច សមយេន សាវត្ថិវាសិនោ ភុត្តបាតរាសា ឧបោសថង្គានិ អធិដ្ឋាយ សុទ្ធុត្តរាសង្គា គន្ធបុប្ផាទិហត្ថា យេនពុទ្ធោ, យេនធម្មោ, យេនសង្ឃោ, តន្និន្នា តប្បោណា តប្បព្ភារា ហុត្វា ទក្ខិណទ្វារេន និក្ខមិត្វា ជេតវនំ គច្ឆន្តិ។ សោ តេ ទិស្វា “កហំ ឥមេ គច្ឆន្តី”តិ ឯកំ មនុស្សំ បុច្ឆិ។ កឹ ត្វំ អយ្យោ ន ជានាសិ, លោកេ ពុទ្ធធម្មសង្ឃរតនានិ នាម ឧប្បន្នានិ, ឥច្ចេវ មហាជនោ សត្ថុសន្តិកេ ធម្មកថំ សោតុំ គច្ឆតីតិ។ តស្ស “ពុទ្ធោ”តិ វចនំ ឆវិចម្មាទីនិ ឆិន្ទិត្វា អដ្ឋិមិញ្ជំ អាហច្ច អដ្ឋាសិ។ អថ អត្តនោ បរិជនបរិវុតោ តាយ បរិសាយសទ្ធឹ វិហារំ គន្ត្វា សត្ថុ មធុរស្សរេន ធម្មំ ទេសេន្តស្ស បរិស បរិយន្តេ ឋិតោ ធម្មំ សុត្វា បព្ពជ្ជាយ ចិត្តំ ឧប្បាទេសិ។ អថ តថាគតេន កាលំ វិទិត្វា បរិសាយ ឧយ្យោជិតាយ សត្ថារំ ឧបសង្កមិត្វា វន្ទិត្វា ស្វាតនាយ និមន្តេត្វា ទុតិយទិវសេ មណ្ឌបំ ការេត្វា អាសនានិ បញ្ញាបេត្វា ពុទ្ធប្បមុខស្ស សង្ឃស្ស មហាទានំ ទត្វា ភត្តកិច្ចាវសានេ ភគវា អនុមោទនំ កត្វា បក្កមិ។ ភុត្តបាតរាសោ ឧបោសថង្គានិ អធិដ្ឋាយ ភណ្ឌាគារិកំ បក្កោសាបេត្វា “ឯត្តកំ ភណ្ឌំ វិស្សជ្ជិតំ ឯត្តកំ បន ន វិស្សជ្ជិត”ន្តិ សព្ពំ អាចិក្ខិត្វា “ឥមំ សាបតេយ្យំ មយ្ហំ កនិដ្ឋស្ស ទេហី”តិ សព្ពំ និយ្យាតេត្វា សត្ថុ សន្តិកេ បព្ពជិត្វា កម្មដ្ឋាន បរាយណោ អហោសិ។ អថស្ស កម្មដ្ឋានំ មនសិករោន្តស្ស កម្មដ្ឋានំ ន ឧបដ្ឋាតិ, តតោ ចិន្តេសិ “អយំ ជនបទោ មយ្ហំ អសប្បាយោ, យំនូនាហំ សត្ថុ សន្តិកេ កម្មដ្ឋានំ គហេត្វា សកដ្ឋានមេវ គច្ឆេយ្យ”ន្តិ។ អថ បុព្ពណ្ហសមយេ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា សាយន្ហសមយេ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ ភគវន្តំ ឧបសង្កមិត្វា កម្មដ្ឋានំ កថាបេត្វា សត្តា សីហនាទំ នទិត្វា បក្កមិ។ អថ ខោ អាយស្មា បុណ្ណោ សូនាបរន្តរដ្ឋំ បត្វា សម្មតបព្ពតំ នាម បវិសិត្វា វាណិជកគាមំ បិណ្ឌាយ បាវិសិ។ អថ នំ កនិដ្ឋភាតា សគេហំ នេត្វា ភិក្ខំ ទត្វា “ភន្តេ អញ្ញត្ថ អគន្ត្វា ឥធេវ វសថា”តិ បដិញ្ញំ ការេត្វា វសាបេសិ។ តតោ សមុទ្ទគិរិវិហារំ នាម អគមាសិ។ តត្ថ សមុទ្ទវីចិយោ អាគន្ត្វា អយកណ្ដបាសាណេសុ បហរិត្វា មហាសទ្ទំ ករោន្តិ។ ថេរោ កម្មដ្ឋានំ មនសិករោន្តោ ន ផាសុវិហារោ ហោតីតិ សមុទ្ទំ និសទ្ទំ កត្វា អធិដ្ឋាសិ។ តតោ មាតុលគិរឹ នាម អាគមាសិ។ តត្ថ សកុណសង្ឃោ ឧស្សន្នោ រត្តិញ្ច ទិវា ច សទ្ទោ ឯកោ ពទ្ធោ ហោតិ។ ថេរោ “ឥទំ ឋានំ អផាសុកន្តិ តតោ មកុឡការាមវិហារំ នាម គតោ។ សោ វាណិជគាមស្ស នាតិទូរេ នាច្ចាសន្នោ គមនាគមនសម្បន្នោ វិវិត្តោ អប្បសទ្ទោ។ ថេរោ “ឥទំ ឋានំ ផាសុក”ន្តិ តត្ថ រត្តិដ្ឋានទិវាឋានេ ចង្កមនាទីនិ ការេត្វា វស្សំ ឧបគច្ឆតិ។ ឯវំ ចតូសុ ឋានេសុ វិហាសិ។ អថេកទិវសំ តស្មឹយេវ អន្តោវស្សេ បញ្ច វាណិជកសតានិ “បរសមុទ្ទំ គច្ឆាមា”តិ នាវាយ ភណ្ឌំ បក្ខិបឹសុ។

នាវារោហនទិវសេ ថេរស្ស កនិដ្ឋភាតា ថេរំ ភោជេត្វា ថេរស្ស សន្តិកេ សិក្ខាបទានិ គហេត្វា គច្ឆន្តោ “ភន្តេ មហាសមុទ្ទោ នាម អស្សទ្ធេយ្យោ ចានេកន្តរាយោ ច, អម្ហេ អាវជ្ជេយ្យាថា”តិ វត្វា នាវំ អារូយ្ហិ។ នាវា ឧមិជវេន គច្ឆមានា អញ្ញតរំ ទីបំ បាបុណិ។ មនុស្សា “បាតរាសំ ករិស្សាមា”តិ ទីបកេ ឱតិណ្ណា។ តស្មិំ ទីបកេ អញ្ញំ កិញ្ចិ នត្ថិ, ចន្ទនវនមេវ អហោសិ។ អថេកោ វា សិយា រុក្ខំ អាកោដេត្វា លោហិតចន្ទនភាវំ ញត្វា “ភោ មយំ លាភត្ថាយ បរសមុទ្ទំ គច្ឆាម, ឥតោ ច ឧត្តរិ លាភា នាម នត្ថិ, ចតុរង្គុល មត្តាបិ ឃដិកា សតសហស្សំ អគ្ឃតិ, សំហារេតព្ពកយុត្តំ ភណ្ឌំ ហារេត្វា គច្ឆាមា”តិ។ តេ តថា ករឹសុ ចន្ទនវនេ អធិវត្ថា អមនុស្សា កុជ្ឈិត្វា ឥមេហិ អម្ហាកំ ចន្ទនវនំ នាសិតំ, ឃាតេស្សាម នេ”តិ ចិន្តេត្វា ន ឥមេសុ ឃាដិតេសុ សព្ពំ ឯកកុណបំ ភវិស្សតិ, សមុទ្ទមជ្ឈេ នេសំ នាវំ ឱសីទេស្សាមា”តិ អាហំសុ។ អថ តេសំ នាវំ អារូយ្ហ មុហុត្តំ គតកាលេយេវ ឧប្បាទិកំ ឧបដ្ឋាបេត្វា សយម្បិ តេ អមនុស្សា ភយានកានិ រូបានិ ទស្សយឹសុ។ ភីតា មនុស្សា អត្តនោ ទេវតា នមស្សន្តិ។ ថេរស្ស កនិដ្ឋោ ចូឡបុណ្ណកុដុម្ពិកោ “មយ្ហំ ភាតា អវស្សយោ ហោតូ”តិ ថេរស្ស នមស្សមានោ អដ្ឋាសិ។ ថេរោ បិ កិរ តស្មឹយេវ ខណេ អាវជ្ជេត្វា តេសំ ព្យសនប្បត្តឹ ញត្វា វេហាសំ ឧប្បតិត្វា អភិមុខោ អដ្ឋាសិ។ អមនុស្សា ថេរំ ទិស្វាវ “អយ្យបុណ្ណត្ថេរោ ឯហិ” តិ បក្កមឹសុ។ ឧប្បាទិកំ សន្និសីទិ។ ថេរោ “មា ភាយថា”តិ តេសំ អស្សាសេត្វាវ កហំ គន្តុកាមត្ថា”តិ បុច្ឆិ។ “ភន្តេ អម្ហាកំ សកដ្ឋានមេវ គច្ឆាមា”តិ ថេរោ នាវំ ផលេ អក្កមិត្វា “ឯតេសំ ឥច្ឆិតដ្ឋានំ គច្ឆតូ”តិ អធិដ្ឋាតិ។ វាណិជា សកដ្ឋានំ គន្ត្វា តំ បវត្តិំ បុត្តទារស្ស អារោចេត្វា “ឯថ ថេរំ សរណំ គច្ឆាមា”តិ បញ្ចសតានិ អត្តនោ អត្តនោ បញ្ចមាតុគាមសតេហិ សទ្ធឹ តីសុ សរណេសុ បតិដ្ឋាយ ឧបាសកត្តំ បដិវេទេសុំ។ តតោ នាវាយ ភណ្ឌំ ឱតារេត្វា ថេរស្ស ឯកំ កោដ្ឋាសំ កត្វា “អយំ ភន្តេ តុម្ហាកំ កោដ្ឋាសោ”តិ អាហំសុ។ ថេរោ “មយ្ហំ វិសុំ កោដ្ឋាស កិច្ចំ នត្ថិ”។ សត្ថា បន តុម្ហេហិ ទិដ្ឋបុព្ពោ’តិ។ ន ទិដ្ឋបុព្ពោ ភន្តេ’តិ, តេនហិ ឥមិនា សត្ថុ មណ្ឌលមាឡំ ករោថ។ ឯវំ សត្ថារំ បស្សិស្សថាតិ តេ សាធុ ភន្តេ’តិ តេន ច កោដ្ឋាសេន អត្តនោ ច កោដ្ឋាសេន មណ្ឌលមាឡំ កាតុំ អារភឹសុ។ សត្ថា កិរស្ស អារទ្ធកាលតោ បដ្ឋាយ បរិភោគំ អកាសិ។ តថោ មនុស្សា រត្តឹ ឱភាសំ ទិស្វា “មហេសក្ខា ទេវតា អត្ថី”តិ សញ្ញំករឹសុ។ ឧបាសកា មណ្ឌលមាឡញ្ច ភិក្ខុសង្ឃស្ស សេនាសនានិ ច និដ្ឋបេត្វា ទានសម្ភារំ សជ្ជេត្វា “កតំ ភន្តេ អម្ហេហិ អត្តនោកិច្ចំ, សត្ថារំ បក្កោសថា”តិ ថេរស្ស អារោចេសុំ។ ថេរោ សាយន្ហសមយេ ឥទ្ធិយាសាវត្ថឹ បត្វា “ភន្តេ វាណិជគាមវាសិនោ តុម្ហេ ទដ្ឋុកាមា, តេសំ អនុកម្បំ ករោថា”តិ។ ភគវា អធិវាសេសិ។ ថេរោ ភគវតោ អធិវាសនំ វិទិត្វា សកដ្ឋានមេវ បច្ចាគតោ។ ភគវា អានន្ទត្ថេរំ អាមន្តេសិ “អានន្ទ ស្វេ សូនាបរន្តេ វាណិជគាមេ បិណ្ឌាយ ចរិស្សាម, ត្វំ ឯកូនបញ្ចសតានំ ភិក្ខូនំ សលាកំ ទេហី”តិ។ ថេរោ សាធុ ភន្តេ’តិ ភិក្ខុសង្ឃស្ស តមត្ថំ អារោចេត្វា “ចារិកា សលាកំ គណ្ហន្តូ”តិ អាហ។ តំ ទិវសំ កុណ្ឌធានត្ថេរោ បឋមំ សលាកំ អគ្គហោតិ។ វាណិជគាមវាសិនោបិ “ស្វេ កិរ សត្ថា អាគមិស្សតី”តិ គាមមជ្ឈេ មណ្ឌបំ កត្វា ទានគ្គំ សជ្ជយឹសុ។ ភគវា បាតោវ សរីរបដិជគ្គនំ កត្វា គន្ធកុដឹ បវិសិត្វា ផលសមាបត្តឹ អប្បេត្វា និសីទិ។ សក្កស្ស បណ្ឌុកម្ពលសិលាសនំ ឧណ្ហំ អហោសិ។ សោ កឹ ឥទន្តិ អាវជ្ជេត្វា សត្ថុ សូនាបរន្តគមនំ ទិស្វា វិសុកម្មំ អាមន្តេសិ “តាត អជ្ជ ភគវា តឹណិមត្តានិ យោជនសតានិ បិណ្ឌាចារំ គមិស្សតិ, បញ្ច កូដាគារសតានិ មាបេត្វា ជេតវនទ្វារ កោដ្ឋមត្ថកេ គមនសជ្ជានី កត្វា ឋបេហី”តិ, សោ តថា អកាសិ។ ភគវតោ កូដាគារំ ចតុមុខំ អហោសិ, ទ្វិន្នំ អគ្គសាវកានំ ទ្វិមុខំ, សេសានំ ឯកមុខំ, សត្ថា គន្ធកុដិតោ និក្ខម្ម បដិបាដិយា ឋបិត កូដាគារេសុ ធុរកូដាគារំ បាវិសិ។ ទ្វេ អគ្គសាវកេ អាទឹ កត្វា ឯកូនបញ្ចភិក្ខុសតានិបិ កូដាគារំ គន្ត្វា និសិន្នា អហេសុំ, ឯកំ តុច្ឆកូដាគារំ អហោសិ។ បញ្ចបិ កូដាគារសតានិ អាកាសេ ឧប្បតឹសុ។ សត្ថា សច្ចពន្ធបព្ពតំ នាម បត្វា កូដាគារំ អាកាសេ ឋបេត្វា តស្មឹ បព្ពតេ សច្ចពន្ធោ នាម មិច្ឆាទិដ្ឋិ, សោ មហាជនំ មិច្ឆាទិដ្ឋឹ ឧគ្គណ្ហាបេន្តោ លាភគ្គយសគ្គប្បត្តោ ហុត្វា វសតិ។ អព្ភន្តរេ ចស្ស អន្តោចាដិយំ បទីបោ វិយ អរហត្តស្ស ឧបនិស្សយោ ជលតិ, តំ ទិស្វា “ធម្មមស្ស កថេស្សាមី”តិ គន្ត្វា ធម្មំ ទេសេតិ។ តាបសោ ទេសនាបរិយោសានេ អរហត្តំ បាបុណិ។ មគ្គេនេវស្ស អភិញ្ញា អាគតា, ឯហិ ភិក្ខុ ហុត្វា ឥទ្ធិមយបត្តចីវរោ កូដាគារំ បាវិសិ។ ភគវា កូដាគារគតេហិ បញ្ចហិ ភិក្ខុសតេហិសទ្ធឹ វាណិជគាមំ គន្ត្វា កូដាគារានិ អទិស្សមានានិ កត្វា វាណិជគាមំ បាវិសិ។ វាណិជា ពុទ្ធប្បមុខស្ស ភិក្ខុសង្ឃស្ស មហាទានំ ទត្វា សសត្ថារំ មកុឡការាមំ នយឹសុ។ សត្ថា មណ្ឌលមាឡំ បាវិសិ។ មហាជនោ យាវ សត្ថា ភត្តទរថំ បដិប្បស្សម្ភេតិ, តាវ បាតរាសំ កត្វា ឧបោសថង្គានិ សមាទាយ គន្ធញ្ច បុប្ផញ្ច អាទាយ ធម្មសវនត្ថាយ អារាមំ បច្ចាគមាសិ។ សត្ថា ធម្មំ ទេសេសិ។ មហាជនស្ស ពន្ធនា មោក្ខោ ជាតោ, មហន្ត ពុទ្ធកោលាហលំ អហោសិ។ សត្ថា មហាជនស្ស សង្គហត្ថំ កតិបាហំ តត្ថេវ វសិ, អរុណំ បន មហាគន្ធកុដិយំយេវ ឧដ្ឋបេសិ។ តត្ថ កតិបាហំ វសិត្វា វាណិជគាមេ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា “ត្វំ ឥធេវ វសាហី”តិ បុណ្ណត្ថេរំ និវត្តេត្វា អន្តរេ នម្មទានទី នាម អត្ថិ, តស្សា តីរំ អគមាសិ។ នម្មទានាគរាជា សត្ថុ បច្ចុគ្គន្ត្វា នាគភវនំ បវេសេត្វា តិណ្ណំ រតនានំ សក្ការំ អកាសិ។ សត្ថា តស្ស ធម្មំ កថេត្វា នាគភវនា និក្ខមិ។ សោ “មយ្ហំ ភន្តេ បរិចរិតព្ពំ ទេថា”តិ យាចិ។ ភគវា នម្មទានទីតីរេ បទចេតិយំ ទស្សេសិ។ តំ វីចីសុ អាគហាសុ បិធិយតិ វីចីសុ គតាសុ វិវរតិ, មហាសក្ការប្បត្តំ អហោសិ។ សត្ថា តតោ និក្ខម្ម សច្ចពន្ធបព្ពតំ គន្ត្វា សច្ចពន្ធំ អាហ “តយា មហាជនោ អបាយមគ្គេ ឱតារិតោ។ ត្វំ ឥធេវ វសិត្វា ឯតេសំ លទ្ធឹ វិស្សជ្ជាបេត្វា និព្ពានមគ្គេ បតិដ្ឋាបេហី”តិ។ សោបិ បរិចរិតព្ពំ យាចិ។ សត្ថា ឃនបិដ្ឋិបាសាណេ អល្លមត្តិកបិណ្ឌម្ហិ លញ្ឆនំ វិយ បទចេតិយំ ទស្សេសិ។ ឯវំ

សូនាបរន្តរដ្ឋេយេវ ទ្វេ ចក្ករតនចេតិយានិ យាវសាសនន្តរធានំ បតិដ្ឋាបេសិ។ សត្តមេ បន វស្សេ សាវត្ថិយំ កណ្ឌម្ពរុក្ខមូលេ តិត្ថិ មទ្ទនំ ករោន្តោ យមកបាដិហារិយំ កត្វា ទសហិ ចក្កវាឡ សហស្សេហិ អាគតានំ ទេវតានំ មាតរំ កាយសក្ខឹ កត្វា អភិធម្មំ ទេសេន្តោ តាវតឹសភវនេ បារិច្ឆត្តកមូលេ បណ្ឌុកម្ពលសិលាយំ វស្សំ វសិ។ អដ្ឋមេ សំសុមារនគរេ ឯកវស្សំ វសិ។ នវមេ កោសម្ពិយំ ឯកវស្សំ វសិ។ តទា ភទ្ទិយោ, កិមិលោ, ភគុ, អានន្ទោ, អនុរុទ្ធោ, ទេវទត្តោ, ចាតិ ឆ ខត្តិយា បព្ពជឹសុ។ តេសំ វិត្ថារោ ធម្មបទេ អាគតោ។ ទសមេ បន វស្សេ បាលិលេយ្យគាមេ ទក្ខិណវនសណ្ឌេ ភទ្ទសាលមូលេ បាលិលេយ្យកេន ហត្ថិនា ឧបដ្ឋិយមានោ ផាសុកំ វស្សាវាសំ វសិ។ ឯកាទសមេ នាលន្ទព្រាហ្មណគាមេ ឯកវាសំ វសិ។ ទ្វាទសមេ វេរញ្ជាយំ ឯកវាសំ វសិ ទុច្ចរិតស្ស វិបាកំ អនុភវមានោ, ភគវតា កិរ ផុស្សស្ស ភគវតោ កាលេ សាវកានំ វចីទុច្ចរិតវសេន កតុបចិតស្ស អកុសលកម្មស្ស តទា លទ្ធោកាសវសេន ឧបដ្ឋិតត្តា វេរញ្ជព្រាហ្មណេន និមន្តិតោបិ សមានោ មារាវដ្ដន វសេន អសល្លក្ខេត្វា អស្សវាណិជកានំ និពទ្ធវត្តសង្ខេបេន បព្ពត្តំ បត្ថបត្ថមូលកំ យវតណ្ឌុលមេវ តេមាសំ ភុញ្ជតិ, វុត្តញ្ចេតំ អបទានេ។

> “ផុស្សស្សាហំ បាវចនេ, សាវកេ បរិភាសិស្សំ;
> យវំ ខាទថ ភុញ្ជថ, មាច ភុញ្ជថ សាលិនោ។
>
> តេន កម្មវិបាកេន, តេមាសំ ខាទិតំ យវំ;
> និមន្តិតោ ព្រាហ្មណេន, វេរញ្ជាយំ វសឹ តទាតិ”។

តេន វុត្តំ “ទ្វាទសមេ វេរញ្ជាយំ ឯកវាសំ វសិ ទុច្ចរិតស្ស វិបាកំ អនុភវមានោ”តិ។ តេរសមេ ជាលិយបព្ពតេ ឯកវាសំ វសិ។ ចតុទ្ទសមេ សាវត្ថិយំ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ជេតវនវិហារេ បឋមវាសំ វសិត្វា បន្នរសមេ វស្សេ ញាតិជនសង្គហត្ថំ កបិលវត្ថុំ គន្ត្វា ឯកមេវ វាសំ កប្បេសិ ។ សោឡសមេ វស្សេ អាឡវកយក្ខទមនត្ថំ អគ្គាឡវីនគរេ ឯកវាសំ វសិ។ សត្តរសមេ វស្សេ រាជគហមេវ និវត្តិត្វា វាសំ កប្បេសិ។ អដ្ឋារសមេ វស្សេ ជាលិយបព្ពតមេវ និវត្តិត្វា វសិ។ ឯកូនវីសតិមេបិ វស្សេ តត្ថេវ ជាលិយបព្ពតមេវ វសិ។ វីសតិមេ វស្សេ រាជគហស្ស អវិទូរេ ភីសនកេ ភេសកលវនសណ្ឌេ វាសំ កប្បេសី”តិ ឥមានិ វីសតិ វស្សានិ បឋមពោធីតិ វេទិតព្ពានិ។ ឯតស្មិំ កាលេ ឯហិភិក្ខូបសម្បទាយឯវ ឧបសម្បាទេសីតិ យេភុយ្យេន ភគវន្តំយេវ ឧទ្ទិស្ស អាចរិយុបជ្ឈាយំ កត្វា ឯហិភិក្ខុ ភាវមាបន្នេ បុញ្ញវន្តបុគ្គលេយេវ សន្ធាយ វុត្តំ, អញ្ញេសម្បិ អរិយភាវមនាបន្នានំ សុទិន្នាទីនំ វា យមកបាដិហារិយេ បសីទិត្វា អាយស្មតោ សារិបុត្តត្ថេរស្ស សន្តិកេ បព្ពជិតានំ បុព្ពេ កស្សបពុទ្ធកាលេ វត្តលិភូតបុព្ពានំ បញ្ចន្នំ ភិក្ខុសតានំ ថេរស្សេវ សន្តិកេ បព្ពជិតភាវស្ស ទិស្សនតោ តេន វុត្តំ “ភគវា ហិ បឋមពោធិយំ ឯតស្មិំ កាលេ ឯហិ ភិក្ខូបសម្បទាយ ឯវ ឧបសម្បាទេសី”តិ។ តតោ បរេសុ បន បញ្ចវីសតិវស្សេសុ អនាថបិណ្ឌិកេន ការិតេ ជេតវនមហាវិហារេ ឯកូនវីសតិវស្សា វាសំ វសិ។ វិសាខាយ សត្តវីសតិ កោដិធនបរិច្ចាគេន ការិតេ បុព្ពារាមេ ឆព្ពស្សានិ វសិ។ ទ្វិន្នំ កុលានំ គុណមហត្តំ បដិច្ច សាវត្ថិយំ និស្សាយ បញ្ចវីសតិ វស្សានិ វាសំ វសិ។ អន្តិមេ បន វស្សេ ពេឡុវគាមេ វសិត្វា មរណន្តិកា វេទនា ឧប្បជ្ជិ, អាយុសង្ខារេស្សជ្ជនញ្ច តត្ថ អកាសិ។ ឥមានិ ឥធ នាធិប្បេតានិ, ភគវតោ វស្សក្កមជាននត្ថំយេវ វុត្តន្តិ។

សរណគមនូបសម្បទា នាម “ពុទ្ធំ សរណំ គច្ឆាមិ”ត្យាទិនា តិក្ខត្តុំ វាចំ ភិន្ទិត្វា វុត្តេហិ តីហិ សរណគមនេហិ ឧបសម្បន្នោ។

ឱវាទបដិគ្គហណូបសម្បទា នាម “តស្មា តិហ តេ កស្សប ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ តិព្ពមេវ ហិរោត្តប្បំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ភវិស្សតិ ថេរេសុ នវេសុ មជ្ឈិមេសុ ចាតិ, ឯវញ្ហិ តេ កស្សប សិក្ខិតព្ពំ តស្មា តិហ តេ កស្សប ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ យំ កិញ្ចិ ធម្មំ សោស្សាមិ កុសលូបសញ្ហិតំ សព្ពន្តំ អដ្ឋឹ កត្វា មនសិកត្វា សព្ពមេវ ចេតសោ សមន្នាហរិត្វា ឱហិតសោតោ ធម្មំ សោស្សាមីតិ, ឯវញ្ហិ តេ កស្សប សិក្ខិតព្ពំ តស្មា តិហ តេ កស្សប ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ សាតសហគតំ មេ កាយគតា សតី ន ជហិស្សតីតិ , ឯវញ្ហិ តេ កស្សប សិក្ខិតព្ពន្តិ ឥមិនា ឱវាទបដិគ្គហណេន មហាកស្សបត្ថេរស្ស អនុញ្ញាតឧបសម្បទា នាម។

បញ្ហាព្យាករណូបសម្បទា នាម សោបាកស្ស អនុញ្ញាតឧបសម្បទា, ភគវា កិរ បុព្ពារាមេ អនុចង្កមន្តោ សោបាកសាមណេរំ “ឧទ្ធុមាតកសញ្ញាតិ វា សោបាក រូបសញ្ញាតិ វា ឥមេ ធម្មា នានត្ថា នានាព្យញ្ជនា, ឧទាហុ ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នានន”ន្តិ ទសអសុភនិស្សិតេ បញ្ហេ បុច្ឆិ។ សោ តេ ព្យាកាសិ។ ភគវា តស្ស សាធុការំ ទត្វា “កតិវស្សោសិ ត្វំ សោបាកា”តិ បុច្ឆិ។ “សត្តវស្សោ អហំ ភគវា”តិ, “សោបាក ត្វំ មម សព្ពញ្ញុតញ្ញាណេន សទ្ធឹ សំសន្ទិត្វា បញ្ហេ ព្យាកាសី”តិ អារទ្ធចិត្តោ ឧបសម្បទំ អនុជានាតិ, អយំ បញ្ហាព្យាករណូបសម្បទា។

អដ្ឋវាចិកូបសម្បទា នាម ភិក្ខុនិយា ភិក្ខុនិសង្ឃតោ ញត្តិចតុត្ថេន ភិក្ខុសង្ឃតោ ញត្តិចតុត្ថេនាតិ ឥមេហិ ទ្វីហិ កម្មេហិ ឧបសម្បទា។ ញត្តិចតុត្ថកម្មូបសម្បទា នាម ភិក្ខូនំ ឯតរហិ ឧបសម្បទា, អយមេវ ឥធាធិប្បេតា, សម្បត្តិវិបត្តិវសេន សម្ភវតោ។ កស្មា ហេស ឧបសម្បន្នោ នាមាតិ។ សមគ្គេន សង្ឃេន ញត្តិចតុត្ថេន កម្មេន អកុប្បេន ឋានារហេន ឧបរិភាវំ សមាបន្នោ បត្តោតិ ឧបសម្បន្នោ, សេដ្ឋភាវំ បត្តោតិ អត្ថោ តថា ហិ គិហិភាវតោ សាមណេរភាវោ សេដ្ឋោ នាម, តតោបិ ឧបសម្បន្នភាវោយេវ សេដ្ឋោ។ តត្ថ សមគ្គេន សង្ឃេនាតិ សព្ពន្តិមេន បរិយាយេន បញ្ចវគ្គករណីយេ កម្មេ យាវតិកា ភិក្ខូ កម្មប្បត្តា, តេសំ អាគតត្តា ឆន្ទារហានំ ឆន្ទស្ស អាហដត្តា, សម្មុខីភូតានញ្ច អប្បដិក្កោសនតោ ឯតស្មឹ កម្មេ សមគ្គភាវំ ឧបគតេន។ ញត្តិចតុត្ថេនាតិ តីហិ អនុសាវនាហិ ឯកាយ ច ញត្តិយា កត្តព្ពេន។ ឯត្ថ ច កិញ្ចាបិ ញត្តិ សព្ពបឋមំ វុត្តា, តិស្សន្នំ បន អនុសាវនានំ អត្ថព្យញ្ជនភេទាភាវតោ អត្ថព្យញ្ជនភិន្នា ញត្តិ តាសំ ចតុត្ថន្តិ កត្វា ញត្តិចតុត្ថន្តិ វុច្ចតិ។ កម្មេនា តិ ធម្មិកេន កម្មេន, វិនយកម្មេនាតិអត្ថោ។ អកុប្បេនា តិ វត្ថុ ញត្តិ អនុសាវន សីម បរិសសម្បត្តិ សម្បន្នត្តា អកោបេតព្ពតំ អប្បដិក្កោសិតព្ពតញ្ច ឧបគតេន។ ឋានារហេនា តិ ការណារហេន, សត្ថុសាសនារហេនាតិ អត្ថោ។ ឯតេហិ ការណេហិ សេដ្ឋភាវមាបន្នោតិ អត្ថោ។ តត្ថ សម្បត្តិវិបត្តិវសេន សម្ភវតោ តិ វត្ថុសម្បត្តិ ញត្តិសម្បត្តិ អនុសាវនសម្បត្តិសីមសម្បត្តិបរិសសម្បត្តិវសេន បញ្ចហិ សម្បត្តីហិ ឧបសម្បទកម្មស្ស សិជ្ឈនតោតិ អត្ថោ។ តត្ថ វត្ថុ សម្បត្តិនាម បរិបុណ្ណវីសតិវស្សភាវោ ឥទានិ បុរិសត្តភាវោ ច។ ឩនវីសតិវស្សំ, អន្តិមវត្ថុអជ្ឈាបន្នបុព្ពំ, បណ្ឌកោ, ថេយ្យសំវាសកោ, តិត្ថិយបក្កន្តកោ, តិរច្ឆានគតោ, មាតុឃាតកោ, បិតុឃាតកោ, អរហន្តឃាតកោ, ភិក្ខុនិទូសកោ, សង្ឃភេទកោ, លោហិតុប្បាទកោ, ឧភតោព្យញ្ជនកោ, តិ ឥមេ តេរស បុគ្គលា ឧបសម្បទាយ អវត្ថុ។ តត្ថ ឩនវីសតិវស្សន្តិ សាមញ្ញេន វុត្តេបិ មាតុកុច្ឆិតោ និក្ខមនតោ បដ្ឋាយ ឯកូនវីសបរិបុណ្ណោ បុរិសបុគ្គលោ ឧបសម្បទាយ វត្ថុ, តតោ ឩនំ ន ឧបសម្បទាយ វត្ថុ តថោ ហិ ឯកស្មឹ សំវច្ឆរេ ហេមន្តគិម្ហវស្សវសេន តិណ្ណំ ឧតូនំ សម្ភវត្តា តយោ ឧតូ ហោន្តិ, ហោន្តិ ចេត្ថ។

“កត្តិកន្តិកបក្ខម្ហា, ហេមំ ផគ្គុណបុណ្ណមា;
តស្សន្តិ កបក្ខម្ហា, គិម្ហំ អាសាឡ្ហិបុណ្ណមា;
វស្សកាលំ តតោ សេសំ, ចតុវីសតុបោសថា។

ចាតុទ្ទសី ឆ ឯតេសុ, បក្ខា តតិយសត្តមា;
សេសា បន្នរសី ញេយ្យា, អដ្ឋារស ឧបោសថាតិ”។

ឯត្ថ ច កត្តិកស្ស កាឡបក្ខបាដិបទតោ បដ្ឋាយ យាវ ផគ្គុណបុណ្ណមា ចត្តារោ មាសា ហេមឧតុ នាម។ ផគ្គុណស្ស កាឡបក្ខបាដិបទតោ បដ្ឋាយ យាវ អាសាឡ្ហីបុណ្ណមា ចត្តារោ មាសា គិម្ហឧតុ នាម។ អសាឡ្ហកាឡបក្ខបាដិបទតោ បដ្ឋាយ យាវ អបរកត្តិកបុណ្ណមា ចត្តារោ មាសា វស្សឧតុ នាម។ ឯវំ ឯកស្មឹ សំវច្ឆរេ តយោ ឧតូ ហោន្តិ។ តត្ថ ឯកស្មឹ ឧតុម្ហិ បក្ខស្ស តតិយសត្តមេសុ ទ្វេ ទ្វេ កត្វា ឆ ចាតុទ្ទសិកា, បឋមទុតិយចតុត្ថបញ្ចមឆដ្ឋអដ្ឋមេសុ ឆ ឆ កត្វា អដ្ឋារស បន្នរសិកាតិ ឯវំ ឯកសំវច្ឆរេ ចតុវីសតិ ឧបោសថា ហោន្តិ។ ឥមេសុ ចតុវីសតុបោសថេសុ ចាតុទ្ទសិយា ឯកូនតីស ទិវសា ហោន្តីតិ កត្វា ឯកសំវច្ឆរេ ឆ ឩនា ទិវសា ហោន្តិ។ ឥមិនា នយេន ឯកូនវីសតិមេ វស្សេ ឆមាសាធិកានិ អដ្ឋារសវស្សានិ ហោន្តិ។ តស្មឹ មាតុកុច្ឆិម្ហិ និព្ពត្តកាលេ ទសមាសេ បក្ខិបិត្វា ចត្តារិ មាសាធិកានិ ឯកូនវីសវស្សានិ បរិបុណ្ណានិ។ រាជានោ បន តិណ្ណំ តិណ្ណំ វស្សានំ អច្ចយេន មាសំ អាកឌ្ឍន្តិ , ទិវសេន សហ មាសម្បិ, តស្មា អដ្ឋារសវស្សេ យេវ ឆ មាសាធិកានិ ហោន្តិ។ តំ ហេដ្ឋាចតុមាសាធិក ឯកូនវីសតិមេ វស្សេ បក្ខិបិត្វា ឯកមាសាធិកានិ វីសតិវស្សានិ សព្ពសោ បរិបុណ្ណានិ ហោន្តិ។ ឯវំ ឯកូនវីសតិ វស្សតោ បដ្ឋាយ គព្ភវីសោ ឧបសម្បទាយ វត្ថូតិ វេទិតព្ពោ។ ឥទានិ បុរិសត្តភាវោ តិ ភិក្ខុនិយា អភាវតោ បុរិសបុគ្គលោវ ឥទានិ វដ្ដតីតិ អធិប្បេតោ តថា ហិ មាតុគាមស្ស បព្ពជិតត្តា បញ្ចវស្សសតានិ សទ្ធម្មោ តិដ្ឋេយ្យ, បញ្ញត្តត្តា បន អបរានិ បញ្ចវស្សសតានិ ឋស្សតីតិ ឯវំ វស្សសហស្សមេវ បដិសម្ភិទាប្បត្តសទ្ធម្មស្ស បតិដ្ឋិតភាវោ វុត្តោ។ មាតុគាមា ច នាម ទុប្បញ្ញា តិព្ពកិលេសា លាមកា ច។ ភគវតា ច បឋមពោធិយំ អាទិតោ បដ្ឋាយមេវ មហាបជាបតិយា គោតមិយា អដ្ឋគរុធម្មបដិគ្គហណេន ឧបសម្បទត្តេ អនុញ្ញាតេបិ សាសនស្ស អចិរដ្ឋិតិកភាវោ វុត្តោ។ ទុប្បញ្ញត្តា ឥត្ថិយោ សាសនេ ចិរំ ន តិដ្ឋន្តិ, តិព្ពកិលេសត្តា យថា បញ្ញត្ត សិក្ខាបទានុរូបំ សំវរម្បិ រក្ខិតុំ ន សក្កោន្តិ។ លាមកត្តាបិ តា អដ្ឋសមាបត្តី លភន្តាបិ ព្រាហ្មបារិសជ្ជំ នាតិក្កមន្តិ, ឯវំ ភិក្ខុនិយា អភាវតោ ឥទានិ បុរិសបុគ្គលោតិ វុត្តំ។ ឥមស្មឹ ឋានេ បត្វា ចត្តារិ ខេត្តានិ វេទិតព្ពានិ តថា ហិ មាតុគាមស្ស បព្ពជិតត្តា វស្សសហស្សមេវ ឋស្សតីតិ ចេតំ បដិសម្ភិទាប្បត្តខីណាសវវសេន វុត្តំ, តតោ បរំ ឧត្តរិបិ សុក្ខវិបស្សកខីណាសវវសេន វស្សសហស្សំ, អនាគាមិវសេន វស្សសហស្សំ, សកទាគាមិវសេន វស្សសហស្សំ, សោតាបន្នវសេន វស្សសហស្សន្តិ ឯវំ បញ្ចវស្សសហស្សានិ បដិវេធសទ្ធម្មោ តិដ្ឋតិ។ បរិយត្តិសទ្ធម្មោបិ តានិយេវ ន ហិ បរិយត្តិយា អសតិ បដិវេធោ អត្ថិ។ នាបិ បរិយត្តិយា សតិ បដិវេធោ ន ហោតិ។ លិង្គំ បន បរិយត្តិយា

អន្តរហិតាយ ចិរំ បវត្តិស្សតិ, ឥទំ ខន្ធកភាណកានំ មតេន វុត្តន្តិ វេទិតព្ពំ។ ទីឃនិកាយដ្ឋកថាយំ បន ឯវំ វុត្តំ “បដិសម្ភិទាប្បត្តេហិ វស្សសហស្សំ អដ្ឋាសិ, ឆឡភិញ្ញេហិ វស្សសហស្សំ, តេវិជ្ជេហិ វស្សសហស្សំ, សុក្ខវិបស្សកេហិ វស្សសហស្សំ, បាតិមោក្ខេន វស្សសហស្សំ អដ្ឋាសី”តិ។ ឥទម្បិ ទីឃភាណកត្ថេរានំ មតេន វុត្តំ។ អង្គុត្តរនិកាយដ្ឋកថាយម្បិ ពុទ្ធានំ បរិនិព្ពានតោ វស្សសហស្សមេវ បដិសម្ភិទា និព្ពត្តេតុំ សក្កោន្តិ, តតោ បរំ ឆ អភិញ្ញា , តតោ តាបិ អសក្កោន្តា តិស្សោ វិជ្ជា និព្ពត្តន្តិ។ គច្ឆន្តេកាលេ តានិបិ និព្ពត្តេតុំ អសក្កោន្តា សុក្ខវិបស្សកា ហោន្តិ។ ឯតេនេវ ឧបាយេន អនាគាមិនោ សកទាគាមិនោ, សោតាបន្នាតិ វុត្តំ។ ឥទម្បិ អង្គុត្តរនិកាយេ វុត្តំ។ សំយុត្តនិកាយដ្ឋកថាយំ បន បឋមពោធិយំ ភិក្ខូ បដិសម្ភិទាប្បត្តា។ អថ កាលេ គច្ឆន្តេ បដិសម្ភិទា បាបុណិតុំ ន សក្ខឹសុ, ឆឡភិញ្ញា អហេសុំ។ តតោ ឆបិ អភិញ្ញា បត្តុំ អសក្កោន្តា តិស្សោ វិជ្ជា បាបុណឹសុ។ ឥទានិ កាលេ គច្ឆន្តេ តិស្សោ វិជ្ជា បាបុណិតុំ អសក្កោន្តា អាសវក្ខយំ បាបុណិស្សន្តិ, តម្បិ អសក្កោន្តា អនាគាមិផលំ, តម្បិ អសក្កោន្តា សកទាគាមិផលំ, តម្បិ អសក្កោន្តា សោតាបត្តិផលំ។ គច្ឆន្តេកាលេ សោតាបត្តិផលម្បិ បត្តុំ ន សក្ខិស្សន្តី’តិ វុត្តំ។ យស្មា ចេ តេ អាចរិយា ភិន្នវាទា, តស្មា តេសំ អាចរិយានំ ភាណកានំ មតមេវ ពុទ្ធឃោសាចរិយេន តត្ថ តត្ថ លិខិតន្តិ គហេតព្ពំ, អញ្ញថា អាចរិយស្សេវ បុព្ពាបរវិរោធប្បសង្គោ សិយា អាចរិយពុទ្ធឃោសេនេវ ហិ សីហឡភាសំ អបនេត្វា មាគធភាសាយ សាដ្ឋកថំ ពុទ្ធវចនំ លិខិតំ, ន អញ្ញេន អាចរិយេន តស្មា អដ្ឋកថាយ វុត្តវចនមេវ បមាណន្តិ គហេតព្ពំ។ ននុ ចត្តារោបិ និកាយដ្ឋកថាសង្គីតី អារូឡ្ហា, អថ កស្មា ឯវំ ភិន្នាតិ។ សច្ចំ, តថាបិ កេសញ្ចិ ថេរានំ វាទប្បកាសនត្ថំ វុត្តំ។ ន សង្គាហកត្ថេរានំ, តស្មា អដ្ឋកថាវចនមេវ បមាណន្តិ វុត្តំ។

អន្តិមវត្ថុអជ្ឈាបន្នបុព្ពន្តិ បារាជិកភិក្ខុ, សោ អភព្ពោ សាសនេ ឧបសម្បទកម្មស្ស លទ្ធុំ។

បណ្ឌកោតិចេត្ថ បញ្ចវិធោ ហោតិ អាសិត្តបណ្ឌកោ, ឧស្សូយបណ្ឌកោ, ឱបក្កមិកបណ្ឌកោ, នបុំសកោ, បក្ខបណ្ឌកោតិ។ តត្ថ យស្ស បរេសំ អង្គជាតំ មុខេន គណ្ហិត្វា អសុចិនា អាសិត្តស្ស បរិឡាហោ វូបសមតិ, អយំ អាសិត្តបណ្ឌកោ នាម។ យស្ស បរេសំ អជ្ឈាចារំ បស្សតោ ឧស្សូយាយ ឧប្បន្នាយ បរិឡាហោ វូបសមតិ, អយំ ឧស្សូយបណ្ឌកោ នាម។ យស្ស ឧបក្កមេន ពីជានិ អបនីតានិ ហោន្តិ, អយំ ឱបក្កមិកបណ្ឌកោ នាម។ យោ បន បដិសន្ធិយំ យេវ អភាវកោ ឧប្បន្នោ ហោតិ, អយំ នបុំសកោ នាម។ ឯកច្ចោ បន អកុសលវិបាកានុភាវេន កាឡបក្ខេ បណ្ឌកោ ហោតិ, ជុណ្ហបក្ខេ បនស្ស បរិឡាហោវូបសមតិ , អយំ បក្ខបណ្ឌកោ នាម, កេចិ បន យោ កាឡបក្ខេ ឥត្ថី ហោតិ, ជុណ្ហបក្ខេ បុរិសោ, អយំ បក្ខបណ្ឌកោតិ វទន្តិ, តំ តេសំ មតិមត្តមេវ។ ឯតេសុ អាសិត្តបណ្ឌកស្ស ច ឧស្សូយបណ្ឌកស្ស ច បព្ពជ្ជា ន វារិតា។ ឱបក្កមិកនបុំសកបក្ខបណ្ឌកានំ បន វារិតា។ តេសុបិ បក្ខបណ្ឌកស្ស យស្មឹ បក្ខេ បណ្ឌកោ ហោតិ, តស្មឹយេវ បព្ពជ្ជា វារិតា។ ឯត្ថ ច អបណ្ឌកបក្ខេ បព្ពជិត្វា បណ្ឌកបក្ខេ នាសេតព្ពោតិ តីសុបិ គណ្ឋិបទេសុ វុត្តំ។ កេចិ បន “អបណ្ឌកបក្ខេបព្ពជិតោ សតោ កិលេសក្ខយំ បាបុណាតិ, ន នាសេតព្ពោ”តិ វទន្តិ, តំ តេសំ មតិមត្តមេវ, បណ្ឌកស្ស កិលេសក្ខយា សម្ភវតោ ខីណកិលេសស្ស ច បណ្ឌកភាវានុបបត្តិតោ អហេតុក បដិសន្ធិកថាយញ្ហិ អវិសេសេន បណ្ឌកស្ស អហេតុកបដិសន្ធិ កថា វុត្តា, អាសិត្ត ឧស្សូយបក្ខបណ្ឌកានញ្ច បដិសន្ធិតោ បដ្ឋាយេវ បណ្ឌកភាវោ, ន បវត្តិយំយេវាតិ វទន្តិ។ តេនេវ អហេតុកបដិសន្ធិនិទ្ទេសេ ជច្ចន្ធ-ជច្ចពធិរាទយោ វិយ បណ្ឌកោ ជាតិសទ្ទេន វិសេសេត្វា និទ្ទិដ្ឋោ។ ចតុត្ថបារាជិកសំវណ្ណនាយំ បន អភព្ពបុគ្គលេ ទស្សេន្តេន បណ្ឌកតិរច្ឆានគតឧភតោ ព្យញ្ជនកាតយោ វត្ថុវិបន្នា អហេតុកបដិសន្ធិកា, តេសំ សគ្គោ អវារិតោតិ អវិសេសេន វុត្តំ, ឯវំ បញ្ចវិធា បណ្ឌកា តេ បណ្ឌកសាមញ្ញេន អវិសេសេត្វា “បណ្ឌកាតិ ឯវមេវ វត្វា បណ្ឌកោ ភិក្ខវេ ន ឧបសម្បាទេតព្ពោ”តិ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។

ថេយ្យសំវាសកោ តិ យោ សយមេវ បព្ពជ្ជាលិង្គំ គហេត្វា ភិក្ខុវស្សំ គណេត្វា ភិក្ខូតិ បដិញ្ញំ សម្បដិច្ឆតិ, យថាវុឌ្ឍំ វន្ទនំ សាទិយតិ, សោ លិង្គស្ស សំវាសស្ស ច ថេនត្តា ឧភយត្ថេនកោ នាម។ យោ បន យថាវុឌ្ឍំ វន្ទនំ ន សាទិយតិ, អសុទ្ធចិត្តវសេន លិង្គស្សថេនត្តាលិង្គត្ថេនកោ នាម។ យោ វា បន សាមណេរភូមិយំ ឋត្វា មុសាវាទេន ភិក្ខុតិ បដិញ្ញំ គហេត្វា ភិក្ខុវស្សគ្គេន វន្ទនាទី សាទិយតិ, សោ ភិក្ខូហិ ទិន្នលិង្គត្តា លិង្គត្ថេនកោ ន ហោតិ, សំវាសស្ស ថេនត្តា សំវាសត្ថេនកោ នាម។ ឯត្ថ ច ឧភយត្ថេនកោបិ អសុទ្ធចិត្តេន លិង្គត្ថេនកេឯវ បវិដ្ឋោតិ វេទិតព្ពោ។ យោបិ សាមណេរោ វុឌ្ឍសាមណេរានំ វន្ទនំ សាទិយតិ, ទហរភិក្ខូបិ វុឌ្ឍភិក្ខូនំ វន្ទនំ សាទិយតិ, សោបិ ថេយ្យសំវាសកោ នាបិ ហោតិ, អថេនត្តា។ យោ វា បន ភិក្ខុបារាជិកមាបន្នោវ ភិក្ខុលិង្គេ ឋិតោ យាវ បដិជានាតិ, តាវ អត្ថេវ តស្ស ភិក្ខុភាវោ, ន សោ អនុបសម្បន្នសង្ខ្យំ គច្ឆតិ, តថា ហិ សោ សំវាសំ សាទិយន្តោបិ ថេយ្យសំវាសកោ ន ហោតិ, សោ សហសេយ្យាទិអាបត្តិម្បិ ន ជនេតិ, ឱមសវាទេ បាចិត្តិយញ្ច ន ជនេតិ តេនេវ “អសុទ្ធោ ហោតិ បុគ្គលោ អញ្ញតរំ បារាជិកំ ធម្មំ អជ្ឈាបន្នោ, តញ្ចេ សុទ្ធទិដ្ឋិ សមានោ ឱកាសំ ការាបេត្វា អក្កោសាធិប្បាយោ វទតិ អាបត្តិ ឱមសវាទស្សា”តិ ឱមសវាទេ បាចិត្តិយំ វុត្តំ។ អសតិ ហិ ភិក្ខុភាវេ ទុក្កដំ វទេយ្យ។ យោ បន សាមណេរោ សាមណេរលិង្គេនេវ បាណាតិបាតាទិបញ្ចវិធំ សិលវិបត្តឹ បាបុណាតិ, សោបិ អាគតោ លិង្គនាសនាយ នាសេត្វា សរណសីលំ ទាតព្ពំ, អថេនត្តា ឧបសម្បទាយ អវត្ថុភាវម្បិ ន

បាបុណាតិ។ វិកាលភោជនាទិកំ ករោន្តស្ស បន “អច្ចយោ មំ ភន្តេ អច្ចាគមា”ត្យាទិនា សង្ឃមជ្ឈេ អច្ចយំ
ទេសាបេត្វា វា ទណ្ឌកម្មំ វា កត្វា សីលំ ទាតព្ពមេវ។ តិត្ថិយបក្កន្តកោ ឧត្តានោយេវ។

តិរច្ឆានគតោតិ យោកោចិ អមនុស្សភូតោ ចត្តារោ អបាយិកាបិ ឧបសម្បទាយ អវត្ថុយេវ។ តេ
បដិសន្ធិយា លាមកត្តា អភព្ពា សាសនេ បព្ពជិតុំ។ យទិ ចត្តារោ អបាយិកា ឧបសម្បទាយ អវត្ថុ ភវេយ្យុំ, អថ
កស្មា សេសេ អនបទិសិត្វា តិរច្ឆានគតោវ អវត្ថូតិ វុត្តន្តិ។ សេសានំ អបាកដវត្ថុត្តា, តថា ហិ សម្ពុទ្ធកាលេ
តិរច្ឆានយោនិយំ និព្ពត្តោ ឯកោ នាគរាជា នាគយោនិយា អដ្ដីយតិ ហរាយតិ ជិគុច្ឆតិ។ អថខោ តស្ស នាគស្ស
ឯតទហោសិ កេនន្នុខោ អហំ ឧបាយេន នាគយោនិយា បរិមុច្ចេយ្យំ ខិប្បញ្ច មនុស្សត្តំ លភេយ្យន្តិ។ អថខោ
តស្ស នាគស្ស ឯតទហោសិ “ឥមេ ខោ សមណាសក្យបុត្តិយា ធម្មចារិនោ សមចារិនោ ព្រហ្មចារិនោ សច្ច
វាទិនោ សីលវន្តោ កល្យាណធម្មា សចេ ខោ អហំ សមណេសុ សក្យបុត្តិយេសុ បព្ពជេយ្យំ, ឯវាហំ នាគយោនិយា
បរិមុច្ចេយ្យំ ខិប្បញ្ច មនុស្សត្តំ បដិលភេយ្យ”ន្តិ។ អថ ខោ សោ នាគោ មាណវកវណ្ណេន ភិក្ខូ ឧបសង្កមិត្វា
បព្ពជ្ជំ យាចិ។ តំ ភិក្ខូ បព្ពាជេសុំ ឧបសម្បាទេសុំ។ តេន ខោ បន សមយេន សោ នាគោ អញ្ញតរេន ភិក្ខុនា
សទ្ធឹ បច្ចន្តិមេ វិហារេ បដិវសតិ។ អថ ខោ សោ ភិក្ខុ រត្តិយា បច្ចូសសមយំ បច្ចុដ្ឋាយ អជ្ឈោកាសេ ចង្កមតិ។
អថ ខោ សោ នាគោ តស្ស ភិក្ខុនោ និក្ខន្តេ វិស្សដ្ឋោ និទ្ទំ ឱក្កមេសិ។ សព្ពោ វិហារោ អហិនា បុណ្ណោ, វាត
បានេហិ ភោគា និក្ខន្តា ហោន្តិ។ អថខោ សោ ភិក្ខុ “វិហារំ បវិសិស្សាមី”តិ កវាដំ បណាមេន្តោ អទ្ទស សព្ពំ វិហារំ
អហិនាបុណ្ណំ វាតបានេហិ ភោគេ និក្ខន្តេ។ ទិស្វាន ភីតោ វិស្សរមកាសិ។ ភិក្ខូ ឧបធាវិត្វា តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោចុំ
“កិស្ស ត្វំ អាវុសោ វិស្សរមកាសី”តិ។ អយំ អាវុសោ សព្ពោ វិហារោ អហិនា បុណ្ណោ វាតបានេហិ ភោគា និក្ខន្តាតិ។
អថ ខោ សោ នាគោ តេន សទ្ទេន បពុជ្ឈិត្វា សកេ អាសនេ និសីទិ។ ភិក្ខូ ឯវមាហំសុ “កោចិ ត្វំ អាវុសោ”តិ។
“អហំ ភន្តេ នាគោ”តិ។ “កិស្ស បន ត្វំ អាវុសោ ឯវរូបំ អកាសី”តិ។ អថ ខោ សោ នាគោ ភិក្ខូនំ ឯតមត្ថំ
អារោចេសិ។ ភិក្ខូ ភគវតោ ឯតមត្ថំ អារោចេសុំ។ អថ ខោ ភគវា ឯតស្មឹ និទានេ ឯតស្មឹ បករណេ ភិក្ខុសង្ឃំ
សន្និបាតាបេត្វា តំ នាគំ ឯតទវោច “តុម្ហេ ខ្វត្ថ នាគា អវិរុឡ្ហិធម្មា ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ, គច្ឆ ត្វំ នាគ, តត្ថេវ
ចាតុទ្ទសេ បន្នរសេ អដ្ឋមិយា ច បក្ខស្ស ឧបោសថំ ឧបវស, ឯវំ ត្វំ នាគយោនិយា បរិមុច្ចិស្សសិ ខិប្បញ្ច
មនុស្សត្តំ បដិលភិស្សសី”តិ។ អថ ខោ សោ នាគោ “អវិរុឡ្ហធម្មោ កិរាហំ ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេតិ ទុក្ខី ទុម្មនោ
អស្សូនិ បវត្តយមានោ វិស្សរំ កត្វា បក្កាមិ។ អថ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ “ទ្វេមេ ភិក្ខវេ បច្ចយា នាគស្ស
សភាវបាតុកម្មាយ។ យទា ច សជាតិយា មេថុនំ ធម្មំ បដិសេវតិ, យទា ច វិស្សដ្ឋោ និទ្ទំ ឱក្កមតិ។ ឥមេ ខោ
ភិក្ខវេ ទ្វេ បច្ចយា នាគស្ស សភាវ បាតុកម្មាយ។ តិរច្ឆានគតោ ភិក្ខវេ ន ឧបសម្បាទេតព្ពោ, ឧបសម្បន្នោ
នាសេតព្ពោ”តិ ឯវំ តិរច្ឆានស្សេវ បាកដវត្ថុត្តាតិ។ ឯត្ថ ច បវត្តិយំ អភិណ្ហំ សភាវបាតុកម្មទស្សនវសេន “ទ្វេ
បច្ចយា”តិ វុត្តំ។ នាគស្ស បន បញ្ចសុ កាលេសុ សភាវបាតុកម្មំ ហោតិ បដិសន្ធិកាលេ, តចបជហនកាលេ,
សជាតិយា មេថុនកាលេ, វិស្សដ្ឋ និទ្ទោក្កមនកាលេ, ចុតិកាលេតិ។ ននុ ច ទេវាបិ ឧបសម្បទាយ អវត្ថុយេវ,
អថ កស្មា ចត្តារោ អបាយិកាវ ឧបសម្បទាយ អវត្ថូតិ វុត្តន្តិ។ សច្ចំ, តថាបិ ទេវានំ អភព្ពត្តា បដិវេធសាសនស្ស
បិតត្តា តេ អភព្ពតោ វិសុំ ករណត្ថាយ ឯវំ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។ វក្ខតិ ហិ សមន្តបាសាទិកាយ វិនយដ្ឋកថាយ មហាវគ្គេ
“តិរច្ឆានគតោ ភិក្ខវេតិ ឯត្ថ នាគោ វា ហោតុ សុបណ្ណមាណវកាទីនំ វា អញ្ញតរោ អន្តមសោ សក្កំ ទេវរាជានំ ឧ
បាទាយ យោ កោចិ អមនុស្សជាតិយោ សព្ពោវ ឥមស្មឹ អត្ថេ តិរច្ឆានគតោតិ វេទិតព្ពោ”តិ, តេន
“តិរច្ឆានគតោតិ យោកោចិ អមនុស្សភូតោ”តិ វុត្តន្តិ។ ឯត្ថ ចាហ យទិ នាគសុបណ្ណា បដិសន្ធិយា លាមកា
ភវេយ្យុំ, អថ កស្មា វិធុរជាតកេ ចត្តារោ ជនា នាគសុបណ្ណសក្កធនញ្ចយកោរព្យេសុ ភវនេសុ តំ តទេវ ហានំ
បត្ថេន្តា ទានាទីនិ បុញ្ញានិ ករោន្តិ, តេសុ ឯកោ អាយុបរិយោសានេ សបុត្តទារោ នាគភវនេ នាគរាជា ហុត្វា
និព្ពត្តិ, ឯកោ សុបណ្ណភវនេ សិម្ពលិវិមានេ សុបណ្ណរាជា ហុត្វា និព្ពត្តិ, ឯកោ តាវតឹសភវនេ សក្កោ ហុត្វា និព្ពត្តិ,
ឯកោ ធនញ្ចយកោរព្យរញ្ញោ អគ្គមហេសិយា កុច្ឆិម្ហិ និព្ពត្តីតិ ចតុន្នម្បិ ជនានំ បដិសន្ធិយំ កុសលកម្មនេវ ប
វត្តភាវោ វុត្តោ យទិ កុសលកម្មេន ភវេយ្យ, “កុសលា ចេតនា វិបាកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ កម្មបច្ចយេន
បច្ចយោ”តិ ឥមិស្សាបិ បដ្ឋានបាឡិយា អហេតុកានម្បិ បដិសន្ធិក្ខណេ កម្មបច្ចយភាវោ វុត្តោ ភវេយ្យ, ន
បនេវំ វត្តព្ពំ អថ កថញ្ចិទំ បច្ចេតព្ពន្តិ។ វុច្ចតេ, និកន្តិយា ពលវត្តា សត្តវិធមេថុនសំយោគត្តា ច អបរិសុទ្ធា
តេសំ កុសលចេតនា, អបរិសុទ្ធាយេវ សុគតិភូមិយំ ជនេតុំ ន សក្កោន្តិ។ ទុគ្គតិភូមិយំ បវត្តមានាបិ កម្មា
យូហនកាលេ តំ តំ ភូមិបត្ថនា តណ្ហាសម្បយុត្តាបុព្ពភាគចេតនា ពលេន តេសុ តិរច្ឆានភូមីសុ និព្ពត្តន្តិ, ន
អញ្ញេន អកុសលេន។ ឯវញ្ហិ បត្ថិតបត្ថនា សិទ្ធាបិ ភវេយ្យ។ យទិ អញ្ញេន អកុសលកម្មេន ភវេយ្យ,
ឥច្ឆិតបត្ថនាបិ អសិទ្ធាវ ភវេយ្យ។ និកន្តិច នាមេសា ពលវឈានសម្បយុត្តចេតនាបិ បដិពាហិតុំ សក្កា តថា
ហិ គោបកទេវទត្តស្ស អាចរិយសមណោ ឈានពលេន ព្រហ្មភូមីសុ អនិព្ពត្តិត្វា ឈានំ បដិពាហិត្វា អញ្ញកម្មេន
គន្ធព្ពទេវេសុយេវ ឧប្បជ្ជតិ “សីលវតោ ហិ ភិក្ខវេ ចេតោបណិធិ សមិជ្ឈតិ វិសុទ្ធត្តា”តិ តេសំ វិត្ថារោ ទីឃ
និកាយេ អាគតោ, អត្ថិកេហិ តត្ថ ឱលោកេតព្ពោ។ សត្តវិធមេថុនសំយោគវសេនាបិ សត្តា ទុក្ខតោ ន មុច្ចន្តិ
វុត្តញ្ហិ ភគវតា “ឥធ ព្រាហ្មណ ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា សម្មា ព្រហ្មចារី បដិជានមានោ ន ហេវ ខោ

មាតុគាមេន សទ្ធឹ ទ្វយំទ្វយ សមាបត្តឹ សមាបជ្ជតិ, អបិ ច ខោ មាតុគាមស្ស ឧច្ឆាទនំ ន្ហាបនំ បរិមទ្ទនំ សម្ពាហនំ សាទិយតិ, សោ តទស្សាទេតិ តំ និកាមេតិ, តេនចវិត្តឹ អាបជ្ជតិ។ ឥទម្បិខោ ព្រាហ្មណព្រហ្មចរិយស្ស ខណ្ឌម្បិ ឆិទ្ទម្បិ សពលម្បិ កម្មាសម្បិ។ អយំ វុច្ចតិ ព្រាហ្មណ អបរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ។ សំយុត្តោ មេថុនសំយោគេន ន បរិមុច្ចតិ ជាតិយា ជរាមរណេន...បេ.... ន បរិមុច្ចតិ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។ បុនច បរំ ព្រាហ្មណ ឥធេកច្ចោ សមណោវា...បេ.... បដិជានមានោ។ ន ហេវ ខោ មាតុគាមេនសទ្ធឹ ទ្វយំទ្វយសមាបត្តឹ សមាបជ្ជតិ, ន បិ មាតុគាមស្ស ឧច្ឆាទនំ...បេ.... សាទិយតិ, អបិ ច ខោ មាតុគាមេន សទ្ធឹ សំជគ្ឃតិ សំកីឡតិ សំកេឡាយតិ, សោ តទស្សាទេតិ...បេ.... ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។ បុនច បរំ ព្រាហ្មណ ឥធេកច្ចោ សមណោវា...បេ.... ន ហេវ ខោ មាតុគាមេន សទ្ធឹ សមាបជ្ជតិ។ នបិ មាតុគាមស្ស ឧច្ឆាទនំ សាទិយតិ។ នបិ មាតុគាមេន សទ្ធឹ សំជគ្ឃតិ សំកីឡតិ សំកេឡាយតិ។ អបិច ខោ មាតុគាមស្ស ចក្ខុំ ឧបនិជ្ឈាយតិ បេក្ខតិ, សោ តទស្សាទេតិ...បេ.... ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។ បុនច បរំ ព្រាហ្មណ ឥធេកច្ចោ សមណោវា ព្រាហ្មណោ វា...បេ.... ន ហេវ ខោ មាតុគាមេន, ន មាតុគាមស្ស, នបិ មាតុគាមេន បេក្ខតិ។ អបិ ច ខោ មាតុគាមស្ស សទ្ទំ សុណាតិ តិរោកុដ្ដំវា តិរោបាការំវា ហសន្តិយា វា ភណន្តិយា វា គាយន្តិយា វា រោទន្តិយា វា, សោ តទស្សាទេតិ...បេ.... ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។ បុនច បរំ ព្រាហ្មណ ឥធេកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា...បេ.... នហេវ ខោ មាតុគាមេន, នបិ មាតុគាមស្ស, នបិ មាតុគាមេន, នបិ មាតុគាមស្ស រោទន្តិយា វា...បេ.... អបិ ច ខោ យានិតានិ បុព្ពេ មាតុគាមេន សទ្ធឹ ហសិតលបិតកីឡិតានិ អនុស្សរតិ។ សោ តទស្សា ទេតិ...បេ.... ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។ បុនច បរំ ព្រាហ្មណ ឥធេកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា...បេ.... ន ហេវ ខោ មាតុគាមេន, នបិ មាតុគាមស្ស...បេ.... ន បិ យានិ តានិ បុព្ពេ មាតុគាមេន សទ្ធឹ ហសិតលបិតកីឡិតានិ អនុស្សរតិ, អបិ ច ខោ គហបតឹ វា គហបតិបុត្តំ វា បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សហិតំ សមង្គីភូតំ បរិចារយមានំ, សោ តទស្សាទេតិ...បេ.... ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។ បុនច បរំ ព្រាហ្មណ...បេ.... ន ហេវ ខោ មាតុគាមេន...បេ.... នបិ អនុស្សរតិ គហបតឹ វា គហបតិបុត្តំ វា បរិចារយមានំ, អបិ ច ខោ អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ បណិធាយ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ ឥមិនាហំ សីលេន វា វតេន វា តបេនវា ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា ភវិស្សាមិ ទេវញ្ញតរោ វាតិ, សោ តទស្សាទេតិ , តំ និកាមេតិ, តេន ច វិត្តឹ អាបជ្ជតិ។ ឥទំ ខោ ព្រាហ្មណ ព្រហ្មចរិយស្ស ខណ្ឌម្បិ ឆិទ្ទម្បិ សពលម្បិ កម្មាសម្បី”តិ ឯវំ លាភាទិហេតុកេន ភេទេន ច សត្តវិធមេថុនសំយោគេន ខណ្ឌាទិភាវោ សង្គហិតោតិ វេទិតព្ពោ។

មាតុឃាតកេ បន យេន មនុស្សិត្ថិភូតាបិ អជនិកា បោសាវនិកា មាតា វា មហាមាតា វា ចូឡមាតា វា ជនិកាបិ អមនុស្សិត្ថិភូតា មាតា ឃាតិតា, តស្ស បព្ពជ្ជា ន វារិតា, ន ច អនន្តរិកោ ហោតិ។ តិរច្ឆានិត្ថិយោបិ មនុស្សបុរិសមាគម្ម មនុស្សភូតំ បុត្តំ វិជាយន្តិ កោន្តបុត្តា ទ្វេភាតិកត្ថេរា វិយ តេបិ ហិ អណ្ឌជាយេវ, តថា ហិ បេតលោកេ តិរច្ឆានេ មនុស្សេ ចាតិ ឥមេសុ តីសុ ភូមីសុ ចតស្សោ យោនិយោ សម្ភវន្តិ។ មនុស្សេសុ បនេត្ថ កេចិទេវ ឱបបាតិកា ហោន្តិ, សេយ្យថាបិ មហាបទុមកុមារាទយោ។ អណ្ឌជាបិ កោន្ត បុត្តា ទ្វេភាតិកត្ថេរា វិយ។ វិត្ថារោ បន សីហឡវត្ថុស្មឹ ឱលោកេតព្ពោ។ ឯត្ថ ច កោន្តាតិ កិន្នរី, តស្សា បុត្តា កោន្តបុត្តា, សា ហិ រញ្ញោ អសោកធម្មរាជស្ស កាលេ វនចរកេន លភិត្វា មនុស្សសំវាសមាគម្ម ទ្វេ បុត្តេ វិជាយិត្វា “ឥទានិ ទារកេ បហាយ ន គមិស្សតី”តិ សញ្ញាយ វនចរកោ តស្សា បោត្ថំ អទាសិ, សា បោត្ថំ លភិត្វា បក្ខន្ទិត្វា សកដ្ឋានមេវ គតា កិន្នរិយោ ហិ បោត្ថំ វិនា បក្ខន្ទិតុំ ន សក្កោន្តិ, តេនេវ តាបសោ “មា បោត្ថំ អស្សា អទាសី”តិ អាហ។ កម្មបច្ចយ ឧតុសមុដ្ឋានញ្ហិ តាសំ បោត្ថំ, រញ្ញោ ចក្កវត្តិស្ស ចក្ករតនំ វិយ, តថា ហិ ចក្កវត្តិនោ វេហាសគមនាទិ បុញ្ញវតោ ឥទ្ធិនាម, ន តេន ចក្ករតនំ វា ហត្ថិអស្សរតនំ វា វិនា អត្តនោ សភាវេនេវ គន្តុំ សក្កោន្តិ។ តត្ថ ចក្ករតនំ រញ្ញោ ចក្កវត្តិស្ស កម្មពលេន និព្ពត្តត្តា សមុទ្ទមជ្ឈេ ជាយមានម្បិ កម្មបច្ចយឧតុសមុដ្ឋានំ នាម។ ហត្ថិអស្សរតនានិ បន កម្មបច្ចយកម្មសមុដ្ឋានានិ នាម។ បក្ខីនំ វេហាសគមនាទិកា កម្មវិបាកជា ឥទ្ធិ។ កិន្នរិយោ បន បោត្ថំ វិនា អត្តនោ សភាវេន បក្ខន្ទិតុំ ន សក្កោន្តិ, តស្មា តាសំ បោត្ថំ កម្មបច្ចយឧតុសមុដ្ឋានន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។ កេចិ បន ទេវានំ អលង្ការា វិយ បដិសន្ធិយា សហ អាគតោតិ វទន្តិ, ន តំ បច្ចេតព្ពំ, អណ្ឌជជលាពុជានំ តថា អសម្ភវតោ។ កេចិបិ បវត្តិ កាលេ កតន្តិ វទន្តិ, តម្បិ អយុត្តមេវ, សំសេទជាបិ បទុមគព្ភេវា វេឡុគព្ភេ វា និព្ពត្តា បោក្ខរសាតិព្រាហ្មណបទុមវតីវេឡុវតីទេវីអាទយោ វិយ។ ជលាពុជា បន បាកដាយេវ។ យេន សយំ តិរច្ឆានភូតេន មនុស្សិត្ថិភូតា មាតា ឃាតិតា, សោបិ អានន្តរិកោ ន ហោតិ តិរច្ឆានគតត្តា បនស្ស បព្ពជ្ជា បដិក្ខិត្តា, កម្មំ បនស្ស ភារិយំ ហោតិ, អានន្តរិយំ អាហច្ច តិដ្ឋតិ។ មនុស្សិត្ថិយោបិ តិរច្ឆានមាគម្ម គព្ភំ ជនេន្តិ, សេយ្យថាបិ ភូរិទត្តស្ស មាតា ឥត្ថិយោ ហិ អដ្ឋហិ ការណេហិ គព្ភគ្គហណំ ហោតិ - អជ្ឈាចារេន, កាយសំសគ្គេន, ចោឡគ្គហណេន, អសុចិបានេន, នាភិបរាមសនេន, រូបទស្សនេន, សទ្ទេន គន្ធេនាតិ។ តត្ថ អជ្ឈាចារេន សុទិន្នស្ស បុរាណទុតិយិកា គព្ភំ គណ្ហិត្វា បច្ឆិមភវិកំ សុវណ្ណពិម្ពសទិសំ ពីជកំ នាម បុត្តំ វិជាយិ។ កទាចិ ឯកច្ចា ឧតុសមយេ ឆន្ទរាគរត្តា បុរិសានំ ហត្ថគាហវេណិគាហអង្គបច្ចង្គបរាមសនំ សាទិយន្តិយោបិ គព្ភំ គណ្ហន្តិ។ ឯវំ កាយសំសគ្គេន គព្ភគ្គហណំ ហោតិ។ ឧទាយិត្ថេរស្ស បន បុរាណទុតិយិកា ភិក្ខុនី តំ អសុចិ ឯកទេសំ មុខេន អគ្គហេសិ, ឯកទេសំ ចោឡកេនេវ សទ្ធឹ អង្គជាតេ

បក្ខិបិ, សា តេន គព្ភំ គណ្ហិ។ ឯវំ ចោឡគ្គហណេន គព្ភគ្គហណំ ហោតិ។ មិគសិង្គតាបសស្ស មាតា មិគី ឧតុសមយេ តាបសស្ស បស្សាវដ្ឋានំ អាគន្ត្វា សសម្ភវំ បិវិ, សា តេន គព្ភំ គណ្ហិត្វា មិគសិង្គំ នាម តាបសទារកំ វិជាយិ។ ឯវំ អសុចិបានេន គព្ភគ្គហណំ ហោតិ។ សាមស្ស បន ពោធិសត្តស្ស មាតា ឧតុសមយេ នាភិបរាមសនេន គព្ភំ គណ្ហិត្វា សាមតាបសទារកំ វិជាយិ, ឯវំ មណ្ឌព្យស្ស ច ចណ្ឌបជ្ជោតស្ស ច មាតា ឧតុសមយេ នាភិបរាមសនវសេន, តត្ថ ច ទិដ្ឋមង្គលិកាយ នាភិបរាមសនេន មណ្ឌព្យស្ស និព្ពត្តិ អហោសិ។ ចណ្ឌបជ្ជោតស្ស មាតុ នាភិយំ វិច្ឆិកោ ផរិត្វា គតោ, តេន ចណ្ឌបជ្ជោតស្ស និព្ពត្តិ អហោសិ។ ឥធេកច្ចា ឥត្ថី ឧតុសមយេ បុរិសសំសគ្គំ អលភមានា ឆន្ទរាគវសេន អន្តោគេហេគតាវ បុរិសំ ឧបនិជ្ឈាយតិ, រាជោរោធោ វិយ, សា តេន គព្ភំ គណ្ហាតិ។ ឯវំ រូបទស្សនេន គព្ភគ្គហណំ ហោតិ។ ពលាកាសុ បន បុរិសោនាម នត្ថិ, តា ឧតុសមយេ មេឃសទ្ទំ សុត្វា គព្ភំ គណ្ហន្តិ។ គាវីឯវ វា កទាចិ ឧសភគន្ធេន គព្ភំ គណ្ហន្តិ។ ឯវំ គន្ធេន គព្ភគ្គហណំ ហោតិ។ ឯវំ អដ្ឋហិ ការណេហិ ឥត្ថិយោ គព្ភំ គណ្ហន្តិ។ ឯត្ថ ច បិតុសទិសាយេវ បុត្តា ហោន្តិ, តស្មា ភូរិទត្តាទយោ ធតរដ្ឋំ នាគរាជានំ បដិច្ច នាគាយេវ ហោន្តិ។ ចណ្ឌបជ្ជោតស្ស បន វិច្ឆិកំ បដិច្ច មនុស្សោ ជាតោ, សម្ភវេន អជាតត្តា។ បិតុឃាតកេបិ ឯសេវ នយោ។

អរហន្តឃាតកោ បន អមនុស្ស អរហន្តទេវតំ វា មនុស្សជាតិយំ វា អវសេសំ អរិយបុគ្គលំ ឃាតេត្វា អនន្តរិយោ ន ហោតិ, បព្ពជ្ជាបិស្ស ន វារិតា, កម្មំ បន ពលវំ ហោតិ។ តិរច្ឆានោ បន អមនុស្សអរហន្តម្បិ ឃាតេត្វា អានន្តរិកោ ន ហោតិ, កម្មំ បន ភារិយំ តិរច្ឆានគតត្តា បនស្ស បព្ពជ្ជា វារិតា។ ភិក្ខុនិទូសក សង្ឃភេទកានិ បាកដាយេវ។

លោហិតុប្បាទកោ បន យោ តថាគតស្ស អភេជ្ជកាយតាយ បរូបក្កមេន ចម្មំ ឆិន្ទិត្វា លោហិតំ បគ្ឃរិតុំ ន សក្កោតិ, សរីរស្ស បន អន្តោយេវ ឯកស្មឹ ឋានេ លោហិតំ សមោសរតិ, អាឃាតេន បកុព្ពនមានំ សញ្ចិតំ ហោតិ, តស្ស ពហុ អបុញ្ញំ បសវតិ, អានន្តរិកោ ច ហោតិ, បព្ពជ្ជាបិស្ស វារិតា, សេយ្យថាបិ ទេវទត្តោ។ យោ បន ជីវកោ វិយ រោគវូបសមនត្ថំ ផាលេត្វា បូតិមំសញ្ច លោហិតញ្ច នីហរិត្វា ផាសុំ ករោតិ, អយំ លោហិតុប្បាទកោ ន ហោតិ, ពហុបុញ្ញំ បសវតិ ព្រហ្មបុញ្ញំ បសវតិ, សេយ្យថាបិ ជីវកោកោមារភច្ចោ។

ឧភតោព្យញ្ជនកោ បន ឥត្ថិ-បុរិសវសេន ទុវិធោ តត្ថ ឥត្ថិឧភតោព្យញ្ជនកស្ស ឥត្ថិនិមិត្តំ បាកដំ, បុរិសនិមិត្តំ បដិច្ឆន្នំ។ បុរិសឧភតោព្យញ្ជនកស្ស បុរិសនិមិត្តំ បាកដំ, ឥត្ថិនិមិត្តំ បដិច្ឆន្នំ។ ឥត្ថិឧភតោព្យញ្ជនកស្ស ឥត្ថីសុ បុរិសត្តំ ករោន្តស្ស ឥត្ថិនិមិត្តំ បដិច្ឆន្នំ ហោតិ, បុរិសនិមិត្តំ បាកដំ ហោតិ។ បុរិសឧភតោព្យញ្ជនកស្ស បុរិសានំ ឥត្ថិភាវំ ឧបគច្ឆន្តស្ស បុរិសនិមិត្តំ បដិច្ឆន្នំ ហោតិ, ឥត្ថិនិមិត្តំ បាកដំ។ ឥត្ថិឧភតោព្យញ្ជនកោ សយញ្ច គព្ភំ គណ្ហាតិ, បរញ្ច គណ្ហាបេតិ។ បុរិស ឧភតោ ព្យញ្ជនកោ បន សយំ ន គណ្ហាតិ, បរំ គណ្ហាបេតិ។ ឥទមេវ តេសំ នានាករណំ។ ឧភតោព្យញ្ជនន្តិ ចេត្ថ “ព្យញ្ជនន្តិ និមិត្តំ។ ឧភតោ ព្យញ្ជនំ អស្ស អត្ថីតិ វិគ្គហេន “ឧភតោព្យញ្ជ”ន្តិ វុត្តេថ, ឯកស្ស ទ្វេ ឥន្ទ្រិយានិ ហោន្តិ, អថ ឯកមេវាតិ។ ឯកមេវ ន ទ្វេ, “យស្ស ឥត្ថិន្ទ្រិយំ ឧប្បជ្ជតិ, តស្ស បុរិសិន្ទ្រិយំ ឧប្បជ្ជតីតិ នោ។ យស្ស វា បន បុរិសិន្ទ្រិយំ ឧប្បជ្ជតិ, តស្ស ឥត្ថិន្ទ្រិយំ ឧប្បជ្ជតីតិ នោតិ ឯកស្មឹ សន្តានេ ឥន្ទ្រិយ ទ្វយស្ស បដិសេធិតត្តា។ តញ្ច ខោ ឥត្ថិឧភតោព្យញ្ជនកស្ស ឥត្ថិន្ទ្រិយំ, បុរិសឧភតោព្យញ្ជនកស្ស បុរិសិន្ទ្រិយមេវាតិ។ យទិ ឯកមេវ ឥន្ទ្រិយំ, ឯវំ ឧភតោព្យញ្ជនកភាវោ កថំ សិយា។ ឥន្ទ្រិយំ ព្យញ្ជនការណន្តិ វុត្តំ, តញ្ច តស្ស នត្ថីតិ។ វុច្ចតេ ន ឥត្ថិន្ទ្រិយំ បុរិសព្យញ្ជនស្ស ការណំ, តថា បុរិសិន្ទ្រិយម្បិ ឥត្ថិព្យញ្ជនកស្ស, កស្មា សទា អភាវតោតិ, តថា ហិ ឥត្ថិ ឧភតោព្យញ្ជនកស្ស យទា ឥត្ថិយា វត្តំ ហោតិ, តទា បុរិសព្យញ្ជនំ បាកដំ ហោតិ, ឥត្ថិព្យញ្ជនំ បដិច្ឆន្នំ តថា បុរិសឧភតោព្យញ្ជនកស្សបិ។ យទិ តេសំ ឥន្ទ្រិយទ្វយំ ព្យញ្ជនានំ ការណំ ភវេយ្យ, សទា ព្យញ្ជន ទ្វយំ ឯកតោ តិដ្ឋេយ្យ ន បន តិដ្ឋតិ, តស្មា ឯកមេវ ឥន្ទ្រិយន្តិ និដ្ឋមេត្ថាវ គន្តព្ពំ។ ព្យញ្ជនការណំ ឥន្ទ្រិយំ បហាយ រាគចិត្តមេវេត្ថ ព្យញ្ជនទ្វយស្ស ការណន្តិ ទដ្ឋព្ពំ, តស្មា ឥត្ថិឧភតោព្យញ្ជនកោ សយម្បិ គព្ភំ គណ្ហាតិ, បរម្បិ គណ្ហាបេតិ, បុរិសឧភតោព្យញ្ជនកោ បរំ គណ្ហាបេតិ, សយំ បន ន គណ្ហាតិ, ឥត្ថិន្ទ្រិយសមង្គិស្សេវ គព្ភសម្ភវតោតិ។ កុរុន្ទិយំ បន “យទិ បដិសន្ធិយំ បុរិសលិង្គំ, បវត្តេ ឥត្ថិលិង្គំ និព្ពត្តតិ, យទិ បដិសន្ធិយំ ឥត្ថិលិង្គំ, បវត្តេ បុរិសលិង្គំ និព្ពតី”តិ បដិសន្ធិយំ លិង្គសម្ភវោ វុត្តោ, សោ អយុត្តោវ។ កស្មា, បវត្តិយំយេវ ឥត្ថិលិង្គាទីនិ សមុដ្ឋហន្តិ។ បដិសន្ធិយមេវ សមុដ្ឋាតិ, ន លិង្គាទីនិ។ ឥន្ទ្រិយមេវ លិង្គន្តិ ន សក្កា វត្តុំ, ឥន្ទ្រិយលិង្គានំ ភិន្នសភាវត្តា, យថា ច ពីជេ សតិ រុក្ខោ សម្ភវតិ, នាសតិ, ឯវមេវ ឥន្ទ្រិយេ សតិ លិង្គាទីនិ សម្ភវន្តិ ពីជសទិសញ្ហិ ឥន្ទ្រិយំ, រុក្ខសទិសានិ លិង្គាទីនិ ឯវមេវ តេសុ បុគ្គលេសុ បណ្ឌកាទយោ ឯកាទសបុគ្គលា តស្មឹ យេវ ភវេ និយាមំ ឱក្កមិតុំ ន អរហន្តិ, តស្មា អភព្ពា នាម។ ឩនវីសតិ អន្តិមវត្ថុ អជ្ឈាបន្នបុព្ពា ទ្វេ ឧបសម្បទាយ អវត្ថុមត្តមេវ, ឧបនិស្សយេ សតិ តស្មឹយេវ ភវេ និយាមំ ឱក្កមិតុំ អរហន្តិ, តស្មា ភព្ពានាម ហោន្តិ។

វត្ថុសម្បត្តិកថា និដ្ឋិតា។

ញត្តិសម្បត្តិ នាម។

“សិថិលំ ធនិតញ្ច ទីឃរស្សំ, គរុកំ លហុកញ្ច និគ្គហិតំ;
សម្ពន្ធំ វវត្ថិតំ វិមុត្តំ, ទសធា ព្យញ្ជនពុទ្ធិយា បភេទោ”តិ។

ឯវំ វុត្តំ ទសវិធំ ព្យញ្ជនំ អបេក្ខិត្វា វា ឯវំ អសក្កោន្តេនាបិ សិថិលធនិត វិមុត្តនិគ្គហិតវសេន វុត្តានិ ព្យញ្ជនានិ អកោបេត្វា វា ទុរុត្តំ វា អកត្វា វុត្តំ ញត្តិសម្បត្តិ នាម។ ញត្តិវិបត្តិ នាម សព្ពសោ ញត្តឹ អដ្ឋបេត្វា វា វត្ថុសង្ឃបុគ្គលញត្តីនំ អបរាមសនានិ បច្ឆា ញត្តិដ្ឋបនញ្ចាតិ ឥមេ តាវ បញ្ច ញត្តិទោសា។ តត្ថ អយំ ឥត្ថ នាមោតិ ឧបសម្បទាបេក្ខស្ស អបិ អកិត្តនំ វត្ថុអបរាមសនំ នាម។ សុណាតុ មេ ភន្តេ សង្ឃោតិ ឯត្ថ សុណាតុ មេ ភន្តេតិ វត្វា សង្ឃោតិ អភណនំ សង្ឃអបរាមសនំ នាម។ ឥត្ថន្នាមស្ស ឧបសម្បទាបេក្ខោតិ ឧបជ្ឈាយស្ស អកិត្តនំ បុគ្គលអបរាមសនំ នាម។ សព្ពេន សព្ពំ ញត្តិយា អនុច្ចារណំ ញត្តិអបរាមសនំ នាម។ បឋមំ កម្មវាចំ និដ្ឋាបេត្វា ឯសា ញត្តីតិ វត្វា ខមតិ សង្ឃស្សាតិ ឯវំ ញត្តិ កិត្តនំ បច្ឆា ញត្តិដ្ឋបនំ នាម។ ឥតិ ឥមេ បញ្ច ញត្តិទោសា ញត្តិវិបត្តិ នាម។ ឥមេហិ ទោសេហិ វិមុត្តាយ ញត្តិយា សម្បន្នំ ញត្តិសម្បត្តិ នាម។

ញត្តិសម្បត្តិកថា និដ្ឋិតា។

អនុសាវនសម្បត្តិ នាម វត្ថុ សង្ឃបុគ្គលានំ អបរាមសនានិ, សាវនាយ ហាបនំ, អកាលេ សាវនន្តិ ឥមេ បញ្ច អនុសាវនទោសេ វជ្ជេត្វា កថនំ អនុសាវនសម្បត្តិ នាម។ តត្ថ វត្ថាទីនំ អបរាមសនានិ ញត្តិយំ វុត្តសទិសានេវ។ តីសុ បន អនុសាវនាសុ យត្ថ កត្ថចិ ឯតេសំ អបរាមសនំ អបរាមសនមេវ។ សព្ពេន សព្ពំ បន កម្មវាចំ អវត្វា ចតុក្ខត្តុំ ញត្តិកិត្តនមេវ វា កម្មវាចព្ភន្តរេបិ ចត្តារិ ព្យញ្ជនានិ កោបេត្វា វា អក្ខរស្ស វា បទស្ស វា ទុរុច្ចារណំ វា កត្វា សាវនំ សាវនាយ ហាបនំ នាម, តថា ហិ សិថិលធនិតវិមុត្តនិគ្គហិតវសេន ចត្តារិ ព្យញ្ជនានិ អន្តោកម្មវាចាយ កម្មំ កោបេន្តិ។ តត្ថ “សុណាតុ មេ តិ សិថិលេ វត្តព្ពេ សុណាថុ មេ”តិ វចនំ សិថិលេ ធនិតំ នាម។ “ភន្តេ”តិ វត្តព្ពេ ភន្តេតិ វចនំ ធនិតេ សិថិលំ នាម។ “សុណាតុ ឯសា ញត្តី”តិ វត្តព្ពេ “សុណន្តុ ឯសំ ញត្តី”តិ វចនំ វិមុត្តេ និគ្គហិតំ នាម។ “បត្តកល្ល”ន្តិ វត្តព្ពេ “បត្តកល្លា”តិ វចនំ និគ្គហិតេ វិមុត្តំ នាម។ ឯវំ ឥមានិ ចត្តារិ ព្យញ្ជនានិ អន្តោកម្មវាចាយ កម្មំ ទូសេន្តិ។ ឥមានិ ចត្តារិ អកោបេត្វា វទន្តេនាបិ អញ្ញស្មឹ អក្ខរេ វត្តព្ពេ អញ្ញំ អក្ខរំ វទន្តោ ទុរុត្តំ ករោតិ នាម។ ឥតរេសុ ទីឃរស្សាទីសុ ឆសុ ឋានេសុ ទីឃដ្ឋានេ ទីឃំ, រស្សដ្ឋានេ រស្សមេវាតិ ឯវំ យថាឋានេ តំ តទេវ អក្ខរំ ភាសន្តេន អនុក្កមាគតំ បវេណឹ អវិនាសេត្វា កម្មវាចា កាតព្ពា។ សចេ បន ឯវំ អកត្វា ទីឃេ វត្តព្ពេ រស្សំ, រស្សេ វត្តព្ពេ ទីឃំ វទតិ, តថា គរុកេ វត្តព្ពេ លហុកំ, លហុកេ វត្តព្ពេ គរុកំ វទតិ។ សម្ពន្ធេ វា វត្តព្ពេ វវត្ថិតំ, វវត្ថិតេ វា វត្តព្ពេ សម្ពន្ធំ វទតិ, ឯវម្បិ កម្មវាចា ន កុប្បតិ។ ឥមានិ ឆ ព្យញ្ជនានិ កម្មំ ន កោបេន្តិ។ ឥទមេវ អាចរិយានំ សមានកថា។ អបរេ បន ឥទានិ ព្យញ្ជនានិ អន្តោកម្មវាចាយ កម្មំ ទូសេន្តីតិ វទន្តិ, ឯវំ សតិ អនុបសម្បន្នាវ ពហុតរា ភវេយ្យុំ, វីមំសិត្វា បន គហេតព្ពំ។ សុដ្ឋុតរា វា កម្មវាចា សិក្ខិតព្ពា។ សាវនាយ អនោកាសេ បឋមំ ញត្តឹ អដ្ឋបេត្វា អនុសាវនំ អកាលេ សាវនំ នាម។ ឥតិ ឥមេហិ ទោសេហិ វិមុត្តាយ អនុសាវនាយ សម្បន្នំ អនុសាវនសម្បត្តិសម្បន្នំ នាម។ យទិ បត្តចីវររហិតំ បុគ្គលំ ឧបសម្បាទេតិ, “បរិបុណ្ណស្ស បត្តចីវរ”ន្តិ អនុសាវនាយ កតត្តា កម្មកោបោ ន ហោតិ, ការកសង្ឃោ បន សាតិសារោ តេនេវាហ វិមតិវិនោទនិយម្បិ បត្តចីវរានំ អភាវេបិ’បរិបុណ្ណស្ស បត្តចីវរ’ន្តិ កម្មវាចាយ សាវិតត្តា កម្មកោបំ អវត្វា ទុក្កដមេវ វុត្តន្តិ។ សចេ អនុបជ្ឈាយកោ ឧបសម្បាទេតិ, “ឥត្ថន្នាមស្ស ឧបសម្បទាបេក្ខោ, ឥត្ថន្នាមេន ឧបជ្ឈាយេនា”តិ វា ឧបជ្ឈាយំ សាវេតិ, សូបសម្បន្នោវ ហោតិ។ ឧបជ្ឈាយំ ន សាវេតិ នុបសម្បន្នោ។ វក្ខតិ ហិ វិមតិវិនោទនិយំ “កម្មំ ន កុប្បតីតិ ឥទំ ឧបជ្ឈាយាភាវេបិ ឥត្ថន្នាមស្ស ឧបសម្បទាបេក្ខោ ឥត្ថន្នាមេន ឧបជ្ឈាយេនា”តិ មតស្ស វា វិព្ភមន្តស្ស វា បុរាណឧបជ្ឈាយស្ស វា យស្ស កស្សចិ អវិជ្ជមានស្សាបិ នាមេន សព្ពត្ថ ឧបជ្ឈាយកិត្តនស្ស កតត្តា វុត្តំ។ យទិ ហិ ឧបជ្ឈាយកិត្តនំ ន ករេយ្យ,’បុគ្គលំ ន បរាមសតី’តិ វុត្តកម្មវិបត្តិឯវ សិយា, តេនេវ បាឡិយំ “អនុបជ្ឈាយកន្តិ វុត្ត”ន្តិ។ សចេ សង្ឃុបជ្ឈាយេន គណុបជ្ឈាយេន ឧបសម្បាទេតិ, ការកសង្ឃោ សាតិសារោ, កម្មំ បន ន កុប្បតិ, វក្ខតិ ហិ វិមតិវិនោទនិយំ “សង្ឃេន ឧបជ្ឈាយេនា”តិ អយំ ឥត្ថន្នាមោ សង្ឃស្ស ឧបសម្បទាបេក្ខោ, ឥត្ថន្នាមោ សង្ឃំ ឧបសម្បទំ យាចតិ។ សង្ឃេន ឧបជ្ឈាយេនា”តិ ឯវំ កម្មវាចាយ សង្ឃមេវ ឧបជ្ឈាយំ កិត្តេត្វាតិ អត្ថោ។ ឯវំ’គណេន ឧបជ្ឈាយេនា’តិ ឯត្ថាបិ អយំ ឥត្ថន្នាមោគណស្ស ឧបសម្បទាបេក្ខោ’តិ អាទិនា យោជនា វេទិតព្ពា។ ឯវំ វុត្តេបិ កម្មំ ន កុប្បតិ ឯវ, ទុក្កដស្សេវ វុត្តត្តា, អញ្ញថា សោ ច បុគ្គលោ អនុបសម្បន្នោតិ វទេយ្យា’តិ។ សចេ បណ្ឌកាទិនា អនុបសម្បន្នកេន ឧបជ្ឈាយេន ឧបសម្បាទេតិ, តេ វជ្ជេត្វា បញ្ចវគ្គាទិគណោ ហត្ថបាសំ អវិជហិត្វា បូរតិ, កម្មំ ន កុប្បតិ, ការកសង្ឃោ បន សាតិសារោ តេន វុត្តំ វិមតិវិនោទនិយំ “បណ្ឌកាទីហិ ឧបជ្ឈាយេហិ ករិយមានេសុ បណ្ឌកាទិកេន វិនាវ បញ្ចវគ្គាទិគណោ បូរតិ, កម្មំ ន កុប្បតិ។ ឥតរថា កុប្បតី”តិ។ សចេ ចត្តារោ អាចរិយា ឯកតោ អនុសាវេន្តិ, ឯត្ថ បន កថន្តិ វុច្ចតេ, សព្ពអដ្ឋកថាសុ ទ្វីហិ វា តីហិ វា អាចរិយេហិ វិសុំ វិសុំ ឯកេន

ឯកស្សាតិ ឯកប្បហារេនេវ ទ្វេ តិស្សោ វា កម្មវាចា កាតព្ពា។ សចេ បន នានាចរិយា នានុបជ្ឈាយា ហោន្តិ, តិស្សត្ថេរោ សុមនត្ថេរស្ស សទ្ធិវិហារិកំ, សុមនត្ថេរោ តិស្សត្ថេរស្ស សទ្ធិវិហារិកំ អនុសាវេតិ, គណបូរកា ហោន្តិ វដ្ដតិ។ សចេ បន នានុបជ្ឈាយា ហោន្តិ, ឯកោ អាចរិយោ ហោតិ, នត្វេវ’នានុបជ្ឈាយេនា’តិ បដិក្ខិត្តត្តា ន វដ្ដតីតិ ឯត្តកមេវ វុត្តំ។ ចតុន្នំ បន ជនានំ វិចារណកថាយ នាបិ កម្មវិបត្តិឆាយា ទិស្សតិ, តថាបិ ន កត្តព្ពមេវ, សព្ពអដ្ឋកថាសុ អវិចារិតត្តា។ សចេ វត្ថាលង្ការាទិសហិតបរូឡ្ហកេសមស្សុំ ឧបសម្បាទេតិ, សូបសម្បន្នោវ ហោតិ, បច្ឆា កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេតុំ វដ្ដតិ តេរសវត្ថុវិមុត្តត្តា សម្បត្តិយេវេត្ថបមាណត្តា ច។

អនុសាវនសម្បត្តិកថា និដ្ឋិតា។

ឥទានិ សីមវិសោធនី នាម, នានាគន្ថសមាហដ្ឋ ឥមិស្សា គាថាយ សំវណ្ណនាក្កមោ អនុប្បត្តោ។

បញ្ញាវ សព្ពញ្ញេយ្យេសុ, ទយា យស្ស មហេសិនោ;
អនន្តេសុបិ សត្តេសុ, បវត្តិត្ថ យថារុចិ។

តាយ ឧស្សាហិតោ សត្ថា, ភិក្ខូនំ ហិតការណំ;
យំ សីមំ អនុជានាតិ, តត្ថ បញ្ហោ បវត្តតិ។

ទ្វេឡ្ហកា សំសយា ហោន្តិ, ទេសេ សព្ពត្ថ ភិក្ខវោ;
គន្ថាបិ វិសមា ហោន្តិ, អត្តនោមតិការណា។

យទិ មេ ព្លទិសំ វាទំ, សុត្វាវុបេក្ខកោ ភវេ;
បព្ពជ្ជា និប្ផលា មយ្ហំ, វរេ សម្ពុទ្ធសាសនេ;
គម្ភីរោ និបុណោ អត្ថោ, សព្ពញ្ញុជិនគោចរោ។

សារិបុត្តោ មហាបញ្ញោ, ថេរស្សបិ អវិសយោ;
កថំ ត្វំ សក្កុណេយ្យាសិ, សព្ពញ្ញុជិនគោចរេ;
ឥតិ មេ ឧបវទេយ្យុំ, ធរតេវ មហាមុនិ។

បាលិផុល្លោ មហាសាលោ, ឧច្ចោ មេរុនគូបមោ;
បរិនិព្ពានកាលម្ហិ, សម្ពុទ្ធោ ឥច្ចមព្រវិ។

មា ត្វំ អានន្ទ រោទសិ, មា ត្វំ អានន្ទ សោចសិ;
អហមេកោវ និព្ពាយិ, ធរន្តេវ ពហូ ពុទ្ធា។

សម្ពុទ្ធា ចតុរាសីតិ, សហស្សានិ ឥមានិ តេ;
ឱវទិស្សន្តិ ត្វំ ភិក្ខុ, កតបុញ្ញោសិ ហោហិសិ។

វរេ សាដ្ឋកថេ បាឡិ, ឋិតេ សព្ពញ្ញុគោចរេ;
និព្ពុតោបិ សម្ពុទ្ធោ, អសុញ្ញោវ បជំ ឥមំ។

ឯវាហំ ចិន្តយិត្វាន, រត្តិទិវំ អតន្ទិតោ;
ធរន្តេយេវ សម្ពុទ្ធេ, ភិន្នវាទោ អវិសយោ។

តំ វាទំ ភិន្ទយិត្វាន, ជហិត្វា វត្តនោមតី;
វិស្សជ្ជិស្សមហំ ទានិ, ចិរំ សទ្ធម្មសុទ្ធិយាតិ។

តត្ថ សីមវិសោធនិ'ន្តិ សីមវិបត្តិជហនំ សីមវិបត្តី បហាយ សម្បត្តិលក្ខណប្បកាសកំ បករណំ ករិស្សន្តិ អត្ថោ។ តត្ថ សីមាតិ បន្នរសវិធា សីមា។ កតមេ បន្នរស។ ខណ្ឌសីមា, ឧបចារសីមា, សមានសំវាសសីមា, អវិប្បវាសសីមា, លាភសីមា, គាមសីមា, និគមសីមា, នគរសីមា, អព្ភន្តរសីមា, ឧទកុក្ខេបសីមា, ជនបទសីមា, រដ្ឋសីមា, រជ្ជសីមា, ទីបសីមា, ចក្កវាឡសីមា’តិ។ តត្ថ ខណ្ឌសីមា នាម បព្ពជ្ជុបសម្បទាទីនំ សង្ឃកម្មានំ

សុខករណត្ថំ មហាសីមាយ វា គាមខេត្តេ វា ខណ្ឌិត្វា បរិច្ឆិន្ទិត្វា សម្មតា។ តស្សាវិត្ថារោ "បឋមំ និមិត្តា កិត្តេតព្ពា"តិ អាទិនា ទ្វាសត្តតិប្បភេទាយ សមន្តបាសាទិកាយ វិនយដ្ឋកថាយ មហាវគ្គេ វុត្តោ, ឥធ វុត្តោបិ តថេវ វុត្តោ ភវេយ្យ, តស្មា ន វក្ខាម, ទុវិញ្ញេយ្យដ្ឋានមេវ កិញ្ចិមត្តំ នីហរិត្វា បាកដំ ករិស្សាម។ តត្ថ សចេ បន ហេដ្ឋា ឧបរិមស្ស សីមាបរិច្ឆេទស្ស បរតោ អន្តោ លេណំ ហោតិ, ពហិ សីមា ន ឱតរតិ។ អថាបិ ឧបរិមស្ស សីមា បរិច្ឆេទស្ស ឱរតោ ពហិ លេណំ ហោតិ, អន្តោសីមា ន ឱតរតីតិ ឥមេ ទ្វេ ឯកត្ថា ព្យញ្ជនមេវ នានំ។ អយញ្ហេត្ថត្ថោឧបរិមស្ស សីមាបរិច្ឆេទស្ស ឱរិមភាគតោ ហេដ្ឋា បព្ពតបាទេ ឧមង្គសណ្ឋានេន បព្ពតបស្សេ វិជ្ឈិត្វា លេណំ ហោតិ, សីមាបរិច្ឆេទស្ស បរតោ លេណេ ច លេណស្ស ពហិភូតេ ហេដ្ឋា បព្ពតេ ច ភូមិភាគេ សីមា ន ឱតរតិ, លេណស្ស ឧបរិយេវ សីមា ហោតីតិ។ តស្ស ឧបរិមស្ស សីមាបរិច្ឆេទស្ស ឱរិមភាគតោ ពហិភូតេ ហេដ្ឋា បព្ពតបាទេ ឧមង្គសណ្ឋានេន វិជ្ឈិត្វា បព្ពតបស្សេ លេណំ អថាបិ ហោតិ, លេណេ ច លេណស្ស បរភូតេ ហេដ្ឋា បព្ពតេ ច ភូមិភាគេ សីមា ន ឱតរតិ, លេណស្ស ឧបរិភាគេ វ សីមា ហោតីតិ។ ឯសា ច វិចារណា វិមតិវិនោទនិយម្បិ កតា។ អន្តោ តិ បព្ពតស្ស អន្តោ, បព្ពតមូលេតិ អត្ថោ។ តមេវ អន្តោសទ្ទំ សីមាបរិច្ឆេទេន វិសេសេតុំ “ឧបរិមស្ស សីមាបរិច្ឆេទស្ស បរតោ”តិ វុត្តំ។ បព្ពតបាទំ បន អបេក្ខិត្វា “ឱរតោ”តិ វត្តព្ពេបិ សីមានិស្សយំ បព្ពតគ្គំ សន្ធាយ “បរតោ”តិ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ពំ តេនេវ ពហិលេណន្តិ ឯត្ថ ពហិសទ្ទំ វិសេសេន្តោ “ឧបរិមស្ស សីមា បរិច្ឆេទស្ស ឱរតោ”តិ អាហ។ ពហិ សីមា ន ឱតរតីតិ ឯត្ថ ពហី តិ បព្ពតបាទេលេណំ សន្ធាយ វុត្តំ។ លេណស្ស ពហិភូតេ ឧបរិ សីមាបរិច្ឆេទស្ស ហេដ្ឋាភាគេ សីមា ន ឱតរតីតិ អត្ថោ។ អន្តោសីមាតិ លេណស្ស ច បព្ពតបាទស្ស ច អន្តោ អត្តនោ ឱតរណារហដ្ឋានេ ន ឱតរតីតិ អត្ថោ។ ពហិ សីមា ន ឱតរតីតិ អត្ថោ, សីមា ន ឱតរតី តិ ចេត្ថ អត្តនោ ឱតរណារហដ្ឋានេ លេណភាវេន សីមា សព្ពថា “អនោតរណមេវ ទស្សិតន្តិ គហេតព្ពំ។ តត្ថ បិ អនោតរណន្តិ ឧបរិឯវ សីមា ហោតី”តិ វិមតិវិនោទនី។ កេចិ បន វេឡុសុសិរោ វិយ សុសិរមេវ លេណន្តិ វទន្តិ, តំ អយុត្តំ។

ឧបចារសីមា នាម គាមារញ្ញនិគមាទិវសា យាវ ព្រហ្មលោកា តេសំ តេសំ សត្តានំ និវាសគេហស្ស វា ទេវ វិមានកប្បរុក្ខាទីនំ វា ឧបចារហដ្ឋានមេវ ឧបចារសីមា តេ ឥធ នាធិប្បេតា, ភិក្ខូនំ អវិសយតាយ ។ យំ បន បទេសំ បរិច្ឆិន្ទិត្វា បរិវេណំ កត្វា បាការាទិបរិក្ខិត្តំ វា កត្វា អបរិក្ខិត្តេបិ ឧបចារហដ្ឋានំ បរិច្ឆិន្ទិត្វា វា យស្មឹ បទេសេ ភិក្ខូ វសន្តិ, អយមេវ ឧបចារសីមាតិ អធិប្បេតា។ ភិក្ខូនំ វស្សូបគមនកឋិនត្ថារករណដ្ឋានត្តា, តថា ហិ “កឋិនត្ថតសីមាយ”ន្តិ ឧបចារសីមំ សន្ធាយ វុត្តំ, ខន្ធសីមាយ តត្រុប្បាទាភាវតោតិ គីសុបិ គណ្ឋិបទេសុ វុត្តំ។ តត្រុប្បាទេនា ភតន្តិ វិហារសន្តកេន ខេត្តវត្ថុអាទិនា អាភតំ កិញ្ចិ សង្ឃិកំ ចីវរំ ឧប្បជ្ជតិ, តំ តេសំ កឋិនត្ថារកភិក្ខូនំ យេវ ភវិស្សតីតិ យោជនា កាតព្ពា។ ខេត្តវត្ថុអាទិនា តិ ឯត្ថ អាទិសទ្ទេន មតកចីវរំ វា ហោតុ សំឃំ ឧទ្ទិស្ស ទិន្នំ វា សង្ឃិកេន វា តិ មហាអដ្ឋកថាយំ វុត្តំ។ តស្មឹ ឧបចារសីមេ បវត្តចីវរំ សព្ពំ សង្គណ្ហាតិ, តេនេវ “តេន ខោ បន សមយេន អញ្ញតរេន ឧបាសកេន សង្ឃំ ឧទ្ទិស្ស វិហារោ ការិតោ ហោតិ, សោ តស្ស វិហារស្ស កតេ ឧភតោសង្ឃស្ស អកាលចីវរំ ទាតុកាមោ ហោតិ។ តេន ខោ បន សមយេន ឧភតោសង្ឃស្ស កឋិនំ អត្ថតំ ហោតិ។ អថ ខោ សោ ឧបាសកោ សង្ឃំ ឧបសង្កមិត្វា កឋិនុទ្ធារំ យាចី”តិ ឥមស្មឹ វត្ថុស្មឹ អានិសំសបសម្ពន្ធត្ថំ កឋិនុទ្ធារំ ភគវតា បញ្ញត្តំ, តេនេវ ថុល្លនន្ទា ភិក្ខុនី អានិសំសំ អប្បដិប្បស្សម្ភេន្តា ចីវរំ អម្ហាកំ ភវិស្សតីតិ កឋិនុទ្ធារំ បដិពាហិ, តស្មា កឋិនត្ថតសីមាយំ អនុទ្ធដេ កឋិនេ យាវ ផគ្គុណបុណ្ណមា បញ្ច មាសា ឯត្ថន្តរេ មតកចីវរំ វា ហោតុ ចាតុទ្ទិសំ សង្ឃំ ឧទ្ទិស្ស មតានំ ញាតិជនានំ វា, ភិក្ខាបញ្ញត្តិយា វា វិហារមហាទិកិច្ចេន វា យេនកេនចិ អាការេន សង្ឃិកំ ចីវរំ ទិន្នំ ហោតិ, តំ សព្ពំ តេសំ កឋិនត្ថារកភិក្ខូនំយេវ ហោតិ។ ឆិន្នវស្សានំ វា បច្ឆិមិកាយ ឧបគតានំ វា តត្ថ សម្បត្តានំ សីមដ្ឋកភិក្ខូនំ វា ន ហោតិ។ អជានិត្វា ចេ គណ្ហន្តិ ទាតព្ពមេវ។ យទិ តំ ចីវរំ តណ្ឌុលាទិខាទនីយភោជនំ ករោតិ, ឥតរេសម្បិ ហោតិយេវ។ កស្មាតិ ចេ អានិសំស វិគតត្តា។ តេនេវ គណបូរណវសេន សម្បត្តានំ ឆិន្នំ វស្សានំ វា បច្ឆិមិកាយ ឧបគតានំ វា អញ្ញស្មឹ វិហារេ វុត្ថវស្សនំ វា ខាទនីយភោជនីយាទីនិ បាបុណន្តិ។ កឋិនត្ថតសាដកស្ស ទានកម្មវាចា បន ខណ្ឌសីមាយមេវ វដ្ដតិ។ តស្មឹ វិហារេ អសតិ អញ្ញវិហារេ ពទ្ធសីមាយ វា ឧទកុក្ខេបសីមាទីសុ វា កាតព្ពមេវ។

កស្មាតិ ចេ , តស្មឹ វិហារេ បុរិមិកាយ ឧបគតា កឋិនត្ថារកុសលា ន ហោន្តិ។ អត្ថារកុសលា ខន្ធកភាណកត្ថេរា បរិយេសិត្វា អានេតព្ពា។ កម្មវាចំ សាវេត្វា កឋិនំ អត្ថរាបេត្វា ទានញ្ច ភុញ្ជិត្វា គមិស្សន្តិ, អានិសំសោ បន ឥតរេសំ វហោតី’តិ។ អញ្ញសីមដ្ឋកភិក្ខូនម្បិ កម្មវាច សាវនស្ស អដ្ឋកថាយំ វុត្តត្តា។ ឆិន្នវស្សាវា បច្ឆិមិកាយ ឧបគតា វា អញ្ញស្មឹ វិហារេ វុត្ថវស្សាបិ វា បុរិមិកាយ ឧបគតានំ គណបូរណមត្តមេវ លភន្តិ, អានិសំសោ ឥតរេសំយេវ ហោតិ។ សចេបិ តេ ឆិន្នវស្សាទយោ អនុមោទេន្តិ, ភិន្នោ កឋិនត្ថារោ, ឥទំ អដ្ឋកថាយំ វិចារិតំ។ អបរេ បន “កឋិនត្ថតសីមន្តិ ឧបចារសីមំ សន្ធាយ វុត្ត”ន្តិ វុត្តត្តា ឧបចារសីមាយមេវ កឋិននត្ថារក ញត្តឹ ករោន្តិ, តំ អយុត្តំ, សោចេតុំ ទុក្ករត្តា។ តថា ហិ ឧបចារសីមាយមេវ បវិដ្ឋគាមសីមាយំ តត្ថ ឋិតិណ្ហេ ភិក្ខូ តត្ថ បាសានយនំ វា ពហិសីមករណំ វា កោ សក្ខិស្សតិ។ “កឋិនត្ថតសីមាយ”ន្តិ ឥមិនាបិបទេន កឋិនត្ថតភាវោយេវ វុត្តោ, ន កឋិនត្ថតសាដកស្ស ទានកម្មវាចា, សា ច វិចារណា កម្មចតុក្កេន

ទីបេតព្ពា។ តត្ថ អបលោកនកម្មំ ញត្តិកម្មំ ញត្តិទុតិយកម្មំ ញត្តិចតុត្ថកម្មន្តិ។ តត្ថ អបលោកនកម្មំ នាម សីមដ្ឋកសង្ឃំ សោធេត្វា ឆន្ទារហានំ ឆន្ទំ អាហរិត្វា សមគ្គស្ស សង្ឃស្ស អនុមតិយា សង្ឃំ កិត្តេត្វា “វុច្ចតិ សង្ឃស្សា”តិ តិក្ខត្តុំ អនុសាវេត្វា កត្តព្ពំ វុច្ចតិ។ ញត្តិកម្មំ នាម វុត្តនយេនេវ សមគ្គស្ស សង្ឃស្ស អនុមតិយា ឯកាយ ញត្តិយា កត្តព្ពំ កម្មំ។ ញត្តិទុតិយកម្មំ នាម វុត្តនយេនេវ សមគ្គស្ស សង្ឃស្ស អនុមតិយា ឯកាយ ញត្តិយា ឯកាយ ច អនុសាវនាយាតិ ឯវំ ញត្តិទុតិយាយ អនុសាវនាយ កត្តព្ពំ កម្មំ។ ញត្តិចតុត្ថកម្មំ នាម វុត្តនយេនេវ សមគ្គស្ស សង្ឃស្ស អនុមតិយា ឯកាយ ញត្តិយា តីហិ ច អនុសាវនាហីតិ ឯវំ ញត្តិចតុត្ថាហិ តីហិ អនុសាវនាហិ កត្តព្ពំ កម្មំ។ តត្ថ អបលោកនកម្មំ ផលភាជនកាលាទីសុ លហុកកម្មេយេវ លព្ភតិ។ កឋិនត្ថតសាដកទានេបិ អនត្ថតេយេវ កឋិនេ តតោ ពហុអានិសំសចីវរសាដកំ លភិត្វា តេនេវ សាដកេន អត្ថរិតព្ពា, បុន កម្មវាចាយ ទានកិច្ចំ នត្ថិ អបលោកនកម្មេន សង្ឃស្ស អនុមតិយា ទាតព្ពំ។ កឋិនត្ថតសាដកទានកម្មវាចា ឯកា ចេ វដ្ដតិ។ បុន កម្ម វាចាយកិច្ចំ នត្ថិ។ ញត្តិកម្មំ បន ធម្មសង្គាហកកាលេ មហាកស្សបត្ថេរាទីហិ អត្តនាវ អត្តានំ សម្មន្នកាលេ លហុកកម្មេយេវ លព្ភតិ។ ញត្តិទុតិយកម្មំ បន សីមាសម្មុតិ, សីមាសមូហនំ, កឋិនទានំ, កឋិនុទ្ធារោ, កុដិវត្ថុទេសនា, វិហារវត្ថុទេសនាតិ ឥមានិ ឆ គរុកម្មានិ អបលោកេត្វា កាតុំ ន វដ្ដតិ។ ញត្តិទុតិយកម្មវាចំ សាវេត្វាវ កាតព្ពំ។ ឥតោ បរេសុ ចីវរវិប្បវាសសម្មុតិអាទីសុ ញត្តិទុតិយកម្មេសុ អបលោកេត្វាបិ កាតព្ពំ, លហុកកម្មត្តា។ ញត្តិចតុត្ថកម្មំ បន ឥទានិ ឧបសម្បទាកម្មំ ឥទានិ ចត្តារិ កម្មានិ ពទ្ធសីមាយ វា, តស្មិំ អសតិ ឧទកុក្ខេបសីមាយ វា សោធេតុំ អសក្កោន្តេ សតិ អពទ្ធសីមាយ វា កាតព្ពមេវ។ អបរេ ឯវំ វទន្តិ “កុដិវត្ថុការវិហារវត្ថុការកាលេ តានិ កុដិវិហារវត្ថូនិ កថំ សីមដ្ឋា កាតុំ សក្ខិស្សន្តិ, តស្មា តត្ថ តត្ថេវ កុដិវិហារករណដ្ឋានេយេវ កាតព្ព”ន្តិ, តំ តេសំ វចនមត្តមេវ, ន សារតោ បច្ចេតព្ពំ។ វត្ថុបរាមសនមេវេត្ថ បមាណំ, តថា ហិ សង្ឃកុដិវត្ថុំ ឱលោកេន្តំ យាចតិត្យាទិនា វត្ថុបរាមសនំ កត្វា ហេដ្ឋា វត្ថុញត្តិទោសេ ច វិបត្តិ លក្ខណេ ច វជ្ជេត្វា ញត្តិទុតិយកម្មេន សម្មតភិក្ខូហិ តត្ថ កុដិវិហារដ្ឋានំ គន្ត្វា ឱលោកេតព្ពំ តេនេវ បាឡិយំ “តេហិ សម្មតេហិ ភិក្ខូហិ តត្ថ គន្ត្វា កុដិវត្ថុ ឱលោកេតព្ព”ន្តិ វុត្តំ។ អញ្ញថា បត្តចីវររហិតំ បុគ្គលំ វា អនុបជ្ឈាយកំ វា កត្វា ឧបសម្បាទេន្តេហិ “បរិបុណ្ណស្ស បត្តចីវរ”ន្តិ វា “ឥត្ថន្នាមស្ស ឧបសម្បទាបេក្ខោ, ឥត្ថន្នាមេន ឧបជ្ឈាយេនា”តិ កម្មវាចាយ សាវិតេបិ កម្មស្ស អសិជ្ឈនំ ភវេយ្យ។ អបរេ ឯវំ វទន្តិ “សីមាសម្មុតិកាលេ បន កតំ, តថា ហិ សីមាសម្មុតិកាលេ ភិក្ខូ តស្មិំ យេវ ឋានេ ឋត្វា កម្មវាចំ សាវេន្តិ, តស្មិម្បិ ឋានេ អពទ្ធសីមាវ ហោតិ។ យទិ ពទ្ធសីមា ភវេយ្យ, សីមជ្ឈោត្ថរណំ វា សីមសម្ភេទោ វា សិយា”តិ។ សច្ចំ, តថាបិ តំ សីមាសម្មុតិដ្ឋានំ ភុជិស្សំ កត្វា សីមសម្មុតិកម្មស្សកតត្តា វិសុំគាមេ សម្មតានំ ភិក្ខូនំ គាមសីមេ ឋិតា ភិក្ខូ កម្មំ កោបេតុំ ន សក្កោន្តិ។ យទិ សីមសម្មុតិដ្ឋានំ ភុជិស្សំ កត្វាវ សីមំ សម្មន្នេយ្យ, កថំ ភគវតោ ធរមានកាលេ ឆព្ពគ្គិយា ភិក្ខូ យថាសុខំ សីមំ សម្មន្និស្សន្តីតិ ន បនេវំ ទដ្ឋព្ពំ តថា ហិ វិសាខា មិគារមាតាបិ នវកោដីហិ ភូមឹ គណ្ហិត្វា បុព្ពារាមំ នាម មហា វិហារំ ការេសិ, តថា អនាថបិណ្ឌិកោ កហាបណសន្ថតេន ជេតស្ស រាជកុមារស្ស ឧយ្យានដ្ឋានំ កិណាបេត្វា គណ្ហិត្វា ជេតវនំ នាម មហាវិហារំ ការេសិ ឯវំ បុញ្ញកាមា បរិវេណំ កត្វា វិហារំ ករោន្តិ តស្មា ឆព្ពគ្គិយា ភិក្ខូ យថាសុខំ សីមំ ពន្ធន្តីតិ ទដ្ឋព្ពន្តិ។ អយំ ឧបចារសីមាយ វិចារណា។

សមានសំវាសសីមា នាម ទិដ្ឋិសីលសាមញ្ញសង្ឃាតសង្ខាតេហិ ភិក្ខុគណេហិ ឧបោសថាទិសង្ឃកម្មេន សមានំ ឯកីភាវំ ហុត្វា វសិតុំ សម្មតា សីមា។ អវិប្បវាសសីមា នាម តិចីវរេន វិប្បវសិតុំ សម្មតា សីមា, ឯតា ទ្វេ សីមា តិយោជនបរមតាយបិ សម្ភវតោ មហាសីមា តិបិ នាមំ លភន្តិ, តាសំ វិចារណា មហាអដ្ឋកថាយំ សព្ពសោ បរិបុណ្ណំ កត្វា វុត្តា, តស្មា ឥធ ន វក្ខាម វុច្ចមានម្បិ អវិសេសេត្វា វុត្តំ ភវេយ្យ, តស្មា ន វក្ខាម។

លាភសីមា នាម យំ គាមំ វា និគមំ វា បោក្ខរណីតឡាកវនាទិកំ វា យំ យំ បទេសំ សង្ឃស្ស ចតុច្ចប្បយត្ថាយ រាជរាជមហាមត្តេហិ បរិច្ឆិន្ទិត្វា ឋបិតា, ឯសា លាភសីមា នាម។ នេវ សម្មាសម្ពុទ្ធេន អនុញ្ញាតា, ន ធម្មសង្គាហកត្ថេរេហិ ឋបិតា, អបិ ច ខោ លាភទាយកេហិ ឋបិតាវ។ មាតិកាដ្ឋកថាយ លីនត្ថប្បកាសនិយម្បិ លាភសីមាតិ យំ រាជរាជមហាមត្តាទយោ វិហារំ ការេត្វា គាវុតំ វា អឌ្ឍយោជនំ វា យោជនំ វា សមន្តា បរិច្ឆិន្ទិត្វា “អយំ អម្ហាកំ វិហារស្ស លាភសីមា, យំ ឯត្ថន្តរេ ឧប្បជ្ជតិ, តំ សព្ពំ អម្ហាកំ វិហារស្ស ទេមា”តិ ឋបេន្តិ, អយំ លាភសីមា នាមា’តិ វុត្តំ។ ឥមស្មិំ លាភសីមាធិការេ វណ្ណោ មហាចេតិយទាយកស្ស ទិវង្គតកាលតោ ឯកស្មិំ សំវច្ឆរេ អតីតេ តស្ស ជេដ្ឋបុត្តស្ស ធម្មវណ្ណោ កាលេ ឦទិសំ បុញ្ញំ ភូតបុព្ពំ។ យទិ ហិ រាជរាជមហាមត្តាទីសុ យោ កោចិ យស្ស វិហារស្ស យានិ តឡាកខេត្តវត្ថាទីនិ ទត្វា តំ សហិតវិហារំ បុគ្គលស្ស ទេតិ, ឯវំ សតិ កឹ តស្ស បុគ្គលស្ស តំ សហិតវិហារំ បុគ្គលិកភាវេន បដិគ្គហេតុំ វដ្ដតិ, ឧទាហុ សង្ឃិកភាវេនេវាតិ តឡាកខេត្តវត្ថាទិវិរហិតោ បន កេវលោ បុគ្គលិកវិហារោ អញ្ញេសំ ទម្មីតិ អទត្វា បុគ្គលេ មតេ សង្ឃិកោ ហោតិ, ឧទាហុ បុគ្គលិកោយេវាតិ។ តត្រាយំ វិស្សជ្ជនា, យទិ ហិ រាជរាជមហាមត្តាទីសុ យោកោចិ វិហារស្ស តឡាកខេត្តាវត្ថាទីនិ ទេតិ, ឯវំ សតិ បដិក្ខិបិតុំ ន វដ្ដតីតិទដ្ឋព្ពំ តេន វុត្តំ វិនយដ្ឋកថាយំ “ឥមំ តឡាកំ, ឥមំ ខេត្តំ, ឥមំ វត្ថុំ វិហារស្ស ទេមាតិ វុត្តេ បដិក្ខិបិតុំ ន លព្ភតី”តិ។ “បាសាទស្ស ទាសី, ទាសំ, ខេត្តំ, វត្ថុំ, គោមហីសំ ទេមាតិ វទន្តិ, បាដេក្កំ គហណកិច្ចំ នត្ថិ, បាសាទេ បដិគ្គហិតេ បដិគ្គហិតមេវ ហោតី”តិ ច។ វិនយវិនិច្ឆយបករណេ ច។

“ខេត្តវត្ថុតឡាកំ វា, ទេម គោអជិកាទិកំ;
វិហារស្សាតិ វុត្តេបិ, និសេធេតុំ ន វដ្ដតី”តិ។

ខុទ្ទសិក្ខាបករណេ ច “ខេត្តាទីនិ វិហារស្ស, វុត្តេ ទម្មីតិ វដ្ដតី”តិ វុត្តំ។ “វិហារស្ស ទេមា”តិ ចេត្ថ សង្ឃិកវិហារស្សេវ, ន បុគ្គលិកវិហារស្សាតិ ទដ្ឋព្ពំ, តថា ហិ វុត្តំ វិមតិវិនោទនិយំ វិហារស្ស ទេមាតិ សង្ឃិកវិហារំ សន្ធាយ វុត្តន្តិ។ “បាសាទស្សា”តិ ច សាមញ្ញេន វុត្តេបិ “តេន ខោ បន សមយេន វិសាខា មិគារមាតា សង្ឃស្ស អត្ថាយ សាឡិន្ទំ បាសាទំ ការាបេតុកាមោ ហោតិ ហត្ថិនខក”ន្តិ ឥមស្មិំ វត្ថុស្មិំ បាសាទបរិភោគស្ស អនុញ្ញាតត្តា សង្ឃិកំយេវ បាសាទំ សន្ធាយ វុត្តន្តិ វិញ្ញាយតិ តថា ហិ វុត្តំ វិមតិវិនោទនិយំ សព្ពំ បាសាទបរិភោគ’ន្តិ។ បាឡិយា អដ្ឋកថាយ វណ្ណនាធិការេ “សុវណ្ណរជតាទិវិចិត្រានី”តិអាទិ សង្ឃិកសេនាសនំ សន្ធាយ វុត្តំ។ បុគ្គលិកំ បន សុវណ្ណាទិវិចិត្រំ ភិក្ខុស្ស សម្បដិច្ឆិតុមេវ ន វដ្ដតិ, “ន កេនចិ បរិយាយេន ជាតរូបរជតំ សាទិយិតព្ព”ន្តិ វុត្តត្តា, តេនេវេត្ថ អដ្ឋកថាយំ សង្ឃិកវិហារេ វា បុគ្គលិកវិហារេ វាតិ ន វុត្ត’ន្តិ។ “ភិក្ខូនំ ធម្មវិនយវណ្ណនដ្ឋានេ”តិ វុត្តត្តា សង្ឃិកមេវ សុវណ្ណាទិមយំ សេនាសនំ សេនាសនបរិក្ខារា ច វដ្ដន្តិ, ន បុគ្គលិកានីតិ គហេតព្ពន្តិ ច, តស្មា តឡាកខេត្តវត្ថាទិសហិតវិហារោ សង្ឃិកោយេវ ហោតិ, ន បុគ្គលិកោតិ វិនយកោវិទេហិ ទដ្ឋព្ពោ។ សចេ បន រាជរាជមហាមត្តាទីសុ យោកោចិ តឡាកខេត្តវត្ថាទិសហិតំ វិហារំ បុគ្គលស្ស តំ សហិតវិហារភារមារោចេត្វា ទេតិ, ឯវំ សតិ បុគ្គលស្ស សង្ឃិកវិហារភារវសេនេវ បដិគ្គហេតុំ វដ្ដតិ, ន បុគ្គលិកវិហារភារវសេនាតិ ទដ្ឋព្ពំ។ “កស្មា, វិហារស្ស ទេមា”តិ វត្វា ទិន្នានំ តឡាកខេត្តវត្ថាទីនំ សង្ឃស្សេវ វដ្ដមានត្តា។ តេនេវាហ វិមតិវិនោទនិយំ “វិហារស្ស ទេមាតិ វុត្តំ សង្ឃស្ស វដ្ដតិ, ន បុគ្គលស្ស, ខេត្តាទិ វិយ ទដ្ឋព្ព”ន្តិ។ តត្រាយំ យោជនា វិហារស្សាទេមាតិ វត្វា ទិន្នំ ខេត្តាទិ សង្ឃស្ស វដ្ដតិ, ន បុគ្គលស្ស, ឯវំ វិហារស្ស ទេមាតិ វុត្តំ សុវណ្ណាទិវិចិត្តំ អកប្បិយមញ្ចំ សង្ឃស្ស វដ្ដតិ, ន បុគ្គលស្សាតិ ទដ្ឋព្ពន្តិ។ សង្ឃស្សេវ កប្បិយវោហារេន ខេត្តាទីនិ បដិគ្គហេតុំ វដ្ដតិ, តថា ហិ វុត្តំ វិមតិវិនោទនិយំ “ចត្តារោបច្ចយេ បរិភុញ្ជតូតិ ទេតិ វដ្ដតីតិឯត្ថ ភិក្ខុសង្ឃស្ស ចតុបច្ចយបរិភោគត្ថាយ តឡាកំ ទម្មីតិ វា ភិក្ខុសង្ឃោ ចត្តារោ បច្ចយេ បរិភុញ្ជិតុំ តឡាកំ ទម្មីតិ វា ឥតោ តឡាកតោ ឧប្បន្នេ ចត្តារោ បច្ចយេ ទម្មីតិ វា វុត្តេម្បិ វដ្ដតិ។ ឥទញ្ច សង្ឃស្ស ទិយ្យមានញ្ញេវ សន្ធាយ វុត្តំ, បុគ្គលស្ស បន ឯវម្បិ ទិន្នំ តឡាកខេត្តាទិ ន វដ្ដតិ។ សុទ្ធចិត្តស្ស បន ឧទកបរិភោគត្ថំ កូបបោក្ខរណីអាទយោ វដ្ដន្តិ។ សង្ឃស្សតឡាកំអត្ថិ, តំកថន្តិអាទិនាហិសព្ពត្ថ សង្ឃស្សវសេនេវ វុត្តន្តិ។ “ខេត្តាទយោ បន សព្ពេសង្ឃស្សេវ វដ្ដន្តិ, បាឡិយំ បុគ្គលិកវសេន គហេតុំ អននុញ្ញាតត្តាតិ ទដ្ឋព្ព”ន្តិ ច។ បុគ្គលស្ស បន បុគ្គលានញ្ច ខេត្តវត្ថាទីនិ កប្បិយវោហារេនាបិ បដិគ្គហេតុំ ន វដ្ដតិ។ ឯវញ្ចកត្វា វិមតិវិនោទនិយំ “ខេត្តវត្ថាទីនិបិ កប្បិយវោហារេនាបិ បុគ្គលានំ គហេតុំ ន វដ្ដតិ, តថា អនុញ្ញាតត្តាតិ វិញ្ញាយតិ ខេត្តវត្ថុបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតី”តិ អាទិនា ហិ បដិក្ខិត្តាសុ ឯកស្សេវ បុគ្គលិកវសេន គហណេ អននុញ្ញាតេ តទិតរានំ តថាគហេតព្ពតា សិទ្ធាវ ហោតី’តិ វុត្តំ, តស្មា តឡាកខេត្តវត្ថាទិសហិតស្ស វិហារស្ស សង្ឃិកភារវសេនេវ បដិគ្គហេតព្ពតា សិទ្ធា ហោតីតិ ទដ្ឋព្ពា។ អយំ បឋមបញ្ហោ វិស្សជ្ជនា។

តឡាកខេត្តវត្ថាទិវិរហិតំ បន វិហារំ បុគ្គលិកភារវសេនាបិ បដិគ្គហេតុំ វដ្ដតិ។ សោ ច វិហារោ តស្មិំ បុគ្គលេ ជីវន្តេ បុគ្គលិកោ ហោតិ។ អញ្ញេសំ ទម្មីតិ អទត្វា មតេ អវិស្សជ្ជនីយោ អវេភង្គិយោ, សង្ឃិកោយេវ ហោតីតិ ទដ្ឋព្ពោ។ យថាហ, ភិក្ខុស្ស ភិក្ខវេ កាលង្កតេ សង្ឃោ សាមិ បត្តចីវរេ។ អបិ ច គិលានុបដ្ឋាកា ពហូបការា, អនុជានាមិ ភិក្ខវេ សង្ឃេន តិចីវរញ្ច គិលានុបដ្ឋាកានំ ទាតុំ។ យំ តត្ថ លហុភណ្ឌំ លហុបរិក្ខារំ, តំ សម្មុខីភូតេន សង្ឃេន ភាជេតព្ពំ។ យំ តត្ថ គរុភណ្ឌំគរុបរិក្ខារំ តំ អាគតានាគតស្ស ចាតុទ្ទិសស្ស សង្ឃស្ស អវិស្សជ្ជិយំ អវេភង្គិយន្តិ។ វិនយដ្ឋកថាយញ្ច “តស្មិំ ជីវន្តេ បុគ្គលិកោ, មតេ សង្ឃិកោយេវាតិ អញ្ញេសំ អទត្វា ឋបិតបរិក្ខារាបិ តត្ថ សង្ឃស្សេវ ហោន្តិ។ ទ្វិន្នំ សន្តកំ ហោតិ អវិភត្តំ, ឯកស្មិំ កាលង្កតេ ឥតរោ សាមិ។ ពហូនំ សន្តកេបិ ឯសេវ នយោ, សព្ពេសុ មតេសុ សង្ឃិកំ ហោតី”តិ វុត្តំ។

ឯត្ថ ច យំ តត្ថ គរុភណ្ឌ’ន្តិ អាទីសុ គរុភណ្ឌំ នាម រាសិវសេន បញ្ចវិធំ, សរូបវសេន បន បញ្ចវីសតិវិធំ ហោតិ, តស្មា មតកសន្តកភូតស្សាបិ វិហារស្ស គរុភណ្ឌភាវោ វេទិតព្ពោ, តេនាហ អដ្ឋកថាយំ “យំ តត្ថ លហុភណ្ឌំ យំ តត្ថ គរុភណ្ឌ”ន្តិ។

ឥតិ បញ្ចហិ រាសីហិ, បញ្ចនិម្មលលោចនោ;
បញ្ចវីសវិធំ នាថោ, គរុភណ្ឌំ បកាសយីតិ។

ឯត្ថ វិហារស្ស គរុភណ្ឌភាវោ វេទិតព្ពោ។ អយំ ទុតិយបញ្ហោ វិស្សជ្ជនា។

អយំ ហំសាវតិយា បាមោក្ខមហាថេរានំ វិស្សជ្ជនា។ រាមញ្ញរដ្ឋវាសិនោ បន មហាថេរា បុគ្គលិកភារវសេនាបិ បដិគ្គហេតព្ពមេវាតិ វទន្តិ, តថា ជំមាយរដ្ឋវាសិនោបិ មហាថេរា, តថា សូនាបរន្តរដ្ឋវាសិនោបិ មហាថេរា តថា

ឥសិនគរវាសិនោបិ មហាថេរា បុគ្គលិកភាវេន បដិគ្គហណេ ទោសោ នត្ថី’តិ វទន្តិ តេសំ មហាថេរានំ អយមធិប្បាយោ លាភសីមានាមេសា នេវ សម្មាសម្ពុទ្ធេន អនុញ្ញាតា។ ន ធម្មសង្គាហកត្ថេរេហិបិ ឋបិតា។ អបិ ច ខោ បុញ្ញត្ថិកេហិ លាភទាយកេហិ ឋបិតា តស្មា បុញ្ញត្ថិកា រាជរាជមហាមត្តាទយោ វិហារំ ការាបេត្វា តស្ស វិហារស្ស លាភត្ថាយ បទេសំ បរិច្ឆិន្ទិត្វា ឋបេន្តិ “យំ ឯត្ថន្តរេ ឧប្បជ្ជតិ, តំ សព្ពំ អម្ហាកំ វិហារស្ស ទេមា”តិ។ តំ បន វិហារំ អត្តនោ រុចិតស្ស យស្សកស្សចិ បុគ្គលស្ស “ឥមំ វិហារំ តុយ្ហំ ទម្មិ, តវ វិហារោ ហោតូ”តិវា អត្តនោ រុចិយា ទេតិ សោបិ បុគ្គលោ “អនុជានាមិ ភិក្ខវេ បញ្ចលេណានិ វិហារ”ន្តិ អាទិនា អនុញ្ញាតវិហារមេវ បដិគ្គណ្ហាតិ, ភគវតោ អនុញ្ញាតវិហារមត្តស្សេវ បដិគ្គហិតត្តាតិ។ តស្មឹ វិហារេ ខេត្តវត្ថាទីនិ អត្ថីតិ ចេ។ “ខេត្តវត្ថុបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតី”តិ អាទិនា យំ ខេត្តាទិវត្ថុបដិគ្គហណំ បដិក្ខិត្តំ, តស្ស ខេត្តាទិវត្ថុស្ស អប្បដិគ្គហិតត្តា វិហារមត្តមេវ ហិ បដិគ្គហិតេ តប្បដិពទ្ធា ខេត្តាទិវត្ថុស្មឹ ឧប្បន្នចីវរ បិណ្ឌបាតគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារាបិ តស្សេវ បុគ្គលស្ស កប្បិយភាវេនេវ បវត្តន្តិ, បុគ្គលស្ស បដិគ្គហណេ វា បរិភុត្តេ វា ទោសោ នត្ថិ, ភគវតា ឯវ អនុញ្ញាតស្ស កប្បិយបច្ចយស្ស បរិភុញ្ជិតត្តា។ សុត្តំ អាហរាតិ ចេ, “អនុជានាមិ ភិក្ខវេ សព្ពំ បាសាទបរិភោគ”ន្តិ។ ននុ ច វិសាខា មិគារមាតា សង្ឃស្សេវ អត្ថាយ សាឡិន្ទំ បាសាទំ ហត្ថិនខកន្តិ។ សច្ចំ, តថាបិ បុគ្គលោ សង្ឃបរិយាបន្នោ សង្ឃស្ស បាសាទបរិភោគេ អនុញ្ញាតេ តទន្តោគធស្សបិ បុគ្គលស្ស អនុញ្ញាតមេវ ហោតិ។ អញ្ញថា បុគ្គលេ អន្តោវិហារេ និសិន្នោយេវ សង្ឃោ តស្មឹ យេវ វិហារសីមេ កម្មំ ករោន្តោបិ កម្មកោបោ ន ភវេយ្យ, អវគ្គារហត្តាតិ វត្វតិ ច សារត្ថទីបនិយំ “អនុជានាមិ ភិក្ខវេ សព្ពំ បាសាទបរិភោគ”ន្តិ វចនតោ បុគ្គលិកេបិ សេនាសនេ សេ នាសនបរិភោគវសេន និយមិតំ សុវណ្ណឃដាទិកំ បរិភុញ្ជិតុំ វដ្ដមានម្បិ កេវលំ អត្តនោ សន្តកំ កត្វា បរិភុញ្ជិតុំ ន វដ្ដតី”តិ, ឥមិនាបិ វចនេន បុគ្គលិកវិហារស្សបិ សព្ពកប្បិយភាវោ វិញ្ញាយតិ “អនុជានាមិ ភិក្ខវេ សព្ពំ បាសាទបរិភោគ”ន្តិ ញាបកស្ស ទស្សនតោ។ សុវណ្ណឃដាទិកន្តិ ឯត្ថ អាទិសទ្ទោ មរិយាទត្ថោ, បការត្ថោ វា, តេន រជតហារកូដ-ជាតិផលិកាទីនិ អកប្បិយឃដានិ សុវណ្ណរជតហារកូដ ជាតិផលិកាទិភាជនសរាវាទីនិ ច សេនាសនបរិក្ខារានិ សង្គណ្ហាតិ, តានិ ភិក្ខុស្ស បរិក្ខារភាវេន ន វដ្ដន្តិ តថា ទាសិទាសគោមហឹសាបិ, តថា ខេត្តាទិវត្ថុម្បិ ភិក្ខុស្ស អត្តនោ សន្តកភាវេន បដិគ្គហេតុំ ន វដ្ដន្តិ, វិហារស្ស បន បដិសេធេតព្ពំ នត្ថិ, សព្ពសទ្ទស្ស ទស្សនតោ តេនេវាហ សមន្តបាសាទិកាយ វិនយដ្ឋកថាយ “សេនាសនេ បន ទ្វារកវាដ វាតបានកវាដាទីសុ សព្ពំ រតនមយម្បិ វណ្ណមដ្ឋកម្មំ វដ្ដតិ។ សេនាសនេ កិញ្ចិ បដិសេធេតព្ពំ នត្ថិ អញ្ញត្រ វិរុទ្ធសេនាសនា”តិ, ឥមិនា ឋបេត្វា’គាមញ្ច គាមូបចារញ្ចា’តិ ឯត្ថ វិរុទ្ធសេនាសនំ ឋបេត្វា សព្ពកប្បិយាកប្បិយំ វិហារស្ស កប្បតិ, កិញ្ចិអប្បមត្តកម្បិ បដិសេធេតព្ពំ នាម នត្ថីតិ វិញ្ញាយតិ, តេនេវាហ វិនយវិនិច្ឆយេ។

“ខេត្តវត្ថុ តឡាកំវា, ទេម គោអជិកាទិកំ;
វិហារស្សាតិ វុត្តេបិ, និសេធេតុំ ន វដ្ដតី”តិ។

ននុច វិហារស្ស ទេមាតិ សង្ឃិកវិហារំ សន្ធាយ វុត្តន្តិ វិមតិវិនោទនិយំ វុត្តន្តិ។ វុត្តំ ឯត្ថ ហិ អាចរិយស្ស អធិប្បាយេន ភវិតព្ពំ “ខេត្តវត្ថាទីនិបុគ្គលិកវិហារស្ស ទេមា”តិ វុត្តេ “ន កប្បតិ ឧបាសកា”តិ បដិក្ខិបិតព្ពំ។ កស្មា បុគ្គលោ តស្ស វិហារស្ស សាមិ, វិហារស្ស ទិន្នេ បុគ្គលស្ស ទិន្នមេវ ហោតិ, ឯវំ សតិ ច “ខេត្តវត្ថុបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតី”តិ អាទិនា វុត្តសិក្ខាបទេន ការេតព្ពតំ អាបជ្ជតិ។ សង្ឃិកវិហារស្ស បន ន បដិក្ខិបិតព្ពំ។ កស្មា សោ បុគ្គលោ តស្ស សង្ឃិកវិហារស្ស អនិស្សរោ។ ចាតុទ្ទិសំ សង្ឃំ ឧទ្ទិស្ស ទិន្នំ យំកិញ្ចិ ខុទ្ទកំ វា មហន្តំ វា បទេសំ អច្ឆិន្ទិត្វា គណ្ហន្តស្សបិ បារាជិកោ ន ហោតិ, សព្ពស្សេវ ចាតុទ្ទិសិកស្ស សង្ឃស្ស ធុរនិក្ខេបស្ស អសម្ភវតោ តស្មា សង្ឃិកវិហារស្ស ទិន្នេ បដិក្ខិត្តេ សង្ឃស្ស លាភន្តរាយករោ ហោតីតិ។ ឥមមេវត្ថំ សន្ធាយ វិហារស្ស ទេមាតិ សង្ឃិកវិហារំ សន្ធាយ វុត្ត’ន្តិ វុត្តំ ភវេយ្យ, ន បុគ្គលិកភាវេនាបិ បដិគ្គហេតព្ពន្តិ។ ឯវញ្ច សតិ សាមិកានំ ធុរនិក្ខេបេនា’តិ ឯត្ថ ឯកស្ស សន្តកេ តឡាកេ ខេត្តេ ច ជាតេ តស្សេវ ធុរនិក្ខេបេន បារាជិកំ។ យទិ បន តំ តឡាកំ សព្ពសាធារណំ, ខេត្តានិ បាដិបុគ្គលិកានិ, តស្ស ច ធុរនិក្ខេបេ អវហារោ។ អថ ខេត្តានិបិ សព្ពសាធារណានិ, សព្ពេសំ ធុរនិក្ខេបេយេវ បារាជិកំ, នាសតីតិ ទដ្ឋព្ពន្តិ វិមតិវិនោទនិយំ វុត្តវចនេន អវិរោធោ សិយា, តថា ហិ ខេត្តវត្ថាទិសហិតស្ស វិហារស្ស បុគ្គលិកភាវេន អកប្បិយេ សតិ។ កថំ បុគ្គលស្ស ខេត្តវត្ថាទិកមារព្ភ អភិយុញ្ជភាវោ ភវេយ្យ, ឯវញ្ច បន វទេយ្យ “ធុរំ និក្ខិបតីតិ ឯត្ថ ឯកស្ស សន្តកេ តឡាកេ ខេត្តេ ជាតិឯត្ថ គិហិសន្តកមេវ សន្ធាយ វុត្ត”ន្តិ។ តថាបិ ន វត្តព្ពំ។ កស្មា “ធុរំ និក្ខិបតីតិ យទា បន សាមិកោ អយំ ថទ្ធោ កក្ខឡោ, ជីវិតព្រហ្មចរិយន្តរាយម្បិ មេ ករេយ្យ, អលំ ទានិ មយ្ហំ ឥមិនា”តិ បទស្ស ទិស្សនតោ តេនេវ “ខេត្តានិ បាដិបុគ្គលិកានិ, តស្ស ច ធុរនិក្ខេបេ”តិ វិមតិវិនោទនិយំ វុត្តំ។ តថា “អនុជានាមិ ភិក្ខវេ សព្ពំ បាសាទបរិភោគ”ន្តិ វចនតោ បុគ្គលិកេបិ សេនាសនេ សេនាសនបរិភោគវសេន និយមិតំ សុវណ្ណឃដាទិកំ បរិភុញ្ជិតុំ ន វដ្ដមានម្បិ កេវលំ អត្តនោ សន្តកំ កត្វា បរិភុញ្ជិតុំ ន វដ្ដតី”តិ សារត្ថទីបនិយំ វុត្ត វចនេនាបិ អវិរោធោ សិយា, តថា “សេនាសនេ កិញ្ចិ បដិសេធេតព្ពំ នត្ថិ អញ្ញត្រ វិរុទ្ធសេនាសននា”តិ អដ្ឋកថាវចនេនាបិ សំសន្ទមេវ។ តថា “យំ ភិក្ខវេ មយា ឥទំ ន កប្បតីតិ អប្បដិក្ខិត្តំ, តំ ចេ កប្បិយំ

អនុលោមេតិ, អកប្បិយំ បដិពាហតិ, តំ វោ កប្បតី”តិ ឥមិនា សុត្តានុលោមេនបិសំន្ទមេវ។ កថំ “អនុជានាមិ ភិក្ខវេ បញ្ចលេណានិ វិហារន្ឡា”ទិនា អនុញ្ញាតវិហារស្ស បដិគ្គហិតត្តា។ តប្បដិពទ្ធចីវរាទិកប្បិយបច្ចយស្សេវ បរិភុញ្ជិតត្តា ច វិហារបិណ្ឌបាតគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារាបិ ភិក្ខុស្ស សព្ពកប្បិយា កប្បិយានុលោមា ច ហោន្តិ។ ឯវំ សុត្តសុត្តានុលោមអាចរិយវាទអត្តនោមតីហិ សំសន្ទនតោ អញ្ញទត្ថុ គង្គោទកេន យមុនោទកំ វិយ ខេត្តវត្ថាទិសហិតវិហារោ បុគ្គលិកភាវេនាបិ បដិគ្គហេតព្ពោតិ កប្បិយា កប្បិយានិ វិនយកោវិទេហិ ទដ្ឋព្ពោ។ អយំ ឥសិនគរវាសីនំ មហាថេរានំ សមានវិស្សជ្ជនា។

“យេ ច ជនា គរុភណ្ឌំ សំវិធាយ អវហរុំ។ ធុរនិក្ខេបោ ច ហោតិ, បារាជិកមនាបន្នា, បញ្ហាមេសា កុសលេហិ ចិន្តិតា”តិ។

អយំ បញ្ហា សង្ឃិកភូមិថេនកេ ភិក្ខុ សន្ធាយ វុត្តា, តត្ថ ហិ បច្ចុប្បន្នសង្ឃស្ស ធុរនិក្ខេបេន ចាតុទ្ទិសិកសង្ឃស្ស ធុរនិក្ខេបាភាវតោ អវហារោ នត្ថីតិ។ អយំ លាភសិមាយ វិចារណា។

គាមសីមានិគមសីមានគរសីមា បន បាកដាយេវ។ តាសំ បន វិសេសោ ឯវំ វេទិតព្ពោ យស្មឹ បន បទេសេ អាបណមេវ អត្ថិ, ន បាការបរិក្ខិត្តំ បាការបរិក្ខិត្តមេវ វា អត្ថិ ន អាបណំ អយំ បទេសោ គាមោ នាម។ យស្មឹ បន ដ្ឋានេ គាមោយេវ អត្ថិ, ន បន អាបណបាការា សន្តិ, អយំ បទេសោ និគមោ នាម។ យត្ថ បន អាបណម្បិ អត្ថិ បាការបរិក្ខិត្តម្បិ, អយំ បទេសោ នគរំ នាម។ អយំ បទេសោ នាគារវន្តិ ឯត្ថាតិ វចនត្ថេន រាជូនំ វា មហាមត្តានំ វា និវាសនយោគ្យដ្ឋានត្តា នគរន្តិ វុច្ចតិ។ លោកិយសត្ថេ បន។

“វិចិត្តទេវាយតនំ, បាសាទាបណមន្ទិរំ;
នគរំ ទស្សយេ វិទ្វា, រាជមគ្គោ បសោភិត”ន្តិ។

វុត្តំ។ ឯវំ គាមនិគមនគរានំ វិសេសំ ញត្វា គាមោយេវ គាមសីមា, និគមោយេវ និគមសីមា, នគរមេវ នគរសីមាតិ តាសំ វចនត្ថោ វេទិតព្ពោ។ តត្ថ យំ បទេសំ អសម្មតាយ ភិក្ខវេ សីមាយ អឋបិតាយ យំ គាមំ វា និគមំ វា ឧបនិស្សាយ វិហរតិ, យា តស្ស គាមស្ស វា គាមសីមា និគមស្ស វា និគមសីមា, អយំ តត្ថ សមានសំវាសា ឯកូបោសថា’តិ អនុញ្ញាតំ, តស្មឹ បទេសេ សព្ពោបិ វា គាមបទេសោ។ យម្បិ ឯកស្មឹយេវ គាមខេត្តេ ឯកំ បទេសំ “អយំ វិសុំ គាមោ ហោតូ”តិ បរិច្ឆិន្ទិត្វា រាជា កស្សចិ ទេតិ សោបិ វិសុំគាមសីមា ហោតិយេវ តស្មា សា ច ឥតរា ច បកតិគាមនគរនិគមសីមា ពទ្ធសីមាសទិសាយេវ ហោន្តិ។ កេវលំ បន តិចីវរវិប្បវាសបរិហារំ ន លភន្តិ។ ឯត្ថ ច អបរេ ឯវំ វទន្តិ, “រាជា បសេនទីកោសលាទយោ បោក្ខរសាតិបភុតីនំ ទក្ខិណោទកបាតនវសេន ទេន្តិ វិយ ព្រហ្មទេយ្យវសេន ទិន្នមេវ វិសុំ គាមសីមា ហោតិ, ន អាយមត្តស្ស, ឆេជ្ជភេជ្ជស្ស អនិស្សរត្តា”តិ តំ ន បនេវំ ទដ្ឋព្ពំ, ឆេជ្ជភេជ្ជស្ស រាជារហត្តា តថា ហិ លោកវោហារសង្កេតវសេន អយំ បទេសោ ឥមស្ស គាមស្ស បរិច្ឆេទោ”តិ ឥស្សរេហិ កតបរិច្ឆិន្នមេវ បមាណំ ហោតិ។ យទិ ឆេជ្ជភេជ្ជករោ ភវេយ្យ, រាជាត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ។ សោបិ គាមទេសោ នគររជ្ជសីមា ភវេយ្យ, ន បន គាមសីមាមត្តមេវ, តេនេវាហ សមន្តបាសាទិកាយ វិនយដ្ឋកថាយ “យត្តកេ បទេសេ តស្ស គាមស្ស គាមភោជកា ពលឹ លភន្តិ, សោ បទេសោ អប្បោ វា ហោតុ មហន្តោ វា, គាមសីមាត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ។ នគរនិគមសីមាសុបិ ឯសេវ នយោ”តិ។ អយំ គាម និគមនគរសីមានំ វិចារណា។

អព្ភន្តរសីមា នាម យំ បដបទេសំ អគាមកេ ភិក្ខវេ អរញ្ញេ សមន្តា សត្តព្ភន្តរា, អយំ តត្ថ សមានសំវាសា ឯកូបោសថា’តិ អនុញ្ញាតា អព្ភន្តរសីមា នាម។ តត្ថ សមន្តា សត្តព្ភន្តរាតិ យស្មឹ វិញ្ឈាដវិសទិសេ អរញ្ញេ ភិក្ខុ វសតិ, អថស្ស ឋិតោកាសតោ សមន្តា បុរត្ថិមាយ សត្តព្ភន្តរា បច្ឆិមាយ សត្តព្ភន្តរា ទក្ខិណាយ សត្តព្ភន្តរា ឧត្តរាយ សត្តព្ភន្តរាតិ សមន្តា សត្តព្ភន្តរា។ វិនិព្ពេធេន ចុទ្ទសា តិ បុរត្ថិមបច្ឆិមវសេន ចុទ្ទសព្ភន្តរា, ទក្ខិណុត្តរវសេនបិ ចុទ្ទសព្ភន្តរាតិ ឯវំ និព្ពេធេន ចុទ្ទស ចុទ្ទស កត្វា សមន្តា អដ្ឋវីសតិ អព្ភន្តរា ហោន្តិ។ ឯត្ថ ច ឯកំ អព្ភន្តរំ អដ្ឋវីសតិ ហត្ថប្បមាណំ ហោតិ, តស្មា បុរត្ថិមាយ សត្តព្ភន្តរេ ឆន្នវុតិសតហត្ថប្បមាណំ ហោតិ, ឯវំ ទក្ខិណុត្តរបច្ឆិមេសុបីតិ សព្ពំ សម្បិណ្ឌេត្វា ចតុរាសីតិសត្តសតហត្ថប្បមាណំ ហោតិ។ បរិមណ្ឌលវសេន បន សព្ពំ ឆសត្តតិឯកសតុត្តរានិ ច ឯកំ សហស្សញ្ច ហោតិ។ បកតិអយនវសេន មិនិតេ បន –

“បញ្ចហត្ថោ មតោ ទណ្ឌោ, វីសទណ្ឌោ ឧសភោ;
អថីតិឧសភា គាវី, ចតុគាវី យោជន”ន្តិ។

វុត្តត្តា អយនវសេន វិនិព្ពេធេ ចុទ្ទសព្ភន្តរេ ទ្វេហត្ថាធិកអដ្ឋសត្តតិ ហោតិ។ សព្ពំ អដ្ឋវីសតិ អព្ភន្តរំ សម្បិណ្ឌេត្វា ចតុហត្ថាធិកឆប្បញ្ញាសុត្តរ ឯកសតំ ហោតិ។ បរិមណ្ឌលវសេន បន ឆហត្ថាធិកចតុតីសុត្តរ ទ្វេសតានិ ហោន្តិ, ឧសភវសេន បន វិនិព្ពេធេន ចុទ្ទស អព្ភន្តរេ ទ្វេហិ ឩនានិ ចត្តារិ ឧសភានិ ច ទ្វេរតនញ្ច ហោន្តិ។ សព្ពំ សម្បិណ្ឌេត្វា អដ្ឋវីសតិយា អព្ភន្តរេ ចតុរតនញ្ច សោឡស អយនានិ អធិកានិ សត្ត ឧសភានិ ហោន្តិ។ បរិមណ្ឌលវសេន បន ឆរតនញ្ច ចុទ្ទសអយនានិ ច អធិកានិ ឯកាទស ឧសភានិ ហោន្តិ។ អយមេត្ថ សារតោ វិនិច្ឆយោ។ កេចិ បន អព្ភន្តរសទ្ទំ ហត្ថរតនវាចកំ បរិកប្បេត្វា ឯវំ វទន្តិ មជ្ឈេ ឋិតស្ស សមន្តា សត្ត វិនិព្ពេធេន ចុទ្ទសា’តិ វុត្តត្តា បុរត្ថិមាយ សត្ត ហត្ថា ទក្ខិណុត្តរបច្ឆិមេសុបិ សត្ត សត្ត ហត្ថាតិ កត្វា ឯវំ និព្ពេធេន ចុទ្ទស ហត្ថា ហោន្តិ។ សព្ពំ សម្បិណ្ឌេត្វា អដ្ឋវីសតិហត្ថំ អព្ភន្តរន្តិ តំ តេសំ មតិមត្តមេវ, ន សារតោ បច្ចេតព្ពំ។ កស្មា អដ្ឋកថាយំ តត្ថ ឯកំ អព្ភន្តរំ អដ្ឋវីសតិហត្ថ’ន្តិ វុត្តត្តា។ យទិ តេសំ មតេន សព្ពំ សម្បិណ្ឌេត្វា អដ្ឋវីសតិហត្ថព្ភន្តរំ ភវេយ្យ, អដ្ឋកថាយំ តត្ថ អព្ភន្តរំ នាម អដ្ឋវីសតិហត្ថប្បមាណំ ហោតិ, មជ្ឈេ ឋិតស្ស សមន្តា សត្តវិនិព្ពេធេន ចុទ្ទសា ហោន្តី’តិ វត្តព្ពំ ភវេយ្យ, ន បនេវំ វុត្តំ, តស្មា តំ តេសំ មតិមត្តមេវាតិ ទដ្ឋព្ពំ។ តត្ថ អយញ្ចេត្ថត្ថោ តត្ថ តត្ថា’តិ និទ្ធារណេ ភុម្មំ។ ឯកន្តិ គណនបរិច្ឆេទោ។ អព្ភន្តរន្តិ បរិច្ឆិន្ទនិទ្ទេសោ, និយមិតបរិទីបនំ វា។ អដ្ឋវីសតិហត្ថប្បមាណន្តិ បរិច្ឆិន្ទិតព្ពធម្មសមុទាយនិទ្ទេសោ តត្ថ តេសុ សមន្តា សត្តព្ភន្តរេសុ ឯកំ អព្ភន្តរំ នាម អដ្ឋវីសតិហត្ថប្បមាណំ ហោតីតិ អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ។ ឯត្ថ បន សង្ខ្យា កថេតព្ពា។ សា ទុវិធា បរិមាណមិននវសេន។ តត្ថ បរិមាណ សង្ខ្យា ឯវំ វេទិតព្ពា ចតស្សោ មុដ្ឋិយោ ឯកោ កុឌុវោ។ ចត្តារោ កុឌុវា ឯកោ បត្ថោ, ចត្តារោ បត្ថា ឯកោ អាឡ្ហកោ។ ចត្តារោ អាឡ្ហកា ឯកំ ទោណំ, ចត្តារិ ទោណានិ ឯកា មានិកា។ ចតស្សោ មានិកា ឯកា ខារី។ វីសតិ ខារិកា ឯកោ វាហោ។ តទេវ ឯកំ សកដន្តិ សុត្តនិបាតដ្ឋកថាទីសុ វុត្តំ។ សារត្ថទីបនិយំ បន នវ វាហសហស្សានីតិ ឯត្ថ ចតស្សោ មុដ្ឋិយោ កុឌុវោ, ចត្តារោ កុឌុវា ឯកោ បត្ថោ, ចត្តារោ បត្ថា ឯកោ អាឡ្ហកោ។ ចត្តារោ អាឡ្ហកា ឯកំ ទោណំ, ចត្តារិ ទោណានិ ឯកា មានិកា, ចត្តស្សោ មានិកា ឯកា ខារី។ វីសតិខារិកា ឯកោ វាហោ។ តទេវ ឯកំ សកដន្តិ សុត្តនិបាតដ្ឋកថាទីសុ វុត្ត’ន្តិ វត្វា “ភេជ បន ទ្វេ សកដានិ ឯកោ វាហោតិ វទន្តី”តិ លិខិតំ បច្ចន្តវោហារេន មិនិតេ បន សដ្ឋិសតំ ឯកោ វាហោតិ រញ្ញោ ធម្មាសោកស្ស សូវកាហតសាលិយា មិនិតេ បន បច្ចន្តវោហារេន វីសាធិកតិសតំ ហោតិ ឯកោ វាហោតិ វទន្តិ។ មិនន សង្ខ្យា បន ឯវំ វេទិតព្ពា។ តថា ហិ –

“ឆត្តីស បរមាណូនំ, អណុមត្តន្តិ វុច្ចតិ;
ឆត្តី សអណុមត្តំ, តជ្ជារីតិ បវុច្ចតិ។

ឆត្តី សមត្តាតជ្ជារី, រថរេណុបមាណំ;
ឆត្តីស រថរេណូ ច, ឯកា លិក្ខាតិ វុច្ចតិ។

សត្តលិក្ខា ច ឯកូកា, សត្តូកា ធញ្ញមាសកោ;
សត្តធញ្ញង្គុលិ ឯកា, វិទត្ថិ ទ្វាទសង្គុលិ។

ទ្វេ វិទត្ថិតុ រតនំ, សត្តហត្ថំ ឯកយដ្ឋិ;
វីសយដ្ឋិតុ ឧសភំ, ឧសភាសីតិ គាវុតំ;
គាវុតានិ ចត្តារិ, មេរុយោជនន្តិ វុច្ចតី”តិ។

វុត្តត្តា ឯកា រជោ បរមាណុ អតិសុខុមា អចក្ខុវិញ្ញេយ្យា, សវិរម្បិ ឃនសេលមយំ សិនេរុបព្ពតរាជម្បិ វិនិជ្ឈិត្វា គតា។ តស្សា ឆត្តីសបរិមាណំ ឯកោអណុ តជ្ជារិតស្ស ឆត្តីសបរិមាណំ ឯការថរេណុ។ តស្សា ឆត្តីសបរិមាណំ ឯកលិក្ខា។ សត្តលិក្ខា ឯកា ឩកា។ សត្ត ឩកា ឯកំ ធញ្ញំ។ សត្តធញ្ញំ ឯកា អង្គុលិ, ទ្វាទសអង្គុលិ ឯកា វិទត្ថិ។ ទ្វេ វិទត្ថិ ឯករតនំ។ សត្តហត្ថំ ឯកយដ្ឋិ, វីសយដ្ឋិ ឯកា ឧសភា, អសីតិ ឧសភា គាវុតំ។ ចត្តារិ គាវុតានិ មេរុយោជនន្តិ វុច្ចតិ។ តត្ថ អណុរជោ កិឡញ្ជកុដ្ដឆិទ្ទាទីសុ វាតេ បហដកាលេ សូរិយាលោកេសុ ទិស្សតិ។ តជ្ជារី បន សកដមគ្គាទីសុ ទក្ខិណវាម បស្សាទីសុ ទិស្សតិ ។ រថរេណុ បន តស្សា អល្លីយនដ្ឋានេសុ ទិស្សតិ។ លិក្ខា បន អតិឱឡារិកា បាកដា ហោតិ។ អយំ មេរុអយនវសេន វុត្តំ។

អបរម្បិ

“ទស កេសា ឯកតិលំ, ឆតិលំ យវកំ ភវេ;
ចតុយវញ្ច អង្គុលិ, បញ្ចទស ឯកបាទ”ន្តិ។

វុត្តត្ថា ទស កេសា ឯកតិលំ នាម។ ឆតិលំ ឯកំ យវំ នាម។ ចតុយវំ ឯកោ អង្គុលិ នាម។ បញ្ចទសង្គុលិយោ ឯកោ បាទោតិ វុច្ចតិ។ ឥទំ តីសុ វេទេសុ អាគតវសេន វុត្តំ។

អបរម្បិ

“ទស កេសា ឯកតិលំ, ឆតិលំ យវកំ ភវេ;
ចតុយវញ្ច អង្គុលិ, អដ្ឋង្គុលិ ឯកា មុដ្ឋិ, រតនំ តិមុដ្ឋិ ភវេ”តិ។

វុត្តត្ថា ទសកេសា ឯកំ តិលំ នាម។ ឆតិលំ ឯកំ យវំ នាម។ ចតុយវំ ឯកាអង្គុលិ នាម។ អដ្ឋង្គុលំ ឯកាមុដ្ឋិ។ ត្រិមុដ្ឋិ ឯករតនំ។ បញ្ច រតនានិ ឯកោទណ្ឌោ។ វីសតិ ទណ្ឌានិ ឯកោឧសភោ។ អសីតិ ឧសភា ឯកា គាវី។ ចតស្សោ គាវិយោ ឯកយោជនន្តិ វុត្តំ, តេនេវាហ។

“បញ្ចហត្ថោ មតោ ទណ្ឌោ, វីសទណ្ឌោ ច ឧសភោ;
អសីតិ ឧសភា គាវី, ចតុគាវី ច យោជន”ន្តិ។

ឥទំ បកតិអយនវសេន វុត្តំ។ ចក្កវាឡអយនយោជនវសេន បន

“សត្តហត្ថោ មតោ ទណ្ឌោ, វីសទណ្ឌោ ច ឧសភោ;
អសីតិ ឧសភា គាវី, ចតុគាវី ច យោជន”ន្តិ វុត្តំ។

អបរម្បិ។

“ទស កេសា ឯកតិលំ; ឆតិលំ ឯកំ យវំ;
ចតុយវំ ឯកង្គុលិ; អដ្ឋង្គុលំ ឯកាមុដ្ឋិ;
ត្រិមុដ្ឋិ ឯករតនំ, អដ្ឋវីសតិរតនំ ឯកំអព្ភន្តរន្តិ។

វុត្តំ។ តេនេវាហ “តត្ថ ឯកំ អដ្ឋវីសតិហត្ថប្បមាណំ ហោតី”តិ។ ឯត្ថ ច អគាមកេ ចេតិ ឯត្ថ អការោ កតរត្ថោតិ, តថា ហិ អការោ។

បដិសេធេ វុទ្ធិតព្ភាវេ, អញ្ញត្ថេ សទិសេបិច;
វិរុទ្ធេ គរហេ សុញ្ញេ, អការោ វិរហ’ប្បកេ’តិ។

វុត្តេសុ ទិស្សតិ តថា ហិ អជនេត្វា តិអាទីសុ បដិសេធេ ទិស្សតិ។ “អបរិហានីយា ធម្មា”តិ អាទីសុ វុទ្ធិម្ហិ។ “អនវជ្ជំ ភន្តេ”តិ អាទីសុ តព្ភាវេ អក្ខរា’តិ អាទីសុ អញ្ញត្ថេ។ “អមរុ រាជា”តិអាទីសុ សទិសេ។ “អមល”ន្តិ អាទីសុ វិរុទ្ធេ។ “អសេដ្ឋោយំ ព្រាហ្មណោ អព្រហ្មចារី”តិ អាទីសុ គរហេ។ “អគាមោ”តិ អាទីសុ សុញ្ញេ។ “អបតិកាយំ ឥត្ថី”តិ អាទីសុ វិរហេ។ “អថ នាយំ កញ្ញា”តិ អាទីសុ អប្បកេ។ ឥធ បន សុញ្ញេ វិរហេ វា ទដ្ឋព្ពោ។ សុញ្ញត្ថេន បន អគាមកេ និមនុស្សេ កេវលារញ្ញេតិ អត្ថោ។ វិរហត្ថោ វា អគាមកេ គាមវិរហិតេ បទេសេតិ អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ។ តេនេវ សុញ្ញត្ថេន វិរហត្ថេន “អគាមកេ”តិមិនាបទេន គាមនទីជាតស្សរសមុទ្ទេ មុញ្ចិត្វា យំ អនវសេសំ ហេដ្ឋា បថវិសន្ធារកឧទកម្បិឧទកសន្ធារកោ វាតោបិ អជដាកាសម្បិ, តថា យាវ ឧបរិព្រហ្មលោកំ ឧបាទាយ សព្ពំ អសុរយក្ខសុរាទិអាកាសដ្ឋកទេវព្រហ្មវិមានានិបិ អរញ្ញន្វេវ សង្គហិតា។ នទីសមុទ្ទន្តរេសុបិ មច្ឆពន្ធានំ អគមនបថោ ទីបកោ វា បព្ពតោ វា, សោបិ អរញ្ញសីមាត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ, តស្មា អយំ សត្តព្ភន្តរសីមា និមនុស្សេ កេវលារញ្ញេ បថវីមណ្ឌលេបិ ទេវលោកេ វិមានកប្បរុក្ខាទីសុបិ លព្ភតេវ។ បថវិយំ បន យស្មិំ គាមខេត្តេ ហេដ្ឋា បថវិយា យត្ថ វា សុវណ្ណមណិអាទីនិ ខណិត្វា គហេតុំ សក្កោន្តិ, តំ បទេសំ គាមខេត្តមេវ។ តតោ បរា យាវ បថវិសន្ធារកឧទកា អជដាកាសេបិ លព្ភតេវ។ ននុ ឆកាមាវចរ ទេវលោកេសុបិ ទេវវិមានកប្បរុក្ខគាម និគមាទយោបិ អត្ថេវ។ អថ កស្មា “អរញ្ញា”តិ កថិតាតិ អមនុស្សា វា សត្តា ជាតិភិន្នត្តា ច តេ អគាមាយេវ, តេនេវ “និមនុស្សម្ហិ អរញ្ញម្ហី”តិ វុត្តំ។ តិរច្ឆានវត្ថុស្មិម្បិ “នាគោ វា ហោតុ សុបណ្ណមាណវកាទីនំ វា អញ្ញតរោ អន្តមសោ សក្កំ ទេវរាជានំ ឧបាទាយ យោ កោចិ អមនុស្សជាតិកោ សព្ពោវ ឥមស្មឹ អត្ថេ តិរច្ឆានគតោតិ វេទិតព្ពោ”តិ វុត្តំ, តស្មា ជាតិភិន្នតាយ អមនុស្សាវាសោ អរញ្ញន្តិ វេទិតព្ពោ។ អព្ភន្តរសីមាយ វិចារណា។

ឥទានិ ឧទកុក្ខេបសីមាយ សំវណ្ណនាក្កមោ សម្បត្តោ។ តត្ថ “សព្ពា ភិក្ខវេ នទី អសីមា។ សព្ពោ សមុទ្ទោ អសីមោ។ សព្ពោ ជាតស្សរោ អសីមោ។ នទិយា វា ភិក្ខវេ សមុទ្ទេ វា ជាតស្សរេ វា យំ មជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស សមន្តា

ឧទកុក្ខេបា, អយំ តត្ថ សមានសំវាសា ឯកូបោសថា”តិ បញ្ញត្តា, អយំ ឧទកុក្ខេបសីមា នាម។ តត្ថ “សព្ពា ភិក្ខវេ នទី អសីមា”តិ ឯត្ថ អសីមសទ្ទេ អការោ វិរហត្ថោ, អសីមា ពទ្ធសីមា វិរហិតាតិ អត្ថោ។ ញត្តិទុតិយកម្មវាចំ សាវេត្វាបិ ពន្ធសីមាវិរហិតាតិ វុត្តំ ហោតិ។ បដិសេធត្ថោ វា, អសម្មន្និតព្ពាតិ អត្ថោ។ វុឌ្ឍិអត្ថោ វា, “អសេក្ខា ធម្មា”តិ យថា សិក្ខិតសិក្ខា និដ្ឋិតសិក្ខាតិ វុត្តំ ហោតិ។ ឯវំ អសីមាសីមកិច្ចនិដ្ឋប្បត្តាតិ អត្ថោ។ ញត្តិទុតិយកម្ម វាចំ សាវេត្វា សម្មតាបិ អសម្មតាយេវ, អត្តនោ សភាវេនេវ គាមសីមា វិយ ពទ្ធសីមាសទិសាតិ វុត្តំ ហោតិ។ ឯតេន នទីជាតស្សរសមុទ្ទានំ ពទ្ធសីមាយ អខេត្តភាវោ ទស្សិតោ ហោតិ។ ឯវំ “សព្ពា ភិក្ខវេ នទី អសីមា”តិអាទិនា នទីសមុទ្ទជាតស្សរានំ ពទ្ធសីមាភាវំ បដិក្ខិបិត្វា តត្ថ លោកវោហារសិទ្ធាសុ ឯតាសុ នទីអាទីសុ អពទ្ធសីមាសុ បុន វគ្គកម្មបរិហារត្ថំ វាលិកាទីហិ សីមបរិច្ឆិន្ទនំ កត្តុកាមោ ភគវា “នទិយា វា ភិក្ខវេ សមុទ្ទេ វា ជាតស្សរេ វា យំ មជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស សមន្តា ឧទកុក្ខេបា”តិ អាទិមាហ។ តត្ថ មជ្ឈិមស្ស បុរិសស្សតិ ថាមមជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស តេនេវាហ សមន្តបាសាទិកាយ វិនយដ្ឋកថាយំ “ថាមមជ្ឈិមេន បុរិសេនា”តិ។ យទិ វឌ្ឍកីបុរិសមិច្ឆេយ្យ, “វឌ្ឍកីបុរិសេនា”តិ វុត្តំ ភវេយ្យ, ន បនេវំ វុត្តំ, តេន ញាយតិ “ថាមមជ្ឈិមស្ស បុរិសស្សា”តិ។ តិវិធា ហិ បុរិសា ឧត្តមបុរិសោ មជ្ឈិមបុរិសោ បកតិបុរិសោតិ។ តត្ថ ឧត្តមបុរិសោ នាម សព្ពញ្ញុ ភគវា, សោ ហិ ភគវា សព្ពសត្តុត្តមោ ថាមយសសម្បត្តិឥស្សរិយាទីហិ តថា ហិ តថាគតស្ស ថាមោ។

> “កាឡាវកញ្ច គង្គេយ្យំ, បណ្ឌរំ តម្ពបិង្គលំ;
> គន្ធមង្គលហេមញ្ច, ឧបោសថំ ឆទ្ទន្តិមេ”តិ។

វុត្តានំ ទសន្នំ ហត្ថិកុលានំ ពលានុសារេន វេទិតព្ពោ។ តត្ថ កាឡាវក ន្តិ បកតិហត្ថិកុលំ យំ ទសន្នំ បុរិសានំ កាយពលំ, តំ ឯកស្ស កាឡាវកស្ស ហត្ថិនោ ពលំ។ យំ ទសន្នំ កាឡាវកានំ ពលំ, តំ ឯកស្ស គង្គេយ្យស្ស ពលំ។ យំ ទសន្នំ គង្គេយ្យានំ ពលំ, តំ ឯកស្ស បណ្ឌរស្ស ពលំ, យំ ទសន្នំ បណ្ឌរានំ ពលំ, តំ ឯកស្ស តម្ពស្ស ពលំ។ យំ ទសន្នំ តម្ពានំ ពលំ, តំ ឯកស្ស បិង្គលស្ស ពលំ។ យំ ទសន្នំ បិង្គលានំ ពលំ, តំ ឯកស្ស គន្ធហត្ថិនោ ពលំ។ យំ ទសន្នំ គន្ធហត្ថីនំ ពលំ, តំ ឯកស្ស មង្គលស្ស ពលំ។ យំ ទសន្នំ មង្គលានំ ពលំ, តំ ឯកស្ស ហេមស្ស ពលំ។ យំ ទសន្នំ ហេមវតានំ ពលំ, តំ ឯកស្ស ឧបោសថស្ស ពលំ។ យំ ទសន្នំ ឧបោសថានំ ពលំ, តំ ឯកស្ស ឆទ្ទន្តស្ស ពលំ។ យំ ទសន្នំ ឆទ្ទន្តានំ ពលំ, តំ ឯកស្ស តថាគតស្ស កាយពលំ។ “នារាយនសង្ខាតំ ពល”ន្តិបិ ឥទមេវ វុច្ចតិ។ តត្ថ នារា វុច្ចន្តិ រស្មិយោ, តា ពហូ នានាវិធា តតោ ឧប្បជ្ជន្តីតិ នារយនំ, វជិរំ, តស្មា វជិរសង្ខាតំ ពលន្តិ បិ អត្ថោ, តទេតំ បកតិហត្ថិគណនាយ ហត្ថិកោដិសហស្សំ, បុរិសគណនាយ ទសន្នំ បុរិសកោដិសហស្សានំ ពលំ ហោតិ, ឥទំ តថាគតស្ស កាយពលំ។ ឥស្សរិយាទិពលវិធានំ បន តំតំ សុត្តានុសារេន វេទិតព្ពំ។ មជ្ឈិមបុរិសោ នាម វឌ្ឍកិបុរិសោ សោ ហិ តថាគតស្ស ពលំ បដិច្ច សិនេរុបព្វតរាជំ សាសបពីជេន មិនន្តោ វិយ សតេនបិ សហស្សេនបិ សតសហស្សេនបិ មិនេតុំ អភព្ពោ, អន្តមសោ បាទង្គុដ្ឋ សោ បាទង្គុដ្ឋកម្បិ គណ្ហេតុំ អភព្ពោវ។ តស្ស បកតិបុរិសតោ មហន្តភាវេន មជ្ឈេ ភវត្តា មជ្ឈិមបុរិសោ នាម ជាតោ, តថា ហិ សុគតវិទត្ថិ វឌ្ឍកិស្ស តិស្សោ វិទត្ថិយោ, វឌ្ឍកិហត្ថេន ទិយឌ្ឍហត្ថោ ហោតិ, តថា វឌ្ឍកិវិទត្ថិ បកតិបុរិសស្ស ទ្វេ វិទត្ថិយោ, បកតិបុរិសហត្ថេន បរិបុណ្ណហត្ថោ ហោតិ តថា ហិ សុគតវិទត្ថិ នាម ឥទានិ មជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស តិស្សោ វិទត្ថិយោ, វឌ្ឍកិហត្ថេន ទិយឌ្ឍោ ហត្ថោ ហោតីតិ កុដិការសិក្ខាបទដ្ឋកថាយំ វុត្តំ។ អយំ ឥធ មជ្ឈិមបុរិសោតិ នាធិប្បេតោ។ កស្មា កុដិការសិក្ខាបទេយេវ តិហត្ថាតិ វឌ្ឍកិហត្ថេន តិហត្ថា។ បមាណយុត្តោ មញ្ចោតិ បកតិវិទត្ថិយា នវវិទត្ថិប្បមាណោ មញ្ចោតិ វុច្ចតិ យថា, ឯវំ មជ្ឈិមបុរិសេនា’តិ ឥធ អវត្វា’ថាមមជ្ឈិមេន បុរិសេនា’តិ អដ្ឋកថាយំ វុត្តត្តា។ បកតិបុរិសោ នាម’យំ ទសន្នំ បុរិសានំ កាយពលំ, តំ ឯកស្ស កាឡាវកស្ស ហត្ថិនោ ពល’ន្តិ វុត្តបុរិសោ បកតិបុរិសោ នាម។ តត្ថ កិញ្ចាបិ ឯកច្ចេ បុញ្ញវន្តា រាជា អជាតសត្តុ ជីវកោ កោមារភច្ចោ ឥត្ថិយាបិ វិសាខា មិគារមាតាតិ ឯវមាទយោ បញ្ចន្នំ ហត្ថីនំ ពលំ ធារេន្តិ, ន បន តេ មជ្ឈិមបុរិសា នាម ហោន្តិ, បកតិបុរិសា យេវ, បុញ្ញវន្តភាវេន វិសេសបុរិសត្តា។ ឥធ បន បកតិបុរិសោយេវ ថាមមជ្ឈិមបុរិសោតិ អធិប្បេតោ។ ឧទកុក្ខេបាតិ ឧទកុក្ខេបេន បរិច្ឆិន្នា, តេនេវាហ មាតិកាដ្ឋកថាយំ លីនត្ថប្បកាសនិយំ ឧទកុក្ខេបាតិ ករណត្ថេ និស្សក្កវចនន្តិ អាហ។ ឧទកុក្ខេបេនា’តិ អយញ្ហេត្ថត្ថោ ។ នទីសមុទ្ទជាតស្សរេសុ យំឋានំ មជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស សមន្តា បរិសបរិយន្តតោ ឧទកុក្ខេបេន បរិច្ឆិន្នំ, អយំ តត្ថ នទីអាទីសុ លោកវោហារ សិទ្ធាសុ តាសុឯវ អពទ្ធសីមាសុ អបរាបិ សមានសំវាសា ឯកូបោសថាតិ កង្ខាវិតរណិយំ បន យំ មជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស សមន្តា ឧទកុក្ខេបាតិ យំ ឋានំ ថាមមជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស សមន្តតោ ឧទកុក្ខេបេន បរិច្ឆិន្នំ។ តត្ថ យថា អក្ខធុត្តា ទារុគុឡំ ខិបន្តិ, ឯវំ ឧទកំ វា វាលិកំ វា ហត្ថេន គហេត្វា មជ្ឈិមេន បុរិសេន សព្ពថាមេន ខិបិតព្ពំ។ យត្ថ ឯវំ ខិត្តំ ឧទកំ វា វាលិកា បតតិ, អយំ ឧទកុក្ខេបោ នាម។ អយំ តត្ថ សមាន សំវាសា ឯកូបោសថាតិ, អយំ តេសុ នទីអាទីសុ ឧទកុក្ខេបបរិច្ឆិន្នា សីមា សមានសំវាសាចេវ ឯកូបោសថាចា’តិ អត្ថយោជនំ កត្វា អយំ ឯតេសំ នទីអាទីនំ អន្តោយេវ លព្ភតិ, ន ពហិ, តស្មា នទិយា វា ជាតស្សរេ វា យត្តកំ បទេសំ បកតិវស្សកាលេ ចតូសុ មាសេសុ ឧទកំ ឱត្ថរតិ, សមុទ្ទេ យស្មិំ បទេសេ បកតិវីចិយោ ឱសរិត្វា សណ្ឋហន្តិ, តតោ បដ្ឋាយ កប្បិយភូមិ។ ទុព្ពុដ្ឋិកាលេ វា គិម្ហេ វា នទីជាតស្សរេសុ

សុក្ខេសុបិ សាឯវ កប្បិយភូមិ។ សចេ បន សុក្ខេ ជាតស្សរេ វាបឹ វា ខណន្តិ វប្បំ វា ករោន្តិ, តំ ឋានំ គាមខេត្តំ
ហោតិ។ យា បនេសា កប្បិយភូមីតិ វុត្តា, តតោ ពហិ ឧទកុក្ខេបសីមា ន គច្ឆតិ, អន្តោយេវ គច្ឆតិ, តស្មា តេសំ
អន្តោបរិសបរិយន្តតោ បដ្ឋាយ សមន្តាឧទកុក្ខេប បរិច្ឆេទោ កាតព្ពោ”តិ វុត្តំ។ គណ្ឋិបទេ បន យំ មជ្ឈិមស្ស
បុរិសស្ស សមន្តា ឧទកុក្ខេបាតិ បន ឯតិស្សា នទិយា ចតុវគ្គាទីនំ សង្ឃានំ វិសុំ ចតុវគ្គករណីយាទិកម្មករណ
កាលេ សីមាបរិច្ឆេទទស្សនត្ថំ វុត្តំ, តិចីវរេន វិប្បវាសបរិច្ឆេទទស្សនត្ថម្បិ សត្តព្ភន្តរសីមាយ បរិច្ឆេទទស្សនំ
វិយាតិ អាចរិយា, តស្មា ឧទកុក្ខេបបរិច្ឆេទាភាវេបិ អន្តោនទិយំ កាតុំ វដ្ដតីតិ សិទ្ធ’ន្តិ លិខិតំ។ តត្ថ ឧទកុក្ខេប
បរិច្ឆេទាភាវេបី’តិ ឥទំ បទំ សមន្តតោ ឧទកុក្ខេបេន បរិច្ឆិន្ន’ន្តិ មហាអដ្ឋកថាវចនេន វា សមន្តា ឧទកុក្ខេប
បរិច្ឆេទោ កាតព្ពោ’តិ មាតិកាដ្ឋកថាយ កង្ខា វិតរណិយញ្ច វុត្តវចនេន វា, “តត្ថាបិ ហិ មជ្ឈិមបុរិសោ ន
ញាយតិ, តថា សព្ពថាមេន ខិបន”ន្តិ វា, “ឯតទត្ថមេវ ហិ វាលិកាទីហិ សីមបរិច្ឆិន្ទន”ន្តិ វា
វិមតិវិនោទនីវចនេហិ វា ន សមេតិ។ គន្ថការេនាបិ បរូបវាទវិវជ្ជនត្ថំ “អយំ អម្ហាកំ ខន្តី”តិ អវត្វា’អចរិយា’តិ
អញ្ញកត្តារេ និទស្សិត្វា បរតោ និគមនេ “ឥទំ សព្ពំ សុដ្ឋុ វិចារេត្វា គរុកុលេ បយិរុបាសិត្វា គហេតព្ពំ យុត្តំ
គហេតព្ពំ, ឥតរំ ឆឌ្ឌេតព្ព”ន្តិ វុត្តំ តស្មា អញ្ញេសំ អាចរិយានំ មតេន លិខិតន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។ អញ្ញថា តិស្សោបិ
សង្គីតិយោ អារូឡ្ហេ អដ្ឋកថាវចនេ ច កង្ខាវិតរណី-វិមតិវិនោទនីវចនានិ ច មក្ខេតព្ពានិ ភវេយ្យុំ, តន្នាបិ
អញ្ញមញ្ញវិរុទ្ធា ភវេយ្យុំ, ភគវតា បញ្ញត្តសិក្ខាបទម្បិ សាវកានំ មតេន បដិសង្ខរិតព្ពំ ភវេយ្យ ភគវតា បញ្ញត្ត
សិក្ខាបទំ បន ន មក្ខេតព្ពំ, យថា បញ្ញត្តេយេវ វត្តិតព្ពំ វក្ខតិ ហិ វត្ថុំ ជានិត្វាបិ មជ្ជំ បិវតោ ភិក្ខុស្ស បាចិត្តិយំ,
សាមណេរស្ស បន ជានិត្វា បិវតោ សីលភេទោ, ន អជានិត្វាតិ វុត្តំ តត្ថ ការណំ មគ្គិតព្ពំ, សិក្ខាបទ បញ្ញត្តិយា
ពុទ្ធានមេវ វិសយត្តា ន វា មគ្គិតព្ពំ, យថា បញ្ញត្តេយេវ វត្តិតព្ព’ន្តិ តស្មា សមន្តា ឧទកុក្ខេបាតិ បញ្ញត្តសិក្ខាប
ទានុរូបំ សមន្តតោ ឧទកុក្ខេបេន បរិច្ឆិន្នន្តិ វា ឧទកំ ឧក្ខិបិតព្ពន្តិ វា ឧទកុក្ខេបេន បិ បរិច្ឆិន្នា សីមាតិវា ស
មន្តា ឧទកុក្ខេបបរិច្ឆេទោ កាតព្ពោតិ វា វុត្តធម្មសង្គាហកត្ថេរានំ វចនមេវ បមាណំ តេ ហិ ពុទ្ធមតញ្ញុនោ,
ឥទញ្ច វចនំ ភគវតោ ន បច្ចក្ខវចនំ នាបិសង្គាហកត្ថេរានំ វចនំ អថវា “យំ មជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស សមន្តា
ឧទកុក្ខេបា”តិ បន ឯតិស្សា នទិយា...បេ.... សត្តព្ភន្តរសីមាយ បរិច្ឆេទទស្សនំ វិយ សីមបរិច្ឆេទទស្សនត្ថំ
វុត្ត’ន្តិ អាចរិយា យស្មា វទន្តិ, តស្មា ឧទកុក្ខេបបរិច្ឆេទាភាវេបិ អន្តោនទិយំ កាតុំ វដ្ដតីតិ សិទ្ធន្តិ ឥមិស្សា អត្ថ
យោជនាយ ន ធម្មសង្គាហកត្ថេរាបិ បរិដ្ឋា, គន្ថការោបិ អបរិដ្ឋោ។ កស្មាតិ ចេ តិស្សោបិ សង្គីតិយោ អារូឡ្ហេសុ
វិនយដ្ឋកថាសុចេវ តព្ពិវរណភូតាសុ សិលោកដីកាសុ ច “ឧទកុក្ខេបេន បរិច្ឆិន្នំ, ឧទកំ ឧក្ខិបិតព្ពំ, ឧទកុក្ខេប
បរិច្ឆេទោ កាតព្ពោ”តិ អាទិនា ពហូហិ អាការេហិ ឧទកុក្ខេបបរិច្ឆេទមេវ លិខន្តិ, តស្មា ធម្មសង្គាហកត្ថេរាបិ
អប្បរិដ្ឋាតិ វិញ្ញាយតិ គន្ថការោ បិ បរូបវាទវិវជ្ជនត្ថំ “អាចរិយា”តិ អញ្ញកត្តារេ និទស្សេតិ, តស្មា គន្ថការោបិ
អប្បរិដ្ឋោតិ វិញ្ញាយតិ, ឥទញ្ច វចនំ កេសញ្ចិ ថេរានំ អត្តនោមតិ, អត្តនោមតិច នាមេសា សព្ពទុព្ពលា,
សិនេរុបព្ពតរាជំ សាសបពីជេន មិនេន្តោ វិយ សព្ពញ្ញុពុទ្ធេន បញ្ញត្តស្ស ឧទកុក្ខេបាតិ សិក្ខាបទស្ស អត្ថំ វ
ទន្តានំ មហាកស្សបយសមោគ្គលិបុត្តតិស្សបភុតីនញ្ច តេសំ សិស្សានុសិស្សានំ មហាវិហារវាសីនញ្ច វចនំ កោ
នាម បុគ្គលោ មក្ខេតុំ សក្ខិស្សតិ, ឧបសម្បទាទិកម្មស្ស ច គរុកម្មត្តា សាសនស្ស មូលត្តា ច គរុកេយេវ ឋាតព្ពំ។
“យំ មជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស សមន្តា ឧទកុក្ខេបា”តិ ភគវតា បញ្ញត្តំ, កថំ មជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស ឧទកុក្ខេបារហដ្ឋាន
មេវ ឧទកុក្ខេបសីមា, ឧទាហុ ឧទកុក្ខេបេនេវ ឧទកុក្ខេបសីមាតិ ចោទនំ បរិហរន្តោ អដ្ឋកថាចរិយោ កថំ
បន ឧទកំ ឧក្ខិបិតព្ពន្ន្យាទិមាហ។ តត្ថ កថន្តិ កថេតុកម្យតា បុច្ឆា, កថំ កេន ការណេន ឧទកំ ឧក្ខិបិតព្ពំ
ឧទកាសិញ្ចនសង្ខេបេន ឧក្ខិបិតព្ពំ អថ ខោ លេឌ្ឌុខិបនទារុគុឡខិបនាការេន ឧក្ខិបិតព្ពន្តិ អត្ថោ។
អក្ខធុត្តាតិ សាមញ្ញេន វុត្តេបិ “សីហោ គាយតិ នង្គុដ្ឋំ, សីហោ ចាលេតិ វាលធិ”ន្តិ ឯត្ថ វិយ ទារុគុឡំ ខិបន្តិ
សទ្ទន្តរសន្និធានតោ អត្ថវសេន ទារុគុឡកីឡកា ធុត្តជនាតិ វិញ្ញាយតិ អក្ខសទ្ទោ ហិ ជូតេបិ និរូឡ្ហោ។ ទារុគុឡន្តិ
ភមំ អារោបេត្វា អារគ្គេន កតទារុវិកតិ អយញ្ចេត្ថត្ថោ... យថា អក្ខធុត្តា ទារុគុឡកា ធុត្តជនា ទារុគុឡំ
ហត្ថេន គហេត្វា អត្តនោ ពលំ ទស្សេន្តា វិយ សព្ពថាមេន អត្តានំ ឱនមិត្វា ខិបន្តិ, ឯវមេវ ថាមមជ្ឈិមេន
បុរិសេន ឧទកំ វា វាលិកំ វា ហត្ថេន គហេត្វា អត្តនោ ពលំ ទស្សេន្តាវិយ ឱនមិត្វា សព្ពថាមេន និសិន្នស្ស វា
ឋិតស្ស វា បរិសបរិយន្តតោ អនុបរិយាយិត្វា ខិបិតព្ពំ, ឯវំ ចិត្តំ ឧទកំ វា វាលិកំ វា យត្ថ យស្មឹ ឋានេ បតតិ,
អយមេកោ ឧទកុក្ខេបោ នាមាតិ “អយមេកោ ឧទកុក្ខេបោ”តិ ឥមិនា បទេន ទ្វិន្នំ សង្ឃានំ វិសុំវិសុំ
កម្មករណាធិការេ សីមន្តរិកត្ថា អញ្ញស្សាបិ ឧទកុក្ខេបស្ស សម្ភវំ ទស្សេតិ, តេនេវ មាតិកាដ្ឋកថាយំ “សចេ បន
ទ្វេ សង្ឃា វិសុំវិសុំ ឧបោសថាទិកម្មំ ករោន្តិ, ទ្វិន្នំ ឧទកុក្ខេបានំ អន្តរេ អញ្ញោ ឯកោ ឧទកុក្ខេបោ ឧបចារត្ថាយ
ឋបេតព្ពោ”តិ វុត្តំ, វិមតិវិនោទនិយម្បិ “តស្ស អន្តោតិ តស្ស ឧទកុក្ខេបបរិច្ឆិន្នស្ស ឋានស្ស អន្តោ ន កេវលញ្ច
តស្សេវ អន្តោ, តតោ ពហិបិ ឯកស្ស ឧទកុក្ខេបស្ស អន្តោ ឋាតុំ ន វដ្ដតីតិ វចនំ ឧទកុក្ខេបបរិច្ឆេទស្ស ទុព្ពិ
ជានតោ កម្មកោបសង្កា ហោតី”តិ វុត្តំ, សារត្ថទីបនិយំ បន “តស្ស អន្តោ ហត្ថបាសំ វិជហិត្វា ឋិតោ កម្មំ កោ
បេតីតិ ឥមិនា បរិច្ឆេទតោ ពហិ យត្ថ កត្ថចិ ឋិតោ កម្មំ ន កោបេតីតិ ទីបេតី”តិ វត្វា មាតិកាដ្ឋកថាវចនម្បិ
បដិក្ខិបិ, តំ ឯកសង្ឃំ សន្និបាតំ សន្ធាយ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ពំ, យថា ច មហាសីមាយ ខណ្ឌិត្វា ពទ្ធានំ ខណ្ឌសីមានំ
អញ្ញមញ្ញសង្ករវិវជ្ជនត្ថំ សីមន្តរិកា ឋបិតា, ឯវមេវ អត្តនោ សភាវេន គាមសីមា វិយ សយំ ជាតសីមាយំ ន

ទិសមុទ្ទជាតស្សរានំ អតិមហន្តភាវេន ឧទកុក្ខេបេន ឧទកុក្ខេបសីមា ភគវតា អនុញ្ញាតា, តថាបិ ទ្វិន្នំ
ពទ្ធសីមានមិវ អញ្ញមញ្ញសង្ករវិវជ្ជនត្ថំ ទ្វិន្នំ ឧទកុក្ខេបសីមានំ អន្តរេ សីមន្តរិកត្ថាយ អញ្ញោ ឧទកុក្ខេបោ
ឋបេតព្ពោ’តិ វុត្តំ, សនិមិត្តា ពទ្ធសីមា, សឧទកុក្ខេបា ឧទកុក្ខេបសីមា, សីមន្តរិកា វិយ ឯកោ ឧទកុក្ខេបោ
ទដ្ឋព្ពោ, តេនេវ វិមតិវិនោទនិយំ “ឥទញ្ចេត្ថ សីមន្តរិកាវិធានំ ទ្វិន្នំ ពទ្ធសីមានំ សីមន្តរិកាអនុជាននេ
សុត្តានុលោមតោ សិទ្ធន្តិ ទដ្ឋព្ព”ន្តិ វុត្តំ, ឯកស្មិំ សង្ឃសន្និបាតេ បន ឯកស្ស ឧទកុក្ខេបស្ស ពហិ តិដ្ឋន្តោបិ កម្មំ
ន កោបេតីតិ ទដ្ឋព្ពំ វុត្តញ្ហិ វិមតិវិនោទនិយំ ភគវតា និទានវសេន ឯកគាមសីមនិស្សិតានំ ឯកសភាគានញ្ច
ទ្វិន្នំ ពទ្ធសីមានមេវ អញ្ញមញ្ញំ សម្ភេទជ្ឈោត្ថរណំ សីមន្តរិកំ វិនា អព្យវធានេ ឋានញ្ច ភគវតា អនុមតមេវាតិ ញ
ត្វា អដ្ឋកថាចរិយា ឥធាបិ សីមន្តរិកាវិធានមកំសុ វិសភាគសីមានម្បិ ហិ ឯកសីមនិស្សិតត្តំ ឯកសភាវត្តញ្ចាតិ
ទ្វីហង្គេហិ សមន្នាគតេ សតិ ឯវ សីមន្តរិកំ វិនា ឋានំ សម្ភេទាយ ហោតិ, នាសតីតិ ទដ្ឋព្ព’ន្តិ។ ឯវំ នទីសមុទ្ទ
ជាតស្សរេសុ សមន្តាឧទកុក្ខេបាតិ បញ្ញត្តសិក្ខាបទានុរូបំ ឧទកុក្ខេបេន បរិច្ឆេទំ ទស្សេត្វា វស្សបភវេ នទី
ជាតស្សរបទេសេ ឧទកុក្ខេបេន វិនាវ អត្តនោ សភាវេន គាមសីមាយមិវ សព្ពថា កប្បិយភាវំ ទស្សេតុំ សចេ
បន នាតិទីឃា ហោតិ, បភវតោ បដ្ឋាយ ត្យាទិមាហ។ តត្ថ បភវតោ បដ្ឋាយាតិ យស្មិំ បទេសេ ចតុមាសបរមា
នទី សន្ទតិ, តស្ស ឧបរិមភាគតោ បដ្ឋាយាតិ អត្ថោ។ យាវ មុខទ្វារា តិ យាវ នទីតីរមេវេត្ថ មុខទ្វារាតិ
អធិប្បេតា។ សព្ពត្ថា’តិ សព្ពស្មិំ នទីបទេសេ ឧទកុក្ខេបសីមាកម្មំ នត្ថិ តិ ឧទកុក្ខេបេន បវត្តា សីមា
ឧទកុក្ខេបសីមា។ ករិតព្ពន្តិ កម្មំ, ករករណេតិ ធាតុ, រម្មបច្ចយោ។ ករណេតិ មនោទ្វារវីថិយា សត្តមកុសល
ជវនចិត្តសមុដ្ឋាបិតវាយោធាតុយា វិការភូតោ កាយបយោគោ, តេន កាយបយោគេន ខិបិតព្ពំ ឧទ្ធដំ កម្មន្តិ
វុច្ចតិ បរមត្ថវសេន បន កាយបយោគសង្ខាតាយ ចិត្តំ ជវាយោធាតុយា វិប្ផារេន ទេសន្តរុប្បត្តិសមុដ្ឋាបិកា
អដ្ឋកលាបបុញ្ជាយេវ។ ឧទកុក្ខេបសីមាយ កម្មំ ឧទកុក្ខេបសីមាកម្មំ តំ ឯត្ថ វស្សបភវនទិយា នត្ថីតិ អត្ថោ។
អយញ្ចេត្ថត្ថោ សចេ នទី នាតិទីឃា ហោតិ អឌ្ឍយោជនំ វា គាវុតំ វា អឌ្ឍគាវុតំ វា, តស្សា បវត្តនដ្ឋានតោ
បដ្ឋាយ យាវ នទីតីរា សព្ពត្ថ នទីបទេសេ អជ្ឈោត្ថរិត្វា សង្ឃោ និសីទតិ, តត្ថ តស្មិំ នទីបទេសេ សមន្តតោ
អវសេសនទិយា អភាវា វគ្គកម្មសង្កាភាវេន ឧទកុក្ខេបសីមា កម្មំ នត្ថិ, កេវលា នទី សីមាយេវាតិ សារត្ថទីប
និយម្បិ មាតិកាដ្ឋកថាយលីនត្ថប្បកាសនិយម្បិ ឯតទេវ សន្និដ្ឋានំ វុត្តំ វិមតិវិនោទនិយំ បន យត្ថ ខុទ្ទកេ
អរញ្ញេ មហន្តេហិ វា ភិក្ខូហិ បរិបុណ្ណតាយ វគ្គកម្មសង្កាភាវេន សត្តព្ភន្តរសីមាបេក្ខា នត្ថិ, តត្ថ សត្តព្ភន្តរសីមា
ន ឧប្បជ្ជតិ, កេវលារញ្ញសីមាយេវ តត្ថ សង្ឃេន កម្មំ កាតព្ពំ នទីអាទីសុបិ ឯសេវ នយោ វក្ខតិ ហិ សចេ នទី
នាតិទីឃា ហោតិ, បភវតោ បដ្ឋាយ យាវមុខទ្វារា សព្ពត្ថ សង្ឃោ និសីទតិ, ឧទកុក្ខេបសីមាកម្មំ នត្ថី’តិ អាទិ
ច ឧភយត្ថាបិ ច។ យស្សំ ទិសាយំ សត្តព្ភន្តរស្ស វា ឧទកុក្ខេបស្ស វា ឱកាសោ នប្បហោតិ, តត្ថ កថំ មិននំ
ខិបនំ វា ភវេយ្យ, គាមខេត្តាទីសុ បវិសនតោ អខេត្តេ សីមា បវិដ្ឋា នាមាតិសីមា វិបជ្ជេយ្យ, អបេក្ខាយ
សីមុប្បត្តិយំ បន យតោ បហោតិ, តត្ថ សត្តព្ភន្តរឧទកុក្ខេបសីមា សយមេវ បរិបុណ្ណា ជាយន្តិ។ យតោ បន
នប្បហោតិ, តត្ថ អត្តនោ ខេត្តប្បមាណេនេវ ជាយន្តិ, ន ពហីតិ វុត្តំ, ឯត្ថ ច’សីមាបេក្ខាយ
សត្តព្ភន្តរឧទកុក្ខេបសីមា សយមេវ បរិបុណ្ណា ជាយន្តី’តិ វុត្តត្តា ឧទកុក្ខេបំ វិនាយេវ អបេក្ខាយ សីមាយ
ឧទកុក្ខេបសីមា ឧប្បជ្ជតី’តិ អត្ថំ វទន្តិ, តំ អយុត្តរូបំ វិយ ទិស្សតិ។ កស្មាតិ ចេ បាឡិនយវិរោធតោ
វិមតិវិនោទនិយំ បរតោ វុត្តវចនេនាបិ វិរោធតោ ច។ ឥទញ្ច វចនំ អាចរិយស្ស កេសញ្ចិ បុគ្គលានំ
វាទប្បកាសនត្ថំ វុត្តំ ភវេយ្យ។ កស្មា បរតោ វុត្តវចនេន អយមិយត្ថា ច បាឡិយដ្ឋកថាដីកាវចនេហិបិ
វិរុជ្ឈនតោ ច, តំ បរតោ វណ្ណយិស្សាម។ យថា ច លោកេ វតិំ អបរិក្ខិបិត្វា “ឥទំ វតិយា ឋាន”ន្តិ ច យថា ច
នង្គលកោដិយា អកសិត្វា “ឥទំ កសិកដ្ឋាន”ន្តិ ច យថា ច វត្ថុំ ករោន្តា មនុស្សា កុដាវីជវសុអាទិនា រុក្ខេ
អច្ឆិន្ទិត្វា “ឥទំ មម កុដារិបតនដ្ឋាន”ន្តិ ច យថា ច ទាត្តេន អលាយិត្វា “ឥទំ មម លាយិតដ្ឋាន”ន្តិ ច ន
សក្កា វត្តុំ, ឯវមេវ ឧទកំ វា វាលិកំ វា ហត្ថេន អខិបិត្វា “អយមេកោ ឧទកុក្ខេបោតិ ច, ឧទកបតនដ្ឋានន្តិ ច
ន សក្កា វត្តុំ។ ឯត្ថ ច ទ្វេ ភិក្ខូ ឯវំ វិវាទំ ករោន្តិ វិមតិវិនោទនិយំ “យត្ថ ខុទ្ទកេ អរញ្ញេ មហន្តេហិ ភិក្ខូហិ
បរិបុណ្ណតាយ វគ្គកម្មសង្កាភាវេន សត្តព្ភន្តរសីមាបេក្ខា នត្ថិ, តត្ថ សត្តព្ភន្តរសីមា ន ឧប្បជ្ជតិ, កេវលារញ្ញ
សីមាយេវ តត្ថ សង្ឃេន កម្មំ កត្តព្ពំ នទី អាទីសុបិ ឯសេវ នយោ។ វក្ខតិ ហិ សចេ នទី នាតិទីឃា ហោតិ។
បភវតោ បដ្ឋាយ យាវ មុខទ្វារា សព្ពត្ថ សង្ឃោ និសីទតិ, ឧទកុក្ខេបសីមាកម្មំ នត្ថី’តិអាទី, ឥមិនា ឯវ
វចនេន វគ្គកម្មបរិហារត្ថំ សីមាបេក្ខាយ សតិ ឯវ ឧទកុក្ខេបសីមា សត្តព្ភន្តរសីមា ឧប្បជ្ជន្តិ, នាសតីតិ
ទដ្ឋព្ព’ន្តិ វុត្តត្តា ឧទកុក្ខេបំ វិនាវ បរិសបរិយន្តតោ បដ្ឋាយ សីមាបេក្ខាយ សហេវ ឧទកុក្ខេបសីមា ឧប្បជ្ជតិ ត
ស្មា ឧទកុក្ខេបេន បយោជនំ នត្ថេវាតិ តេ ឯវំ វត្តព្ពា “មា សប្បុរិសា ឯវំ វទេយ្យាថ អាចរិយវរញ្ច មា អព្ភាចិក្ខថ
ឥទញ្ច វចនំ អាចរិយវរស្ស នេយ្យវចនំ, បរតោបិ អាចរិយវរោ សន្និដ្ឋានំ វក្ខតិ វិនយដ្ឋកថាសុចេវ
សារត្ថទីបនិយញ្ច វុត្តវចនេហិបិ តវ វចនំ អសំសន្ទេវ, វិមតិវិនោទនិយមេវ បរតោ វុត្តវចនេនាបិ ន ឃដិយតិ។
កថំ នេយ្យវចនំ ហោតីតិ។ “សីមាបេក្ខាយ សតិ ឯវ…បេ…. នស្សតី”តិ ឯត្ថ សីមាបេក្ខាយ វិនា
មគ្គគមនន្ហានាទិ អត្ថេហិ ភិក្ខូហិ អរញ្ញេ វា នទីអាទីសុបិវា បរិដ្ឋក្ខណេយេវ នុប្បជ្ជតិ, សីមាបេក្ខាយ សតិឯវ
អរញ្ញេ សមន្តា សត្តព្ភន្តរា’តិ បញ្ញត្តសិក្ខាបទានុរូបំ អព្ភន្តរសីមា ឧប្បជ្ជតិ’ នទីសមុទ្ទជាតស្សរេសុបិ មជ្ឈិមស្ស

បុរិសស្ស សមន្តា ឧទកុក្ខេ’បាតិ បញ្ញត្ត សិក្ខាបទានុរូបំ ឧទកុក្ខេបេន សហ ឧទកុក្ខេបសីមា ឧប្បជ្ជតិ, ន ឧទកុក្ខេបេន វិនាតិ អយំ នេយ្យត្ថោ។ នាសតីតិឯត្ថ ឧទកុក្ខេបេន វិនាតិ អត្ថោបិ ន លព្ភតេ។ ឯវញ្ច សតិ វិមតិវិនោទនិយំ យេវ បុន តត្ថាតិ លោកវោហារសិទ្ធាសុ ឯតាសុ នទីអាទីសុ តីសុ អពទ្ធសីមាសុ បុនវគ្គកម្មបរិហារត្ថំ សាសនវោហារសិទ្ធាយ អពទ្ធសីមាយ បរិច្ឆេទំ ទស្សេន្តោតិ អធិប្បាយោ។ បាឡិយំ “យំ មជ្ឈិមស្ស បុរិសស្សា”តិ អាទីសុ ឧទកំ ឧក្ខិបិត្វា ខិបិយតិ ឯត្ថាតិ ឧទកុក្ខេបោ, ឧទកស្ស បថនោកាសោ, តស្មា ឧទកុក្ខេបា។ អយញ្ចេត្ថ បទសម្ពន្ធវសេន អត្ថោ... “បរិស បរិយន្តតោ បដ្ឋាយ សមន្តា យាវ មជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស ឧទកុក្ខេបោ ឧទកបតនដ្ឋានំ, តាវ យំ តំ បរិច្ឆិន្ទំ ដ្ឋានំ, អយំ តត្ថ នទីអាទីសុ អបរា សមានសំវាសា ឧទកុក្ខេបសីមា”តិ វុត្តអត្ថបទេហិបិ សមានំ ភវេយ្យ អាចរិយមេវ ហិ កេចិបន សមន្តា អព្ភន្តរំ មិនិត្វា បរិច្ឆេទករណេនេវ សីមា សញ្ញាយតិ, ន សយមេវាតិ វទន្តិ, តំ ន គហេតព្ពន្ឡាទិនា កេចិវាទំ បដិក្ខិបិត្វា មិននខិបនេ ទោសំ ទស្សេត្វា ច យំ បនេត្ថ អព្ភន្តរមិននប្បមាណស្ស វាលិកាទិខិបនកម្មស្ស ច ទស្សនំ, តំ សយំជាតសីមានំ ឋិតដ្ឋានបរិច្ឆេទទស្សនត្ថំ កតំ, គាមូបចារឃរូបចារជាននត្ថំ លេឌ្ឌុសុប្បាទិខិបនវិជាននទស្សនំ វិយ, តេនេវ មាតិកាដ្ឋកថាយំ សីមំ វា ពន្ធន្តិ ឧទកុក្ខេបំ វា បរិច្ឆេទ’ន្តិ វុត្តំ, ឯវំ កតេបិ តស្ស បរិច្ឆេទស្ស បកវតោ ញាតុំ អសក្កុណេយ្យត្តេន ថូលតោ ញត្វា អន្តោតិដ្ឋន្តេហិ និរាសង្កដ្ឋានេ ឋាតព្ពំ អញ្ញំ ពហិករោន្តេហិ អតិទូរេ និរាសង្កដ្ឋានេ បេសេតព្ពន្តិ វា, តស្មា យថា វុត្តសីមាបេក្ខវសេនេវ តាសំ សត្តព្ភន្តរឧទកុក្ខេបសីមានំ ឧប្បត្តិ, តព្ពិគមេន វិនាសោ ច គហេតព្ពោតិ អម្ហាកំ ខន្តិ, វីមំសិត្វា គហេតព្ពំ, អញ្ញោ វា បការោ ឥតោ យុត្តតរោ គវេសិតព្ពោ’តិ អាហ។ វីមំសិត្វា គហេតព្ពំ។ អញ្ញោ វា បការោ ឥតោ យុត្តតរោ គវេសិតព្ពោ’តិ ឥមិនា អាចរិយស្ស វចនេន ឥមស្ស វចនស្ស អត្តនោមតិភាវញ្ច អាចរិយស្ស អបដិសម្ភិទាបត្តភាវញ្ច ទស្សេតិ។ ឥទញ្ច វចនំ ន ភគវតោ បច្ចក្ខវចនំ, នាបិធម្មសង្គាហកត្ថេរានំ វចនំ, តិស្សោបិ សង្គីតិយោ អនារូឡ្ហា, នាបិ អដ្ឋកថាយ សំវណ្ណនាចរិយស្ស វាទប្បកាសនមេវ តស្មា អសល្លក្ខិតព្ពមេវ សារត្ថទីបនិយម្បិ សចេ នទី នាតិទីឃា ហោតីតិ ឥមិស្សា សំវណ្ណនាធិការេ ឧទកុក្ខេបសីមា កម្មំ នត្ថីតិ យស្មា សព្ពោបិ នទីបទេសោ ភិក្ខូហិ អជ្ឈោត្ថដោ, តស្មា សមន្តតោ នទិយា អភាវា ឧទកុក្ខេបេន បយោជនំ នត្ថី’តិ វុត្តំ តថា ហិ សមន្តតោ នទិយា អភាវា ឧទកុក្ខេបេន បយោជនំ នត្ថី’តិឥមស្ស អន្វយវសេន វា អត្ថាបត្តិវសេន វា សមន្តតោ នទិយា ភាវេ សតិ ឧទកុក្ខេបេន បយោជនំ អត្ថេវ វគ្គកម្មបរិហារត្ថន្តិ អត្ថោ លព្ភតេ មាតិកាដ្ឋកថាយ លីនត្ថប្បកាសនិយម្បិ “សមន្តា ឧទកុក្ខេបបរិច្ឆេទោ កាតព្ពោតិ បហោនកដ្ឋានំ សន្ធាយ វុត្តំ យត្ថ បន កុន្នទិយំ នប្បហោតិ។ តត្ថ បហោនកដ្ឋានេ ឧទកុក្ខេបបរិច្ឆេទោ កាតព្ពោ’តិវុត្តំ។ ឧទកុក្ខេបបរិច្ឆេទោ កាតព្ពោ’តិ ឥមិនា វចនេន សីមាបេក្ខាយ សហ ឧទកុក្ខេបំ វិនា អត្តនោ សភាវេនេវ នុប្បជ្ជតីតិ វិញ្ញាយតិ, តថា ហិ ឧទកុក្ខេបបរិច្ឆេទកេ កត្តារេ អសតិ កថំ ឧទកុក្ខេបបរិច្ឆេទោ កាតព្ពោ ភវេយ្យ តស្មា “វគ្គកម្មបរិហារត្ថំ សីមាបេក្ខាយ សតិ ឯវ ឧទកុក្ខេបសត្តព្ភន្តរសីមា ឧប្បជ្ជន្តិ, នាសតី’តិ ឥទំ វចនំ សារត្ថទីបនិយញ្ច មាតិកាដ្ឋកថាយញ្ច វុត្តវចនេហិ អញ្ញមញ្ញវិរុទ្ធំ វិយ ទិស្សតិ វិមតិវិនោទនិយំយេវ ច “មហោឃេន បន ឧន្នតដ្ឋានតោ និន្នដ្ឋានេ បតន្តេន ខតោ ខុទ្ទកោ វា មហន្តោ វា លក្ខណយុត្តោ ជាតស្សរោវ ឯត្ថាបិ ខុទ្ទកេ ឧទកុក្ខេបកិច្ចំ នត្ថិ សមុទ្ទេ បន សព្ពថា ឧទកុក្ខេបសីមាយមេវ កម្មំ កាតព្ពំ, សោធេតុំ ទុក្ករត្តា”តិ វុត្តំ តថា ហិ អយមាចរិយវរោ បុព្ពេ “វគ្គកម្មបរិហារត្ថំ សីមាបេក្ខាយ សតិ ឯវ ឧទកុក្ខេបសត្តព្ភន្តរសីមា ឧប្បជ្ជន្តិ, នាសតី”តិ វត្វា បរតោ កថមាចរិយវរេន “ឯត្ថាបិ ខុទ្ទកេ ឧទកុក្ខេបកិច្ចំ នត្ថិ”ត្យាទិវចនមុច្ចតេ, តត្ថាយំ វិគ្គហោ ឧទកំ ឧក្ខិបិត្វា ខិបីយតិ ឯត្ថាតិ ឧទកុក្ខេបោ ឧទកស្ស បតនោកាសោ កិន្តំ, ឋានំ ករិតព្ពំ កិច្ចំ ករ ករណេតិ ធាតុ រិច្ចបច្ចយោ យំ។ “អជ្ជេវ កិច្ចំ អាតប្ប”ន្តិ យថា, ឧទកុក្ខេបស្ស កិច្ចំ ករណំ ឧទកុក្ខេបកិច្ចំ។ សមុទ្ទេ បនា តិ ឯត្ថ បន សទ្ទោ វិសេសត្ថោ, បក្ខន្តរត្ថោតិបិ អបរេ វិសេសត្ថេ បន នទីជាតស្សរេសុ មហន្តេសុ ឧទកុក្ខេបសីមាយមេវ កាតព្ពំ, ខុទ្ទកេ បន កេវលេ នទីជាតស្សរេបិ កាតព្ពំ សមុទ្ទេ បន វិសេសតោ ឧទកុក្ខេបសីមាយមេវ កាតព្ពន្តិ អយំ បន សទ្ទស្ស វិសេសត្ថោ។ សព្ពថា តិ សព្ពេន សព្ពំ។ ឧទកុក្ខេបសីមាយមេវា តិ ឯត្ថ ឯវការោ សន្និដ្ឋានត្ថោ, ឧទកុក្ខេបសីមាយមេវ កម្មំ កាតព្ពំ, ន សមុទ្ទសីមាយ កទាចីតិ អត្ថោ យុជ្ជតេវ។ នទីជាតស្សរេសុ បន មហន្តេសុ ឧទកុក្ខេបសីមាយ កាតព្ពំ, ខុទ្ទកេ នទីជាតស្សរេយេវ ន កាតព្ពន្តិ អយំ អត្ថោ សាមត្ថិយតោ លព្ភតេវ នទីជាតស្សរេសុ ខុទ្ទកមហន្តភាវេន នទីជាតស្សរឧទកុក្ខេបាតិ ទ្វេ ទ្វេ សីមា លព្ភន្តិ សមុទ្ទេ បន កស្មា សមុទ្ទឧទកុក្ខេបវសេន ទ្វេ ន លព្ភន្តីតិ សមុទ្ទេ បន កស្មា សមុទ្ទឧទកុក្ខេបវសេន ទ្វេ ន លព្ភន្តីតិ ចោទនំ មនសិសន្ធាយាហ “សោធេតុំ ទុក្ករត្តា”តិ។ តត្ថ សោធេតុំ ទុក្ករត្តា តិ សមុទ្ទស្ស អតិមហន្តភាវេន សមុទ្ទមោតិណ្ណេ ភិក្ខូ ហត្ថបាសនយនំ វា ពហិសមុទ្ទករណំ វា កាតុំ អតិទុក្ករំ តស្មា សព្ពថា សព្ពេន សព្ពំ ឧទកុក្ខេបសីមាយមេវ កាតព្ពន្តិ អយមាចរិយវរស្ស អធិប្បាយោ។ យទិ វគ្គកម្មបរិហារត្ថំ សីមាបេក្ខាយ សតិ ឯវ ឧទកុក្ខេបសីមា ឧប្បជ្ជេយ្យ, ឯវំ សតិ សមុទ្ទមោតិណ្ណេ ភិក្ខុសមូហេវ ហត្ថបាសតោ ពហិ ករេយ្យ, ឯវញ្ច សតិ សោធេតុំ ទុក្ករត្តា’តិ ហេតុបទម្បិ និរត្ថកំ ភវេយ្យ ន បនេវំ សក្កា វត្តុំ, តេន ញាយតិ “វគ្គកម្មបរិហារត្ថំ ឧទកុក្ខេបបយោជន”ន្តិ។ អបិច តេសំ អាចរិយានំ អធិប្បាយេន “មយំ ឧទកុក្ខេបសីមាយ ន ករោម, កេវលំ សមុទ្ទេយេវ ករោមា”តិ ឥច្ឆមានេ សតិ កថំ ករិស្សន្តិ។ តស្មា តេសំ

មតេន សីមាបេក្ខាយ សហេវ ឧទកុក្ខេបសីមាយ សម្ភវតោ គតគតដ្ឋានេ ឧទកុក្ខេបសីមា ភវេយ្យ ឯវញ្ច សតិ
“សមុទ្ទេ បន សព្ពថា ឧទកុក្ខេបសីមាយមេវ កម្មំ កាតព្ពំ, សោធេតុំ ទុក្ករត្តា”តិ វចនម្បិ និរត្ថកំ ភវេយ្យ ឯវញ្ច
បន វទេយ្យ... សព្ពសោ សមុទ្ទសីមាយ អលព្ភមានតំ សន្ធាយ “សមុទ្ទេ បនា”ត្យាទិវចនំ អាចរិយវរេន វុត្តន្តិ
តថាបិ ន វត្តព្ពំ កស្មា ឯវញ្ច អត្ថេ ឥច្ឆមានេ សតិ “សមុទ្ទេ បន សព្ពត្ថ ឧទកុក្ខេ បសីមាវ លព្ភតី”តិ វត្តព្ពំ
សិយា ននេវំ វុត្តំ។ អថវា បករណាទិវសេន សទ្ទត្ថេ វិភជីយមានេបិ វិរុជ្ឈតេវ កថំ សំយោគវសេន “សវច្ឆំ ធេនុ
មានេហី”តិ វុត្តេ “គាវី”តិ វិញ្ញាយតិ, ន វឡវា។ “អវច្ឆំ ធេនុ”ន្តិ វុត្តេ គាវីតិ វិញ្ញាយតិ, ន វឡវាតិ ឯត្ថ វិយ
កទាចិបិ ឯវសទ្ទេន និវត្តេតព្ពស្ស សមុទ្ទស្ស នទិយមិវ នាតិទីឃភាវេ អលព្ភមានេ សតិ “សមុទ្ទេ បន សព្ពថា
ឧទកុក្ខេបសីមាយមេវ កម្មំ កាតព្ព”ន្តិ ឯវការេន អវត្តព្ពំ សិយា, តថា ហិ សំយោគវិប្បយោគវសេន “សវច្ឆំ
ធេនុំ, អវច្ឆំ ធេនុ”ន្តិ វុត្តេ គាវីតិ វិញ្ញាយតិ, ន វឡវា។ វឡវា ច នាម យោនិមគ្គស្ស អតិសម្ពាធត្តា វិជាយិតុំ ន
សក្កោន្តិ, គព្ភស្ស បរិណតកាលេ កុច្ឆឹ ផាលេត្វា អាជញ្ញបោតកំ គណ្ហន្តិ ឯវំ ឯកគព្ភេនេវ មរន្តិ តស្មា “វឡវំ
សវច្ឆ”ន្តិវា អវច្ឆ”ន្តិ វា វត្តុំ នារហតិ ឯវមេវ កទាចិបិ នាតិទីឃសមុទ្ទស្សបិ អនុបលព្ភមានត្តា តំ និវត្តាបកេន
ឯវសទ្ទេន “សមុទ្ទេ បន សព្ពថា ឧទកុក្ខេបសីមាយមេវ កម្មំ កាតព្ព”ន្តិ អបទិសិតុំ នារហតិយេវ តស្មា
ឧទកុក្ខេបេន សីមា ឧប្បជ្ជតីតិ និដ្ឋមេត្ថាវ គន្តព្ពំ តេន វុត្តំ “ឯវញ្ច អត្ថេ ឥច្ឆមានេ សតិ សមុទ្ទេ បន សព្ពថា
ឧទកុក្ខេបសីមាវ លព្ភតីតិ វត្តព្ពំ សិយា ន បនេវំ វុត្ត”ន្តិ តេន ញាយតិ វគ្គកម្មបរិហារត្ថំ វាលិកាទីហិ ខិបនន្តិ
អបិច វិមតិវិនោទនិយំយេវ “គច្ឆន្តិយា បន នាវាយ កាតុំ ន វដ្ដតិ។ កស្មា ឧទកុក្ខេបមត្តមេវ ហិ សីមា, តំ
នាវា សីឃមេវ អតិក្កមេតិ ឯវំ សតិ អញ្ញិស្សា សីមាយ ញត្តិ, អញ្ញិស្សា អនុសាវនា ហោតី”តិ ឥមស្ស សំវណ្ណនាធិ
ការេ តន្តិ សីមំ។ សីឃមេវ អតិក្កមេតីតិ ឥមិនា តំ អនតិក្កមិត្វា អន្តោ ឯវ បរិវត្តមានាយ កាតុំ វដ្ដតីតិ
ទស្សេតិ។ ឯតទត្ថមេវ ហិ វាលិកាទីហិ សីមាបរិច្ឆិន្ទនំ។ ឥតរថា “ពហិបរិវត្តា នុខោ នោ វា”តិ កម្មកោបសង្កា
ភវេយ្យ។ អញ្ញិស្សា អនុសាវនាតិ កេវលាយ នទីសីមាយ អនុសាវនា’តិ អាចរិយវរេន វុត្តំ។ យទិសី មាបេក្ខាយ
សហ អត្តនោ សភាវេន ឧទកុក្ខេបសីមា ឧប្បជ្ជេយ្យ, ឯវំ សតិ នាវាយ គតគតដ្ឋានេ សមន្តតោ សភា វិយ
បរិខិបិត្វា ឧទកុក្ខេបសីមា ឧប្បជ្ជេយ្យ, ឧប្បជ្ជមានេបិ ច អញ្ញិស្សា អនុសាវនាតិ ច អបរាយ ឧទកុក្ខេប
សីមាយ អនុសាវនាតិ វត្តព្ពំ ភវេយ្យ ន បនេវំ វុត្តំ អថាបិ វទេយ្យ “បឋមោតិណ្ណដ្ឋានេយេវ សីមាបេក្ខា ហោតិ,
គតគតដ្ឋានេ នត្ថី”តិ, តម្បិ វចនំ អយុត្តមេវ។ កស្មា យាវ កម្មំ ន និដ្ឋន្ទំ, តាវ សីមាបេក្ខាយ វិនា អសម្ភវតោ
តេន ញាយតិ “វគ្គកម្មបរិហារត្ថំ ឧទកុក្ខេបំ វិនា សីមាបេក្ខាយ សហេវ អត្តនោ សភាវេន ឧទកុក្ខេបសីមា
នុប្បជ្ជតី”តិ និដ្ឋមេត្ថាវ គន្តព្ពំ តស្មា នាវាយ កម្មំ ករោន្តេហិ ថិរតរំ កត្វា នាវំ អគមនីយំ កត្វាវ កាតព្ពំ។
សារត្ថទីបនិយម្បិ “គច្ឆន្តិយា បន នាវាយ កាតុំនវដ្ដតីតិ ឯត្ថ ឧទកុក្ខេបំ អនតិក្កមិត្វា បរិវត្តមានាយ កាតុំ
វដ្ដតីតិ វេទិតព្ព”ន្តិ វុត្តំ។ ឯវញ្ច បន វទេយ្យ “យាវ បរិសា វឌ្ឍតិ, តាវ សីមាបិ វឌ្ឍតិ បរិសបរិយន្តតោ
ឧទកុក្ខេបោយេវ បមាណន្តិ វិនយដ្ឋកថាយំ វុត្តត្តា បរិសវសេន វឌ្ឍមានា ឧទកខិបនំ វិនាយេវ វឌ្ឍតិ ឧបចារ
សីមា វិយ តស្មា ឧទកុក្ខេបេន បយោជនំ នត្ថេវា”តិ។ តំ នុ, អយញ្ហេត្ថត្ថោ... ឧទកុក្ខេបសីមា នាមេសា វឌ្ឍ
មានា បរិសវសេនេវ វឌ្ឍតិ ពទ្ធសីមាយំ បន វឌ្ឍមានា សមូហវសេន វឌ្ឍតិ។ កស្មា បរិសវសេន វឌ្ឍមានា
បរិសបរិយន្តតោ ឧទកុក្ខេបោ កាតព្ពោតិ។ អបរេ ឯវំ វទន្តិ បុព្ពេ ឧទកុក្ខេបោយេវ បមាណំ, បុន ឧទកុក្ខេប
កិច្ចំ នត្ថិ, កថិនត្ថតសាដកទានកម្មវាចាវិយ តថា ហិ កថិនត្ថតសាដកទានកាលេ វុត្តកម្មវាចា ឯកាយេវ
វដ្ដតិ, អត្ថតេយេវ កថិនេ បុន វរសាដកំ លភិត្វា កម្មវាចាយ ទានកិច្ចំ នត្ថិ ឯវមេវ ឯត្ថាបិ បុព្ពេ
ឧទកុក្ខេបោយេវ បមាណំ, បុន ឧទកុក្ខេបកិច្ចំ នត្ថីតិ តេ ឧបចារសីមាយមិវ មញ្ញិត្វា វទន្តិ ឧបចារសីមាយញ្ហិ
បុរិសាយ និសិន្នដ្ឋានមេវ ឧបចារសីមាភាវេន វឌ្ឍតិ ឥធ បន បរិសបរិយន្តតោ ឧទកុក្ខេបប្បមាណេន
វឌ្ឍតិយេវ ន ឧទកុក្ខេបំ វិនាវ ឥជ្ឈតេ “កថំ បន ឧទកំ ឧក្ខិបិតព្ពំ យថា អក្ខធុត្តា ទារុគុឡំ ខិបន្តិ, ឯវំ ឧទកំ
វា វាលិកំ វា ហត្ថេន គហេត្វា ថាមមជ្ឈិមេន បុរិសេន សព្ពថាមេន ខិបិតព្ពំ, យត្ថ ឯវំ ខិត្តំ ឧទកំ វា វាលិកំ វា
បតតិ, អយមេកោ ឧទកុក្ខេបោ”តិ អដ្ឋកថាវចនំ ភិន្ទន្តិ នាម។ កិមិវាតិ ចេ, យេ បន “កម្មមេវ កម្មករណំ
ករោតិ, នត្ថិ និរយបាលា”តិ វទន្តិ, តេ “អត្ថិ ភិក្ខវេ និរយេ និរយបាលា”តិ ទេវទូតសុត្តំ ភិន្ទន្តិ វិយាតិ។ ឯ
វញ្ចបន វទេយ្យ យេ ឧទកុក្ខេបេន សហ ឥជ្ឈន្តិ, តេបិ “សចេបិ ហិ ភិក្ខុសហស្សំ តិដ្ឋតិ, តស្ស ឋិតោកាសស្ស
ពាហិរន្តតោ បដ្ឋាយ ភិក្ខូនំ វគ្គកម្មបរិហារត្ថំ សីមាបេក្ខាយ ឧប្បន្នាយ តាយ សហ សយមេវ សញ្ជាតា សត្តព្ភន្តរ
សីមា សមានសំវាសកាតិ អធិប្បាយោ។ យត្ថ បន ខុទ្ទកេ អរញ្ញេ មហន្តេហិ វា ភិក្ខូហិ បរិបុណ្ណតាយ វគ្គកម្ម
សង្កាភាវេន សត្តព្ភន្តរសីមាបេក្ខា នត្ថិ, តត្ថ សត្តព្ភន្តរសីមា ន ឧប្បជ្ជតិ, កេវលារញ្ញសីមាយមេវ តត្ថ សង្ឃេន
កម្មំ កាតព្ពំ នទីអាទីសុបិ ឯសេវនយោ”តិ វិមតិ វិនោទនិយំ វុត្តវចនំ ភិន្ទន្តិ នាមាតិ។ តំ ន, តេន នោ កា
ហានិ ឯវម្បិ អម្ហាកំ វាទេ កោចិ វិរោធោ ន វិជ្ជតេវ។ កស្មាតិ ចេ, ឥមេ ទ្វេ សទ្ទវចនាបិ អសម្ពន្ធាវ ភិន្នលក្ខណា
ភិន្នវិសយា ចេតា សីមា។ កថំ សទ្ទវចនា អសម្ពន្ធា។ យថា អរញ្ញេ តត្ថ សត្តព្ភន្តរសីមា ន ឧប្បជ្ជតិ, កេវលារញ្ញ
មេវាតិ វុច្ចតិ, ឯវ មេវ “នទិយាបិ សព្ពត្ថ សង្ឃោ និសីទតិ, ឧទកុក្ខេបសីមា នុប្បជ្ជតី”តិ អវត្វា “ឧទកុក្ខេប
សីមា កម្មំ នត្ថី”តិ ក្រិយាបរាមសនវសេន វុត្តំ។ ករិតព្ពំ កម្មំ។ កឹ តំ, ខិបនំ។ ឯវម្បិ សទ្ទវចនា អសម្ពន្ធាវ។ “វគ្គ
កម្មបរិហារត្ថំ...បេ.... ឧទកុក្ខេបសីមា សត្តព្ភន្តរសីមា ឧប្បជ្ជតិ, នាសតី”តិ ឯត្ថ “នាសតី”តិ ឥមស្ស

ឧទកុក្ខេបេន វិនាបីតិ អត្ថោបិ យុជ្ជតេវ។ កស្មាតិ ចេ “សីមាបេក្ខាយ សតិឯវា”តិ ឥមិនា អនុលោមនយវសេន “សីមាបេក្ខាយ អសតិ នុប្បជ្ជតី”តិ អត្ថោ យុជ្ជតេវ។ កេចិបន “សមន្តា អព្ភន្តរំ មិនិត្វា បរិច្ឆេទករណេនេវ សីមា សញ្ញាយតិ, ន សយមេវា”តិ វទន្តិ តំ ន គហេតព្ពំ។ យទិ ហិ...បេ.... យថា ចេត្ថ, ឯវំ ឧទកុក្ខេបសីមាយបិ នទីអាទីសុបិ តត្ថាបិ ហិ មជ្ឈិមបុរិសោ ន ញាយតិ, តថា សព្ពថាមេន ខិបនន្តិ ឥមិនាបិ វចនេន អាចរិយវរស្ស ឧទកុក្ខេបេន សហេវ សីមាបេក្ខាយ សតិ ឧទកុក្ខេបសីមា ឧប្បជ្ជតិ, នាសតីតិ អធិប្បាយោ ញាយតិ។ កថំ ភិន្នលក្ខណា, គាមសីមសត្តព្ភន្តរឧទកុក្ខេបសីមា កិញ្ចាបិ អពទ្ធសីមសាមញ្ញេន សមានា, ន បន សមានលក្ខណា តថា ហិ “អសម្មតាយ ភិក្ខវេ សីមាយ អដ្ឋបិតាយ យំ គាមំ វា និគមំ វា ឧបនិស្សាយ វិហរតិ, យា តស្ស គាមស្ស វា គាមសីមា, និគមស្ស វា និគមសីមា, អយំ តត្ថ សមានសំវាសា ឯកូបោសថា”តិ ឥមស្មឹ សិក្ខាបទេ ខុទ្ទកោ វា មហន្តោ វា សព្ពោបិ គាមបទេសោ គាមសីមាតិ អនុញ្ញាតា, ន សត្តព្ភន្តរសីមាយ វិយ សមន្តា លេឌ្ឌុបាតុក្ខេបេន អនុញ្ញាតា អព្ភន្តរសីមាយបិ អគាមកេ ចេ អរញ្ញេ យំ និស្សាយ វិហរតិ, តស្ស អរញ្ញស្ស អរញ្ញសីមាតិ នានុញ្ញាតា តថា នទីសមុទ្ទជាតស្សរេសុបិ គាមសីមាយមិវ សព្ពោ នទីសមុទ្ទជាតស្សរបទេសោ នទីសមុទ្ទជាតស្ស រសីមាតិ ឯវមេវ ន អនុញ្ញាតា តថា អព្ភន្តរសីមាយមិវ សមន្តា សត្តព្ភន្តរាតិ វា នានុញ្ញាតា ឯវមិមា គាមសីមសត្តព្ភន្តរឧទកុក្ខេបសីមា ភិន្នលក្ខណា, តស្មា ភគវតា បញ្ញត្ត សិក្ខាបទានុសារេនេវ គាមសីមាយបិ ខុទ្ទកោ វា មហន្តោ វា សព្ពោ គាមបទេសោ គាមសីមាវ ហោតិ, សត្តព្ភន្តរ សីមាយបិ “សមន្តា សត្តព្ភន្តរា”តិ បញ្ញត្តសិក្ខាបទានុសារេន សមន្តា សត្តព្ភន្តរសីមា សីមាបេក្ខាយ សហ សយ មេវ ឧប្បជ្ជតី”តិ មិននាមិននវិចារណា បន និរត្ថការ តថា ឧទកុក្ខេបសីមាយបិ “មជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស សមន្តា ឧទកុក្ខេបា”តិ បញ្ញត្តសិក្ខាបទានុរូបំ ឧទកុក្ខេបេន សហេវ ឧប្បជ្ជតីតិ នត្ថិ ខិបនាខិបន វិចារណាយ បយោជនន្តិ។ កថំ ភិន្នវិសយា សត្តព្ភន្តរសីមា អរញ្ញវិសយា, ឧទកុក្ខេបសីមា នទីសមុទ្ទជាតស្សរវិសយា, ឯវម្បិ ឯតា គាមសីមសត្តព្ភន្តរឧទកុក្ខេបសីមា ភិន្នវិសយាវ តស្មា “នទីអាទីសុ ឯសេវ នយោ”តិ វុត្តេបិ សត្តព្ភន្តរ សីមា អបេក្ខាយ សហេវ អត្តនោ សភាវេនេវ សត្តព្ភន្តរសីមា ឧប្បជ្ជតិ យថា។ ឯវមេវ ឧទកុក្ខេបសីមាយបិ អបេក្ខាយ សហ ឧទកុក្ខេបំ កត្វាវ វគ្គកម្មបរិហារត្ថំ ឧទកុក្ខេបសីមា ឧប្បជ្ជតិ, ន វិនាតិ សន្និដ្ឋានំ កាតព្ពំ។ ននុ ច មាតិកាដ្ឋកថាយំ បរិច្ឆេទព្ភន្តរេ ហត្ថបាសំ វិជហិត្វា ឋិតោបិ, បរិច្ឆេទា ពហិ អញ្ញំ តត្តកំយេវ បរិច្ឆេទំ អនតិក្កមិត្វា ឋិតោបិ កម្មំ កោបេតិ, ឥទំ សព្ពអដ្ឋកថាសុ សន្និដ្ឋាន’ន្តិ វុត្តវចនេ នវិរុជ្ឈតីតិ ចេ។ តំ ន, មាតិកាដ្ឋកថាយំ “សចេ បន ទ្វេសង្ឃា វិសុំវិសុំ ឧបោសថាទិកម្មំ ករោន្តិ, ទ្វិន្នំ ឧទកុក្ខេបានំ អន្តរេ អញ្ញោ ឯកោ ឧទកុក្ខេបោ ឧបចារត្ថាយ ឋបេតព្ពោ”តិ ទ្វិន្នំ សង្ឃានំ វិសុំ វិសុំ កម្មករណាធិការេ វុត្តត្តា។ សារត្ថទីប និយម្បិ “តត្ថ អញ្ញំ តត្តកំយេវ បរិច្ឆេទំ អនតិក្កមិត្វា ឋិតោបិ កម្មំ កោបេតីតិ ឥទំ នេវ បាឡិយំ, ន អដ្ឋកថាយំ ឧបលព្ភតិ។ យទិ ចេតំ ទ្វិន្នំ សង្ឃានំ វិសុំវិសុំ ឧបោសថាទិកម្មករណាធិការេ វុត្តត្តា ឧទកុក្ខេបតោ ពហិ អញ្ញំ ឧទកុក្ខេបំ អនតិក្កមិត្វា ឧបោសថាទិករណត្ថំ។ ឋិតោ សង្ឃោ សីមាសម្ភេទសម្ភវតោ កម្មំ កោ បេតីតិ ឥមិនា អធិប្បាយេន វុត្តំ សិយា។ ឯវំ សតិ យុជ្ជេយ្យ, តេនេវ មាតិកាដ្ឋកថាយំ លីនត្ថប្បកាសនិយំ អញ្ញំ តត្តកំយេវ បរិច្ឆេទន្តិ ទុតិយំ ឧទកុក្ខេបំ អនតិក្កមន្តោបិ កោបេតិ។ កស្មា, អត្តនោ ឧទកុក្ខេបសីមាយ បរេសំ ឧទកុក្ខេបសីមាយ អជ្ឈោត្ថតត្តា សីមាសម្ភេទោ ហោតិ, តស្មា កោបេតី’តិ “ឥទំ សព្ពអដ្ឋកថាសុ សន្និដ្ឋាន”ន្តិ ច ឥមិនា អធិប្បាយេន វុត្តន្តិ គហេតព្ពំ។ សព្ពាសុបិ អដ្ឋកថាសុ សីមាសម្ភេទស្ស អនិច្ឆិតត្តា តេនេវ អត្តនោ ច អញ្ញេសញ្ច ឧទកុក្ខេបបរិច្ឆេទស្ស អន្តរា អញ្ញោ ឧទកុក្ខេបោ សីមន្តរិកត្ថាយ ឋបេតព្ពោតិ វុត្តំ។ អញ្ញេ បនេត្ថ អញ្ញថាបិ បបញ្ចេន្តិ, តំ ន គហេតព្ព’ន្តិ វត្វា បដិក្ខិត្តំ។ តស្ស “អន្តោហត្ថបាសំ វិជហិត្វា ឋិតោ កម្មំ កោបេតី”តិ ឥមិនា បរិច្ឆេទតោ ពហិ យត្ថកត្ថចិ ឋិតោ កម្មំ ន កោបេតីតិ ទីបេតីតិ សារត្ថទីបនីវចនេនាបិ ឯកស្មឹ សង្ឃសន្និបាតេ បរិច្ឆេទតោ ពហិ អញ្ញំ តត្តកំយេវ បរិច្ឆេទំ អនតិក្កមិត្វា ឋិតោបិ កម្មំ ន កោបេតីតិ វេទិតព្ពមេតំ សារត្ថទីបនិយំយេវ ឥមមត្ថំ ទឡ្ហិករណវសេន ឧទកុក្ខេបប្បមាណា សីមន្តរិកា សុវិញ្ញេយ្យតរា ហោតិ, សីមាសម្ភេទសង្កា ច ន សិយាតិ សាមិចិទស្សនត្ថំ អញ្ញោ ឧទកុក្ខេបោ សីមន្តរិកត្ថាយ ឋបេតព្ពោ’តិ វុត្តំ។ យត្តកេន បន សីមាសម្ភេទោ ន ហោតិ, តត្តកំ ឋបេតុំ វដ្ដតិយេវ, តេនាហុ បោរាណា “យត្តកេន សីមសង្ករោ ន ហោតិ, តត្តកម្បិ ឋបេតុំ វដ្ដតិ។ ខុទ្ទកំ បន ន វដ្ដតី”តិ ឥទម្បិ ឧទកុក្ខេប សីមាយ បរិសវសេន វឌ្ឍនតោ សីមសម្ភេទសង្កា សិយា។ តំ និវារណត្ថមេវ វុត្តន្តិ។

បាឡឹ អដ្ឋកថញ្ចេវ, ដីកាវិមតិអាទិកេ;
ឱលោកេត្វា បុនប្បុនំ, មញ្ញន្តុ កវិបុង្គវាតិ;
អយមេត្ថ ឧទកុក្ខេបសីមាយ វិចារណា។

ជនបទសីមា នាម ឯកស្ស រញ្ញោ វិជិតេ បវត្តោ មហាមច្ចានំ និវាសភូតោ ឯកមេកោ បទេសោ ជនបទ សីមា នាម។

រដ្ឋសីមា នាម កាសិកោសលាទិកា សោឡស មហាជនបទា។ “សោឡសមហានគរ”ន្តិបិ តេសំ នាមំ។ តត្ថ សោឡស មហាជនបទានិ នាម។ អង្គរដ្ឋំ, មគធរដ្ឋំ, កោសលរដ្ឋំ, វជ្ជិរដ្ឋំ, ចេតិយរដ្ឋំ, កុរុរដ្ឋំ, បញ្ចាលរដ្ឋំ, មច្ឆរដ្ឋំ, សុរសេនរដ្ឋំ, អស្សករដ្ឋំ, អវន្តិរដ្ឋំ, គន្ធាររដ្ឋំ, មល្លរដ្ឋំ, កម្ពោជរដ្ឋន្តិ ឥមានិ សោឡសមហាជនបទានិ នាម។ ឥមេ សោឡសមហាជនបទា មជ្ឈិមបទេសេយេវ បវត្តា មហារដ្ឋា នាម តទញ្ញេបិ សុនាបរន្តរដ្ឋាទិកា ពហុតរា។ តថា បច្ចន្តវិសយេបិ រាមញ្ញាទិកា អនេកប្បភេទា មហារដ្ឋា អត្ថេវ តេបិ សព្ពេ រដ្ឋសីមា នាម។ លោកិយសត្ថេសុ បន យស្មិំ បទេសេ ខត្តិយព្រាហ្មណវេស្សសុទ្ទវសេន ចតុវណ្ណានិ វសន្តិ, សោ បទេសោ “មហារដ្ឋោ”តិ បវុច្ចតិ។ វុត្តញ្ហេតំ បោរាណេហិ។

“បវត្តា ចតុវណ្ណានំ, យស្មិំ បទេសេ ន វិជ្ជតេ;
សោ មិលក្ខុទេសោ វុត្តោ, បុញ្ញភូមិ តតោ បរ”ន្តិ។

រជ្ជសីមា នាម ឯកស្ស រញ្ញោ អាណាបវត្តដ្ឋានំ រជ្ជសីមា នាម។

ទីបសីមា នាម សមុទ្ទន្តរេ វា នទិមជ្ឈេ វា បវត្តា ទីបា ទីបសីមា នាម។ យស្មិំ បន ទីបេ គាមា វសន្តិ, សោ គាមសីមាត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ, វក្ខតិ ហិ សុត្តេ ជាតស្សរេ វាបី វា ខណន្តិ វប្បំ វា ករោន្តិ, តំ ឋានំ គាមខេត្តំ ហោតីតិ។

ចក្កវាឡសីមា នាម “អាយាមតោ ច វិត្ថារតោ ច យោជនានំ ទ្វាទសសតសហស្សានិ តីណិសហស្សានិ ចត្តារិសតានិ បញ្ញាសញ្ច យោជនានិ។

បរិក្ខេបតោ

“សព្ពំ សតសហស្សានិ, ឆត្តឹសបរិមណ្ឌលំ;
ទសញ្ចេវ សហស្សានិ, អឌ្ឍុឌ្ឍានិ សតានិចា”តិ។

វុត្តំ ឯកំ ចក្កវាឡំ ចក្កវាឡសីមា នាម។ ឯវំ បន្នរសប្បភេទា ហោតិ សីមា។ តត្ថ ឥទ្ធិមា បុគ្គលោ យស្មិំ យស្មិំ វា សីមេ ឧបោសថាទិសង្ឃកម្មំ ករោតិ, តត្ថ តត្ថ គតេ ភិក្ខូ ហត្ថបាសនយនំ វា ពហិសីមករណំ វា កាតុំ ឆន្ទារហានំ, ឆន្ទំ អាហរិត្វា កាតុំ សក្កុណេយ្យភាវោយេវ បមាណំ។ ឯវមេសក្កោន្តេ អនិទ្ធិមបុគ្គលេ សន្ធាយ អតិមហន្តារញ្ញេ សមន្តា សត្តព្ភន្តរសីមា អនុញ្ញាតា។ តត្ថ សីមាបេក្ខាយ សហ សមន្តា សត្តព្ភន្តរសីមា អត្តនោ សភាវេនេវ ជាតា តថា នទីសមុទ្ទជាតស្សរេសុបិ មជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស សមន្តា ឧទកុក្ខេបសីមា អនុញ្ញាតា តត្ថបិ វគ្គកម្មបរិហារត្ថំ សីមាបេក្ខំ កត្វា ឧទកុក្ខេបេន សហ ឧទកុក្ខេបសីមា ឧប្បជ្ជតិ តថា គាមនិគមជនបទនគររដ្ឋរជ្ជសីមាសុបិ វគ្គកម្មបរិហារត្ថំ ពទ្ធសីមា អនុញ្ញាតា។ តតោ បរេសុ បន គាមសីមសត្តព្ភន្តរឧទកុក្ខេបសីមា នុញ្ញាតសុត្តានុលោមនយសាមត្ថិយតោ ខុទ្ទកេសុ គាមនិគមជនបទនគរេសុ តត្ថ តត្ថ គតេ ភិក្ខូ សោធេត្វា ឆន្ទារហានំ ឆន្ទំ អាហរិត្វា សមគ្គស្ស សង្ឃស្ស អនុមតិយាវ ឧបោសថាទិសង្ឃកម្មំ កាតព្ពមេវ តថា ខុទ្ទកេ អរញ្ញេបិ នទីជាតស្សរេបិ យថាសុខំ ឧបោសថាទិសង្ឃកម្មំ កាតព្ពមេវាតិ។

ឯវំ បរិច្ឆិន្ទនលក្ខណេន អភេទេបិ ពទ្ធាពទ្ធវសេន ទុវិធា។ តប្បភេទេន បន្នរសវិធា, សរូបវសេន បន ខណ្ឌសីមា, ឧបចារសីមា, សមានសំវាសសីមា, អវិប្បវាសសីមា, លាភសីមា, គាមសីមា។ និគមសីមា, នគរសីមា, អព្ភន្តរសីមា, អរញ្ញសីមា, ឧទកុក្ខេបសីមា, នទីសីមា, ជាតស្សរសីមា, សមុទ្ទសីមា, ជនបទសីមា, រដ្ឋសីមា, រជ្ជសីមា, ទីបសីមា, ចក្កវាឡសីមាតិឯកូនវីសប្បភេទេ បិ សីមេ វិបត្តិលក្ខណំ បហាយ សម្បត្តិលក្ខណប្បកាសកំ សីមវិសោធនីនាម បករណំ សមត្តំ។

ឥតិ

“សីមវិសោធនី នាម, នានាគន្ថសមាហដំ;
ករិស្សំ មេ និសាមេន្តុ, សាធវោ ករិបុង្គវា។

បាឡី អដ្ឋកថញ្ចេវ, មាតិកាបទភាជនី;
ឱគាហេត្វាន តំ សព្ពំ, បុនប្បុនមសេសតោ។

អត្តនោមតិគន្ថេសុ, ដីកាគណ្ឋិបទេសុ ច;

វិនិច្ឆយវិមតីសុ, មាតិកាដ្ឋកថាសុបិ។

សព្ពំ អសេសកំ កត្វា, សំសន្ទិត្វាន ឯកតោ;
បវត្តា វណ្ណនា ឯសា, តោសយន្តី វិចក្ខណេ”តិ។

ឥមេសំ គាថាបទានំ អត្ថោ សព្ពសោ សំវណ្ណិតោ ហោតិ។

សីមសម្បត្តិកថា និដ្ឋិតា។

បរិសសម្បត្តិនាម ឯកវីសតិវជ្ជនីយបុគ្គលេ វជ្ជេត្វា ឯតរហិ ញត្តិចតុត្ថកម្មេន ឧបសម្បន្នា ភិក្ខូ បច្ចន្តិមេសុ ជនបទេសុ បញ្ចវគ្គតោ បដ្ឋាយ, មជ្ឈិមេសុ ជនបទេសុ ទសវគ្គតោ បដ្ឋាយ សព្ពេ ហត្ថបាសំ អវិជហិត្វា និសិន្នា ហោន្តិ, អយំ បរិសសម្បត្តិ នាម។ តត្ថ ឯកវីសតិ វជ្ជនីយា នាម “ន ភិក្ខវេ សគ ដ្ឋាយ បរិសាយា”តិ វចនតោ ហេដ្ឋា “ន ភិក្ខវេ ភិក្ខុនិយា និសិន្នបរិសាយ បាតិមោក្ខំ ឧទ្ទិសិតព្ព”ន្តិ អាទិនានយេន វុត្តា ភិក្ខុនី, សិក្ខមានា, សាមណេរោ, សាមណេរី, សិក្ខាបច្ចក្ខាតកោ, អន្តិមវត្ថុអជ្ឈាបន្នកោ, អាបត្តិយា អទស្សនេ ឧក្ខិត្តកោ, អាបត្តិយា អប្បដិកម្មេ ឧក្ខិត្តកោ, បាបិកាយ ទិដ្ឋិយា អប្បដិនិស្សគ្គេ ឧក្ខិត្តកោ, បណ្ឌកោ, ថេយ្យសំវាសកោ, តិត្ថិយបក្កន្តកោ, តិរច្ឆានគតោ, មាយាតុតកោ, បិតុឃាតកោ, អរហន្តឃាតកោ, ភិក្ខុនិទូសកោ, សង្ឃភេទកោ, លោហិតុប្បាទកោ, ឧភតោព្យញ្ជនកោតិ តេ ពហិសីមករណវសេន និសិន្នាតិ អត្ថោ។ យទិ តេ ហត្ថបាសេ វា សីមេយេវ វា ហោន្តិ, តេ អវជ្ជេត្វា បញ្ចវគ្គាទិកោ បកតត្តគណោ ហត្ថបាសំ អវិជហិត្វា និសិន្នោ ហោតិ, ការកសង្ឃោ សាវជ្ជោ, កម្មំបន ន កុប្បតិ កស្មា អវគ្គារហត្តា។ អបរេបេន ឯវំ វទន្តិ អន្តិមវត្ថុអជ្ឈាបន្នស្ស អវន្ទនីយេសុ អវុត្តត្តា, តេន សទ្ធឹ សយន្តស្ស សហសេយ្យាបត្តិយា អភាវតោ តស្ស ច បដិគ្គហណស្ស រូហនតោតិ តទេវ យុត្តតរន្តិ វិញ្ញាយតិ, កិញ្ចាបិ យាវ សោ ភិក្ខុភាវំ បដិជានាតិ, តាវ វន្ទិតព្ពោ។ យទា បន “អស្សមណោម្ហី”តិ បដិជានាតិ, តទា ន វន្ទិតព្ពោតិ អយមេត្ថ វិសេសោ វេទិតព្ពោ។ អន្តិមវត្ថុអជ្ឈាបន្នស្ស ហិ ភិក្ខុភាវំ បដិជានន្តស្សេវ ភិក្ខុភាវោ, ន តតោបរំ។ ភិក្ខុភាវំ អប្បដិជានន្តោ ហិ អនុបសម្បន្នបក្ខំ ភជតីតិ មជ្ឈិមគណ្ឋិបទេ សារត្ថទីបនិយញ្ច វុត្តត្តា អន្តិមវត្ថុ អជ្ឈាបន្នបុព្ពោ ភិក្ខុ អត្តនោ ការណំ អជានិត្វាវ តេន សហ បញ្ចវគ្គគណោ ឧបោសថាទិសង្ឃកម្មំ ករោតិ, ការកសង្ឃោ អនវជ្ជោ, កម្មម្បិ ន កុប្បតីតិ, តេសំ មតិមត្តមេវ។ កស្មា សហសេយ្យាបត្តិ អភាវោបិ តស្ស ភិក្ខុសញ្ញាយ បតិដ្ឋិតត្តា, បដិគ្គហណរុហណស្ស ច តស្មឹ បុគ្គលេ ភិក្ខូតិ សទ្ទហិតត្តា តេន បុគ្គលេន សហសេយ្យាបត្តិបិ នត្ថិ, បដិគ្គហណញ្ច រុហតិ, ឯកវីសតិវជ្ជនីយបុគ្គលេបិ តថាវិធស្ស អវិចារិកត្តា តេន សហ បញ្ចវគ្គគណោ ឧបោសថាទិសង្ឃកម្មំ ករោន្តោ ការកសង្ឃោ អសញ្ចិច្ច អនុបវជ្ជោ។ កម្មំ បន កុប្បតីតិ អម្ហាកំ ខន្តិ, ឥតោ យុត្តតរោ លព្ភមានោ បរិយេសិតព្ពោវ។

បរិសសម្បត្តិកថា និដ្ឋិតា។

ឯវំ វត្ថុញត្តិអនុសាវនសីមបរិសសម្បត្តិវសេន បញ្ចហិ អង្គេហិ សម្បន្នោតិ បញ្ចង្គោតិ វា សមគ្គេន សង្ឃេន ញត្តិចតុត្ថេន កម្មេន អកុប្បេន ឋានារហេន ឧបរិភាវំ សមាបន្នោតិ វា ទ្វីហិ ការណេហិ លទ្ធនាមោ ញត្តិ ចតុត្ថឧបសម្បន្នភាវោ អតិទុល្លភោវ។

ឯវំ ពុទ្ធុប្បាទោ ទុល្លភោ, តតោ បព្ពជ្ជា ច ឧបសម្បទា ចា តិ ឥមេសំ តិណ្ណំ បទានំ អត្ថោ វុត្តោយេវ ហោតិ។

ឥតិ សាគរពុទ្ធិត្ថេរវិរចិតេ សីមវិសោធនេ

ឧបសម្បទាកណ្ឌោ បឋមោ បរិច្ឆេទោ។

២. កប្បវិនាសកណ្ឌោ

ឥទានិ **ពុទ្ធុប្បាទទុល្លភកថា**

“ពុទ្ធោ ច ទុល្លភោ លោកេ, សទ្ធម្មសវនម្បិ ច;
សង្ឃោ ច ទុល្លភោ លោកេ, សប្បុរិសាតិ ទុល្លភា”តិ។

ឥមិស្សា គាថាយ សំវណ្ណនាក្កមោ សម្បត្តោ។ តត្ថ ឥមស្មឹ សត្តលោកេ ឱកាសលោកេ វា សព្ពញ្ញុសម្មាសម្ពុទ្ធោ ទុល្លភោវ តថា ហេស លោកោ សង្ខារលោកោ, សត្តលោកោ, ឱកាសលោកោតិ តិប្បភេទោ ហោតិ តេសំ សម្បត្តិវិបត្តិ ច ឯវំ វេទិតព្ពា តត្ថ លុជ្ជតិ បលុជ្ជតីតិ លោកោតិ វចនត្ថេន សត្តលោកោ វេទិតព្ពោ។ លោកិយន្តិ បតិដ្ឋហន្តិ ឯត្ថ សត្តនិកាយាតិ វចនត្ថេន ឱកាសលោកោ វេទិតព្ពោ។ តថា ហេស សត្តា អវកសន្តិ ឯត្ថាតិឱកាសោតិ វុច្ចតិ សោ ភូមិវសេន អបាយភូមិ, កាមសុគតិភូមិ, រូបាវចរភូមិ, អរូបាវចរភូមិចេតិ ចតុព្ពិធា ហោតិ។ តត្ថ និរយំ, តិរច្ឆានយោនិ, បេត្តិវិសយោ, អសុរកាយោ, តិ ចតស្សោ អបាយភូមិ នាម។ មនុស្សា, ចាតុមហារាជិកា, តាវតឹសា, យាមា, តុសិតា, និម្មានរតិ, បរនិម្មិតវសវត្តី ចេតិ សត្តវិធា ហោតិ កាមសុគតិភូមិ សាបនាយំ ឯកាទសវិធាបិ កាមតណ្ហា អវចរតិ ឯត្ថាតិ វចនត្ថេន កាមាវចរភូមិ នាម។ ព្រហ្មបារិសជ្ជា, ព្រហ្មបុរោហិតា, មហាព្រហ្មា ច បឋមជ្ឈានភូមិ ឥទំ អគ្គិនា បរិគ្គហិតដ្ឋានំ។ បរិត្តាភា, អប្បមាណាភា, អាភស្សរា ច ទុតិយជ្ឈានភូមិ ឥទំ អាបេន បរិគ្គហិតដ្ឋានំ។ បរិត្តសុភា, អប្បមាណសុភា, សុភកិណ្ហា ច តតិយជ្ឈានភូមិ ឥទំ វាតេន បរិគ្គហិតដ្ឋានំ, តេសំ វិបត្តី បរតោ វណ្ណយិស្សាម។ វេហប្ផលា, អសញ្ញសត្តា, សុទ្ធាវាសា ច ចតុត្ថជ្ឈានភូមិចេតិ រូបាវចរភូមិ សោឡសវិធា ហោតិ។ អវិហា, អតប្បា, សុទស្សា, សុទស្សី, អកនិដ្ឋាចេតិ សុទ្ធាវាសភូមិ បញ្ចវិធា ហោតិ។ អាកាសានញ្ចាយតនភូមិ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនភូមិ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនភូមិ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភូមិចេតិ ចតុព្ពិធា ហោតិ អរូបភូមិ។ ឯត្តាវតា ឯកតឹសប្បភេទាបិ ភូមិ អវកសន្តិ ឯត្ថ សត្តនិកាយាតិ វចនត្ថេន ឱកាសោតិ វុច្ចតិ។ តត្ថ អដ្ឋ មហានិរយានិ អបាយភូមិ នាម។ តិរច្ឆានំ បេត្តិវិសយោ អសុរកាយោតិ ឥមេសំ វិសុំ ភូមិ នាម នត្ថិ, មនុស្សភូមិយំយេវ យត្ថ កត្ថចិ អរញ្ញវនបព្ពតាទីសុ និពទ្ធវាសំ វសន្តិ សោយេវ បទេសោ តេសំ ភូមិ។ មនុស្សភូមិតោ ទ្វិតាលីសសហស្សយោជនោ យុគន្ធរប្បមាណោ សិនេរុនោ បញ្ចមាឡិន្ទោ ចាតុមហារាជិកភូមិ។ តតុបរិ ទ្វិតាលីសសហស្សយោជនំ សិនេរុមត្ថកំ តាវតឹសានំ ភូមិ។ តតុបរិ ទ្វេតាលីសសហស្សយោជនំ ឋានំ យាមានំ ភូមិ។ ឥមិនា នយេន យាវ វសវត្តិភូមិ ទ្វិតាលីសសហស្សយោជនេ តិដ្ឋតិ, តស្មា មនុស្សភូមិតោ យាវ វសវត្តិភូមិ ទ្វេសហស្សានិបញ្ចនហុតានិ ទុវេសតសហស្សានិ យោជនានិ ហោន្តិ, តេនេតំ វុច្ចតិ។

“មនុស្សភូមិតោ យាវ, ភូមិ វសវត្តន្តរា;
ទុវេ សតសហស្សានិ, បញ្ចនហុតមេវ ច។

ទ្វេសហស្សញ្ច មធិកំ, យោជនានំ បមាណតោ;
គណនា នាម ភូមីសុ, សង្ខា ឯវំ បកាសិតា”តិ។

តតុបរិ ព្រហ្មបារិសជ្ជាទយោ តយោ ព្រហ្មុនោ បញ្ចបញ្ញាសសតសហស្ស អដ្ឋសហស្សយោជនេ សមតលេ ឋានេ តិដ្ឋន្តិ។ ទុតិយតតិយភូមីព្រហ្មុនោបិ តប្បមាណេសុ សមតលេសុ តិដ្ឋន្តិ។ ចតុត្ថភូមិយំ បន វេហប្ផលអសញ្ញសត្តា តប្បមាណេ សមតលេ ឋានេ តិដ្ឋន្តិ។ តតុបរិសុទ្ធាវាសភូមិយោ តំតំ បមាណេ ឋានេ ឧបរូបរិ តិដ្ឋន្តិ។ ចតស្សោបិ អរូបភូមិយោ តប្បមាណេ ឋានេ ឧបរូបរិ តិដ្ឋន្តិ។ ឯត្តាវតា ច មនុស្សភូមិតោ យាវ ភវគ្គា យោជនានំ សត្តកោដិ ច អដ្ឋារសលក្ខា ច បញ្ចនហុតានិ ច ឆសហស្សានិ ច ហោន្តិ តេនេតំ វុច្ចតិ បោរាណេហិ។

“ហេដ្ឋិមា ព្រហ្មលោកម្ហា, បតិតា មហតី សិលា;
អហោរត្តេន ឯកេន, ឧគ្គតា អដ្ឋតាលីសំ។

យោជនានំ សហស្សានិ, ចាតុមាសេហិ ភូមិ;
ឯវំ វុត្តប្បមាណេន, សាយំ ហេដ្ឋិមភូមិ។

ឥតោ សតសហស្សានិ, សត្តបញ្ញាស ចាបរំ;

សដ្ឋិ ចេវ សហស្សានិ, ឧព្ពេធេន បកាសិតា។

យោជនេសុបិ វុត្តេសុ, ហិត្វា កាមប្បមាណកំ;
សេសានិ វសវត្តីនំ, ជារិសង្ខាន មន្ទិរំ។

តញ្ច បញ្ចហិ បញ្ញាស, សតសហស្សានិ ចាបរំ;
អដ្ឋ ចេវ សហស្សានិ, យោជនានិ បវុច្ចរេ។

តតោ បរាសុ សព្ពាសុ, ព្រហ្មភូមីសុ យោជនា;
តប្បមាណាវ ទដ្ឋព្ពា, នយគ្គាហេន ធីមតា។

ភូមិតោ អាភវគ្គម្ហា, សត្តកោដិ អដ្ឋារស;
លក្ខា បញ្ច នហុតានិ, ឆសហស្សានិ សព្ពទាតិ។

ឯសា ច វិចារណា ដីកា ចរិយមតេន កតា;
តទមេវ សន្ធាយ, យាវតា ចន្ទិមសូរិយា។

បរិហរន្តិ ទិសា ភន្តិ, វិរោចមានា យាវតា;
តាវ សហស្សធា លោកេ, ឯត្ថ តេ វត្តតី វសោ”តិ។

វុត្តំ។ ឯត្ថន្តរេ សត្តា តិដ្ឋន្តិ, តេសំ វិត្ថារោ អបុព្ពំ កត្វា កថេតុំ អសក្កុណេយ្យត្តា ន វក្ខាម ឥមស្មិំ សត្តលោកេ ឱកាសលោកេ ច សព្ពញ្ញុសម្មាសម្ពុទ្ធោវ ទុល្លភោ, តថា ហិ ចត្តារោ ពុទ្ធា អនុពុទ្ធោ, សាវកពុទ្ធោ, បច្ចេកពុទ្ធោ, សម្មាសម្ពុទ្ធោតិ។ តត្ថ ពហុស្សុតំ ភិក្ខុំ បសំសន្តេន ច ន សោ តុម្ហាកំ សាវកោ នាម, ពុទ្ធោ នាមេស ចុន្ទាតិ ពហុស្សុតស្ស ភិក្ខុនោ ពុទ្ធភាវំ អនុជានន្តេន ច។

ធម្មកាយោ យតោ សត្ថា, ធម្មោ សត្ថុកាយោ មតោ;
ធម្មាសិកោសោ សង្ឃោ ច, សត្ថុសង្ឃម្បិ គច្ឆតីតិ។

វុត្តេ បុថុជ្ជនោបិ ឧបចារវសេន វាចនាមគ្គស្ស ពោធត្តា អនុពុទ្ធោ នាម។ អរិយសាវកោ បន បរតោឃោសវសេន ចត្តារិ សច្ចានិ ពុជ្ឈតិ ពុជ្ឈនមត្តមេវ វាតិ វចនត្ថេន ពុជ្ឈនសភាវត្តា សាវកពុទ្ធោ នាម។ យោ បន ឧត្តរិសាណកប្បោ សយម្ភូញាណេន អនញ្ញពោធកោ ហុត្វា សាមំ ពុជ្ឈនត្ថេន បច្ចេកពុជ្ឈត្តា បច្ចេកពុទ្ធោ នាម។ សម្ពុទ្ធោតិបិ ឯតស្សេវ នាមំ។ យោ បន សង្ខតាសង្ខតប្បភេទំ សកលម្បិ ធម្មជាតំ យាថាវសរសលក្ខណប្បដិវេធវសេន សម្មា បការេន សយំ បចិតុបារមិតាសយម្ភូតេន សយម្ភូញាណេន សយមេវ អនញ្ញពោធិតោ ហុត្វា សវាសនសម្មោហនិទ្ទាយ អច្ចន្តំ វិគតោ ទិនករកិរណសមាគមេន បរមរុចិរសិរីសោភគ្គប្បត្តិយា វិកសិតមិវ បទុមំ អគ្គមគ្គញាណសមាគមេន អបរិមិតគុណគណាលង្កតសព្ពញ្ញុតញ្ញាណប្បត្តិយា សព្ពធម្មេ ពុជ្ឈិ អពុជ្ឈិ អញ្ញាសីតិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ, ភគវា, សោវ លោកេ ទុល្លភោ បច្ចេកសម្ពុទ្ធានម្បិ ហិ ឯកស្មិំ កាលេ សតសហស្សាទិវសេន ឯកតោ បវត្តត្តា តេ ទុល្លភាបិ អនច្ឆរិយជាតត្តា បរេសំ មគ្គផលាធិគមាយ ឧបនិស្សយរហិតត្តា ច សម្មាសម្ពុទ្ធោវ លោកេ ទុល្លភោ, អយំ លោកសម្បត្តិវិចារណា។

កថំ លោកស្ស វិបត្តិ វេទិតព្ពា តថា ហេស លោកោ វិនស្សមានោ តេជេនបិ អាបេនបិ វាយុនាបិ វិនស្សតិ។ តស្ស វិត្ថារោ វិសុទ្ធិមគ្គាទីសុ វុច្ចមានោបិ កេសញ្ចិ បុគ្គលានំ មតេន មិច្ឆាគាហត្តា ព្រហ្មូនំ អាយុនា មិនិតេបិ អសមានំ សំវដ្ដសីមាបិ វិរុទ្ធា, តស្មា តេសំ វាទំ អបនេត្វា គន្ថតោ សមានេត្វា វក្ខាម។ តត្ថ ចត្តារិ អសង្ខ្យេយ្យានិ។ កតមានិ ចត្តារិ អសង្ខ្យេយ្យានិ សំវដ្ដោ, សំវដ្ដដ្ឋាយិ, វិវដ្ដោ, វដ្ដដ្ឋាយីតិ។ តយោ សំវដ្ដា អាបោសំវដ្ដោ, តេជោសំវដ្ដោ, វាយោសំវដ្ដោ។ តិស្សោ សំវដ្ដសីមា អាភស្សរា, សុភកិណ្ហា, វេហប្ផលាតិ។ អយមេត្ថ ឧទ្ទេសោ។ តត្ថ សំវដ្ដោ នាម បរិហាយមានោ កប្បោ។ តេន សំវដ្ដដ្ឋាយីបិ គហិតោ ហោតិ, តំ មូលកត្តា។ វឌ្ឍយមានោ វិវដ្ដកប្បោ នាម។ តេន វិវដ្ដដ្ឋាយីបិ គហិតោ តំ មូលកត្តា។ តត្ថ សំវដ្ដោតិ វិនាសោ។ យទា កប្បោ វិនស្សមានោ តេជេន សំវដ្ដតិ, អាភស្សរតោ ហេដ្ឋា បឋមជ្ឈានភូមិ អគ្គិនា ទយ្ហតិ។ យទា អាបេន សំវដ្ដតិ, សុភកិណ្ហតោ ហេដ្ឋា យាវ ទុតិយជ្ឈានភូមិ ឧទកេន វិលីយតិ។ យទា វាយុនា សំវដ្ដតិ, វេហប្ផលតោ ហេដ្ឋា យាវ តតិយជ្ឈានភូមិ វាតេន សំវដ្ដតិ។ វិត្ថារតោ បន ជាតិខេត្ត អាណាខេត្តវិសយខេត្តវសេន តិណ្ណំ ពុទ្ធខេត្តានំ អាណាខេត្តំ វិនស្សតិ។ តស្មិំ

វិនដ្ឋេ ជាតិខេត្តម្បិ វិនស្សតេវ។ តត្ថ ជាតិខេត្តំ ទសសហស្សចក្កវាឡបរិយន្តំ ហោតិ។ តំ តថាគតស្ស បដិសន្ធិគ្គហណអាយុសង្ខារោស្សជ្ជនាទិកាលេសុបិ កម្បតិ។ អាណាខេត្តំ កោដិសតសហស្សចក្កវាឡបរិយន្តំ។ យត្ថ រតនសុត្តំ ខន្ធបរិត្តំ ធជគ្គបរិត្តំ អាដានាដិយបរិត្តំ មោរបរិត្តន្តិ ឥមេសំ បរិត្តានំ អានុភាវោ បវត្តតិ។ វិសយខេត្តំ អនន្តំ អបរិមាណំ។ តត្ថ ជាតិខេត្តអាណាខេត្តវសេន ទ្វេ ខេត្តានិ ឯកតោ វិនស្សន្តិ។ សណ្ឋហន្តម្បិ ឯកតោ សណ្ឋហតិ។ តស្ស វិនាសោច សណ្ឋហនញ្ច ឯវំ វេទិតព្វំ យស្មឹ សមយេ កប្បោ អគ្គិនា នស្សតិ, តទា អាទិតោ កប្បវិនាសកមហាមេឃោ វុដ្ឋហិត្វា កោដិសតសហស្សចក្កវាឡំ ឯកមេឃវស្សំ វសិ, តុដ្ឋា មនុស្សា ពីជានិ វបេន្តិ, សស្សេសុ គោខាយិតមត្តេសុ ជាតេសុ គទ្រភរវំ វិរវន្តោ ឯកពិន្ទុបិ ន បតតិ។ យទា បច្ឆិន្នមេវ ហោតិ តទា វស្សូបជីវិនោ សត្តា កាលំ កត្វា បរិត្តាភេសុ ព្រហ្មភូមីសុ ឧប្បជ្ជន្តិ បុញ្ញផលូបជីវិនោបិ ទេវតា តត្ថេវ ព្រហ្មលោកេ ឧប្បជ្ជន្តិ, ឯវំ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន តត្ថ តត្ថ ឧទកំ បរិក្ខយំ គច្ឆតិ, មច្ឆកច្ឆបាទិ ឧទកនិស្សិតា បាណា កាលំ កត្វា មនុស្សទេវលោកេសុ និព្ពត្តិត្វា ឈានំ ឧប្បាទេត្វា ព្រហ្មលោកេ និព្ពត្តន្តិ។ នេរយិកសត្តាបិ សត្តមសូរិយបាតុភាវា វិនស្សន្តិ, តេបិ ទេវលោកេ បដិលទ្ធជ្ឈានវសេន ព្រហ្មលោកេ ឧប្បជ្ជន្តិ, តទា ហិ លោកព្យូហា នាម កាមាវចរទេវា ឧក្ខិត្តសិរា វិកិណ្ណកេសា រុទមុខា អស្សូនិ ហត្ថេហិ មុញ្ចមានា រត្តវត្ថនិវត្ថា អតិវិយ វិរូបវេសធារិនោ ហុត្វា មនុស្សបថេ វិចរន្តា ឯវំ អារោចេន្តិ “មារិសា ភោ ឥតោ វស្សសតសហស្សច្ចយេន កប្បវុដ្ឋានំ ភវិស្សតិ អយំ លោកោ វិនស្សិស្សតិ មហាសមុទ្ទោបិ សុស្សិស្សតិ អយញ្ច មហាបថវី សិនេរុបព្ពតរាជា ឧឌ្ឍិស្សតិ វិនស្សិស្សតិ យាវព្រហ្មលោកា វិនាសោ ភវិស្សតិ មេត្តំ មារិសា ភាវេថ។ ករុណំ, មុទិតំ, ឧបេក្ខំ មារិសា ភាវេថ មាតរំ ឧបដ្ឋហថ, បិតរំ ឧបដ្ឋហថ, កុលេ ជេដ្ឋាបចាយិនោ ហោថា”តិ។ តេសំ វចនំ សុត្វា យេភុយ្យេន មនុស្សា ច ភុម្មទេវតា ច សំវេគជាតា អញ្ញមញ្ញំ មុទុចិត្តា ហុត្វា មេត្តាទីនិ បុញ្ញានិ ករិត្វា ទេវលោកេ និព្ពត្តន្តិ។ តត្ថ សុធាភោជនំ ភុញ្ជិត្វា វាយោ បរិកម្មំ កត្វា ឈានំ បដិលភន្តិ, ឯវំ នេរយិកសត្តាបិ អបរាបរិយកម្មេន ទេវលោកំ និព្ពត្តន្តិ។ យេ បន និយតមិច្ឆាទិដ្ឋិកា តេសំ កម្មស្ស អបរិក្ខយា អញ្ញចក្កវាឡេសុ អត្តនោ កម្មានុរូបំ វិបាកមនុភោន្តិ។ តេនេវ អហោសិកម្មេ មិច្ឆាទិដ្ឋិវសេន អកត្តព្ពំ នាម បាបំ នត្ថិ, យតោ សំសារខាណុភាវោវ នាម ហោតីតិ អាហ “ទិដ្ឋិ បរមានិ ភិក្ខវេ វជ្ជានី”តិ។ “អបរាបរិយវេទនីយកម្មរហិតោបិ សំសរន្តោ សត្តោ នាម នត្ថី”តិ វុត្តត្តា។ “អបរាបរិយកម្មវសេន យតោ មិច្ឆាទិដ្ឋិសមាទានតោ សប្បុរិសូបនិស្សយវសេន វិរាជេត្វា ភវតោ វុដ្ឋានំ នាម ភវេយ្យាតិ អម្ហាកំ ខន្តិ។ ឯវំ ទេវលោកេ បដិលទ្ធជ្ឈានវសេន សព្ពេបិ ព្រហ្មលោកេ និព្ពត្តន្តិ។ វស្សូបច្ឆេទតោ បន ឧទ្ធំ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន ទុតិយោ សូរិយោ បាតុភវតិ។ បាតុភូតេ ច តស្មឹ នេវ រត្តិបរិច្ឆេទោ, ន ទិវា បរិច្ឆេទោ បញ្ញាយតិ, ឯកោ សូរិយោ ឧដ្ឋេតិ, ឯកោ សូរិយោ អត្ថំ គច្ឆតិ។ អវិច្ឆិន្នសូរិយសន្តាបោវ លោកោ ហោតិ។

បកតិសូរិយេ សូរិយទេវបុត្តោ អត្ថិ កប្បវិនាសកសូរិយេ បន នត្ថិ។ បកតិសូរិយោភាសេន អាកាសេ វលាហកា ធូមសិខាបិ ចរន្តិ។ កប្បវិនាសកសូរិយោភាសេន វិគតធូមវលាហកំ អាទាសមណ្ឌលំ វិយ និម្មលំ ហោតិ នភំ ឋបេត្វា គង្គា, យមុនា, សរភូ, អចិរវតី, មហីតិ, ឥមា បញ្ច មហានទិយោ ឋបេត្វា អវសេស បញ្ចសតកុន្នទីអាទីសុ ឧទកំ សុស្សតិ តតោ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន តតិយោ សូរិយោ បាតុភវតិ តស្មឹ បាតុភូតេ បញ្ច មហានទិយោបិ សុស្សន្តិ។ តតោ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន ចតុត្ថោ សូរិយោ បាតុភវតិ។ យស្ស បាតុភាវា ហិមវតិ មហានទីនំ បភវា សីហបតនោ, ហំសបតនោ, មន្ទាកិនី, កណ្ណមុណ្ឌកោ, រថការទហោ, អនោតត្តទហោ, ឆទ្ទន្តទហោ, កុណាលទហោតិ ឥមេ សត្ត មហាសរា សុស្សន្តិ។ តតោ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន បញ្ចមោ សូរិយោ បាតុភវតិ, យស្ស បាតុភាវា អនុបុព្ពេន មហាសមុទ្ទេ អង្គុលិបព្ពតេមនមត្តម្បិ ឧទកំ ន សណ្ឋាតិ។ តតោ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន ឆដ្ឋោ សូរិយោ បាតុភវតិ, យស្មឹ បាតុភាវេ សកលចក្កវាឡំ ឯកធូមំ ហោតិ, បរិយាទិន្នសិនេហធូមេន យថា ច ឯវំ កោដិសតសហស្សចក្កវាឡម្បិ។ តតោបិ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន សត្តមោ សូរិយោ បាតុភវតិ, យស្ស បាតុភាវា សកលចក្កវាឡំ ឯកជាលំ ហោតិ សទ្ធឹ កោដិសតសហស្សចក្កវាឡេហិ យោជនសតិកាទិភេទា សិនេរុកូដានិ បលុជ្ជិត្វា អាកាសេយេវ អន្តរធាយន្តិ។ សាបិ អគ្គិជាលា ឧដ្ឋហិត្វា ចាតុមហារាជិកេ គណ្ហាតិ, តត្ថ កនកវិមានរតនវិមានានិ ឈាបេត្វា តាវតឹសភវនំ គណ្ហាតិ ឯតេនូបាយេន យាវ បឋមជ្ឈានភូមិ គណ្ហាតិ។ តត្ថ តយោបិ ព្រហ្មលោកេ ឈាបេត្វា អាភស្សរេ អាហច្ច អដ្ឋាសិ។ សា យាវ អណុមត្តម្បិ សង្ខារគតំ អត្ថិ, តាវ ននិព្ពាយិ។ សព្ពសង្ខារបរិក្ខយា បន សប្បិតេលឈាបនអគ្គិសិខា វិយ ឆារិកម្បិ អនវសេសេត្វា និព្ពាយិ។ ហេដ្ឋា អាកាសេន សហ ឧបរិ អាកាសោ ឯកោ ហោតិ មហន្ធការោ។ ឯវំ កប្បវិនាសកមហាមេឃតោ យាវជាលបរិច្ឆេទា សំវដ្ដោ នាម ឯកមសង្ខេយ្យំ នាម។ អថ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន មហាមេឃោ វុដ្ឋហិត្វា បឋមំ សុខុមំ វស្សតិ។ អនុបុព្ពេន កុមុទនាឡយដ្ឋិមុសលតាលក្ខន្ធាទិប្បមាណាហិ ធារាហិ វស្សន្តោ កោដិសតសហស្សចក្កវាឡេសុ សព្ពទឌ្ឍដ្ឋានំ បូរេត្វា អន្តរធាយតិ។ តំ ឧទកំ ហេដ្ឋា ច តិរិយញ្ច វាតោ សមុដ្ឋហិត្វា ឃនំ ករោតិ។ បរិវដុមំ បទុមិនិបត្តេ ឧទកពិន្ទុសទិសំ។ ឯវំ អគ្គិជាលនិព្ពាយនតោ យាវ កោដិសតសហស្សចក្កវាឡបរិបូរតោ សម្បត្តិមហាមេឃោ, ឥទំ សំវដ្ដដ្ឋាយិ នាម, ទុតិយមសង្ខេយ្យំ នាម។ កថំ តាវ មហន្តំ ឧទករាសឹ វាតោ ឃនំ ករោតីតិ ចេ។ វិវរសម្បទានតោ តំ

វា តេន បិណ្ឌិយមានំ យនំ ករិយមានំ បរិក្ខយមានំ អនុបុព្ពេន ហេដ្ឋា ឱតរតិ។ ឱតិណ្ណោតិណ្ណេ ឧទកេ បុព្ពេ ព្រហ្មលោកដ្ឋានេ ព្រហ្មបារិ សជ្ជ-ព្រហ្មបុរោហិតមហាព្រហ្មាវសេន បឋមជ្ឈានភូមិ បឋមំ បាតុភវតិ។ តតោ ឱតិណ្ណោតិណ្ណេ ឧទកេ ចតុកាមាវចរទេវលោកដ្ឋានេ អនុក្កមេន បរនិម្មិតវសវត្តី, និម្មានរតី, តុសិតា, យាមាតិ ចត្តារោ កាមាវចរទេវលោកា បាតុភវន្តិ។ តតោ បុរិមបថវិដ្ឋានំ ឱតិណ្ណេ បន ឧទកេ ពលវវាតា ឧប្បជ្ជន្តិ។ តេ តំ បិទហិតទ្វារេ ធមករណេ ឋិតឧទកមិវ និរុស្សាសំ កត្វា និរុជ្ឈន្តិ។ មធុរោទកំ បរិក្ខយំ គច្ឆមានំ ឧបរិ រសបថវឹ សមុដ្ឋាបេតិ សា វណ្ណសម្បន្នាចេវ ហោតិ គន្ធរសសម្បន្នា ច, និរុទកបាយាសស្ស ឧបរិ បដលំ វិយ តទា ច អាភស្សរព្រហ្មលោកេ បឋមតរាភិនិព្វត្តា សត្តា អាយុក្ខយា វា បុញ្ញក្ខយា វា តតោ ចវិត្វា ឥធូបបជ្ជន្តិ។ “បុញ្ញក្ខយា វា”តិ ឥមិនា ព្រហ្មូនំ អាយុបរិច្ឆេទំ អប្បត្វាវ កម្មក្ខយេន មរណំ វិញ្ញាយតិ។ តេ ហោន្តិ សយំបភា អន្តលិក្ខចរា។ តេ អគ្គញ្ញសុត្តេ វុត្តនយេន តំ រសបថវឹ សាយិត្វា តណ្ហាភិភូតា អាលុប្បការំ បរិភុញ្ជិតុំ ឧបក្កមន្តិ។ អថ នេសំ សយំ បភា អន្តរធាយតិ, អន្ធការោ ហោតិ តេ អន្ធការំ ទិស្វា ភាយន្តិ។ តតោ នេសំ ភយំ នាសេត្វា សូរភាវំ ជនយន្តំ បរិបុណ្ណបណ្ណាសយោជនំ សូរិយមណ្ឌលំ វា បាតុភវតិ។ តេ តំ ទិស្វា “អាលោកំ បដិលភិម្ហា”តិ ហដ្ឋតុដ្ឋា ហុត្វា “អម្ហាកំ ភយំ នាសេត្វា សូរភាវំ ជនយន្តោ ឧដ្ឋិតោ, តស្មា សូរិយោ ហោតូ”តិ សូរិយោ ត្វេវស្ស នាមំ ករោន្តិ។ អថ សូរិយេ ទិវសំ អាលោកំ កត្វា អត្ថង្គតេ “យម្បិ អាលោកំ លភិម្ហា, សោបិ នោ នដ្ឋោ”តិ បុន ភីតា ហោន្តិ។ តេសំ ឯវំ ហោតិ “សាធុវតស្ស អញ្ញំ អាលោកំ លភេយ្យាមា”តិ។ តេសំ ចិត្តំ ញត្វា វិយ ឯកូនបញ្ញាសយោជនំ ចន្ទមណ្ឌលំ បាតុភវតិ ។ តេ តំ ទិស្វា ភិយ្យោសោមត្តាយ ហដ្ឋតុដ្ឋា ហុត្វា “អម្ហាកំ ឆន្ទំ ញត្វា វិយ ឧដ្ឋិតោ, តស្មា ចន្ទោ ហោតូ”តិ ចន្ទោត្វេវស្ស នាមំ ករោន្តិ។ តតោ បភុតិ រត្តិទិវា បញ្ញាយន្តិ។ អនុក្កមេន ច មាសឌ្ឍមាសឧតុសំវច្ឆរា។ ចន្ទិមសូរិយានំ បន បាតុភូតទិវសេយេវ សិនេរុចក្កវាឡហិមវន្តបព្ពតា បាតុភវន្តិ, តេ ច ខោ អបុព្ពំ អចរិមំ ផគ្គុណបុណ្ណមទិវសេយេវ បាតុភវន្តិ។ កថំ យថានាម កង្គុភត្តេ បច្ចមានេ ឯកប្បហារេនេវ ពុព្ពុឡកានិ ឧដ្ឋហន្តិ។ ឯកេ បទេសា ថូបថូបា ហោន្តិ, ឯកេ និន្នានិន្នា, ឯកេ សមសមា ឯវមេវ ថូបថូបដ្ឋានេ បព្ពតា ហោន្តិ, និន្នានិន្នដ្ឋានេ សមុទ្ទា, សមសមដ្ឋានេ ទីបាតិ ឯវំ មនុស្សលោកេ សណ្ឋិតេ ចាតុមហារាជិកា, តាវតឹសាតិ ទ្វេ កាមាវចរទេវលោកា បច្ឆតោ បាតុភវន្តិ។ ភូមនិស្សិតា នាម ហេតេ ទ្វេ ទេវលោកា។ ឯវំ សម្បត្តិមហាមេឃតោ យាវ ចន្ទិមសូរិយបាតុភាវោ, ឥទំ វិវដ្ដោ នាម តតិយមសង្ខេយ្យំ នាម។ អថ តេសំ សត្តានំ រសបថវឹ បរិភុញ្ជន្តានំ កម្មេន ឯកច្ចេ វណ្ណវន្តោ, ឯកច្ចេ ទុព្ពណ្ណា ហោន្តិ តត្ថ វណ្ណវន្តោ ទុព្ពណ្ណេ អតិមញ្ញន្តិ។ តេសំ មានាតិមានបច្ចយា សាបិ រសបថវី អន្តរធាយតិ។ ភូមិបប្បដកោ បាតុភវតិ អថ នេសំ តេនេវ នយេន សោបិ អន្តរធាយតិ, បតាលតា បាតុភវតិ, តេនេវ នយេន សាបិ អន្តរធាយតិ។ អកដ្ឋបាកោ សាលិ បាតុភវតិ អកណោ អថុសោ សុទ្ធោ សុគន្ធោ តណ្ឌុលប្ផលោ។ តតោ នេសំ ភាជនានិ ឧប្បជ្ជន្តិ តេ សាលី ភាជនេ ឋបេត្វា បាសាណបិដ្ឋិយា ឋបេន្តិ, សយមេវ ជាលសិខា ឧដ្ឋហិត្វា បចតិ។ សោ ហោតិ ឱទនោ សុមនជាតិបុប្ផសទិសោ, ន តស្ស សូបេន វា ព្យញ្ជនេន វា ករណីយំ អត្ថិ។ យំយំ រសំ ភុញ្ជិតុកាមា ហោន្តិ, តំតំ រសោវ ហោតិ។ តេសំ តំ ឱឡារិកំ អាហារំ អាហរតំ តតោ បភុតិ មុត្តករីសំ សញ្ជាយតិ។ អថ នេសំ តស្ស និក្ខមនត្ថាយ វណមុខានិ បភិជ្ជន្តិ។ បុរិសស្ស បុរិសភាវោ, ឥត្ថិយា ឥត្ថិភាវោ បាតុភវតិ។ តត្រសុទំ ឥត្ថី បុរិសំ, បុរិសោ ច ឥត្ថឹ អតិវេលំ ឧបនិជ្ឈាយតិ។ តេសំ អតិវេលំ ឧបនិជ្ឈាយនភាវា កាមបរិឡាហោ ឧប្បជ្ជតិ។ តតោ មេថុនធម្មំ បដិសេវន្តិ។ តេ អសទ្ធម្មបដិសេវនបច្ចយា វិញ្ញូហិ គរហិយមានា វិហេឋិយមានា តស្ស អសទ្ធម្មស្ស បដិច្ឆាទនហេតុ អគារានិ ករោន្តិ។

តេ អគារំ អជ្ឈាវសមានា អនុក្កមេន អញ្ញតរស្ស អលសជាតិកស្ស សត្តស្ស ទិដ្ឋានុគតឹ អាបជ្ជន្តា សន្និធឹ ករោន្តិ។ តតោ បភុតិ កណោបិ ថុសោបិ តណ្ឌុលំ បរិយោនទ្ធន្តិ, លាយិតដ្ឋានម្បិ នប្បដិវិរូហតិ។ តេ សន្និបតិត្វា អនុត្ថុនន្តិ “បាបកា វត ភោ ធម្មា សត្តេសុ បាតុភូតា, មយំ បុព្ពេ មនោមយា អហុម្ហា”តិ។ អគ្គញ្ញសុត្តេ វុត្តនយេន វិត្ថារេតព្ពំ។ តតោ មរិយាទំ ឋបេន្តិ។ អថញ្ញតរោ សត្តោ អញ្ញស្ស ភាគំ អទិន្នំ អាទិយតិ។ តំ ទ្វិក្ខត្តុំ បរិភាសិត្វា តតិយវារេ លេឌ្ឌុទណ្ឌេហិ បហរន្តិ។ តេ ឯវំ អទិន្នាទានគរហមុសាវាទទណ្ឌាទានេសុ ឧប្បន្នេសុ សន្និបតិត្វា ចិន្តយន្តិ, “យំនូន មយំ ឯកំ សត្តំ សម្មន្នេយ្យាម, យោ នោ សម្មា ខិយិតព្ពំ ខិយេយ្យ, គរហិតព្ពំ គរហេយ្យ, បព្ពាជេតព្ពំ បព្ពាជេយ្យ, មយំ បនស្ស សាលីនំ ភាគំ អនុបទស្សាមា”តិ។ ឯវំ កតសន្និដ្ឋានេសុ បន សត្តេសុ ឥមស្មឹ តាវ កប្បេ អយមេវ ភគវា ពោធិសត្តភូតោ តេន សមយេន តេសុ សត្តេសុ អភិរូបតរោ ច ទស្សនីយតរោ ច មហេសក្ខតរោ ច ពុទ្ធិសម្បន្នោ បដិពលោ និគ្គហបគ្គហំ កាតុំ តេ តំ ឧបសង្កមិត្វា យាចិត្វា សម្មនឹសុ។ សោ តេន មហាជនេន សម្មតោតិបិ មហាសម្មតោ, ខេត្តានំ អធិបតីតិ ខត្តិយោ, ធម្មេន សមេន បរេសំ រញ្ជេតីតិ រាជាតិ, តីហិ នាមេហិ បញ្ញាយិត្ថ។ យញ្ហិ លោកេ អច្ឆរិយំ ឋានំ ពោធិសត្តោវ តត្ថ អាទិ បុរិសោតិ ឯវំ ពោធិសត្តំ អាទឹ កត្វា ខត្តិយមណ្ឌលេ សណ្ឋិតេ អនុបុព្ពេន ព្រាហ្មណាទយោបិ វណ្ណា សណ្ឋហឹសុ។ ឯវំ ចន្ទិមសូរិយបាតុភាវតោ យាវ បុន កប្បវិនាសកមហាមេឃោ, ឥទំ វិវដ្ដដ្ឋាយី នាម ចតុត្ថមសង្ខេយ្យំ នាម។ តេនេតំ វុច្ចតិ មេឃោ ជាលបរិច្ឆិន្នោ សំវដ្ដោតិ ជាលា មេឃបរិច្ឆិន្នោ សំវដ្ដដ្ឋាយីតិ វុច្ចតិ។ មេឃា សូរិយបរិច្ឆិន្នោ វិវដ្ដោតិ វុច្ចតិ។ សូរិយា មេឃបរិច្ឆិន្នោ វិវដ្ដដ្ឋាយីតិ វុច្ចតិ។ ចត្តារិ ឥមានិ កប្បានិ មហាកប្បោតិ

វុច្ចតិ។ វិវដ្ដដ្ឋាយិកប្បេយេវ ឧប្បជ្ជន្តិ ពុទ្ធាទយោតិ។ តថា ហិ ឥមស្មឹយេវ វិវដ្ដដ្ឋាយិអសង្ខ្យេយ្យកប្បេ ពុទ្ធបច្ចេក ពុទ្ធសាវកចក្កវត្តិនោ ឧប្បជ្ជន្តិ, ន តីសុ អសង្ខ្យេយ្យកប្បេសុ។ តញ្ច ខោ អសុញ្ញកប្បេយេវ, ន សុញ្ញកប្បេ។ តត្ថ ពុទ្ធបច្ចេកពុទ្ធសាវកចក្កវត្តីហិ បុញ្ញវន្តបុគ្គលេហិ អសុញ្ញត្តា អសុញ្ញកប្បោ នាម។ តព្ពិគមេន សុញ្ញកប្បោ វេទិតព្ពោ។ តេសុបិ អសុញ្ញកប្បោ បញ្ចវិធោ ហោតិ សារកប្បោ , មណ្ឌកប្បោ, វរកប្បោ, សារមណ្ឌកប្បោ, ភទ្ទកប្បោតិ, តេសុ យស្មឹ កប្បេ ឯកោវ ពុទ្ធោ ឧប្បជ្ជតិ, សោ សារកប្បោ នាម។ យស្មឹ កប្បេ ទ្វេ ពុទ្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ, សោ មណ្ឌកប្បោ នាម។ យស្មឹ កប្បេ តយោ ឧប្បជ្ជន្តិ, សោ វរកប្បោ នាម។ យស្មឹ កប្បេ ចត្តារោ ពុទ្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ, សោ សារមណ្ឌកប្បោ នាម។ យស្មឹ កប្បេ បញ្ច ពុទ្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ, សោ ភទ្ទកប្បោនាម។ ឥមានិ បញ្ចកប្បានិយេវ សហេវ សមោធានេត្វា ជាតត្ថកីសោតត្ថកិយា និទានេ។

“នន្ទោ សុនន្ទោ បថវី, មណ្ឌោ ធរណី សាគរោ;
បុណ្ឌរីកោ ឥមេ សត្ត, អសង្ខ្យេយ្យា បកាសិតា។

បញ្ច ពុទ្ធសហស្សានិ, ហោន្តិ នន្ទេ អសង្ខ្យេយ្យេ;
នវ ពុទ្ធសហស្សានិ, សុនន្ទម្ហិ អសង្ខ្យេយ្យេ។

ទស ពុទ្ធសហស្សានិ, បថវិម្ហិ អសង្ខ្យេយ្យេ;
ឯកាទស សហស្សានិ, តម្ហិ មណ្ឌេ អសង្ខ្យេយ្យេ។

វីសតិ ពុទ្ធសហស្សានិ, ធរណិម្ហិ អសង្ខ្យេយ្យេ;
តឹស ពុទ្ធសហស្សានិ, សាគរម្ហិ អសង្ខ្យេយ្យេ។

ចត្តាលីស សហស្សានិ, បុណ្ឌរីកេ អសង្ខ្យេយ្យេ;
អសង្ខ្យេយ្យេសុ សត្តសុ, ឯត្តកាតិ បវុច្ចតិ។

ឯកំសតសហស្សានិ, វីសតិ ច សហស្សញ្ច;
សេសា បញ្ចសហស្សានិ, សព្ពពុទ្ធេហិ មណ្ឌិតា”តិ។

វុត្តំ។ អបរម្បិ វុត្តំ។

“ភទ្ទោ សព្ពផុល្លោ, សព្ពរតនោ ឧសភក្ខន្ធោ;
មានិតភទ្ទោ ច បទុមោ, ឧសភក្ខន្ធុត្តមោវ ច;
សព្ពភាសោ អសង្ខ្យេយ្យោ, នវមោតិ បវុច្ចតិ។

បណ្ណាស ពុទ្ធសហស្សានិ, សព្ពភទ្ទេ អសង្ខ្យេយ្យេ;
សដ្ឋិ ពុទ្ធសហស្សានិ, សព្ពផុល្លេ អសង្ខ្យេយ្យេ។

សត្តតិ ពុទ្ធសហស្សានិ, សព្ពរតនេ អសង្ខ្យេយ្យេ;
អសីតិ ពុទ្ធសហស្សានិ, ឧសភក្ខន្ធេ អសង្ខ្យេយ្យេ។

នវុតិ ពុទ្ធសហស្សានិ, មានិតភទ្ទេ អសង្ខ្យេយ្យេ;
វីសតិ ពុទ្ធសហស្សានិ, បទុមម្ហិ អសង្ខ្យេយ្យេ។

ទស ពុទ្ធសហស្សានិ ឧសភម្ហិ អសង្ខ្យេយ្យេ;
បញ្ច ពុទ្ធសហស្សានិ, ខន្ធុត្តមេ អសង្ខ្យេយ្យេ។

ទ្វេ ច ពុទ្ធសហស្សានិ, សព្ពភាសេ អសង្ខ្យេយ្យេ;
អង្ខ្យេយ្យេ នវស្មឹ, ឯត្តកាតិ បវុច្ចតិ។

តីណិ សតសហស្សានិ, សត្តាសីតិសហស្សញ្ច;
គណនានញ្ច ពុទ្ធានំ, សព្ពពុទ្ធេហិ មណ្ឌិតា”តិ។

តេ សព្ពេបិ សម្មាសម្ពុទ្ធេ យាវ អរិមេត្តេយ្យា សមោធានេត្វា

“សម្ពុទ្ធេ អដ្ឋវីសញ្ច, ទ្វាទសញ្ច សហស្សកេ;
បញ្ចសតសហស្សានិ, នមាមិ សិរសា មហំ;
តេសំ ធម្មញ្ច សង្ឃញ្ច, អាទរេន នមាមហំ។

នមក្ការានុភាវេន, ហិត្វា សព្ពេ ឧបទ្ទវេ;
អនេកអន្តរាយាបិ, វិនស្សន្តុ អសេសតោ”តិ។

នមស្សនគាថា បវត្តា សា ឩនសង្ខ្យាវសេនេវ កតាវ ភវិតព្ពំ, តថា ហិ អម្ហាកំ ភគវា បោរាណព្រហ្មទេវពុទ្ធំ អាទឹ កត្វា យាវ បោរាណសក្យគោតមា មនសាវ ចិន្តេន្តស្ស សត្តអសង្ខ្យេយ្យានិ វីតិវត្តានិ បោរាណសក្យគោតមពុទ្ធំ អាទឹ កត្វា យាវ មជ្ឈិមទីបង្ករា វាចាមត្តេន នវ អសង្ខ្យេយ្យានិ វីតិវត្តានិ។ មជ្ឈិមទីបង្ករតោ បដ្ឋាយ យាវ បទុមុត្តរពុទ្ធា កាយង្គវាចង្គវសេន ចត្តារិ អសង្ខ្យេយ្យានិ វីតិវត្តានិ។ បទុមុត្តរពុទ្ធតោ យាវ កកុសន្ធា ឯកមសង្ខ្យេយ្យំ វីតិវត្តំ។ ឯវមិមេសុ វីសតិអសង្ខ្យេយ្យេសុ ព្រហ្មទេវបោរាណសក្យគោតមពុទ្ធានមន្តរេ សត្តអសង្ខ្យេយ្យេ សព្ពំ សម្បិណ្ឌេត្វា ឯកសតសហស្សញ្ច វីសតិ សហស្សញ្ច បញ្ចសហស្សានិ ច ហោន្តិ។ បោរាណសក្យគោតមមជ្ឈិមទីបង្ករានមន្តរេ នវ អសង្ខ្យេយ្យេ សព្ពំ សម្បិណ្ឌេត្វា តីណិសតសហស្សានិ សត្តាសីតិសហស្សានិ ច ហោន្តិ។ មជ្ឈិមទីបង្ករតោ យាវ មេត្តេយ្យា អដ្ឋវីសាតិ សព្ពំ សមោធានេត្វា អដ្ឋវីសញ្ច ទ្វាទសសហស្សញ្ច បញ្ចសតសហស្សានិ ច ហោន្តិ តស្មា ឩនសង្ខ្យាតិ វេទិតព្ពា។ បរិបុណ្ណសង្ខ្យាវសេន ឥច្ឆមានេហិ ចិន្តេតព្ពាវ។ ឯសា ច សង្ខ្យាវិចារណា និទានេ វុត្តាវ។

ឯវំ “ចិន្តិតំ សត្តសង្ខ្យេយ្យំ, នវសង្ខ្យេយ្យវាចកំ;
កាយវាចា ចតុសង្ខ្យេយ្យំ, ពុទ្ធត្តំសមុបាគមី”តិ។

វុត្តេសុ វីសតិអសង្ខ្យេយ្យេសុ បវត្តអសង្ខ្យេយ្យកប្បវសេនេវ កតា។ អត្ថតោ បន សារកប្បមណ្ឌកប្បវរកប្បសារមណ្ឌកប្បភទ្ទកប្បវសេន បញ្ចវិធាតិ វេទិតព្ពា។ ឥមានិ បញ្ចនាមានិ ពុទ្ធុប្បាទកប្បេយេវ លព្ភន្តិ, អនុប្បន្នេ កប្បេ បន សុញ្ញកប្បោត្វេវ នាមំ លព្ភតិ តថា ហិ កប្បសណ្ឋហនកាលេ សព្ពបឋមំ មហាពោធិបល្លង្កដ្ឋានេយេវ បទុមិនិគច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ។ សា យស្មឹ កាលេ ឯកោ ពុទ្ធោ ឧប្បជ្ជិស្សតិ, ឯកោ បទុមិនិគច្ឆោ អដ្ឋបរិក្ខារេហិ សហ ឧប្បជ្ជតិ។ តំ ទិស្វា សុទ្ធាវាសព្រហ្មានោ នេមិត្តបាឋកា អរហន្តោ ឥមស្មឹ កប្បេ ឯកោ ពុទ្ធោ ឧប្បជ្ជិស្សតីតិ សញ្ជាតបីតិសោមនស្សា ហុត្វា អដ្ឋបរិក្ខារេ គហេត្វា ព្រហ្មលោកេ ឋបេន្តិ “យទា ពុទ្ធោ ឧប្បជ្ជិស្សតិ, តទា ទស្សាមា”តិ។ ឯវំ ទ្វេ តយោ ចត្តារោ បញ្ច ពុទ្ធា ឧប្បជ្ជិស្សន្តិ, តទា ទ្វេ តីណិ ចត្តារិ បញ្ច បទុមិនិគច្ឆា អដ្ឋបរិក្ខារេហិ សហ ឧប្បជ្ជន្តិ។ តញ្ច ខោ ឯកស្មឹ យេវ នាឡេកេក ពទ្ធា ហុត្វា ឧប្បជ្ជន្តិ។ ឯវំ កប្បសណ្ឋហនកាលតោ បដ្ឋាយេវ ឥមានិ បញ្ច នាមានិ លព្ភន្តីតិ វេទិតព្ពានិ។ ឯត្តាវតា ឥមស្មឹយេវ វិវដ្តដ្ឋាយីអសង្ខ្យេយ្យកប្បេ ពុទ្ធាទយោ មហេសក្ខា បុញ្ញវន្តោ ចក្កវត្តិរាជានោ ឧប្បជ្ជន្តិ, តថា អាយុកប្បន្តរកប្បានិបិ។ តត្ថ អាយុកប្បោ នាម តេសំ តេសំ សត្តានំ អាយុបរិច្ឆេទោ។ អន្តរកប្បោ នាម តត្ថ សត្ថរោគទុព្ភិក្ខានំ អញ្ញតរសំវដ្តនេន ពហូសុ វិនាសមុបគតេសុ អវសិដ្ឋសត្តសន្តា នប្បវត្តកុសលកម្មានុភាវេន ទសវស្សតោ បដ្ឋាយ អនុក្កមេន អសង្ខ្យេយ្យាយុកប្បប្បមាណេសុ សត្តេសុ បន អធម្មសមាទានវសេន កមេន បរិហាយិត្វា ទសវស្សាយុកេសុ ជាតេសុ រោគាទីនមញ្ញតរសំវដ្តនេន សត្តានំ វិនាសប្បត្តិ យាវ អយមេកោ អន្តរកប្បោ។ ឯវំ បរិច្ឆិន្នអន្តរកប្បវសេន ចតុសដ្ឋិអន្តរកប្បោ ឯកោ អសង្ខ្យេយ្យកប្បោ វីសតិ អន្តរកប្បប្បមាណោតិ អបរេ វទន្តិ។ ឥមានិ ចត្តារិ អសង្ខ្យេយ្យកប្បានិ ឯកោ មហាកប្បោ នាម។ ឯវំ តេជោ សំវដ្តវសេន តាវ មហាកប្បានំ អន្តរំ អគ្គិនាវ វិនស្សតិ។ យស្មឹ បន សមយេ កប្បោ ឧទកេន នស្សតិ, តទា អាទិតោវ កប្បវិនាសកមហាមេឃោ វុដ្ឋហិត្វាតិ បុព្ពេ វុត្តនយេនេវ វិត្ថារេតព្ពំ អយំ បន វិសេសោ យថា តត្ថ ទុតិយសូរិយោ, ឯវមិធបិ កប្បវិនាសកោ ខារុទកមហាមេឃោ វុដ្ឋាតិ សោ អាទិតោ សុខុមំ វស្សន្តោ អនុក្កមេន មហាធារាហិ កោដិសតសហស្សចក្កវាឡំ បូរេន្តោ វស្សតិ។ ខារុទកេន ផុដ្ឋផុដ្ឋា បថវិបព្ពតាទយោ វិលីយន្តិ តំ ឧទកំ វាតេន សមន្តតោ ធារិតំ បថវិតោ យាវ បរិត្តាភា អប្បមាណាភា អាភស្សរាតិ តយោបិ ទុតិយជ្ឈានភូមិ ឧទកំ គណ្ហាតិ។ តត្ថ តយោបិ ព្រហ្មលោកេ វិលីយាបេត្វា សុភ កិណ្ហេ អាហច្ច តិដ្ឋតិ យាវ អណុមត្តំ សង្ខារគតំ អត្ថិ, តាវ ន វូបសមតិ។ ឧទកានុគតំ បន សព្ពសង្ខារគតំ អភិភវិត្វា សហសា វូបសមតិ អន្តរធានំ គច្ឆតិ, ហេដ្ឋា អាកាសេន សហ ឧបរិ អាកាសោ ឯកោ ហោតិ មហន្ធការោតិ សព្ពំ វុត្តសទិសមេវ។ កេវលំ បនិធ ឱតិណ្ណោតិណ្ណេ ឧទកេ អាភស្សរព្រហ្មលោកំ អាទឹ កត្វា លោកបាតុភាវោ វេទិតព្ពោ។ សុភកិណ្ហតោ ចវិត្វា អាភស្សរដ្ឋានាទីសុ សត្តា និព្ពត្តន្តិ ឯត្ថាបិ កប្បវិនាសកមហាមេឃតោ យាវ កប្បវិនាសកឧទកបរិច្ឆេទោ សំវដ្តោ នាម បឋមមសង្ខ្យេយ្យកប្បោ នាមាតិ ចត្តារិអសង្ខ្យេយ្យកប្បានិ វុត្តសទិសានិ ឯវំ សត្ត មហាកប្បានិ សត្តក្ខត្តុំ

អគ្គិនា វិលីយិត្វា អដ្ឋមេ មហាកប្បេ ឧទកេនបិ វិនាសោ ច សណ្ឋហនញ្ច វេទិតព្ពំ, ឯវំ សត្តសត្តមហាកប្បោ សត្តសត្តវារំ អគ្គិនា វិលីយិត្វា អដ្ឋមេ អដ្ឋមេ វារេ អាបេន វិលីយិត្វា អនុក្កមេន តេសដ្ឋិមហាកប្បានិ បរិបុណ្ណានិ តទា អាបវារំ បដិពាហិត្វា ចតុសដ្ឋិមេ មហាកប្បេ វាតេន វិនស្សតិ តទា អាទិតោ កប្ប វិនាសកមហាវាតោ វុឌ្ឍហិត្វាតិ សព្ពំ បុព្ពេ វុត្តនយមេវ។ អយំ បន វិសេសោ យថា អគ្គិនា វិនាសកប្បេ ទុតិយ សូរិយោ, ឯវមិធាបិ កប្បវិនាសនត្ថំ វាតោ សមុដ្ឋាតិ សោ បឋមំ សុខុមរជំ ឧដ្ឋាបេតិ, តតោ ថូលរជំ សណ្ហរជំ សុខុមវាលិកំ សក្ខរបាសាណាទយោតិ យាវ កូដាគារមត្តេ បាសាណេបិ វិសមដ្ឋានេ ឋិតមហារុក្ខេច ឧដ្ឋាបេតិ, តេ បថវិតោ នភមុគ្គតា ន បុន បតន្តិ, តត្ថេវ ចុណ្ណវិចុណ្ណា ហុត្វា អភាវំ គច្ឆន្តិ។ យថានុក្កមេន ហេដ្ឋា មហាបថវិយា វាតោ សមុដ្ឋហិត្វា បថវិំ បរិវត្តេត្វា ឧទ្ធំមូលំ កត្វា អាកាសេ ខិបតិ យោជនសតប្បមាណាបិ បថវិប្បទេសា ទ្វិយោជនតិយោជនចតុយោជនបញ្ចយោជនឆយោជនសត្តយោជនប្បមាណាបិ ភិជ្ជិត្វា តេ វេគក្ខិត្តា អាកាសេយេវ ចុណ្ណវិចុណ្ណា ហុត្វា អភាវំ គច្ឆន្តិ ចក្កវាឡបព្ពតម្បិ វាតោ ឧក្ខិបិត្វា អាកាសេ ខិបតិ តេ អញ្ញមញ្ញំ ឃដ្ដយន្តា ចុណ្ណវិចុណ្ណា ហុត្វា វិនស្សន្តិ ឯតេនេវ ភូមដ្ឋកវិមានានិ អាកាសដ្ឋកវិមានានិ ច វិនាសេន្តោ ឆកាមាវចរទេវលោកេ នាសេត្វា កោដិសតសហស្សចក្កវាឡានិ វិនាសេតិ។ តត្ថ ចក្កវាឡា ចក្កវាឡេហិ, ហិមវន្តា ហិមវន្តេហិ, សិនេរូ សិនេរូហិ អញ្ញមញ្ញំ សមាគន្ត្វា ចុណ្ណវិចុណ្ណា ហុត្វា វិនស្សន្តិ។ បថវិតោ យាវ បរិត្តសុភា, អប្បមាណសុភា, សុភណិណ្ហាតិ តយោបិ តតិយជ្ឈានភូមី វាតោ គណ្ហាតិ តត្ថ តយោបិ ព្រហ្ម លោកេ វិនាសេត្វា វេហប្ផលំ អាហច្ច អដ្ឋាសិ។ ឯវំ សព្ពំ សង្ខារគតំ វិនាសេត្វា សយំ វិនស្សតិ, ហេដ្ឋា អាកាសេន សហ ឧបរិ អាកាសោ ឯកោ ហោតិ មហន្ធការោតិ សព្ពំ វុត្តសទិសំ។ ឥធ បន សុភកិណ្ហព្រហ្មលោកំ អាទិំ កត្វា លោកោ បាតុភវតិ។ វេហប្ផលតោ ចវិត្វា សុភកិណ្ហាទីសុ សត្តា និព្ពត្តន្តិ, តត្ថកប្បវិនា សកមហាមេឃតោ យាវ កប្បវិនាសកវាតុបច្ឆេទោ, ឥទំ សំវដ្ដោ នាម, បឋមមសង្ខ្យេយ្យំ នាមាតិ ចត្តារិ អសង្ខ្យេយ្យកប្បានិ ឯកោ មហាកប្បោ នាមាតិ សព្ពំ តេជោសំវដ្ដេ វុត្តនយមេវ។

វុត្តម្បិ ចេតំ។

“សត្ត សត្ត គ្គិនា វារា, អដ្ឋមេ អដ្ឋមេ ទកា;
ចតុសដ្ឋិ យទា បុណ្ណា, ឯកោ វាយុវរោ សិយា។

អគ្គិនា’ភស្សរា ហេដ្ឋា, អាបេន សុភកិណ្ហតោ;
វេហប្ផលតោ វាតេន, ឯវំ លោកោ វិនស្សតី”តិ។

តស្មា តិណ្ណម្បិ បឋមជ្ឈានតលានំ ឯកកប្បេបិ អវិនាសាភាវតោ សកលកប្បេ តេសំ សម្ភវោ នត្ថីតិ អសង្ខ្យេយ្យ កប្បវសេន តេសំ អាយុបរិច្ឆេទោ ទដ្ឋព្ពោ។ ទុតិយជ្ឈានតលតោ បដ្ឋាយ បន បរិបុណ្ណមហា កប្បវសេន អាយុបរិច្ឆេទោ ទដ្ឋព្ពោ, ន អសង្ខ្យេយ្យកប្បវសេន។ យទិ ទុតិយជ្ឈានតលតោ បដ្ឋាយ បរិបុណ្ណមហាកប្បវសេន អាយុបរិច្ឆេទោ សិយា, កថំ អាភស្សរាទីសុ ព្រហ្មានំ អដ្ឋមហាកប្បាទិវសេន អាយុ បរិបុណ្ណំ សិយា, តថា ហិ បឋមជ្ឈានតលំ សត្តសុ វារេសុ អគ្គិនា វិនស្សតិ។ អដ្ឋមេ វារេ យាវ អាភស្សរា ឧទកេន វិនស្សតិ បុន សត្តវារេសុ អគ្គិនា បឋមជ្ឈានតលំ, បុន អដ្ឋមេវារេ ឧទកេន ទុតិយជ្ឈានតលំ វិនស្សតីតិ ឯវំ អដ្ឋមេ វារេ អាបវារំ បដិពាហិត្វា យាវ សុភកិណ្ហា វាតេន វិនស្សតិ ឯវំ ចតុសដ្ឋិ បរិបុណ្ណា ហោតីតិ សច្ចំ , ហេដ្ឋា វិវដ្ដដ្ឋាយី អសង្ខ្យេយ្យកប្បវសេន ឯកោ សត្ត មហាកប្បានិ ចាតិ អដ្ឋ កប្បានិ អាភស្សរព្រហ្មានំ អាយុប្បមាណំ ហោតិ។ ចតុសដ្ឋិកប្បេសុបិ វិវដ្ដដ្ឋាយិអសង្ខ្យេយ្យកប្បវសេន ឯកោ តេ សដ្ឋិមហាកប្បានិ ចាតិ ចតុសដ្ឋិកប្បានិ សុភកិណ្ហានំ ព្រហ្មានំ អាយុប្បមាណំ ហោតិ តេន វុត្តំ បោរាណេហិ។

សត្ត សត្ត’គ្គិនា វារា, អដ្ឋមេ អដ្ឋមេ ទកា;
ចតុសដ្ឋិ យទា បុណ្ណា, ឯកោ វាយុវរោ សិយា’តិ។

កេចិ បន។

“អគ្គិនា’ភស្សរា ហេដ្ឋា, អាបេន សុភកិណ្ហតោ;
វេហប្ផលតោ វាតេន, ឯវំ លោកោ វិនស្សតី”តិ។

ឥមិស្សា គាថាយ “អាភស្សរាតិ”ច “សុភកិណ្ហតោ”តិ ច “វេហប្ផលតោ”តិ ច អភិវិធិវសេន វុត្តភាវញ្ច សមតលភាវេបិ សេដ្ឋភូមិត្វា បធានវសេន វុត្តភាវញ្ច អមញ្ញិត្វា សុទ្ធាវាសភូមីសុ វិយ ឧបរូបរិវសេន ភូមិក្កមោតិ មញ្ញិត្វា។

“បញ្ចភូមិ នដ្ឋា អគ្គិ, អដ្ឋ ភូមិ នដ្ឋា ទកា;
នវភូមិ នដ្ឋា វាតា, លោកនដ្ឋា តទា សិយុំ។

បឋមេ អគ្គិ ទ្វត្តឹស, ទុតិយេ អាទិ សោឡស;
ទុតិយភូមេ មជ្ឈេ អដ្ឋមំ, តំ ឆប្បញ្ញាស វារកំ។

អាភស្សរម្ហិ ចតុត្ថំ, បរិត្តសុភម្ហិ ទ្វេ ជលំ;
អប្បមាណសុភំ ឯកវារំ, មតំ ឧទកសត្តម”ន្តិ។

វទន្តិ តេសំ វាទេ អាភស្សរតោ ហេដ្ឋា បញ្ចភូមិ អគ្គិនដ្ឋា, សុភកិណ្ហតោ ហេដ្ឋា អដ្ឋភូមិ ឧទកនដ្ឋាតិ វទន្តិ។ សមតលទីបនត្ថំ សន្ទេហច្ឆេទនត្ថំ ឯវំ គហិតាតិ ឯកភវបរិយោសានំ សន្ធាយ បដិសន្ធិភវញ្ចាតិ អាទិ វុត្តន្តិ។ ឥមិស្សាបិ អត្ថំ ទុគ្គហិតេន គហេត្វា បដិសន្ធិភវង្គវសេន សទិសភាវមេវ សន្ធាយ វុត្តន្តិ បរិកប្បេន្តិ សោ អយុត្តរូបោ វិយ ទិស្សតិ អតិវិយ មិច្ឆាគាហោ ច ហោតិ អគ្គញ្ញសុត្តវិសុទ្ធិមគ្គាទីហិ វិរុជ្ឈនតោ សំវដ្ដសីមាបិ វិរុទ្ធា តត្ថ បឋមជ្ឈានតលំ ឧបាទាយ អគ្គិនា, ទុតិយជ្ឈានតលំ ឧបាទាយ ឧទកេន, ចតុត្ថជ្ឈានតលំ ឧបាទាយ វាតេន វិនស្សតីតិ វុត្តវចនេនាបិ វិរុជ្ឈតេវ តស្មា “អាភស្សរា”តិ ច “សុភកិណ្ហតោ”តិ ច “វេហប្ផលតោ”តិ ច ឯត្ថាភិវិធិវសេន អត្ថោ គហេតព្ពោ។ អញ្ញថា “ឧបរិ បព្ពតា ទេវោ វស្សតី”តិ ឯត្ថ វិយ អាភស្សរ សុភកិណ្ហវេហប្ផលានំ តេន តេន សំវដ្ដេន វិនាសោបិ ន ភវេយ្យ។ អយំ លោកវិបត្តិបរិច្ឆេទោ។ ឯវំ ពុទ្ធោ ច ទុល្លភោ លោកេ តិ ឥមស្ស អត្ថោ វុត្តោយេវ។

ឥតិ សាគរពុទ្ធិត្ថេរវិរចិតេ សីមវិសោធនេ

កប្បវិនាសកណ្ឌោ ទុតិយោ បរិច្ឆេទោ។

៣. និព្ពានកណ្ឌោ

ឥទានិ “សទ្ធម្មស្សវនម្បិ ចាតិ ឥមស្ស សំវណ្ណនាក្កមោ សម្បត្តោ តត្ថ សទ្ធម្មស្សវនម្បិ ច លោកេ ទុល្លភមេវ តថា ហិ សទ្ធម្មោ នាម តិវិធោ ហោតិ។ បរិយត្តិសទ្ធម្មោ, បដិបត្តិសទ្ធម្មោ, បដិវេធសទ្ធម្មោតិ។ តត្ថ បរិយត្តិសទ្ធម្មោ នាម តេបិដកំ ពុទ្ធវចនំ។ បដិបត្តិសទ្ធម្មោ នាម តេរសធុតង្គានិ អសីតិ ខន្ធកវត្តានិ អភិសមាចារវត្តាទីនិ។ បដិវេធសទ្ធម្មោ នាម ចតុសច្ចប្បដិវេធោ។ តេសុ បរិយត្តិសទ្ធម្មោ ទ្វិន្នំ សទ្ធម្មានំ បុព្ពង្គមោយេវ បទដ្ឋានញ្ច។ កស្មា តំមូលកត្តា តថា ហិ បរិយត្តិយា អសតិ បដិវេធោ នាម នត្ថិ។ បរិយត្តិយា អន្តរហិតាយ បដិបត្តិ, បដិបត្តិយា អន្តរហិតាយ អធិគមោ អន្តរធាយតិ។ កឹ ការណា អយញ្ហិ បរិយត្តិ បដិបត្តិយា បច្ចយោ ហោតិ។ បដិបត្តិអធិគមស្សាបិ បរិយត្តិយេវ បមាណំ។ តត្ថ បដិវេធោ ច បដិបត្តិ ច ហោតិបិ នហោតិបិ។ ឯកស្មិញ្ហិ កាលេ បដិវេធធរា ភិក្ខូ ពហូ ហោន្តិ, “ឯស ភិក្ខុ បុថុជ្ជនោ”តិ អង្គុលី បហរិត្វា ទស្សេតព្ពោ ហោតិ។ ឥមស្មឹ យេវ ទីបេ ឯកវារំ បុថុជ្ជនភិក្ខុនាម នាហោសិ។ បដិបត្តិបូរកាបិ កទាចិ ពហូ ហោន្តិ កទាចិ អប្បា។ ឥតិ បដិវេធោ ច បដិបត្តិ ច ហោតិបិ ន ហោតិបិ។ សាសនស្ស ឋិតិយា បន បរិយត្តិយេវ បមាណំ បណ្ឌិតោ ហិ តេបិដកំ សុត្វា ទ្វេបិ បូរេតិ, យថា អម្ហាកំ ពោធិសត្តោ អាឡារស្ស សន្តិកេ បញ្ច អភិញ្ញា សត្ត ច សមាបត្តិយោ និព្ពត្តេត្វា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតន សមាបត្តិយា បរិកម្មំ បុច្ឆិ។ សោ “ន ជានាមី”តិ អាហ។ តតោ ឧទកស្ស សន្តិកំ គន្ត្វា អធិគតវិសេសំ សំសន្ទិត្វា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនស្ស បរិកម្មំ បុច្ឆិ។ សោ អាចិក្ខិ, តស្ស វចនសមនន្តរមេវ មហាសត្តោ តំ សម្បាទេសិ ឯវមេវ បញ្ញវា ភិក្ខុ បរិយត្តឹ សុត្វា ទ្វេបិ បូរេតិ តស្មា បរិយត្តិយា ឋិតាយ សាសនំ ឋិតំ ហោតិ យថា មហាតឡាកស្ស បាឡិយា ថិរាយ ឧទកំ ន ឋស្សតីតិ ន វត្តព្ពំ ឧទកេ សតិ បទុមាទីនិ បុប្ផានិ ន បុប្ផិស្សន្តីតិ ន វត្តព្ពំ ឯវមេវ មហាតឡាកស្ស ថិរបាឡិសទិសេ តេបិដកេ ពុទ្ធវចនេ សតិ មហាតឡាកេ ឧទកសទិសា បដិបត្តិបូរកា កុលបុត្តា នត្ថីតិ ន វត្តព្ពំ។ តេសុ សតិ មហាតឡាកេសុ បទុមាទីនិ បុប្ផានិ វិយ សោតាបន្នាទយោ អរិយបុគ្គលា នត្ថីតិ ន វត្តព្ពំ, ឯកន្តតោ បរិយត្តិយេវ បមាណំ បរិយត្តិយា អន្តរហិតាយ បដិបត្តិបដិវេធានំ អន្តរធានតោ។ តត្ថ បរិយត្តិនាម តេបិដកំ ពុទ្ធវចនំ សាដ្ឋកថា បាឡិយាវ សា តិដ្ឋតិ, តាវ បរិយត្តិ បរិបុណ្ណា ហោតិ។ គច្ឆន្តេ កាលេ កលិយុគរាជានោ អធម្មិកា ហោន្តិ តេសុ អធម្មិកេសុ រាជាមច្ចាទយោ អធម្មិកា ហោន្តិ តថា រដ្ឋជនបទវាសិនោបិ អធម្មិកា ឯតេសំ អធម្មិកតាយ ន ទេវោ សម្មា វស្សតិ, តតោ សស្សានិ ន សម្បជ្ជន្តិ។ តេសុ សម្បជ្ជន្តេសុ បច្ចយទាយកា ភិក្ខុសង្ឃស្ស បច្ចយេ ទាតុំ ន សក្កោន្តិ។ ភិក្ខូ បច្ចយេហិ កិលមន្តា អន្តេវាសិកេ សង្គហេតុំ ន សក្កោន្តិ។ គច្ឆន្តេ គច្ឆន្តេ កាលេ បរិយត្តិ បរិហាយតិ, អត្ថវសេន ធារេតុំ ន សក្កោន្តិ, បាឡិវសេនេវ ធារេន្តិ។ តតោ កាលេ គច្ឆន្តេ បាឡិម្បិ សកលំ ធារេតុំ ន សក្កោន្តិ បឋមំ អភិធម្មបិដកំ បរិហាយតិ។ បរិហាយមានំ មត្ថកតោ បដ្ឋាយ បរិយត្តិ ហាយតិ បឋមញ្ហិ មហាបករណំ បរិហាយតិ។ តស្មឹ បរិហាយមានេ យមកំ, កថាវត្ថុ, បុគ្គលបញ្ញត្តិ, ធាតុកថា, វិភង្គោ, ធម្មសង្គហោតិ ឯវំ អភិធម្មបិដកេ បរិហីនេ មត្ថកតោ បដ្ឋាយ សុត្តន្តបិដកំ បរិហាយតិ។ បឋមញ្ហិ អង្គុត្តរនិកាយោ បរិហាយតិ។ តស្មិម្បិ បឋមំ ឯកាទសនិបាតោ...បេ.... តតោ ឯកនិបាតោតិ ឯវំ អង្គុត្តរេ បរិហីនេ មត្ថកតោ បដ្ឋាយ សំយុត្តនិកាយោ បរិហាយតិ, បឋមំ មហាវគ្គោ បរិហាយតិ។ តតោ បដ្ឋាយ សឡាយតនវគ្គោ, ខន្ធវគ្គោ, និទានវគ្គោ, សគាថាវគ្គោតិ ឯវំ សំយុត្តនិកាយេ បរិហីនេ មត្ថកតោ បដ្ឋាយ មជ្ឈិមនិកាយោ បរិហាយតិ បឋមញ្ហិ ឧបរិបណ្ណាសកោ បរិហាយតិ។ តតោ មជ្ឈិមបណ្ណាសកោ, តតោ មូលបណ្ណាសកោតិ ឯវំ មជ្ឈិមនិកាយេ បរិហីនេ មត្ថកតោ បដ្ឋាយ ទីឃនិកាយោ បរិហាយតិ, បឋមញ្ហិ បាថិយវគ្គោ បរិហាយតិ តតោ មហាវគ្គោ, តតោ ខន្ធកវគ្គោតិ ទីឃនិកាយេ បរិហីនេ សុត្តន្តបិដកំ បរិហីនំ នាម ហោតិ។ វិនយបិដកេន សទ្ធឹ ជាតកមេវ ធារេន្តិ។ វិនយបិដកំ លជ្ជិនោ ធារេន្តិ។ លាភកាមា បន សុត្តន្តេ កថិតេបិ សល្លក្ខេន្តា នត្ថីតិ ជាតកមេវ ធារេន្តិ។ គច្ឆន្តេ កាលេ ជាតកម្បិ ធារេតុំ ន សក្កោន្តិ។ អថ នេសំ បឋមំ វេស្សន្តរជាតកំ បរិហាយតិ។ តតោ បដិលោមក្កមេន បុណ្ណកជាតកំ, មហានារទកស្សបជាតកំ បរិហាយតិ។ វិនយបិដកមេវ ធារេន្តិ។ គច្ឆន្តេ កាលេ តម្បិ មត្ថកតោ បរិហាយតិ បឋមញ្ហិ បរិវារោ បរិហាយតិ, តតោ ខន្ធកោ ភិក្ខុនីវិភង្គោ មហាវិភង្គោតិ អនុក្កមេន ឧបោសថក្ខន្ធកមត្តមេវ ធារេន្តិ, តទា បរិយត្តិ អនន្តរហិតាវ ហោតិ។ យាវ បន មនុស្សេសុ ចតុប្បទិកគាថាបិ បវត្តតិ, តាវ បរិយត្តិ អនន្តរហិតាវ ហោតិ។ យទា សទ្ធោ បសន្នោ រាជា ហត្ថិក្ខន្ធេ សុវណ្ណចង្កោដកម្ហិ សហស្សត្ថវិកំ ឋបាបេត្វា “ពុទ្ធេហិ កថិតំ ចតុប្បទិកំ គាថំ ជានន្តោ ឥមំ សហស្សំ គណ្ហតូ”តិ នគរេ ភេរឹ ចរាបេត្វា គណ្ហកំ អលភិត្វា ឯកវារំ ចរាបិតេ ន សុណន្តាបិ ហោន្តិ អសុណន្តាបិ, យាវ តតិយំ ចរាបេត្វា គណ្ហកំ អលភិត្វា រាជបុរិសា សហស្សត្ថវិកំ បុន រាជកុលំ បវេសេន្តិ, តទា បរិយត្តិអន្តរហិតា នាម ហោតិ។ ឯវំ បរិយត្តិយា អន្តរហិតាយ បដិបត្តិបិ បដិវេធោបិ អន្តរហិតោវ ហោតិ។ សទ្ធម្មស្សវនស្ស ទុល្លភភាវោ ធម្មសោណ្ឌកវត្ថុនា ទីបេតព្ពោ អម្ហាកំ កិរ សម្មាសម្ពុទ្ធោ កស្សបសម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ធម្មរាជស្ស សាសនន្តរធានតោ នចិរនេវ កាលេន ពារាណសិរញ្ញោ បុត្តោ ធម្មសោណ្ឌករាជកុមារោ ហុត្វា បិតុអច្ចយេន រជ្ជេ បតិដ្ឋាយ កស្សបទសពលេន ទេសិតំ ធម្មំ សោតុកាមោ ហុត្វា មាសមត្តំ រជ្ជំ

កត្វា អម្ហាកំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ឥមស្មឹ យេវ ភទ្ទកប្បេ រជ្ជំ ការេត្វា ទេវនគរសទិសេ ពារាណសិនគរេ ចក្កវត្តិរជ្ជសទិសំ រជ្ជំ ការេន្តោ ឯវំ ចិន្តេសិ... “មយ្ហំ ឯវរូបំ រជ្ជំ កឹ វិលាសំ រជ្ជានុភាវំ សទ្ធម្មវិយោគេន, ទិវាករវិរហិតោ អាកាសោ វិយ, សសង្កវិរហិតរត្តិ វិយ, ទាឋាវិរហិតគជោ វិយ, វេលន្តវិរហិតមហាសមុទ្ទោ វិយ ចក្ខុវិរហិត សុសជ្ជិតវទនំ វិយ, សុគន្ធវិរហិតបារិឆត្តបុប្ផំ វិយ, ចតុអក្ខរនិយមិតធម្មទេសនាវិយោគេន មយ្ហំ ឥទំ រជ្ជំ ន សោភតី”តិ ចិន្តេត្វា សុវណ្ណចង្កោដកេន សហស្សត្ថវិកំ ភណ្ឌកំ សុសជ្ជិតំ មង្គលហត្ថិកុម្ភេ ឋបេត្វា ពារាណសីនគរេ មហាវីថិយំ ភេរិំ ចរាបេតិ “ឯកបទិកំ វា ទ្វិបទិកំ វា តិបទិកំ វា ចតុប្បទិកំ វា ធម្មបទំ ជានន្តស្ស ទម្មី”តិ ឯវំ ភេរិំ ចរាបេត្វា ធម្មជាននកំ អលភិត្វា បុនប្បុនំ ទ្វិសហស្សំ តិសហស្សំ យាវ សតសហស្សំ កោដិ ទ្វេ សហស្សកោដិ, សតសហស្សកោដិ គាមនិគមជនបទសេនាបតិដ្ឋានំ ឧបរាជដ្ឋានំ។ បរិយោសានេ ធម្មទេសកំ អលភិត្វា អត្តនោ សុវណ្ណបីឋកំ សេតច្ឆត្តំ ចជិត្វាបិ ធម្មទេសកំ អលភិត្វា រជ្ជសិរឹ បហាយ អត្តានំ ចជិត្វា “ធម្មទេសកស្ស ទាសោ ហុត្វាបិ ធម្មំ សោស្សាមី”តិ វត្វា ឯវម្បិ ធម្ម ទេសកំ អលភិត្វា វិប្បដិសារី ហុត្វា “កឹ មេ សទ្ធម្មវិយោគេន រជ្ជេនាតិ អមច្ចានំ រជ្ជំ និយ្យាតេត្វា សទ្ធម្មគវេសកោ ហុត្វា ធម្មសោណ្ឌកមហារាជា មហាវនំ បាវិសិ ធម្មសោណ្ឌកមហារាជស្ស សទ្ធម្មសវនំ សន្ធាយ បរិដ្ឋក្ខកេ សក្កទេវមហារាជស្ស វេជយន្តបាសាទោ សហេវ កិណ្ណិកាយ កម្បោ អហោសិ, បណ្ឌុកម្ពលសិលាសនំ ឧណ្ហាការំ អហោសិ។ សក្កោទេវរាជា កេន ការណេន បណ្ឌុកម្ពលសិលាសនំ ឧណ្ហាការំ អហោសី”តិ ចិន្តេត្វា អត្តនោ សហស្សនេត្តេន ទេវមនុស្សេសុ វិត្ថារេត្វា ឱលោកេន្តោ ធម្មគវេសកោ ហុត្វា វនំ បវិដ្ឋំ ធម្មសោណ្ឌកមហារាជានំ ទិស្វា ចិន្តេសិ... “អជ្ជ មេ អត្តានម្បិ ជហាយ រក្ខសវេសំ មាបេត្វា ឯតំ អនិច្ចបរិទីបនំ ជាតិជរាព្យាធិមរណំ សកលសរីរ ទោសំ ទស្សេត្វា ធម្មំ ទេសេត្វា ឯតំ សករជ្ជេយេវ បតិដ្ឋាបេតព្ព”ន្តិ ចិន្តេត្វា សក្កោ ទេវរាជា យក្ខសរូបំ មាបេត្វា ពោធិសត្តស្ស អភិមុខោ អវិទូរេ អត្តានំ ទស្សេសិ។ តំ ទិស្វា ធម្មសោណ្ឌកមហារាជា ឯវំ ចិន្តេសិ... “ឯវរូបោ នាម រក្ខសោ ធម្មំ ជានេយ្យា”តិ, ចិន្តេត្វា អវិទូរេ ឋានេ ឋត្វា បុច្ឆាមីតិ រក្ខសេន សទ្ធឹ សល្លបន្តោ អាហ “សាមិបុញ្ញទេវរាជ ឥមស្មឹ បន វនឃនេ វសនកទេវរាជា កឹ នុខោ ធម្មំ ជានាសី”តិ, ទេវតា “មហារាជ ធម្មំ ជានាមី”តិ អាហ។ “យទិ ធម្មំ ជានាសិ, មយ្ហំ ធម្មកថំ កថេថា”តិ អាហ។ “អហំ តុយ្ហំ ធម្មំ កថេស្សាមិ, ត្វំ មយ្ហំ កីទិសំ ធម្មកថិកស្ស សក្ការំ ករិស្សសី”តិ អាហ។ “ឯវំ សន្តេ មយ្ហំ ធម្មំ កថេត្វា បច្ឆា មយ្ហំ សរីរ មំសំ ខាទិស្សសី”តិ អាហ។ “អហំ មហារាជ ឆាតោ ហុត្វា ធម្មំ កថេតុំ ន សក្កោមី”តិ អាហ។ “យទិ តុម្ហេ បឋមំ មំសំ ខាទថ, ធម្មំ កោ សុណិស្សតី”តិ អាហ។ បុន សោ រក្ខសោ “នាហំ ធម្មំ ទេសេតុំ សក្កោមី”តិ។ បុន រាជា “មយ្ហំ ធម្មបដិលាភញ្ច តុម្ហាកំ មំសបដិលាភញ្ច តុម្ហេ ជានិត្វា មយ្ហំ ធម្មំ ទេសេថា”តិ អាហ។ អថ សក្កោ ទេវរាជា “សាធុ ហោថា”តិ វត្វា អវិទូរេ ឋានេ ឧព្ពេធេន តិគាវុតមត្តំ មហន្តំ អញ្ជនបព្ពតំ មាបេត្វា ឯវមាហ... “សចេ មហារាជ ឥមំ បព្ពតមុទ្ធនី អារុយ្ហ អាកាសា ឧប្បតិត្វា ត្វំ មម មុខេ បតិស្សសិ, អហំ តេ អាកាសគតកាលេ ធម្មំ ទេសេស្សាមិ, ឯវំ សន្តេ តុយ្ហញ្ច ធម្មប្បលាភោ មយ្ហញ្ច មំសបដិលាភោ ភវិស្សតី”តិ អាហ។ តស្ស កថំ សុត្វា ធម្មសោណ្ឌកមហារាជា “អនមតគ្គេ សំសារេ បុរិសោ ហុត្វា អធម្មសមង្គី ហុត្វា អធម្មស្សេវ អត្ថាយ បាណាតិបាតោ អទិន្នាទានោ កាមេសុមិច្ឆាចារោ សូករិកោ ឱរព្ភិកោ សាកុណិ កោ ចោរោ បរទារិកោ តំ គហេត្វា សីសច្ឆិន្នានំ លោហិតំ ចតូសុ មហាសមុទ្ទេសុ ឧទកតោបិ ពហុតរំ មាតាបិតុអាទីនម្បិ មនាបានំ អត្ថាយ រោទន្តានំ អស្សុ ចតូសុមហាសមុទ្ទេសុ ឧទកតោបិ ពហុតរំ, ឥមំ បន សរីរំ ធម្មស្ស អត្ថាយ វិក្កិណាមិ តំ មហប្ផលញ្ច មនាបញ្ចា”តិ ចិន្តេត្វា “សាធុ មារិស ឯវំ ករោមី”តិ បព្ពតំ អារុយ្ហ បព្ពតគ្គេ ឋិតោ “មម រជ្ជេន សទ្ធឹ មយ្ហំ សជីវសរីរំ សទ្ធម្មស្សត្ថាយ ទស្សាមី”តិ សោមនស្សោ ហុត្វា “ធម្មំ កថេថា”តិ សទ្ធម្មត្ថាយ ជីវិតំ បរិច្ចជិត្វា អាកាសតោ ឧប្បតិត្វា ធម្មំ កថេថាតិ អាហ។ អថ សក្កោ ទេវរាជា សកត្តភាវេន សញ្ជាលង្ការេហិ បដិមណ្ឌិតោ អតិវិយ សោតុំ សោមនស្សោ អាកាសតោ បតន្តំ ទិព្ពផស្សេន បរាមសន្តោ ឧរេន បដិគ្គណ្ហិត្វា ទេវលោកំ នេត្វា បណ្ឌុកម្ពលសិលាសនេ និសីទាបេត្វា មាលាគន្ធាទីហិ បូជេត្វា ធម្មសោណ្ឌកមហារាជស្ស ធម្មំ ទេសេន្តោ ឥមំ គាថមាហ។

> “អនិច្ចា វត សង្ខារា, ឧប្បាទវយធម្មិនោ;
> ឧប្បជ្ជិត្វា និរុជ្ឈន្តិ, តេសំ វូបសមោ សុខោ”តិ។

ឯវំ សក្កោ ធម្មសោណ្ឌកមហារាជស្ស ធម្មំ ទេសេត្វា ទេវលោកសម្បត្តឹ ទស្សេត្វា ទេវលោកតោ អានេត្វា សករជ្ជេ បតិដ្ឋាបេត្វា អប្បមាទេន ឱវទិត្វា ទេវលោកមេវ អគមាសិ ឯវំ សទ្ធម្មសវនស្សាបិ ទុល្លភភាវោ វេទិតព្ពោ។ ឯវំ បរិយត្តិអន្តរធានេន បដិបត្តិ បដិវេធាបិ អន្តរធាយន្តិ។ ឯត្ថ ច តីណិ បរិនិព្ពានានិ វេទិតព្ពានិ កតមានិ តីណិ បរិនិព្ពានានិ។ កិលេសបរិនិព្ពានំ, ខន្ធបរិនិព្ពានំ, ធាតុបរិនិព្ពានន្តិ។ តត្ថ កិលេសបរិនិព្ពានំ ពោធិមណ្ឌេយេវ ហោតិ, ភគវា ហិ ពោធិមណ្ឌេយេវ វីរិយបាទេហិ សីលបថវិយំ បតិដ្ឋាយ សទ្ធាហត្ថេន កម្មក្ខយករំ ញាណផរសុំ គហេត្វា សព្ពោ លោភទោសមោហវិបរីតមនសិការអហិរិកានោត្តប្បកោធូបនាហមក្ខបឡាស- ឥស្សាមច្ឆរិយមាយាសាឋេយ្យថម្ភសារម្ភមានាតិ មានមទបមាទតណ្ហា’វិជ្ជាតិវិធាកុសលមូលទុច្ចរិតសំកិលេសមលវិសមសញ្ញាវិតក្ក បបញ្ចចតុព្ពិធវិបរិយេសអាសវ

គន្ថឱឃយោគា’គតិគន្ថុ’ បាទានបញ្ចចេតោខិលវិនិពន្ធនីវរណា’ភិនន្ទន ឆវិវាទមូលតណ្ហាកាយសត្តានុសយ អដ្ឋមិច្ឆត្តនវតណ្ហាមូលកទសាកុសលកម្មបថ ទ្វាសដ្ឋិទិដ្ឋិគត អដ្ឋសតតណ្ហាវិចរិតប្ប ភេទ សព្ពទរថបរិឡាហ កិលេសសតសហស្សានិ, សង្ខេបតោ វា បញ្ច កិលេសអភិសង្ខារខន្ធមច្ចុទេវបុត្តមារេ អសេសតោ ហតា វិហតា អនភាវំកតា តស្មា សព្ពេបិ កិលេសា ពោធិមណ្ឌេយេវ និព្ពានំ និរោធំ គច្ឆន្តីតិ កិលេសនិព្ពានំ ពោធិមណ្ឌេយេវ ហោតិ ឯត្ថ ច ពោធីតិ អរហត្តមគ្គញាណំ អធិប្បេតំ តថា ហិ សព្ពេសម្បិ ពុទ្ធបច្ចេកពុទ្ធអរិយសាវកានំ អរហត្តមគ្គក្ខណេយេវ សព្ពេបិ កិលេសា អសេសំ និរោធំ និព្ពានំ គច្ឆន្តិ តេបិ ពុទ្ធា ឧគ្ឃដិតវិញ្ញូវិភជ្ជិតញ្ញូនេយ្យវសេន តិវិធា ហោន្តិ វុត្តញ្ហេតំ ជាតត្ថកីសោតត្ថកីនិទានេ។

“ឧគ្ឃដិតញ្ញូនាមកោ, វិភជ្ជិតញ្ញូនោ ទុវេ;
តតិយោ នេយ្យោ នាមេន, ពោធិសត្តោ តិធា មតោ។

ឧគ្ឃដិតញ្ញូពោធិសត្តោ, បញ្ញាធិកោតិ នាមសោ;
វិភជ្ជិតញ្ញូពោធិសត្តោ, វុត្តោ វីរិយាធិកោ។

មតោ នេយ្យោ សទ្ធាធិកោ នាម, ពោធិសត្តា ឥមេ តយោ;
កប្បេច សតសហស្សេ, ចតុរោ ច អសង្ខ្យេយ្យេ។

បូរេត្វា ពោធិសម្ភារេ, លទ្ធព្យាករណោ បុរេ;
ឧគ្ឃដិតញ្ញូពោធិសត្តោ, បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ។

អដ្ឋមេ ច អសង្ខ្យេយ្យេ, កប្បេ ច សតសហស្សេ;
បូរេត្វា ពោធិសម្ភារេ, លទ្ធព្យាករណោ បុរេ។

វិបញ្ចិតញ្ញូពោធិសត្តោ, បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ;
នេយ្យោ តុ ពោធិសត្តោ ច, សោឡសេ អសង្ខ្យេយ្យេ។

កប្បេ ច សតសហស្សេ, លទ្ធព្យាករណោ បុរេ;
បូរេត្វា ពោធិសម្ភារេ, បត្តោ សម្ពោធិមុត្តម” ន្តិ។

សុត្តនិបាតអបទានដ្ឋកថាសុ បន “ពុទ្ធានំ អានន្ទ ហេដ្ឋិមបរិច្ឆេទេន ចត្តារិ អសង្ខ្យេយ្យានិ កប្បសតសហស្សញ្ច, មជ្ឈិមបរិច្ឆេទេន អដ្ឋ អសង្ខ្យេយ្យានិ កប្បសតសហស្សញ្ច, ឧបរិមបរិច្ឆេទេន សោឡសាសង្ខ្យេយ្យានិ កប្បសតសហស្សញ្ច។ ឯតេច បញ្ញាធិកសទ្ធាធិកវីរិយាធិកវសេន វេទិតព្ពាតិ វុត្តំ តេសុ បញ្ញាធិកោ ចត្តារិ អសង្ខ្យេយ្យានិ កប្បសតសហស្សញ្ច, សទ្ធាធិកោ អដ្ឋអសង្ខេយ្យេយ្យានិ កប្បសតសហស្សញ្ច, វីរិយាធិកោ សោឡសអសង្ខ្យេយ្យានិ កប្បសតសហស្សញ្ចាតិ វេទិតព្ពំ។ តត្ថ បញ្ញាធិកោ យោនិគតិវិញ្ញាណដ្ឋិតិសត្តាវាសេសុ សំសរន្តោបិ បញ្ញាពហុល្លវសេន សម្បន្នជ្ឈាសយ សម្ភវតោ ខិប្បញ្ញេវ តស្ស សម្ពោធិ។ សទ្ធាធិកោ បន មន្ទបញ្ញត្តា អស្សទ្ទហិតព្ពេបិ សទ្ទហតិ, តស្មា តស្ស មន្ទញ្ញេវ សម្ពោធិ។ វីរិយាធិកោ បន ឧភយមន្ទោ អស្សទ្ទហិតព្ពម្បិ សទ្ទហតិ, អកត្តព្ពម្បិ ករោតិ, រាជា បស្សេនទីកោសលោ យថា សោ ហិ សព្ពញ្ញុពុទ្ធេ ធរមានេយេវ អគមនីយម្បិ បរទារំ គន្តុំ ចិត្តំ ឧប្បាទេត្វា បរំ ជីវិតា វោរោបេតុំ អារទ្ធោ នេរយិកានំ វិរវន្តានំ ទុ-ស-ន-សោតិ សទ្ទម្បិ សុត្វា អតិវិម្ហូឡ្ហោ សព្ពញ្ញុពុទ្ធំ បបេត្វា មិច្ឆាទិដ្ឋិព្រាហ្មណំ បុច្ឆិត្វា តស្ស វចនេន សព្ពជនានំ យញ្ញត្ថាយ ទុក្ខំ ឧប្បាទេសិ កោ បនវាទោ អនុប្បន្នេ ពុទ្ធេ, តថា ហិ ឯស កស្សបភគវតោ សាសនន្តរធានេន អន្ធភូតេ លោកេ ពារាណសិយំ រាជា ហុត្វាបិ និគ្រោធរុក្ខទេវតាយ យញ្ញត្ថាយ ឯកសតរាជានោ មហេសីហិ សទ្ធឹ មារេតុំ អារទ្ធោ។ ឯវំ វីរិយាធិកោ ឧភយមន្ទោ, តស្មា តស្ស សម្ពោធិ អតិមន្ទោតិ ឯវំ បញ្ញាធិកសទ្ធាធិកវីរិយាធិកវសេន កាលស្សាបិ រស្សទីឃភាវោ វេទិតព្ពោតិ។ បច្ឆិមនយោឯវ បសំសិតព្ពោតិ អយមេត្ថ អម្ហាកំ អត្តនោមតិ។ ខន្ធបរិនិព្ពានំ បន កុសិនារាយ ឧបវត្តនេ មល្លានំ សាលវនេ យមកសាលានមន្តរេ វេសាខបុណ្ណមទិវសេ បច្ចូសសមយេ ឯកូនវីសតិយា ចុតិចិត្តេសុ មេត្តាបុព្ពភាគស្ស សោមនស្សញាណសម្បយុត្តអសង្ខារិកកុសលចិត្តសទិសេន មហាវិបាកចិត្តេន អព្យាកតេន ចរិមកំ កត្វា កត្ថចិ ភវេ បដិសន្ធិវិញ្ញាណស្ស អនន្តរបច្ចយោ ហុត្វា កម្មតណ្ហាកិលេសេហិ អនុបាទានោ សព្ពុបធិបដិនិស្សគ្គោ ឧបាទិន្នកក្ខន្ធបរិច្ចាគោ ហោតីតិ វេទិតព្ពំ។ វិត្ថារោ បន ទីឃនិកាយេ មហាវគ្គេ មហាបរិនិព្ពានសុត្តវណ្ណនាយំ ឱលោកេតព្ពោ។ តត្ថ វិទេសំ គច្ឆន្តោ បុរិសោ សព្ពំ ញាតិជនំ អាលិង្គេត្វា សីសេ ចុម្ពិត្វា គច្ឆតិ វិយ ភគវាបិ និព្ពានបុរំ បវិសន្តោ សព្ពេបិ ចតុវីសតិកោដិសតសហស្សសមាបត្តិយោ អនវសេសំ សមាបជ្ជិត្វា យាវ សញ្ញាវេទយិតំ, តតោបិ វុដ្ឋាយ

យាវ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋាយ ឈានង្គានិ បច្ចវេក្ខិត្វា ភវង្គចិត្តេន អព្យាកតេន ទុក្ខសច្ចេន បរិនិព្ពាយិ។ បាឡិយំ បន "ចតុត្ថជ្ឈានា វុដ្ឋហិត្វា សមនន្តរា ភគវា បរិនិព្ពាយី"តិ វុត្តំ តត្ថ ទ្វេ សមនន្តរា ឈានសមនន្តរា, បច្ចវេក្ខណសមនន្តរាតិ។ តត្ថ ឈានា វុដ្ឋាយ ភវង្គំ ឱតិណ្ណស្ស តត្ថេវ បរិនិព្ពានំ ឈានសមនន្តរំ នាម។ ឈានា វុដ្ឋហិត្វា បុន ឈានង្គានិ បច្ចវេក្ខិត្វា ភវង្គំ ឱតិណ្ណស្ស តត្ថេវ បរិនិព្ពានំ បច្ចវេក្ខណសមនន្តរំ នាម។ ភគវា បន ឈានសមនន្តរា អបរិ និព្ពាយិត្វា បច្ចវេក្ខណសមនន្តរមេវ បរិនិព្ពាយីតិ វេទិតព្ពំ, តេនេវាហ "ភគវា បន ឈានំ សមាបជ្ជិត្វា ឈានា វុដ្ឋាយ ឈានង្គានិ បច្ចវេក្ខិត្វា ភវង្គចិត្តេន អព្យាកតេន ទុក្ខសច្ចេន បរិនិព្ពាយី"តិ។ ឯត្ថ ភគវតោ បរិនិព្ពានចិត្តស្ស កឹ អារម្មណំ កម្មំ វា ហោតិ, ឧទាហុ កម្មនិមិត្តគតិនិមិត្តានិ, អថ និព្ពានន្តិ អបរេ ឯវំ វទន្តិ។

នាហុ អស្សាសបស្សាសា, ឋិតចិត្តស្ស តាទិនោ;
អនេជោ សន្តិ'មារព្ភ, យំកាល'មករី មុនិ។

អសល្លីនេន ចិត្តេន, វេទនំ អជ្ឈវាសយិ;
បជ្ជោតស្សេ'វ និព្ពានំ, វិមោក្ខោ ចេតសោ អហូ'តិ។

ឥមិស្សាគាថាយ "យំ យោ មុនិ អនេជោ សន្តិ និព្ពានំ អារព្ភ កាលំ អករី"តិ យោជេត្វា ភគវតោ បរិនិព្ពានចិត្តស្ស និព្ពានារម្មណន្តិ តមយុត្តំ, បដិសន្ធិភវង្គចុតីនំ និព្ពានារម្មណស្ស អនារហត្តា "និព្ពានំ គោត្រភុស្ស វោទានស្ស មគ្គស្ស អារម្មណបច្ចយេនបច្ចយោ, និព្ពានំ ផលស្ស អាវជ្ជនាយា"តិ បដ្ឋានបាឡិយា ជវនអាវជ្ជនានមេវ អធិប្បេតត្តា តស្មា ឯត្ថ "យំ យោ មុនិ ផលសមាបត្តិយា អនេជោ អនេជសង្ខាតោ តណ្ហារហិតោ សន្តី និព្ពានំ អារព្ភ អារម្មណំ កត្វា កាលំ អសីតិវស្សបរិមាណំ អករិ អតិក្កមី"តិ យោជនា កាតព្ពា។ កេចិ បន ឯវំ វទន្តិ... "កត្ថចិ បន អនុប្បជ្ជមានស្ស ខីណាសវស្ស យថោបដ្ឋិតំ នាមរូបធម្មាទិកមេវ ចុតិបរិយោសានានំ គោចរភាវំ គច្ឆតិ, ន កម្ម-កម្មនិមិត្តាទយោ"តិ វុត្តត្តា កម្មនិត្តគតិនិមិត្តានិ អរហតោ ចុតិចិត្តស្ស អារម្មណភាវំ ន គច្ឆន្តីតិ តម្បិ អយុត្តមេវ អយញ្ហេត្ថត្ថោ កត្ថចិ បន ភវេ អនុប្បជ្ជមានស្ស ខីណាសវស្ស អរហតោ យថា យថា យេន យេន បការេន ឧបដ្ឋិតំ នាមរូបធម្មាទិកមេវ ចុតិបរិយោសានំ អាវជ្ជនជវនចិត្តានំ គោចរភាវំ គច្ឆតិ, បុន ភវាភិនិព្ពត្តិយា អភាវតោ។ កឹ ការណំ ភូតានិ កម្មកម្មនិមិត្តគតិនិមិត្តានិ គោចរភាវំ ន គច្ឆន្តីតិ។ ចុតិចិត្តស្ស បន បដិសន្ធិចិត្តេន គហិតំ អតីតារម្មណមេវ គោចរភាវំ គច្ឆតិ។ "នាមរូបាទិកមេវា តិ ឯត្ថ នាម"ន្តិ ចិត្តចេតសិកនិព្ពានំ រូបន្តិ អដ្ឋារសវិធំ រូបំ សង្គណ្ហាតិ។ នាមញ្ច រូបញ្ច នាមរូបា។ នាមរូបា ច តេ ធម្មា ចេតិ តថា។ តេ អាទិ យេសំ តេតិ នាមរូបធម្មាទិ តមេវ នាមរូបធម្មាទិកំ។ អាទិសទ្ទេន ឆ បញ្ញត្តិយោ សង្គណ្ហាតិ, តេន និព្ពានម្បិ អរហតោ មរណាសន្នកាលេ ក្រិយជវនស្សបិ អារម្មណភាវោ ភវេយ្យាតិ អម្ហាកំ ខន្តិ វីមំសិត្វា បន គហេតព្ពំ។ ភគវតោ និព្ពានចិត្តស្ស បន តុសិតបុរតោ ចវិត្វា សិរិមហាមាយាយ កុច្ឆិម្ហិ វសិតបដិសន្ធិចិត្តេន គហិតារម្មណមេវ អារម្មណំ ហោតីតិ ទដ្ឋព្ពំ តញ្ច ខោ គតិនិមិត្តមេវ, ន កម្មកម្មនិមិត្តានិ។ យុត្តិតោបិ អាគមតោបិ គតិនិមិត្តមេវ យុជ្ជតិ តថា ហិ តុសិតបុរេយេវ សេតកេតុទេវបុត្តោ ហុត្វា ទិព្ពគណនាយ ចត្តារិ សហស្សានិ, មនុស្សគណនាយ សត្តបញ្ញាសវស្សកោដិ,សដ្ឋិវស្សសតសហស្សានិ ឋត្វា បរិយោសានេ បញ្ច បុព្ពនិមិត្តានិ ទិស្វា សុទ្ធាវាសេ អរហន្តព្រហ្មានា ទសហិ ចក្កវាឡសហស្សេហិ អាគម្ម ទេវតាវិសេសេហិ ច។

"កាលោ ទេវ មហាវីរ, ឧប្បជ្ជ មាតុកុច្ឆយំ;
សទេវកំ តារយន្តោ, ពុជ្ឈស្សុ អមតំ បទ"ន្តិ។

យាចិយមានោ "កាលំ ទីបញ្ច ទេសញ្ច, កុលំ មាតរមេវ ចា"តិ វុត្តានិ បញ្ច មហាវិលោកនានិ វិលោកេត្វា តុសិតបុរតោ ចវិត្វា អាសាឡ្ហីបុណ្ណមាយំ ឧត្តរាសាឡ្ហនក្ខត្តេនេវ សទ្ធឹ ឯកូនវីសតិយា បដិសន្ធិចិត្តេសុ មេត្តាបុព្ពភាគមស្ស សោមនស្សញ្ញាណសម្បយុត្តអសង្ខារិកកុសលចិត្តស្ស សទិសេន មហាវិបាកចិត្តេន បដិសន្ធឹ អគ្គហេសិ។ តទារម្មណាសន្នវីថិតោ បុព្ពភាគេ អាលោកិតានិ កាលទីបទេសកុលមាតរវសេន ឥមានិ បញ្ច បដិសន្ធិចិត្តស្ស គតិនិមិត្តារម្មណភាវេន គោចរភាវំ គច្ឆន្តីតិ អម្ហាកំ ខន្តិ តន្និន្នតប្បោណតប្បព្ភារវសេន ពាហុល្លប្បវត្តិតោ តេនេវ អភិធម្មត្ថសង្គហាទីសុ អភិធម្មត្ថ វិភាវនិយំ "មរណកាលេ យថារហំ អភិមុខីភូតំ ភវន្តរេ បដិសន្ធិជនកំ កម្មំ វា តំ កម្មករណកាលេ រូបាទិកមុបលទ្ធបុព្ពមុបករណភូតញ្ច កម្មនិមិត្តំ វា អនន្តរមុប្បជ្ជមានភវេ ឧបលភិតព្ពំ ឧបភោគភូតំ គតិនិមិត្តំ វា កម្មពលេន ឆន្នំ ទ្វារានមញ្ញតរស្មឹ បច្ចុបដ្ឋាសិ, តតោ បរំ តមេវ តថោបដ្ឋិតមាលម្ពណំ អារព្ភ វិបច្ចមានកកម្មានុរូបំ បរិសុទ្ធំ វា, ឧបក្កិលិដ្ឋំ វា ឧបបជ្ជិតព្ពភវានុរូបំ តត្ថោណតំវ ចិត្តសន្តានមភិណ្ហំ បវត្តតិ ពាហុល្លេន។ តមេវ វា បន ជនកភូតំ កម្មំ អភិនវករណវសេន ទ្វារប្បត្តំ ហោតិ។ បច្ចាសន្នមរណស្ស បន តស្ស វីថិចិត្តាវសានេ ភវង្គក្ខយេវា ចវនវសេន

បច្ចុប្បន្នភវបរិយោសានភូតំ ចុតិចិត្តំ ឧប្បជ្ជិត្វា និរុជ្ឈតិ។ តស្មិំ និរុទ្ធាវសានេ តស្សានន្តរមេវ តថា គហិតមាលម្ពណមារព្ភ សវត្ថុកមវត្ថុកមេវ វា យថារហំ អវិជ្ជានុសយបរិក្ខិត្តេន តណ្ហានុសយមូលកេន សង្ខារេន ជនិយមានំ សម្បយុត្តេហិ បរិគ្គយ្ហមានំ សហជាតានមធិដ្ឋានភាវេន បុព្ពង្គមភូតំ ភវន្តរបដិសន្ធានវសេន បដិសន្ធិសង្ខាតំ មានសមុប្បជ្ជមានមេវ បតិដ្ឋាតិ ភវន្តរេ”តិ វុត្តំ។ តត្ថ “តស្មោណតំវ ចិត្តសន្តានមភិណ្ហំ ប វត្តតិ ពាហុល្លេនា”តិ ឥមិនា កម្មពលេន ឧបដ្ឋិតំ គតិនិមិត្តំ មរណាសន្នវីថិតោ បុព្ពេ ឯកាហទ្វីហាទិវសេន សត្តាហម្បិ, សត្តាហតោ ឧត្តរិបិ ឧប្បជ្ជតេ វាតិ ទស្សេតិ តថា ហិ បរិសុទ្ធំ វា ឧបក្កិលិដ្ឋំ វា វិបច្ចមានកកម្មានុរូបំ គតិនិមិត្តំ ចិរកាលម្បិ តិដ្ឋតិ, អរិយកាលតិស្សចោរឃាតកាទយោ វិយ តថា ហិ អរិយកាលតិស្សោ នាម ឧបាសកោ សីហឡទីបេ អត្តនោ ភរិយាយ សុមនាយ សទ្ធិំ យាវជីវំ ទានាទិ បុញ្ញកម្មានិ កត្វា អាយុបរិយោសានេ អរិយកាលតិស្សស្ស មរណមញ្ចេ និបន្នស្ស ឆទេវលោកតោ រថំ អានេត្វា អត្តនោ អត្តនោ ទេវលោកំ វណ្ណេសុំ។ ឧបាសកោ ទេវតានំ កថំ សុត្វា តុសិតបុរតោ អាហដរថំ ឋបេត្វា អវសេសរថេ “គហេត្វា គច្ឆថា”តិ អាហ។ សុមនា បន អត្តនោ សាមិកស្ស វចនំ សុត្វា “កឹ តិស្ស មរណាសន្នេ វិលាបំ អកាសី”តិ អាហ។ តិស្សោ អត្តនោ ភរិយាយ កថំ សុត្វា អាហ... “អហំ វិលាបំ ន ករោមិ, ទេវលោកតោ ទេវតា ឆ រថេ អានេសុំ តាហិ ទេវតាហិ សទ្ធិំ កថេមី”តិ។ តំ នបស្សាមិ កុហិ”ន្តិ វុត្តេ បុប្ផទាមំ អាហរាបេត្វា អាកាសេ ខិបាបេសិ។ សា តំ បុប្ផទាមំ រថសីសេ ឱលម្ពមានំ ទិស្វា គព្ភំ បវិសិត្វា សយនេ សយិត្វា នាសិកវាតំ សន្និរុជ្ឈិត្វា ចវិត្វា បាតុរហោសិ។ សា អត្តនោ សាមិកស្ស សាសនំ បេសេសិ... “អហំ បន បឋមំ អាគតោម្ហិ, ត្វំ កស្មា ចិរាយសី”តិ។ ឧភោបិ រថេ ឋត្វា សព្ពេ ឱលោកេន្តានំយេវ តុសិតបុរំ អគមំសុ។ ឥមស្មិញ្ហិ វត្ថុស្មិំ សាមិកស្ស ឧបដ្ឋិតគតិនិមិត្តំ ភរិយាយ បាកដំ ហុត្វា បុរេតរតុសិតបុរេ និព្ពត្តិត្វា សាមិកស្ស សាសនំ បេសេសិ តេន អរិយកាលតិស្សស្ស ចិរកាលំ គតិនិមិត្តំ ឧបដ្ឋាតីតិ វេទិតព្ពំ។ មនុស្សលោកេ ហិ ចិរកាលំ តុសិតបុរេ មុហុត្តំវ ហោតិ។ ឯវំ បរិសុទ្ធំ វិបច្ចមានកកម្មានុរូបំ គតិនិមិត្តំ ចិរកាលំ បវត្តតិ ឥមិនា នយេន ទុដ្ឋគាមណិអភយធម្មិកឧបាសកាទីនម្បិ វត្ថុ វិត្ថារេតព្ពំ។ ចោរឃាតកស្ស បន មហានិរយេ វិបច្ចមានកកម្មានុរូបំ នេរយគ្គិជាលាទិកំ សត្តាហំ ឧបដ្ឋាតិ។ សាវត្ថិនគរេ កិរ បញ្ចសតា ចោរា ពហិនគរេ ចោរកម្មំ ករោន្តិ។ អថេកទិវសំ ជនបទបុរិសោ តេសំ អញ្ញតរោ ហុត្វា ចោរកម្មំ អកាសិ, តទា តេ សព្ពេបិ រាជបុរិសា អគ្គហេសុំ។ រាជា តេ ទិស្វា “តុម្ហាកំ អន្តរេ ឥមេ សព្ពេ មារេតុំ សមត្ថស្ស ជីវិតំ ទម្មី”តិ អាហ។ បញ្ចសតា ចោរា អញ្ញមញ្ញំ សម្ពន្ធា អញ្ញមញ្ញំ សហាយកាតិ អញ្ញមញ្ញំ មារេតុំ ន ឥច្ឆឹសុ, ជនបទមនុស្សោ បន “អហំ មារេមី”តិ វត្វា សព្ពេ មារេសិ។ រាជា តស្ស តុស្សិត្វា ចោរឃាតកកម្មំ អទាសិ។ សោ បញ្ចវីសតិវស្សានិ ចោរឃាតកកម្មំ អាកាសិ។ រាជា តស្ស មហល្លកោតិ វត្វា អញ្ញស្ស ចោរឃាតកកម្មំ ទាបេសិ។ សោ ចោរឃាតកកម្មា អបនីតោ អញ្ញតរស្ស សន្តិកេ នាសិកវាតំ ឧគ្គណ្ហិត្វា ហត្ថបាទកណ្ណនាសាទីហិ ឆិន្ទិតព្ពានំ ឱរូថនកដ្ឋានំ ភិន្ទន្តមារេតព្ពយុត្តានំ នាសិកវាតំ វិស្សជ្ជេត្វា មារេតព្ពំ មន្តំ លភិ។ សោ រាជានំ អារោចេត្វា នាសិកវាតេន ចោរឃាតកកម្មំ ករោន្តស្សេវ តីស វស្សានិ អតិក្កមិ។ សោ បច្ឆា មហល្លកោ ហុត្វា មរណមញ្ចេ និបជ្ជិ “សត្តទិវសេន កាលំ ករិស្សតី”តិ។ មរណកាលេ មហន្តំ វេទនំ អហោសិ។ សោ មហានិរយេ និព្ពត្តោ វិយ មហាសទ្ទំ កត្វា ទុក្ខិតោ ហោតិ។ តស្ស សទ្ទេន ភីតា មនុស្សា ឧភតោបស្សេ គេហំ ឆឌ្ឌេត្វា បលាយឹសុ។ តស្ស មរណទិវសេ សារិបុត្តត្ថេរោ ទិព្ពចក្ខុនា លោកំ ឱលោកេន្តោ ឯតស្ស កាលំ កត្វា មហានិរយេ និព្ពត្តមានំ ទិស្វា តស្ស អនុកម្បំ បដិច្ច គេហទ្វារេ បាកដោ អហោសិ។ សោ កុជ្ឈិត្វា នាសិកវាតំ វិស្សជ្ជេសិ។ យាវ តតិយំ វិស្សជ្ជមានោបិ វិស្សជ្ជាបេតុំ អសក្កោន្តោ ថេរំ អតិរេកេន វិរោចមានំ ទិស្វា ចិត្តំ បសាទេត្វា បាយាសំ ថេរស្ស ទាបេសិ។ ថេរោ មង្គលំ វឌ្ឍេត្វា អគមាសិ។ ចោរឃាតកោ ថេរស្ស ទិន្នទានំ អនុស្សរិត្វា ចវិត្វា សគ្គេ និព្ពត្តិ, និរយជាលាទយោ អន្តរធាយន្តិ។ សោ អនាគតេបិ បច្ចេកពុទ្ធោ ភវិស្សតិ។ ឯវំ ឧបក្កិលិដ្ឋំ វា វិបច្ចមាន កកម្មានុរូបំ គតិនិមិត្តម្បិ សត្តាហបរមំ ឧបដ្ឋាតិ។ អត្ថិកេហិ បន សហស្សវត្ថុ សគាថាវគ្គេសុ ឱលោកេតព្ពោ។ ភគវតោ បន បរិសុទ្ធំ មេត្តាបុព្ពភាគស្ស សោមនស្ស ញាណសម្បយុត្តកុសលស្ស កម្មស្ស វេគេន កាលទីបទេសកុលមាតរវសេន ឥមានិ បញ្ចគតិនិមិត្តានិ ចិរកាលំ ហុត្វា ឧបដ្ឋហន្តិ។ **ចិរកាល**ន្តិ មនុស្សលោកេ សត្តាហមត្តំ, តុសិតបុរេមុហុត្តមេវ, តថាបិ មនុស្សលោកេ សត្តាហមត្តេ កាលេ ទេវតានំ បញ្ចបុព្ពនិមិត្តានិ បញ្ញាយន្តិ តញ្ច ខោ បុញ្ញវន្តានំយេវ បញ្ញាយន្តិ, ន សព្ពេសំ មនុស្សលោកេ បុញ្ញវន្តានំ រាជរាជមហាមត្តាទីនំ វិយ តំ ទិស្វា មហេសក្ខា ទេវតា ជានន្តិ, ន អប្បេសក្ខា, មនុស្សលោកេ នេមិត្តកាព្រាហ្មណបណ្ឌិតាទយោ វិយ។ មហេសក្ខា ទេវតា តំ បុព្ពនិមិត្តំ ទិស្វា នន្ទវនំ នេត្វា “កាលោ ទេវា”តិ អាទីហិ យាចន្តិ។ មហាសត្តោ តត្ថេវ នន្ទវនុយ្យានេ កាលទីបទេសកុលមាតរវសេន បញ្ច វិលោកេត្វា ចវិត្វា តមារម្មណំ កត្វា មហាមាយាយ កុច្ឆិម្ហិ បដិសន្ធឹ អគ្គហេសីតិ សន្និដ្ឋានមវគន្តព្ពំ។

តត្ថ **កាល**ន្តិ មនុស្សលោកេ ឯកូនតឹសតិមេ វស្សេ វេសាខបុណ្ណមទិវសេ ពុទ្ធោ ភវិស្សាមីតិ កាលំ ឱលោកេសិ។ **ទីប**ន្តិ ជម្ពុទីបេយេវ ភវិស្សាមិ, ន អញ្ញទីបេសូតិ ទីបំ ឱលោកេសិ។ **ទេស**ន្តិ មជ្ឈិមទេសេយេវ, តញ្ច ខោ មហាពោធិមណ្ឌេយេវ, ន អញ្ញទេសេតិ ទេសំ ឱលោកេសិ។ **កុល**ន្តិ ទ្វេ កុលានិ ខត្តិយកុលព្រាហ្មណកុលវសេន។ តត្ថ យស្មិំ កាលេ ខត្តិយកុលំ លោកេ សេដ្ឋភាវេន “អយមេវ លោកេ អគ្គោ”តិ

សម្មន្នតិ, តទា ខត្តិយកុលេយេវ ពុទ្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ។ យស្មឹ បន កាលេ ព្រាហ្មណកុលំ អយមេវ លោកេ អគ្គោតិ, តទា ព្រាហ្មណកុលេយេវ ពុទ្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ។ ឥទានិ បន ខត្តិយកុលមេវ អគ្គោតិ សម្មន្នន្តិ។ ខត្តិយកុលេបិ សក្យរាជានោវ លោកេ ឧត្តមា, អសម្ភិន្នខត្តិយកុលត្តា តស្មា សក្យរាជកុលេយេវ ភវិស្សាមីតិ កុលំ ឱលោកេសិ។
មាតរន្តិ មម មាតរំ ទស មាសានិ សត្ត ច ទិវសានិ បស្សតិ, ឯត្ថន្តរេ មម មាតុយា អរោគោ ភវិស្សតីតិ មាតរម្បិ ឱលោកេសិ។ ពោធិសត្តមាតា បន បច្ឆិមវយេ ឋិតា។ ឯវំ យុត្តិតោបិ អាគមតោបិ ភគវតោ និព្ពានចិត្តស្ស បដិសន្ធិចិត្តេន គហិតនិមិត្តមេវ អារម្មណំ ហោតីតិ វេទិតព្ពំ។

សព្ពញ្ញុជិននិព្ពាន, ចិត្តស្ស គោចរំ សុភំ;
វិញ្ញេយ្យំ គតិនិមិត្តំ, គន្ថេហិ អវិរោធតោ។

ធាតុបរិនិព្ពានម្បិ ពោធិមណ្ឌេយេវ ភវិស្សតិ វុត្តញ្ហេតំ ឧបរិបណ្ណាសកេ “ធាតុបរិនិព្ពានំ អនាគតេ ភវិស្សតិ សាសនស្ស ហិ ឱសក្កនកាលេ ឥមស្មឹ តម្ពបណ្ណិទីបេ ធាតុយោ សន្និបតិត្វា មហាចេតិយតោ នាគទីបេ រាជាយតនចេតិយំ, តតោ មហាពោធិបល្លង្កំ គមិស្សន្តិ។ នាគភវនតោបិ ទេវលោកតោបិ ធាតុយោ មហាពោធិបល្លង្កមេវ គមិស្សន្តិ សាសបមត្តាបិ ធាតុយោ អន្តរា ន នស្សិស្សន្តិ, សព្ពា ធាតុយោ មហាពោធិបល្លង្កេ រាសិភូតា សុវណ្ណក្ខន្ធា វិយ ឯកគ្ឃនា ហុត្វា ឆព្ពណ្ណរស្មិយោ វិស្សជ្ជិស្សន្តិ, តា ទសសហស្សលោកធាតុំ ផរិស្សន្តិ។ តតោ ទសសហស្សចក្កវាឡេសុ ទេវតា សន្និបតិត្វា "អជ្ជ សត្ថា បរិនិព្ពាយតិ អជ្ជ សាសនំ ឱសក្កតិ បច្ឆិមទស្សនំ ឥទំ អម្ហាក”ន្តិ ទសពលស្ស បរិនិព្ពុតទិវសតោ មហន្តតរំ ការុញ្ញំ ករិស្សន្តិ ឋបេត្វា អនាគាមិខីណាសវេ អវសេសា សកត្តភាវេន សន្ធារេតុំ នាសក្ខឹសុ, ធាតុសរីរតោ តេជោធាតុ ឧដ្ឋហិត្វា យាវ ព្រហ្មលោកា ឧគ្គច្ឆិស្សតិ។ សាសបមត្តាយបិ ធាតុយា សតិ ឯកជាលា ភវិស្សតិ ធាតូសុ បរិយាទានំ គតាសុ បច្ឆិជ្ជិស្សតិ។ ឯវំ មហន្តំ អានុភាវំ ទស្សេត្វា ធាតូសុ អន្តរហិតាសុ សាសនំ អន្តរហិតំ នាម ហោតិ។ យាវ ឯវំ ន អន្តរធាយតិ, តាវ អនន្តរធានមេវ សាសនំ។ បរិនិព្ពានកាលតោ បដ្ឋាយ យាវ សាសបមត្តា ធាតុ តិដ្ឋតិ, តាវ ពុទ្ធកាលតោ បច្ឆាតិ ន វេទិតព្ពំ ធាតូសុ ហិ ឋិតាសុ ពុទ្ធា ឋិតា វ ហោន្តិ, តស្មា ឯត្ថន្តរេ អញ្ញស្ស ពុទ្ធស្ស ឧប្បត្តិ និវារិតាវ ហោតិ។ តេនេវ វទាម។

បរិនិព្ពានកាលតោ, បច្ឆា ធរន្តិ ធាតុយោ;
អនិព្ពុតោវ សម្ពុទ្ធោ, អញ្ញពុទ្ធស្ស វារិតោ។

ជីវមានេបិ សម្ពុទ្ធេ, និព្ពុតេ វា តថាគតេ;
យោ ករោតិ សមំ បូជំ, ផលំ តាស សមំ សិយា’តិ។

ឥតិ សាគរពុទ្ធិត្ថេរវិចរិតេ សីមវិសោធនេ ធម្មវណ្ណនាយ

និព្ពានកណ្ឌោ តតិយោ បរិច្ឆេទោ។

៤. សមសីសិកណ្ឌោ

ឥទានិ សង្ឃោ ច ទុល្លភោ លោកេតិ បទស្ស វណ្ណនាក្កមោ សម្បត្តោ។ តត្ថ សង្ឃោតិ បរមត្ថសម្មុតិវសេន ទុវិធោ ហោតិ។ តេសុ បរមត្ថសង្ឃោ ចត្តារិ បុរិសយុគានិ, អដ្ឋបុរិសបុគ្គលា, ចត្តាលីសម្បិ បុគ្គលា, អដ្ឋសតម្បិ បុរិសបុគ្គលាតិ ចតុព្ពិធោ ហោតិ។ តត្ថ សង្ខេបវសេន សោតាបត្តិមគ្គដ្ឋោ ផលដ្ឋោតិ ឯកំ យុគំ, សកទាមិមគ្គដ្ឋោ ផលដ្ឋោតិ ឯកំ, អនាគាមិមគ្គដ្ឋោ ផលដ្ឋោតិ ឯកំ, អរហត្តមគ្គដ្ឋោ ផលដ្ឋោតិ ឯកន្តិ ចត្តារិ បុរិសយុគានិ ហោន្តិ។ ចត្តារោ មគ្គដ្ឋា ចត្តារោ ផលដ្ឋាតិ អដ្ឋបុរិសបុគ្គលា ហោន្តិ។ ចត្តាលីសម្បិ បុគ្គលាតិ សោតាបត្តិមគ្គដ្ឋោ បឋមឈានិកាទិវសេន បញ្ច, តថា សកទាគាមិអនាគាមិអរហត្តមគ្គដ្ឋាបិ បញ្ច បញ្ចាតិ វីសតិ មគ្គដ្ឋបុគ្គលា, តថា ផលដ្ឋាបិ សោតបត្តិផលដ្ឋាទិវសេន បញ្ច បញ្ចាតិ វីសតិ ផលដ្ឋាតិ ចត្តាលីសបុគ្គលា ហោន្តិ។ ឯត្ថ ច មគ្គស្ស ឯកចិត្តក្ខណិកត្តា កថំ វីសតិមគ្គដ្ឋា បុគ្គលា ភវេយ្យុន្តិ។

វុច្ចតេ បាទកជ្ឈានសម្មសិតជ្ឈានបុគ្គលជ្ឈាសយេសុបិ ហិ អញ្ញតរវសេន តំ តំ ឈានសទិសវិតក្កាទិអង្គបាតុភាវេន ចត្តារោបិ មគ្គដ្ឋា បឋមជ្ឈានិកាទិវោហារំ លភន្តា បច្ចេកំ បញ្ចបញ្ចធា វិភជិយន្តិ, តស្មា វីសតិ មគ្គដ្ឋា ហោន្តិ។ តត្ថ បឋមជ្ឈានាទីសុ យំ យំ ឈានំ សមាបជ្ជិត្វា តតោ វុដ្ឋាយ សង្ខារេ សម្មសន្តស្ស វុដ្ឋានគាមិនីវិបស្សនា បវត្តា, តំ បាទកជ្ឈានំ វុដ្ឋានគាមិនិវិបស្សនាយ បទដ្ឋានភាវតោ។ យំ យំ ឈានំ សម្មសន្តស្ស សា បវត្តា, តំ សម្មសិតជ្ឈានំ។ “អហោ វត មេ បឋមជ្ឈានសទិសោ មគ្គោ បញ្ចង្គិកោ, ទុតិយជ្ឈានាទីសុ វា អញ្ញតរសទិសោ ចតុរង្គិកាទិភេទោ មគ្គោ ភវេយ្យា”តិ ឯវំ យោគាវចរស្ស ឧប្បន្នជ្ឈាសយោ បុគ្គលជ្ឈាសយោ នាម។ តត្ថ យេន បឋមជ្ឈានាទីសុ អញ្ញតរំ ឈានំ សមាបជ្ជិត្វា តតោ វុដ្ឋាយ បកិណ្ណកសង្ខារេ សម្មសិត្វា មគ្គោ ឧប្បាទិតោ ហោតិ, តស្ស សោ មគ្គោ បឋមជ្ឈានាទិ តំ តំ បាទកជ្ឈានសទិសោ ហោតិ។ សចេ បន វិបស្សនា បាទកំ កិញ្ចិឈានំ នត្ថិ, កេវលំ បឋមជ្ឈានាទីសុ អញ្ញតរំ ឈានំ សម្មសិត្វា មគ្គោ ឧប្បាទិតោ ហោតិ, តស្ស សោ សម្មសិតជ្ឈានសទិសោ ហោតិ។ យទា បនយំ កិញ្ចិ ឈានំ សមាបជ្ជិត្វា តតោ អញ្ញំ សម្មសិត្វា មគ្គោ ឧប្បាទិតោ ហោតិ, តទា បុគ្គលជ្ឈាសយវសេន ទ្វីសុ អញ្ញតរសទិសោ ហោតិ។ ឯវំ សមថយានិកស្ស បុថុជ្ជនស្ស អរិយានំ វា បាទកជ្ឈានសម្មសិតជ្ឈានបុគ្គលជ្ឈាសយវសេន បឋមជ្ឈានាទីនំ អញ្ញតរឈានសទិសស្ស មគ្គង្គិកស្ស បវត្តនតោ បុគ្គលភេទវសេន វីសតិ មគ្គដ្ឋា បុគ្គលា ហោន្តិ, តថា ផលដ្ឋាបិ វីសតីតិ ចត្តាលីសអរិយបុគ្គលា ហោន្តិ។ អបរម្បិ សចេ បន បុគ្គលស្ស តថា វិធោ អជ្ឈាសយោ នត្ថិ, អនុលោមវសេន ហេដ្ឋិមហេដ្ឋិមឈានតោ វុដ្ឋាយ ឧបរូបរិឈានធម្មេ សម្មសិត្វា ឧប្បាទិតមគ្គោ បាទកជ្ឈានមនបេក្ខិត្វា សម្មសិតជ្ឈានសទិសោ ហោតិ។ បដិលោមវសេន ឧបរូបរិឈានតោ វុដ្ឋាយ ហេដ្ឋិមហេដ្ឋិមឈានធម្មេ សម្មសិត្វា ឧប្បាទិតមគ្គោ សម្មសិតជ្ឈានមនបេក្ខិត្វា បាទកជ្ឈានសទិសោ ហោតិ, ហេដ្ឋិមហេដ្ឋិមឈានតោ ហិ ឧបរូបរិឈានំ ពលវតរន្តិ, អដ្ឋសតម្បិ បុរិសបុគ្គលាតិ តត្ថ ឯកពីជី, កោលំកោលោ, សត្តក្ខត្តុបរមោតិ តយោ សោតាបន្នា។ កាមរូបារូបភវេសុ អធិគតផលា តយោ សកទាគាមិនោតិ តេ សព្ពេបិ ទុក្ខបដិបទា ទន្ធាភិញ្ញំ, ទុក្ខបដិបទា ខិប្បាភិញ្ញំ, សុខាបដិបទា ទន្ធាភិញ្ញំ, សុខាបដិបទា ខិប្បាភិញ្ញន្តិ ចតុន្នំ បដិបទានំ វសេន ចតុវីសតិ, អន្តរាបរិនិព្ពាយី, ឧបហច្ចបរិ និព្ពាយី, សសង្ខារបរិនិព្ពាយី, អសង្ខារបរិនិព្ពាយី, ឧទ្ធំសោតោ អកនិដ្ឋគាមីតិ អវិហាសុ បញ្ច អនាមិគានោ, តថា អតប្បាសុទស្សាសុទស្សីសុបិ បញ្ច។ អកនិដ្ឋេសុ បន ឧទ្ធំសោតវជ្ជា អន្តរាបរិនិព្ពាយី, ឧបហច្ចបរិនិព្ពាយី, សសង្ខារបរិនិព្ពាយី, អសង្ខារបរិព្ពាយីតិ ចត្តារោតិ ចតុវីសតិ អនាគាមិនោ។ សុក្ខវិបស្សកោ, សមថយានិកោតិ ទ្វេ អរហន្តោ, ចត្តារោ មគ្គដ្ឋាតិ ចតុបញ្ញាស តេ សព្ពេបិ សទ្ធាធុរបញ្ញាធុរានំវសេន ទ្វេគុណេ ហុត្វា អដ្ឋសតំ អរិយបុគ្គលា ហោន្តិ។ តេ សព្ពេបិ “អដ្ឋសតំ វា”តិ វិត្ថារវសេន ឧទ្ទិដ្ឋា អរិយបុគ្គលា តេ សង្ខេបតោ យុគវសេន សោតាបត្តិ មគ្គដ្ឋោ ផលដ្ឋោតិ ឯកំ យុគន្ត្យាទិនា ចត្តារោវ ហោន្តិ។ តេនេវាហ រតនបរិត្តេ “យេ បុគ្គលា អដ្ឋសតំ បសត្ថា, ចត្តារិ ឯតានិ យុគានិ ហោន្តី”តិ អយំ បភេទោ មគ្គដ្ឋផលដ្ឋេសុ មិស្សកវសេន លព្ភតិ ឈានិកវិបស្សកបភេទោ បន ផលដ្ឋេយេវ លព្ភតិ មគ្គស្ស ឯកចិត្តក្ខតិកត្តា មគ្គដ្ឋេសុ ន លព្ភតិ។ តត្ថ សោតាបត្តិផលដ្ឋោ ឈានិកសុក្ខវិបស្សកវសេន ទុវិធោ។ តេសុ ឈានិកោ បុគ្គលោ តស្មឹ ភវេ អរហត្តប្បត្តោ បរិនិព្ពាយតិ។ អប្បត្តោ ព្រហ្មលោកគតោ ហោតិ, សោ ឈានិកោ នាម។ មូលដីកាយំ បន និកន្តិយា សតិ បុថុជ្ជនាទយោ យថាលទ្ធជ្ឈានស្ស ភូមិភូតេ សុទ្ធាវាសវជ្ជិតេ យត្ថ កត្ថចិ និព្ពត្តន្តិ តថា កាមភវេបិ កាមាវចរកម្មពលេន “ឥជ្ឈតិ ហិ ភិក្ខវេ សីលវតោ ចេតោបណិធិ វិសុទ្ធត្តា”តិ វុត្តំ។ អនាគាមិនោ បន កាមរាគស្ស សព្ពសោ បហីនត្តា កាមភវេសុ និកន្តី ន ឧប្បាទេន្តីតិ កាមលោកវជ្ជិតេ យថាលទ្ធស្ស ភូមិ ភូតេ យត្ថ កត្ថចិ និព្ពត្តន្តី’តិ វុត្តំ តថា ហិ អនាគាមិស្សេវ កាមភវេ និកន្តិយា បហីនត្តា សោតាបន្នសកទាគាមីនម្បិ និកន្តិយា សតិ កាមភវេ កាមាវចរកម្មពលេន ឧប្បត្តិភាវោ អវារិតោវ ហោតីតិ វិញ្ញាយតិ តស្មា “អប្បត្តោ ព្រហ្មលោកគតោ ហោតិ, សោ ឈានិកោ នាមាតិ ឥទំ យេភុយ្យវសេន វុត្ត”ន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។ សុក្ខវិបស្សកោ បន តិវិធោ ឯកពីជី, កោលំកោលោ, សត្តក្ខត្តុបរមោតិ។ តត្ថ ឯកោ មនុស្សលោកេ វា ហោតុ ឆទេវលោកេ វា, ឯកបដិសន្ធិកោ ហុត្វា អរហត្តំ បត្វា បរិនិព្ពាយតិ, អយំ ឯកពីជី នាម ឯកោ មនុស្សលោកេ

ឯកា បដិសន្ធិ ទេវលោកេ ឯកាតិ ទ្វេបដិសន្ធិកោ វា, ឯវំ តិចតុបញ្ចឆបរមោ ហុត្វា អរហត្តំ បត្វា បរិនិព្ពាយតិ, អយំ កោលំកោលោ នាម។ ឯកោ មនុស្សលោកេ សោតាបន្នោ ហុត្វា ទេវលោកេ ឯកា បដិសន្ធិ តតោ បុនាគន្ត្វា មនុស្សលោកេ ឯកាតិ ឯវំ មនុស្សទេវលោកមិស្សកវសេន តត្ថ ចត្តារិ ឥធ តីណិត្យាទិនា តត្ថ ឆ, ឥធ ឯកោតិ យាវ សត្តបដិសន្ធិកោ ហុត្វា បរិនិព្ពាយតិ, អយំ សត្តក្ខត្តុបរមោ នាម។ កេវលំ បន មនុស្សលោកេ យេវ សត្ត ទេវលោកេយេវ វា សត្តាតិ ឯវំ អមិស្សោ ហុត្វា បដិសន្ធិកោ គហេតព្ពោ អបរេ បន “ឥតោ សត្ត, តតោ សត្ត សំសារេ វិចរន្តី”តិ វុត្តត្តា មនុស្សលោកសត្តបដិសន្ធិទេវលោក សត្តបដិសន្ធិវសេន សត្តក្ខត្តុបរមំ វទន្តិ។ តំ អយុត្តំ កស្មា “កិញ្ចាបិ តេ ហោន្តិ ភុសំបមត្តា, ន តេ ភវំ អដ្ឋមមាទិយន្តី”តិ បាឡិយា វិរោធត្តា។ អបិច ទ្វិភវបរិច្ឆិន្នោ សកទាគាមីបិ ទ្វិក្ខត្តុំ មនុស្សលោកំ អាគតោ ភវេយ្យ, តស្សាបិ តត្ថ ឯកំ, ឥធ ឯកន្តិ វារស្ស លព្ភិតព្ពតោ ន បនេវំ ទដ្ឋព្ពំ។ សកឹ ឥមំ មនុស្សលោកំ អាគច្ឆតីតិ សកទាគាមី ឥធ បត្វា ឥធ បរិនិព្ពាយី, តត្ថ បត្វា តត្ថ បរិនិព្ពាយី, តត្ថ បត្វា ឥធ បរិនិព្ពាយី, ឥធ បត្វា តត្ថ បរិនិព្ពាយីតិ បញ្ចសុ សកទាគាមីសុ បញ្ចមកោ ឥធ អធិប្បេតោ។ យទិ ឯវំ ឥធ បត្វា ឥធ បរិនិព្ពាយីតិ អាទយោ ចត្តារោ កថំ សកទាគាមីនាមាតិ។ តេ សកឹ បុន អាគច្ឆតីតិ វចនត្ថេន សកទាគាមី នាម។ កាមតណ្ហាយ សព្ពសោ បហីនត្តា ឥមំ កាមធាតុំ អនាគច្ឆតីតិ អនាគាមី, និច្ចំ ព្រហ្មលោកេយេវ បដិសន្ធិ វសេន អាគច្ឆតីតិ អធិប្បាយោ។ ឈានិកស្ស ឯវំ ហោតុ, សុក្ខវិបស្សកស្ស កថន្តិ សោបិ ឈានិកោវ ហុត្វា គច្ឆតិ តស្ស ហិ មគ្គន្តរេ សីហព្យគ្ឃាទីហិ ហតស្សាបិ លក្ខណត្តយំ អារោបេត្វា ឈានិកោ ហុត្វាវ មរណំ ហោតិ អយំ បន រូបារូបភវេន ឯកក្ខត្តុបរមោ នាម។ សត្តក្ខត្តុបរមាទយោ អរិយា រូបារូបលោកេសុ អនេកក្ខត្តុបដិសន្ធិកាបិ ព្រហ្មលោក សាមញ្ញេន ឯកបដិសន្ធិកា នាម ហោន្តិ។ អរហា បន បាបករណេ រហាភាវា ទក្ខិណំ អរហត្តា បុន ភវា ភិនិព្ពត្តិយារហាភាវាត្យាទិនា វចនត្ថេន អរហា នាម។ សោបិ តិវិធោ ឈានិក សុក្ខវិបស្សក សមសីសីវសេន។ តត្ថ ឈានិកោ មគ្គេនេវ អាគតោ , សោ បដិសម្ភិទាប្បត្តោ នាម។ អបរោបិ បុថុជ្ជនសេក្ខសន្តានេ ឈានិកោ ហុត្វា ឈានំ បាទកំ កត្វា មគ្គំ ឧប្បាទេតិ, សោបិ ឈានិកោវ។ សុក្ខវិបស្សកោ បន កិលេសក្ខយមត្តមេវ មគ្គេន សហ អនាគតឈានំ នាម នត្ថិ, តំ បច្ឆា បរិហាយតីតិបិ វទន្តិ។ សមសីសី បន តិវិធោ ហោតិ ឥរិយាបថសមសីសី, រោគសមសីសី, ជីវិតសមសីសីតិ។ តត្ថ យោ ឋានាទីសុ ឥរិយាបថេសុ យេនេវ ឥរិយបថេន សមន្នាគតោ ហុត្វា វិបស្សនំ អារភតិ, តេនេវ ឥរិយាបថេន អរហត្តំ បត្វា បរិនិព្ពាយតិ អយំ ឥរិយាបថសមសីសី នាម។ យោ បន ឯកំ រោគំ បត្វា អន្តោរោគេ ឯវ វិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា អរហត្តំ បត្វា តេនេវ រោគេន បរិនិព្ពាយតិ អយំ រោគសមសីសិ នាម។ យោ បន តេរសសុ សីសេសុ កិលេសសីសំ អវិជ្ជំ អរហត្តមគ្គោ បរិយាទិយតិ, បវត្តិសីសំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ចុតិចិត្តំ បរិយាទិយតិ, អយំ ជីវិតសមសីសីនាម។ តត្ថ តេរស សីសានិ កតមានិ តេរស សីសានិ។ បលិពោធសីសំ, តណ្ហាពន្ធនសីសំ, មានបរាមាសសីសំ, ទិដ្ឋិវិក្ខេបសីសំ, ឧទ្ធច្ចកិលេសសីសំ, អវិជ្ជាអធិមោក្ខសីសំ, សទ្ធាបគ្គហសីសំ, វីរិយឧបដ្ឋានសីសំ, សតិអវិក្ខេបសីសំ, សមាធិ ទស្សនសីសំ, បញ្ញាបវត្តិសីសំ, ជីវិតិន្ទ្រិយគោចរសីសំ, វិមោក្ខសង្ខារសីសន្តិ។ ឯត្ថ ច អវិជ្ជា បរិយាទាយកំ មគ្គចិត្តំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ បរិយាទាតុំ សក្កោតិ, ជីវិតបរិយាទាយកំ ចុតិចិត្តំ អវិជ្ជំ បរិយាទាតុំ ន សក្កោតិ, អវិជ្ជា បរិយាទាយកំ ចិត្តំ អញ្ញំ, ជីវិតិន្ទ្រិយបរិយាទាយកំ ចិត្តំ អញ្ញំ។ កថំ បនិទំ សីសំ សមំ ហោតីតិ។ វារសមតាយ, យស្មិញ្ហិ វារេ មគ្គវុដ្ឋានំ ហោតិ, សោតាបត្តិមគ្គេ មគ្គផលនិព្ពានបហីនសេសកិលេសបច្ចវេក្ខណាវសេន បញ្ច បច្ចវេក្ខណានិ, តថា សកទាមិមគ្គេ បញ្ច, អនាគាមិមគ្គេ បញ្ច, អរហត្តមគ្គេ សេសកិលេសាភាវា ចត្តារីតិ ឯកូនវីសតិមេ បច្ចវេក្ខណញាណេ បតិដ្ឋាយ ភវង្គំ ឱតរិត្វា បរិនិព្ពាយតោ ឥមាយ វារសមតាយ ឥទំ ឧភយសីសបរិយាទានម្បិ សមំ ហោតិ នាម។ អរហត្តមគ្គេ ច បវត្តិសីសំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ បវត្តិតោ វុដ្ឋហន្តោ មគ្គោ ចុតិតោ ឧទ្ទំ អប្បវត្តិករណវសេន យទិបិ បរិយាទិយតិ។ យាវ បន ចុតិ, តាវ បវត្តិសភាវតោ បវត្តិសីសំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ចុតិចិត្តំ បរិយាទិយតិ នាម។ កិលេសបរិយាទានេន មគ្គចិត្តេន អត្តនោ អនន្តរំ វិយ និប្ផាទេតព្ពា បច្ចវេក្ខណវារា បរិបុណ្ណា។ បរិបុណ្ណវសេន បហីនកិលេសេ បច្ចវេក្ខណតោ កិលេសបរិយាទានស្សេវ វារាតិ វត្តព្ពតំ អរហន្តិ, តេនេវ កិលេសសីសំ អវិជ្ជាបរិយាទានញ្ច បវត្តិសីសំ ជីវិតិន្ទ្រិយបរិយាទានញ្ច សមំ កត្វា ឥមាយ វារសមតាយ កិលេសបរិយាទានំ ជីវិតបរិយាទានានំ អបុព្ពចរិមតា វេទិតព្ពាតិ វុត្តំ។ សំយុត្តបកថាយំ បន យស្ស បុគ្គលស្ស អបុព្ពំ អចរិមំ អាសវបរិយាទានញ្ច ហោតិ ជីវិតបរិយាទានញ្ច, អយំតិ បុគ្គលោ សមសីសី។ ឯត្ថ ច បវត្តិសីសំ កិលេសសីសន្តិ ទ្វេ សីសានិ។ តត្ថ បវត្តិសីសំ នាម ជីវិតិន្ទ្រិយំ។ កិលេសសីសំ នាម អវិជ្ជា។ តេសុ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ចុតិចិត្តំ ខេបេតិ។ អវិជ្ជំ មគ្គចិត្តំ។ ទ្វិន្នំ ចិត្តានំ ឯកតោ ឧប្បាទោ នត្ថិ។ មគ្គានន្តរំ បន ផលំ, ផលានន្តរំ ភវង្គំ, ភវង្គតោ វុដ្ឋាយ បច្ចវេក្ខណំ បរិបុណ្ណំ ហោតិ, តំ អបរិបុណ្ណំ វាតិ។ តិខិណេន អសិនា សីសេ ឆិន្ទន្តេបិ ហិ ឯកោ វា ទ្វេ វា បច្ចវេក្ខណវារា អវស្សំ ឧប្បជ្ជន្តិយេវ, ចិត្តានំ បន លហុបរិវត្តិតាយ អាសវក្ខយោ ច ជីវិតបរិយាទានញ្ច ឯកក្ខណេ វិយ សញ្ញាយតី’តិ វុត្តំ។ តដ្ឋីកាយញ្ច “ទ្វិន្នំ ចិត្តានន្តិ ចុតិចិត្តមគ្គចិត្តានំ។ តន្តិ បច្ចយវេកល្លំ។ បរិបុណ្ណំ ជវនចិត្តានំ សត្តក្ខត្តុំ បវត្តិយា។ អបរិបុណ្ណំ បញ្ចក្ខត្តុំ បវត្តិយា។ កិញ្ចាបិ ឯកោ វា ទ្វេ វា តិ វុត្តំ, តំ បន វចន សិលិដ្ឋវសេន វុត្តំ។ យាវ ឯកំ វា ទ្វេ វា តទារម្មណចិត្តានីតិ ហេដ្ឋិមន្តេន ទ្វេ បវត្តន្តីតិ វទន្តី”តិ វុត្តំ។ ឯត្ថ ច “បរិបុណ្ណំ ជវនចិត្តានំ សត្តក្ខត្តុំ បវត្តិយា, អបរិបុណ្ណំ បញ្ចក្ខត្តុំ បវត្តិយា”តិ ឥមិនា អដ្ឋកថាដីកាវចនេន

សមសីសីនំ បច្ចវេក្ខណាវសេន មរណាសន្នវីថិយំ បរិបុណ្ណវសេន សត្តក្ខត្តុំ, អបរិបុណ្ណវសេន បញ្ចក្ខត្តុំ ក្រិយជវនានិ ជវន្តីតិ សន្និដ្ឋានមេត្ថាវ គន្តព្វំ។ "អសម្មូឡ្ហោ កាលំ ករោតី"តិ វុត្តត្តា ច វិញ្ញាយតិ សត្តក្ខត្តុំ បរិបុណ្ណវសេន មរណាសន្នកាលេ ជវនបវត្តិ។ ឯវញ្ច សតិ "មន្ទប្បវត្តិយំ បន មរណកាលាទីសុ បញ្ចវារមេវា"តិ ឯត្ថ "មន្ទប្បវត្តិយ"ន្តិ វិសេសនំ សាត្ថកំ សិយា។ "បញ្ចវារមេវា"តិ ឯត្ថ ឯវការេន មន្ទប្បវត្តិកាលេ ឆសត្តក្ខត្តុំ និវត្តេតិ។ អសម្មូឡ្ហកាលេ បន ឆសត្តក្ខត្តុម្បិ អនុជានាតិ។ កាមាវចរជវនានញ្ច អនិយតបរិមាណា ពលវកាលេបិ បរិសម្បុណ្ណភាវា តថា ហិ "កាមាវចរជវនានិពលវកាលេ សត្តក្ខត្តុំ ឆក្ខត្តុំ វា, មន្ទប្បវត្តិយំ បន មរណកាលាទីសុ បញ្ចវារមេវ។ ភគវតោ យមកបាដិហារិយកាលាទីសុ លហុកប្បវត្តិយំ ចត្តារិ បញ្ចវា បច្ចវេក្ខណជវនចិត្តានិ ភវន្តី"តិ អនិយមិតប្បមាណវសេន ឧប្បត្តិភាវោ អាគតោ ឥមស្មឹ សមសីសិនិទ្ទេសវារេបិ មរណាសន្នវីថិចិត្តស្ស វិសុំ អលព្ភនតោ បច្ចវេក្ខណន្តេយេវ ភវង្គចិត្តេន បរិនិព្ពានតោ បរិបុណ្ណវសេន សត្តជវនចិត្តានិ បាដិកង្ខិតព្ពានីតិ អម្ហាកំ ខន្តិ វីមំសិត្វា គហេតព្ពោ ឥតោ យុត្តតរោ វា បការោ លព្ភមានោ គវេសិតព្ពោ។ ឯវំ បរមត្ថសង្ឃវសេន ចត្តារិ បុរិសយុគានិ, អដ្ឋ បុរិសបុគ្គលា, ចត្តាលីសម្បិបុគ្គលា អដ្ឋសតម្បិ បុរិសបុគ្គលាតិ សព្ពំ សមោធានេត្វា ឥមស្មឹ លោកេ សង្ឃោបិ ទុល្លភោតិ វេទិតព្ពោ តថា ហិ អរិយបុគ្គលា អតិទុល្លភាវ សាសនស្ស វិជ្ជមានកាលេបិ ឥទានិ សោតាបន្នស្សាបិ អវិជ្ជមានតោ អយំ បរមត្ថសង្ឃវិចារណា។ សម្មុតិសង្ឃោ បន ញត្តិចតុត្ថេន ឧបសម្បន្នោ បុថុជ្ជនសង្ឃោវ, សោបិ ទុល្លភោយេវ។ កស្មា ពុទ្ធុប្បាទកាលេយេវ លព្ភនតោ តថា ហិ អនុប្បន្នេ ពុទ្ធេ បច្ចេកពុទ្ធានំ សតសហស្សាទិគណនេ ឧប្បជ្ជមានេបិ តេសំ សន្តិកេ ឧបសម្បទាភាវស្ស អលព្ភមានតោ បច្ចេកពុទ្ធានញ្ហិ សន្តិកេ បព្ពជិតានំ កុលបុត្តានំ សរណគមនកម្មដ្ឋានស្សាបិ ទាតុំ អសក្កុណេយ្យត្តា។ បច្ចេកពុទ្ធា ច នាម មូគស្ស សុបិនទស្សនំ វិយ អត្តនា បដិលទ្ធសច្ចធម្មេ បរេសំ អាចិក្ខិតុំ ន សក្កោន្តិ, តស្មា តេ បព្ពាជេត្វា កម្មដ្ឋានេ និយោជេតុំ អសមត្ថា "ឯវំ តេ និវាសេតព្ពំ, ឯវំ តេ បារុបិតព្ព"ន្តិ អាទិនានយេន អភិសមាចារិកមេវ សិក្ខាបេសុំ តស្មា ពុទ្ធុប្បាទកាលេយេវ សម្មុតិសង្ឃោ លព្ភតិ។ អបិច ន តេ ទុល្លភាយេវ ហោន្តិ, អថ ខោ តស្មឹ ឧទ្ទិស្ស អប្បមត្តកស្សាបិ កតាការស្ស អសង្ខេយ្យផលាបិ ហោន្តិ វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា "ភវិស្សន្តិ ខោ បនានន្ទ អនាគតមទ្ធានំ គោត្រភុនោ កាសាវកណ្ឋា ទុស្សីលា បាបធម្មា តេសុ ទុស្សីលេសុ សង្ឃំ ឧទ្ទិស្ស ទានំ ទស្សន្តិ, តទា បាហំ អានន្ទ សង្ឃគតំ ទក្ខិណំ អសង្ខេយ្យំ អប្បមេយ្យំ វទាមិ ន ត្វេវាហំ អានន្ទ កេនចិ បរិយាយេន សង្ឃគតា ទក្ខិណា បាដិបុគ្គលិកំ ទក្ខិណំ មហប្ផលន្តិ វទាមី"តិ។ តថា ហិ ឧបរិបណ្ណាសកេ ទក្ខិណវិភង្គវណ្ណនាយំ "កាសាវកណ្ឋានំ សង្ឃេ ទិន្នេ ទក្ខិណាបិ គុណាសង្ខាយ អសង្ខេយ្យា"តិ វុត្តំ។ សង្ឃគតទក្ខិណា ហិ សង្ឃេ ចិត្តីការំ កាតុំ សក្កោន្តស្ស ហោតិ។ សង្ឃេ បន ចិត្តីការោ ទុក្ករោ យោ ហិ "សង្ឃគតំ ទក្ខិណំ ទស្សាមី"តិ ទេយ្យធម្មំ បដិយាទេត្វា វិហារំ គន្ត្វា ភន្តេ សង្ឃំ ឧទ្ទិស្ស ឯកំ ថេរំ ទេថា'តិ វទតិ, អថ សង្ឃតោ សាមណេរំ លភិត្វា "សាមណេរោ មេ លទ្ធោ"តិ អញ្ញថត្តំ អាបជ្ជតិ, តស្ស ទក្ខិណា សង្ឃគតា ន ហោតិ។ មហាថេរំ លភិត្វា បិ "មហាថេរោ មេ លទ្ធោ"តិ សោមនស្សំ ឧប្បាទេន្តស្សាបិ ន ហោតិយេវ។ តស្ស ទក្ខិណា សង្ឃគតា ន ហោតិ។ យោ បន សាមណេរំ ឧបសម្បន្នំ វា ទហរំ វា ថេរំ វា ពាលំ វា បណ្ឌិតំ វា យំកិញ្ចិ សង្ឃតោ លភិត្វា និព្ពេមតិកោ ហុត្វា "សង្ឃស្ស ទម្មី"តិ សង្ឃេ ចិត្តីការំ កាតុំ សក្កោតិ, តស្ស ទក្ខិណា សង្ឃគតា នាម ហោតិ។ បរសមុទ្ទវាសិនោ កិរ ឯវំ ករោន្តិ តត្ថ ហិ ឯកោ វិហារស្សាមិកុដុម្ពិកោ "សង្ឃគតំ ទក្ខិណំ ទស្សាមី"តិ សង្ឃតោ ឧទ្ទិសិត្វា "ឯកំ ភិក្ខុំ ទេថា"តិ យាចិត្វា សោ ឯកំ ទុស្សីលភិក្ខុំ លភិត្វា និសីទនដ្ឋានំ ឱបុញ្ឆាបេត្វា អាសនំ បញ្ញាបេត្វា ឧបរិ វិតានំ ពន្ធិត្វា គន្ធធូមបុប្ផេហិ បូជេត្វា បាទេ ធោវិត្វា មក្ខេត្វា ពុទ្ធស្ស និបច្ចការំ ករោន្តោ វិយ សង្ឃេ ចិត្តីការេន ទេយ្យធម្មំ អទាសិ សោ ភិក្ខុ បច្ឆាភត្តំ វិហារំ ជគ្គនត្ថាយ "កុទាលកំ ទេថា"តិ យាវទ្វារំ អាគតោ ឧបាសកោ និសិន្នោវ កុទាលំ បាទេន ខិបិត្វា "គណ្ហា"តិ អទាសិ តមេនំ មនុស្សា អាហំសុ "តុម្ហេហិ បាតោវ ឯតស្ស កតសក្ការោ វត្តុំ ន សក្កា, ឥទានិ អបចយមត្តកម្បិ នត្ថិ, កឹ នាមេត"ន្តិ។ ឧបាសកោ "សង្ឃស្ស សោ អយ្យោ ចិត្តីការោ, ន ឯតស្សា"តិ អាហ។ កាសាវកណ្ឋសង្ឃទិន្នទក្ខិណំ បន កោ សោធេតិ, សារិបុត្តមោគ្គល្លានាទយោ អសីតិមហាថេរា សោធេន្តិ អបិ ច ថេរា ចិរបរិនិព្ពុតា, ថេរេ អាទឹ កត្វា យាវជ្ជតនា ធរមានខីណាសវា សោធេន្តិយេវ, តថា ហិ ទាយកតោ បដិគ្គាហតោបិ មហប្ផលំ ហោតិ ទានំ។ ទាយកតោ វេស្សន្តរជាតកំ កថេតព្ពំ វេស្សន្តរោ ហិ ទុស្សីលស្ស ជូជកាព្រាហ្មណស្ស នយនសទិសេ ទ្វេ ជាលិកណ្ហាជិនេ បុត្តេ ទត្វា បថវឹ កម្បេសិ។ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ អារព្ភ បវត្តចេតនាយ មហន្តភាវេន បថវឹ កម្បេសិ។ ឯវំ ទាយកតោបិ មហប្ផលំ ហោតិ។ បដិគ្គាហកតោ បន សារិបុត្តត្ថេរស្ស ទិន្នចោរឃាតកវត្ថុ កថេតព្ពំ ចោរឃាតកោ នាម ហិ សាវត្ថិយំ ឯកោ ជនបទបុរិសោ បញ្ចវីសតិ វស្សានិ ចោរឃាតកកម្មំ កត្វា មហល្លកកាលេបិ តឹស វស្សានិ នាសិកវាតេនេវ កណ្ណនាសាទីនិ ឆិន្ទិត្វា ចោរឃាតកកម្មំ ករោន្តស្សេវ បញ្ចបញ្ញាស វស្សានិ វីតិវត្តានិ។ សោ មរណ មញ្ចេ និបន្នោវ អត្តនោ កម្មពលេន មហានិរយេ និព្ពត្តោ វិយ មហាសទ្ទំ កត្វា ទុក្ខិតោ ហោតិ, តស្ស សទ្ទេន ភីតា មនុស្សា ឧភតោ បស្សេ គេហំ ឆឌ្ឌេត្វា បលាយឹសុ។ តទា សារិបុត្តត្ថេរោ ទិព្ពចក្ខុ នា លោកំ វោលោកេន្តោ តំ ទិស្វា តស្ស អនុកម្បំ បដិច្ច តស្ស គេហទ្វារេ អដ្ឋាសិ។ សោ កុជ្ឈិត្វា តិក្ខត្តុំ នាសិកវាតេន វិស្សជ្ជមានោបិ វិស្សជ្ជិតុំ អសក្កោន្តោ អតិវិរោចមានំ ថេរំ ទិស្វា អតិវិយ បសីទិត្វា អត្តនោ អត្ថាយ សម្បាទិតំ បាយាសំ អទាសិ។ ថេរោបិ មង្គលំ វឌ្ឍេត្វា បក្កមិ។ ចោរឃាតកោ

ថេរស្ស ទិន្នទានំ អនុស្សរិត្វា សគ្គេ និព្ពត្តិ, ឯវំ បដិគ្គាហកតោបិ មហប្ផលំ ហោតិ។ ឧភយតោបិ មហប្ផលំ, អនាថបិណ្ឌិកវិសាខាទយោ ពុទ្ធប្បមុខស្ស ទិន្នទានំ វេទិតព្ពំ។

វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា។

“តថាគតេ ច សម្ពុទ្ធេ, អថវា តស្ស សាវកេ;
នត្ថិ ចិត្តេ បសន្នម្ហិ, អប្បកា នាម ទក្ខិណា។

ឯវំ អចិន្តិយា ពុទ្ធា, ពុទ្ធធម្មា អចិន្តិយា;
អចិន្តិយេ បសន្នានំ, វិបាកោ ហោតិ អចិន្តិយោ”តិ។

ឯវំ ឧភយវសេន មហប្ផលភាវោ វេទិតព្ពោ។ ទាយកតោបិ បដិគ្គាហកតោបិ និប្ផលមេវ។ សេយ្យថាបិ មក្ខលិគោសាលឆសត្ថារាទីនំ អត្តនោ ឧបាសកមិច្ឆាទិដ្ឋីហិ បូជាវិសេសា វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា។

“មាសេ មាសេ កុសគ្គេន, ពាលោ ភុញ្ជេយ្យ ភោជនំ;
ន សោ សង្ខតធម្មានំ, កលំ នាគ្ឃតិ សោឡសិ”ន្តិ។

តេនេវាហ ភគវា ចត្តារិមានិ អានន្ទ ទក្ខិណវិសុទ្ធិយោ”តិ។ ឥមានិ តីណិ ពុទ្ធធម្មសង្ឃរតនានិ សាធូនំ រតិជននត្ថេន រតនានិ នាម។

វុត្តញ្ហេតំ។

“ចិត្តីកតំ មហគ្ឃញ្ច, អតុលំ ទុល្លភទស្សនំ;
អនោមសត្តបរិភោគំ, រតនំ តេន វុច្ចតី”តិ។

រតនញ្ច នាម ទុវិធំ សវិញ្ញាណកាវិញ្ញាណកវសេន។ តត្ថ អវិញ្ញាណកំ ចក្ករតនំ, មណិរតនំ យំ វា បនញ្ញម្បិ អនិន្ទ្រិយពទ្ធសុវណ្ណរជតាទិ។ សវិញ្ញាណកំ ហត្ថិអស្សរតនាទិបរិណាយករតនបរិយោសានំ, យំ វា បនញ្ញម្បិ ឥន្ទ្រិយពទ្ធំ។ ឯវំ ទុវិធេ ចេត្ថ សវិញ្ញាណករតនំ អគ្គមក្ខាយតិ, កស្មា យស្មា អវិញ្ញាណកំ សុវណ្ណរជតមណិមុត្តាទិរតនំ សវិញ្ញាណកានំ ហត្ថិរតនាទីនំ អលង្ការត្ថាយ ឧបនីយតិ។ សវិញ្ញាណករតនម្បិ ទុវិធំ តិរច្ឆានគតរតនំ មនុស្សរតនញ្ច។ តត្ថ មនុស្សរតនំ អគ្គមក្ខាយតិ។ កស្មា យស្មា តិរច្ឆានគតរតនំ មនុស្សរតនស្ស ឱបវយ្ហំ ហោតិ។ មនុស្សរតនម្បិ ទុវិធំ ឥត្ថិរតនំ បុរិសរតនញ្ច។ តត្ថ បុរិសរតនំ អគ្គមក្ខាយតិ។ កស្មា យស្មា ឥត្ថិរតនំ បុរិសរតនស្ស បរិចារិកត្តំ អាបជ្ជតិ។ បុរិសរតនម្បិ ទុវិធំ អគារិករតនំ អនគារិករតនញ្ច តត្ថ អនគារិករតនំ អគ្គមក្ខាយតិ។ កស្មា យស្មា អគារិករតនេសុ អគ្គោ ចក្កវត្តីបិ សីលាទិគុណយុត្តំ អនគារិករតនំ បញ្ចបតិដ្ឋិតេន វន្ទិត្វា ឧបដ្ឋហិត្វា បយិរុបាសិត្វា ទិព្ពមានុស្សិកា សម្បត្តិយោ បាបុណិត្វា អន្តេ និព្ពានសម្បត្តឹ បាបុណាតិ។ អនគារិករតនម្បិ ទុវិធំ អរិយបុថុជ្ជនវសេន។ អរិយរតនម្បិ ទុវិធំ សេក្ខាសេក្ខវសេន។ អសេក្ខរតនម្បិ ទុវិធំ សុក្ខវិបស្សកសមថយានិកវសេន។ សមថយានិករតនម្បិ ទុវិធំ សាវកបារមិប្បត្តមបត្តញ្ច។ តត្ថ សាវកបារមិប្បត្តំ អគ្គមក្ខាយតិ។ កស្មា គុណមហត្តតាយ។ សាវកបារមិប្បត្តរតនតោបិ បច្ចេកពុទ្ធរតនំ អគ្គមក្ខាយតិ។ កស្មា គុណមហត្តតាយ។ សារិបុត្តមោគ្គលានសទិសាបិ ហិ អនេកសតា សាវកា បច្ចេកពុទ្ធស្ស គុណានំ សតភាគម្បិ ន ឧបនេន្តិ។ បច្ចេកពុទ្ធតោ សម្ពុទ្ធរតនំ អគ្គមក្ខាយតិ។ កស្មា គុណមហត្តតាយ សកលម្បិ ជម្ពុទីបំ បល្លង្កេ ន បល្លង្កំ ឃដ្តេន្តោ និសិន្នា បច្ចេកសម្ពុទ្ធា ឯកស្ស គុណានំ នេវ សង្ខ្យំ កលំ គណនភាគំ ឧបនេន្តិ, វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា “យាវតា ភិក្ខវេ សត្តា អបទា វា…បេ.… តថាគតោ តេសំ អគ្គមក្ខាយតី”តិ អាទិ។ ឯវំ “ពុទ្ធោ ច ទុល្លភោ លោកេ, សទ្ធម្មសវនម្បិ ច, សង្ឃោ ច ទុល្លភោ លោកេ”តិ ឥមេសំ តិណ្ណំ បទានំ អត្ថុទ្ធារវសេន សព្ពសោ អត្ថោ វុត្តោយេវ ហោតិ។

ឥតិ សាគរពុទ្ធិត្ថេរវិរចិតេ សីមវិសោធនេ សង្ឃវណ្ណនាយ

សមសីសិកណ្ឌោ ចតុត្ថោ បរិច្ឆេទោ។

បកិណ្ណកកណ្ឌោ

ឥទានិ សប្បុរិសាតិ ទុល្លភាតិ ឥមស្ស សំវណ្ណនាក្កមោ សម្បត្តោ តថា ហិ លោកេ សប្បុរិសាបិ អតិទុល្លភាយេវ។ សប្បុរិសាតិ កល្យាណគុណសម្បន្នា ឧត្តមបុរិសា។ តេ និស្សាយ ជាតិធម្មា សត្តា ជាតិយា, មរណធម្មា សត្តា មរណតោ មុច្ចន្តិ វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា “មមញ្ហិ អានន្ទ កល្យាណមិត្តំ អាគម្ម ជាតិយា បរិមុច្ចន្តិ, ជរាធម្មា សត្តា ជរាយ មុច្ចន្តី”តិ អាទិ វចនតោ បន សម្មាសម្ពុទ្ធោយេវ សព្ពាការសម្បន្នោ កល្យាណមិត្តោ នាម។ តំ អលភន្តេន សារិបុត្តមោគ្គលានាទយោ អរិយបុគ្គលា វា។ តេបិ អលភន្តេន ឯកន្តដហិតំ សិវឌ្ឍកំ កល្យាណមិត្តំ លភិតព្ពំ, វុត្តញ្ហេតំ បោរាណេហិ។

“បិយោ គរុ ភាវនីយោ, វត្តា ច វចនក្ខមោ;
គម្ភីរញ្ច កថំ កត្តា, នោចាឋានេ និយោជយេ”តិ។

ឯវមាទិគុណសមន្នាគតោ វឌ្ឍិបក្ខេ ឋិតបណ្ឌិតបុគ្គលោ លោកេ ទុល្លភោវ។ កតមោ បណ្ឌិតបុគ្គលោ ពុទ្ធបច្ចេកពុទ្ធា អសីតិ ច មហាសាវកា អញ្ញេ ច តថាគតស្ស សាវកា សុនេត្តមហាគោវិន្ទវិធុរសរភង្គមហោសធសុតសោមនិមិរាជអយោឃរកុមារក អកត្តិបណ្ឌិតាទយោ ច បណ្ឌិតាតិ វេទិតព្ពា។ តេ ភយេ វិយ រក្ខា, អន្ធការេ វិយ បទីបា, ខុប្បិបាសាទិទុក្ខាភិភវេ វិយ អន្នបានាទិបដិលាភោ, អត្តនោ វចនករានំ សព្ពភយឧបទ្ទវូបសគ្គវិទ្ធំសនសមត្ថា ហោន្តិ តថា ហិ តថាគតំ អាគម្ម អសង្ខ្យេយ្យា អបរិមាណា ទេវមនុស្សា អាសវក្ខយំ បត្តា ព្រហ្មលោកេ បតិដ្ឋិតា, ទេវលោកេ ឧប្បន្នា។ សារិបុត្តត្ថេរេ ចិត្តំ បសាទេត្វា ចតូហិ ច បច្ចយេហិ ថេរំ ឧបដ្ឋហិត្វា អសីតិ កុសលហស្សានិ សគ្គេ និព្ពត្តានិ, តថា មហាមោគ្គលានមហាកស្សបបភុតិ សុនេត្តស្ស សត្ថុនោ សាវកា អប្បេកច្ចេ ព្រហ្មលោកេ ឧបបជ្ជឹសុ, អប្បេកច្ចេ បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ សហព្យតំ...បេ....អប្បេកច្ចេ គហបតិមហាសាលកុលានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជឹសុ, វុត្តញ្ហេតំ “នត្ថិ ភិក្ខវេ បណ្ឌិតតោ ភយំ, នត្ថិ បណ្ឌិតតោ ឧបទ្ទវោ, នត្ថិ បណ្ឌិតតោ ឧបសគ្គោ”តិ។ អបិច តគ្គរមាលាទិគន្ធភណ្ឌសទិសោ បណ្ឌិតោ, តគ្គរមាលាទិគន្ធភណ្ឌបលិវេឋនបត្តសទិសោ តទុបសេវី វុត្តញ្ហេតំ នារទជាតកេ។

“តគ្គរញ្ច បលាសេន, យោ នរោ ឧបនយ្ហតិ;
បត្តាបិ សុរភិ វាយន្តិ, ឯវំ ធីរូបសេវនា”តិ។

អកិត្តិបណ្ឌិតោ សក្កេន ទេវានមិន្ទេន វរេ ទិយ្យមានេ ឯវមាហ

“ធីរំ បស្សេ សុណេ ធីរំ, ធីរេន សហ សំវសេ;
ធីរេនា’លាបសល្លាបំ, តំ ករេ តញ្ច រោចយេ។

កឹ នុ តេ អករំ ធីរោ, វទ កស្សប ការណំ;
កេន កស្សប ធីរស្ស, ទស្សនំ អភិកង្ខសិ។

នយំ នយតិ មេធាវី, អធុរាយំ ន យុញ្ជតិ;
សុនយោ សេយ្យសោ ហោតិ, សម្មា វុត្តោ ន កុប្បតិ;
វិនយំ សោ បជានាតិ, សាធុ តេន សមាគមោ”តិ។

អបិច តេបិ សប្បុរិសេ សង្គម្ម អស្សុតបុព្ពម្បិ ឧភយលោកហិតាវហំ វាចំ សុយ្យតេវ, វុត្តម្បិ ចេតំ។

“សុភាសិតំ ឧត្តមមាហុ សន្តោ, ធម្មំ ភណេ នាធម្មំ តំ ទុតិយំ;
បិយំ ភណេ នាប្បិយំ តំ តតិយំ, សច្ចំ ភណេ នាលិកំ តំ ចតុត្ថ”ន្តិ ច។

“យំ ពុទ្ធោ ភាសតិ វាចំ, ខេមំ និព្ពានបត្តិយា;
ទុក្ខស្សន្តកិរិយាយ, សា វេ វាចានមុត្តមា”តិ។

សប្បុរិសូបនិស្សយសេវនបច្ចយាយេវ ទានាទិកុសលសមាយោគេន អបាយទុក្ខតោ មុច្ចន្តិ វុត្តញ្ហេតំ “អបិច នេរយិកាទិទុក្ខបរិត្តាណតោ បុញ្ញានិ ឯវ បាណីនំ ពហូបការានិ, យតោ តេសម្បិ ឧបការានុស្សរណតា កតញ្ញុតា សប្បុរិសេហិ បសំសនីយាទិនានប្បការវិសេសាធិគមហេតូច ហោន្តិ វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, “ទ្វេ មេ ភិក្ខវេ

បុគ្គលា ទុល្លភា លោកស្មឹ, កតមេ ទ្វេ, យោ ច បុព្ពការី, យោ ច កតញ្ញូ កតវេទី”តិ។ អបិច វិធុរមហោសធជាតកាទិកាលេបិ ឥធលោកបរលោកសម្បត្តិអត្ថមេវ អត្តនោ វចនករេ សម្មា យោជេន្តិ។ អនាកុលកម្មន្តាធិដ្ឋានេន កាលញ្ញុតាយ បតិរូបការិតាយ អនលសតាយ ឧដ្ឋានវីរិយសមតាយ អព្យសនិយតាច កាលានតិក្កមនអប្បតិរូបករណអករណសិថិលករណាហិ អកុសលាទីហិ រហិតកសិគោរក្ខវាណិជ្ជាទយោ កម្មន្តា, ឯតេ អត្តនោ វា បុត្តទារស្ស វា ទាសកម្មករានំ វា ព្យត្តតាយ ឯវំ បយោជិតា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ធនធញ្ញាវិត្តិបដិលាភហេតូ ហោន្តិ, វុត្តញ្ចេតំ ភគវតា។

បតិរូបការី ធុរវា, ឧដ្ឋាតា វិន្ទតេ ធនន្តិ ច;
ន ទិវា សោប្បសីលេ, រត្តឹ ឧដ្ឋានទស្សិនា;
និច្ចប្បមត្តេន សោណ្ឌេន, សក្កា អាវសិតុំ ឃរំ។

អតីសិតំ អតិឧណ្ហំ, អតិសាយមិទំ អហុ;
ឥតិ វិស្សដ្ឋកម្មន្តេ, អត្ថា អច្ចេន្តិ មាណវេ។

យោ ច សីតញ្ច ឧណ្ហញ្ច; តិណានិ យោ ន មញ្ញតិ;
សប្បុរិសកិច្ចានិ, សោ សុខំ ន វិហាយតី”តិ ច។

ភោគេ សំហរមានស្ស, បរស្សេវ ឥរយតោ;
ភោគា សន្និចយំ យន្តិ, វម្មិកោវូបចីយតីតិ។

ឯវមាទិប្បភេទា សប្បុរិសា លោកេ អតិទុល្លភាវ។ តព្ពិគមេន ទុប្បុរិសា ពាលជនា អគវេសន្តោបិ លព្ភន្តេវ តេ ពាលា អត្តានំ សេវមានេ បរជនេ សំសារទុក្ខេយេវ ឱសីទេន្តិ ភវតោ វុដ្ឋានំ ន ទេន្តិ តថា ហិ បូរណកស្សបាទយោ ឆសត្ថារា ទេវទត្តកោកាលិក-មោទកតិស្ស ខណ្ឌទេវិយាបុត្តសមុទ្ទទត្តចិញ្ចមាណវិកាទយោ អតីតកាលេ ច ទីឃទុក្ខស្ស លាភាតិ ឥមេ អញ្ញេ ច ឯវរូបា សត្តា ពាលា អគ្គិបទិត្តមិវ អគារំ អត្តនា ទុគ្គហិតេន អត្តានញ្ច អត្តនោ វចនការកេ ច វិនាសេន្តិ តថា ហិ ទេវទត្តមាគម្ម រាជា អជាតសត្តុ-កោកាលិកាទយោ តទញ្ញេបិ បុគ្គលា អបាយេ និព្ពត្តន្តិ។ រាជា អជាតសត្តុ សាមញ្ញផលសុត្តន្តសវនកាលេ យទិ បិតរំ អឃាតេយ្យ, សោតាបន្នោ ភវេយ្យ បិតរំ ឃាតិតត្តា មគ្គផលម្បិ អប្បត្វា លោហកុម្ភិយំ សដ្ឋិវស្សសហស្សានិ បច្ចិត្វា មុច្ចិស្សតិ អនាគតេបិ បច្ចេកពុទ្ធោ ភវិស្សតិ។ កោកាលិកោបិ សារិបុត្តមោគ្គលានត្ថេរេ អនបចាយិត្វា មហានិរយេ បទុមគណនាយ បច្ចនោកាសេ និរយបទេសេ បទុមនិរយេ...បេ.... បទុមំ ខោ បន អញ្ញតរោ ភិក្ខុ និរយំ កោកាលិកោ ភិក្ខុ ឧបបន្នោ សារិបុត្តមោគ្គលានេសុ ចិត្តំ អាឃាតេត្វា”តិ អាហ។ តត្ថ អញ្ញតរោ ភិក្ខូតិ នាម គោត្តេន អបាកដំ “កីវ ទីឃំ នុខោ ភន្តេ បទុមេ និរយេ អាយុប្បមាណ”ន្តិ បញ្ហំ បុច្ឆិត្វា និសិន្នំ ឯកំ ភិក្ខុំ ឯវមាហ “ទីឃំ ខោ ភិក្ខុ និរយេ អាយុប្បមាណំ, តំ ន សុករំ សង្ខាតុំ ឯត្តកានិ វស្សានីតិ វា ឯត្តកានិ វស្សសតានីតិ វា ឯត្តកានិ វស្សសហស្សានីតិ វា ឯត្តកានិ វស្សសតសហស្សានី”តិ វា សក្កា បន ភន្តេ ឧបមំ កាតុន្តិ។ “សក្កា ភិក្ខូ”តិ ភគវា អវោច។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុ វីសតិខារិកោ កោសលកោ តិលវាហោ ហោតិ, តតោ បុរិសោ វស្សសតស្ស វស្សសហស្សស្ស អច្ចយេន ឯកមេកំ តិលំ ឧទ្ធរេយ្យ, ខិប្បតរំ ខោ សោ ភិក្ខុ វីសតិខារិកោ កោសលកោ តិលវាហោ ឥមិនា ឧបក្កមេន បរិក្ខយំ បរិយាទានំ គច្ឆេយ្យ, ន ត្វេវ ឯកោ អព្ពុទោ និរយោ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខុ វីស អព្ពុទោ និរយោ, ឯវមេកោ និរព្ពុទោ និរយោ”តិ អាទិ។ វីសតិខារិកោ តិ មាគធិកេន បត្ថេន ចត្តារោ បត្ថា កោសលរដ្ឋេ ឯកោ បត្ថោ ហោតិ។ តេន បត្ថេន ចត្តារោ បត្ថា អាឡ្ហកំ។ ចត្តារិ អាឡ្ហកានិ ទោណំ។ ចតុទោណា មានិកា។ ចតុមានិកា ខារី។ តាយខារិយា វីសតិខារិកោ តិលវាហោ។ តិលវាហោតិ តិលសកដំ។ អព្ពុទោ និរយោតិ អព្ពុទោ នាម ឯកោ បច្ចេកនិរយោ នត្ថិ, អវីចិម្ហិ ឯវ បន អព្ពុទគណនាយ បច្ចនោកាសោ “អព្ពុទោ និរយោ”តិ វុត្តោ។ ឯស នយោ និរព្ពុទាទីសុបិ។ តត្ថ វស្សគណនាបិ ឯវំ វេទិតព្ពា យថាហ “សតំសតសហស្សានិ កោដិ ហោតិ ឯវំ សតំសហស្សកោដិយោ បកោដិ នាម។ សតំសតសហស្សបកោដិយោ កោដិបកោដិ នាម។ សតំ សតសហស្សកោដិបកោដិយោ នហុតំ។ សតំសតសហស្សនហុតានិ និន្នហុតំ។ សតំសតសហស្សនិន្នហុតានិ ឯកោ អព្ពុទោ។ តតោ វីសតិគុណោ និរព្ពុទោ។ ឯស នយោ សព្ពត្ថ អយញ្ច គណនា អបរិចិតានំ ទុក្ករា”តិ វុត្តំ តំ ន សុករំ សង្ខាតុ’ន្តិ កេចិ បន តត្ថ បរិទេវនានត្តេនបិ កម្មករណនានត្តេនបិ ឥមានិ នាមានិ លទ្ធានីតិ វទន្តិ។ អបរេបិ វានការណេហីតិ ដីកានេត្តិ។ យថា ច ទីឃវិទស្សអាយាតា ច ពុទ្ធន្តរំ សដ្ឋិយោជនមត្តេន អត្តភាវេន ឧត្តានោ បតិតោ មហានិរយេ បច្ចតិ យថា ច, តស្ស ទិដ្ឋិអភិរុចិតានិ បញ្ច កុលសតានិ តស្សេវ សហព្យតំ ឧប្បន្នានិ មហានិរយេ បច្ចន្តិ។ វុត្តញ្ចេតំ ភគវតា “សេយ្យថាបិ ភិក្ខវេ នឡាគារំ វា តិណាគារំ វា អគ្គិផុដ្ឋោ កូដាគារានិ ទហតិ ឧល្លិត្តាវលិត្តានិ និវាតានិ ផុសិតគ្គឡានិ បិហិត វាតបានានិ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខវេ យានិកានិចិ ភយានិ ឧប្បជ្ជន្តិ, សព្ពានិ ពាលតោ

ឧប្បជ្ជន្តិ, នោ បណ្ឌិតតោ យេកេចិ ឧបទ្ទវា ឧប្បជ្ជន្តិ, នោ បណ្ឌិតតោ, យេកេចិ ឧបសគ្គា…បេ… នោ បណ្ឌិតតោ។ ឥតិ ខោ ភិក្ខវេ សប្បដិភយោ ពាលោ អប្បដិភយោ បណ្ឌិតោ សឧបទ្ទវោ ពាលោ អនុបទ្ទវោ បណ្ឌិតោ, សឧបសគ្គោ ពាលោ អនុបសគ្គោ បណ្ឌិតោតិ។ អបិ ច បូតិមច្ឆសទិសោ ពាលោ, បូតិមច្ឆពទ្ធបត្តបុតិសទិសោ ហោតិ តទុបសេវី។ ឆឌ្ឌនីយតំ ជិគុច្ឆនីយតញ្ច អាបជ្ជតិ វិញ្ញូនំ វុត្តម្បិ ចេតំ នារទជាតកេ។

“បូតិមច្ឆំ កុសគ្គេន, យោ នរោ ឧបនយ្ហតិ;
កុសាបិ បូតិ វាយន្តិ, ឯវំ ពាលូបសេវនា”តិ។

អកត្តិបណ្ឌិតោចាបិ សក្កេន ទេវានមិន្ទេន វរេ ទិយ្យមានេ ឯវមាហ

“ពាលំ ន បស្សេ ន សុណេ, ន ច ពាលេន សំវសេ;
ពាលេនា’ល្លាបសល្លាបំ, ន ករេ ន ច រោចយេ។

កឹនុ តេ អករំ ពាលោ, វទ កស្សប ការណំ;
កេន កស្សប ពាលស្ស, ទស្សនំ នាភិកង្ខសិ។

អនយំ នយតិ ទុម្មេធោ, អធុរាយំ និយុញ្ជតិ;
ទុន្នយោ សេយ្យសោ ហោតិ, សម្មា វុត្តោ បកុប្បតិ;
វិនយំ សោ ន ជានាតិ, សាធុ តស្ស អទស្សន”ន្តិ។

ឯវំ ពាលទុជ្ជនសំសគ្គវសេនេវ សព្ពានិ ភយុបទ្ទវានិ ឧប្បជ្ជន្តិ, នោ បណ្ឌិតសេវនវសេនាតិសព្ពសោ សប្បុរិសា អតិទុល្លភាវ។

ឥទានិ។

“ទុល្លភញ្ច មនុស្សត្តំ, ពុទ្ធុប្បាទោ ច ទុល្លភោ;
ទុល្លភា ខណសម្បត្តិ, សទ្ធម្មោ បរមទុល្លភោ”តិ។

ឥមិស្សា គាថាយ វណ្ណនាក្កមោ សម្បត្តោ។ តត្ថ **ទុល្លភញ្ច មនុស្សត្ត**ន្តិ មនុស្សភាវោបិ ទុល្លភោយេវ មនុស្សស្ស ទុល្លភភាវោ កាណកច្ឆបោបមាទីហិ វេទិតព្ពោ ឯកោ កិរ កស្សកោ គង្គាតីរេ តីណិ សំវច្ឆរានិ កសិត្វា កិញ្ចិមត្តម្បិ អលភិត្វា នង្គលផាលំ ទ្វេធា ភិន្ទិត្វា គង្គាយំ ខិបិ តេន គង្គានទិយា វាហេន ឯកោ ឧទ្ធំ ឯកោ ហេដ្ឋាតិ ឯវំ ទ្វេ នង្គលផាលកា គង្គាយំ វុយ្ហន្តា ចិរេន ឯកោ ឧទ្ធំ ឯកោ ហេដ្ឋាតិ ទ្វេ ឯកតោ ហុត្វា បាកតិកា យុជ្ជន្តិ តស្មឹ ខណេ វស្សសតវស្សសហស្សច្ចយេន ឯកវារំ ឧម្មុជ្ជមានោ កាណកច្ឆបោ ឧម្មុជ្ជមានក្ខណេ តស្ស គីវា ទ្វិន្នំ នង្គលផាលានមន្តរេ ហោតិ អយំ កាលោ ទុល្លភោវ ឯវមេវ មនុស្សត្តភាវោបិ ទុល្លភោយេវ តថាហិ មនុស្សត្តភាវំ អលភិត្វាវ និរយបេតអសុរកាយតិរច្ឆានភូមីសុយេវ សំសរិត្វា សីសម្បិ ឧក្ខិបិតុំ អលភន្តា ឯកពុទ្ធន្តរា ទ្វេ ពុទ្ធន្តរា តយោ ពុទ្ធន្តរា ចត្តារោ ពុទ្ធន្តរា ឯកាសង្ខ្យេយ្យវសេន និរយេ បច្ចនកសត្តានំ គណនបថំ វីតិវត្តា, តថា បេតអសុរកាយតិរច្ឆានភូមីសុបិ អតិខុទ្ទកេន អត្តភាវេន តិលពីជសាសបពីជស្ស ចតុបញ្ចឆសត្តអដ្ឋកលភាគមត្តេនេវ អង្គុលិយា បតិដ្ឋិតដ្ឋានមត្តេយេវ ភូមិបទេសេ និសិន្នានំ អតិខុទ្ទកសត្តានំ គណនបថម្បិ វីតិវត្តា តេ ហិ គណិតុំ ឥទ្ធិមន្តបុគ្គលេ ឋបេត្វា អញ្ញោ កោ នាម សក្ខិស្សតិ តេហិ មោហន្ធភាវេន កណ្ហសុក្កបក្ខម្បិ អជានន្តា អនេកេសុ ពុទ្ធសតេសុ វា ពុទ្ធសហស្សេសុ វា ឧប្បជ្ជមានេសុបិ ពុទ្ធោតិសទ្ទំ អសុត្វា វីតិវត្តា, ឯវំ មនុស្សត្តភាវោបិ ទុល្លភោយេវ។ មនុស្សត្តភាវេ លភមានេបិ ពុទ្ធុប្បាទកាលោ អតិទុល្លភោវ។ ពុទ្ធុប្បាទកាលេបិ សម្មាទិដ្ឋិ ហុត្វា កុសលូបបត្តិសង្ខាតា ខណសម្បត្តិ ទុល្លភាវ, សទ្ធម្មទេសកស្សាបិ ទុល្លភត្តា, តស្មិម្បិ សតិ អង្គវិកលភាវេន សទ្ធម្មសវនស្សាបិ ទុល្លភត្តាតិ ឯវមាទិប្បភេទា មនុស្សត្តភាវាទិកា ខណសម្បត្តិយោ ទុល្លភាតិ វេទិតព្ពា។ **ទុល្លភា ខណសម្បត្តី**តិ កុសលូបបត្តិសង្ខាតា ខណសម្បត្តិ ទុល្លភាយេវ តថា ហិ បច្ចន្តវិសយ អរូបអសញ្ញសត្តតិរច្ឆានបេតនេរយិកកាលេ វា មជ្ឈិមទេសេបិ ចក្ខាទិអង្គវិកលេវា បរិបុណ្ណអង្គភាវេបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិភូតា វា កុសលូបបត្តិសង្ខាតា ខណា ន ហោន្តិ បច្ចន្តវិសយេ ហិ បវត្តា ជនា បាណាតិបាតាទិទសអកុសលកម្មបថេយេវ រមន្តិ អភិរមន្តិ, ចណ្ឌសភាវា ច តេ ហោន្តិ, រតនត្តយគុណម្បិ ន ជានន្តិ។ អរូបិនោបិ បុគ្គលា បរតោឃោសវិរហិតត្តា សោតាបត្តិមគ្គបដិលាភោបិ តេសំ នត្ថិ, ពុទ្ធទស្សនាទីនិបិ ន លភន្តិ។ អសញ្ញសត្តតិរច្ឆានបេតនេរយិកកាលេសុ បន បគេវ បូរិតបារមីនំ សត្តានំ បវត្តនម្បិ អព្ពោហារិកំ, សម្មាទិដ្ឋិកុលេ ជាយមានាបិ ចក្ខុវិកលេន ពុទ្ធសង្ឃរតនានំ អទស្សនំ, សោតវិកលេន

ធម្មសវនតោបិ ហាយតិ ឯឡមូគាទិភាវេន កុសលសមាទានា ន ហោន្តិ។ អង្គសម្បន្នេបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិភាវេន ទ្វត្តឹសមហាបុរិសលក្ខណអសីតិអនុព្យញ្ជនព្យាមប្បភាបរិក្ខិត្តំ សព្ពជនានំ នយនរសាយតនភូតំ សព្ពញ្ញុពុទ្ធម្បិ ទិស្វា បសាទសោម្មេន ចក្ខុនា ឱលោកេតព្ពម្បិ ន មញ្ញន្តិ មនោបទោសវសេនេវ យុគគ្គាហា ហុត្វា យមកបាដិហារិយកាលាទីសុ អនេកេបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិនោ មហានិរយេ ឧប្បជ្ជន្តិ។ ឯវំ កុសលូបបត្តិខណសម្បត្តិបិ ទុល្លភាយេវ។

“ទុល្លភញ្ច មនុស្សត្តំ, ពុទ្ធុប្បាទោ ច ទុល្លភោ;
ទុល្លភា ខណសម្បត្តិ, សទ្ធម្មោ បរមទុល្លភោ”តិ។

ឥមិស្សា គាថាយ អត្ថោ វុត្តោយេវ។

ឥតិ សាគរពុទ្ធិត្ថេរវិរចិតេ សីមវិសោធនេ

បកិណ្ណកកណ្ឌោ នាម បញ្ចមោ បរិច្ឆេទោ។

ឯវំ សត្ថុបរិនិព្ពានតោ វស្សសតច្ចយេន បតិដ្ឋិតេ ឥសិនា ការិតត្តា’ ឥសិនគរ’ន្តិ លទ្ធនាមេ ទ្វត្តបាទិភូបាលានំ និវាសដ្ឋានភូតេ សិរិខេត្តនគរេ ឯរាវតិយា នទិយា បារិមតីរភូតេ បព្ពតសានុម្ហិ បតិដ្ឋិតស្ស កញ្ចនវរមហាថូបស្ស ទាយកស្ស សត្ថិវមហាធម្មរញ្ញោ កាលេ សាសនស្ស ទ្វិសហស្សសតាធិកឯកតឹសតិមេ វស្សេ សាសនេ បដិលទ្ធសទ្ធានំ កុលបុត្តានំ មហាជានិករណវសេន វិមតិវិនោទនិយា វុត្តវចនំ សទ្ទយុត្តិអត្ថយុត្តិវសេន សាធុកំ អវិចិនិត្វា នទិយា ឧទកុក្ខេបំ អកត្វា ឧបសម្បទា កម្មស្ស ការិតត្តា សាសនេ បរាជយមាបន្នេ កុលបុត្តេ ឧបារម្ភករណវសេន សីមវិបត្តិហារកោ សីមសម្បត្តិប្បកាសកោ គន្ថោ បវត្តតិ។

ឯត្តាវតា ច សិរិខេត្តនគរគោចរគាមេន សត្ថិវមហាធម្មរាជគុរុភូតេន មហាវេយ្យាករណេន តិបិដកធរេន’សទ្ធម្មកោវិទោ’តិ បាកដ នាមធេយ្យេន មហាថេរេន ឧបជ្ឈាយោ ហុត្វា បញ្ញាធិបតីនំ និវាសភូតេ បច្ឆិមជិនចក្កសាសនវរេ វាសិគណាចរិយេន គណវាចកេន វិនយធរេន មហាសាមិនា ច, រាជគុរុនា តិបិដកនាគត្ថេរេន ច អាចរិយោ ហុត្វា វេជ្ជកម្មជង្ឃបេសនកម្មាទិវសេន អនេសនំ បហាយ សម្មា អាជីវេន វិសុទ្ធាជីវេហិ សង្ឃគណេហិ ការកសង្ឃា ហុត្វា សិរិខេត្តនគរស្ស ទក្ខិណទិសាភាគេ ទីឃបព្ពតសានុម្ហិ ឯរាវតិយា នទិយា តីរេ វាលិកបុឡិនេ សីមាបេក្ខាយ សហ ឧទកុក្ខេបំ កត្វា បវត្តាយ ឧទកុក្ខេបសីមាយ ទសធាព្យញ្ជនវិបត្តឹ អកត្វា ឋានារហេន ញត្តិចតុត្ថេន កម្មេន ឧបសម្បទាយ វីសតិវស្សេន **សាគរពុទ្ធី**តិ គរូហិ គហិតនាមធេយ្យេន ភិក្ខុនា រចិតោ សាសនវិបត្តិហារកោ សីមវិសោធនី នាម គន្ថោ សមត្តោ។

ឯត្តាវតា វិភត្តា ហិ, សប្បភេទប្បវត្តិកា;
សីមវិសោធនីហេសា, និបុណា សាធុចិន្តិតា។

សិរិខេត្តាតិ បញ្ញាតេ, បុរេ អបរនាមកេ;
ទក្ខិណេយ្យទិសាភាគេ, ឧច្ចនេន កតាលយេ។

វសន្តោ ភិក្ខុ នាមេន, សាគរពុទ្ធីតិ វិស្សុតោ;
បុណ្ណេ វីសតិវស្សម្ហិ, គន្ថោយំ សាធុចិន្តិតោ។

មយាយំ រចិតោ គន្ថោ, និដ្ឋប្បត្តោ អនាកុលោ;
ឯវំ បាណិនំ សព្ពេ, សីឃំ សិជ្ឈន្តុ សង្កប្បា។

យាវ ពុទ្ធោតិនាមម្បិ លោកជេដ្ឋស្ស តាទិនោ;
តាវ តិដ្ឋតុ យំ គន្ថោ, សាសនេ ហារយំ តមំ។

ឧទ្ធំ យាវ ភវគ្គា ច, អធោ យាវ អវីចិតោ;
សមន្តា ចក្កវាឡេសុ, យេ សត្តា បថវីចរា។

តេបិ សព្ពេ មយា ហោន្តុ, សមសមវិបាកិនោ;
ចិរំ ជីវតុ នោ រាជា, សាសនស្ស ឧជ្ជោតកោ។

ទិព្ពន្តោ រាជធម្មេន, អរោគោ សហ ញាតិភិ;
អនេន បុញ្ញកម្មេន, ភវេយ្យំ ជាតិជាតិយំ។

សាសនំ ជោតយន្តោវ, សក្យបុត្តស្ស សាសនេ;
យទា នស្សតិ សទ្ធម្មោ, អន្ធីភូតោ មហីតលេ;
ទេវលោកេ តទា ហេស្សំ, តុសិតេ ឋានមុត្តមេតិ។

សីមវិសោធនី និដ្ឋិតា។